

Kerexeta

EBANJELIO ALKARTUAK

Kerexeta

**EBANJELIO
ALKARTUAK**

...

EBANJELIO ALKARTUAK

EUSKERATZAILLEA:

Kerexeta-tar Jaime, abadea.

NIHIL OBSTAT:

Garaigordobil-dar Bitor, Gotzaiña,
Eliz-aztertzailea.
Urkiola-n, 1988, jorriak 25.

IMPRIMATUR:

Larrea-tar Koldobika Mirena,
Bilbo-ko Gotzaiña.
Bilbo-n, 1988, orriak 19.

© Jaime de Kerexeta y Gallaiztegi.
Elizburu, 24.
48230 ELORRIO (Bizkaia)

WILSEN Editorial.

Muelle de Olabeaga, 21.
Apartado de Correos 1.161.
Tel. (94) 441 83 62 - 444 43 77.

ISBN:

Depósito Legal:

IRARKOLA ta ARGITARATZAILLEA:

Prakor Industrias Gráficas.
Muelle de Olabeaga, 21.
48013 BILBAO.

BERBA BI

EVANGELIUM berbeak BARRI ONA adierazoten dau. Iragarritako Barri au, Jaungoikoak egindako agintzari guztien betetea da, gizaldi guztientzat Salbatzaille bat bialtzea: KRISTO.

Auxe da Jaungoikoak gizonari egin daiketon iragariterik pozgarriena: "Il eta biztu zan Kristogan urten gara onik pekatutik, eriotzatik, geisotik, miñetik; eta Kristogan irabazi dautsagu Deabruari".

Iragarte au egin eutsen Kristok Apostolui bere bizitzaren eta berben bidez; eta, batez be, bere Eriotza ta Biztueraren bidez.

Geroago, Barri On au basarririk basarri ta uririk uri iragarten eben Apostoluak, eta astiro-astiro azia erriaren bizitzan sartu zan.

Orduan, Jesusegandik zuzenean edo Jesusegaz batera bizi izan ziranen agotik eta bizitzatik ikusi ta entzun izan ebena, idatzi egin nai izan eben Jainko-erriaren gizon batzuek.

Eta orreik idatzi ebenetik (Lk 1, 1), Elizak beretzakotzat lau artu ebazan; lauron egilleak, barriz, Mateo ta Joan, Markos eta Lukas dira: leenengo biak, Apostoluak, eta beste biak Apostoluen ikasleak.

Ebanjelari bakotxak "Barri On" bakarra emon dausku: JESUS. Baiña bakotxak bere eratarata, berak ikusi dauanez, eta alde batzui beste batzui baiño garrantzi andi goa emonez. Orrela, Mateok Mesias lez eta antxiñako agintzarien betetzaille lez ikusten dau Kristo; Markosek, mirarigille lez eta deabruen azpiratzaille lez; Lukasek, Salbatzaille errukior

lez, eta beartsuen eta pekatarien adiskide lez; eta Joanek, Jaungoikoaren Seme Bakar lez, gugaitik aragia artu eta Grazia, Argia ta Bizitza emoten dauskuzala.

Jaungoikoaren Espirituak berak emon dautso bere Elizeari BARRI ON au, aitaturiko lau Ebanjelarion bidez, guri Jesus Salbatzaille ezaguerazorik.

Lau Ebanjelio oneik dira Alkartasun Zaarreko azken-muga. Mezako Opari santua ospatzean be, beti irakurten dogu Barri Onaren zatiren bat, eta begirunerik andienaz irakurri be, Jaungoikoaren berbea da-ta. Barri Ona irakurtean, Kristo bera somatzen dogu gure artean.

Greztar-Elizan Ebanjelio liburua altara gainean egoten da beti, Eukaristiaren ondoan. Geure etxeetan be, aparteko tokiren baten egon bear leuke: gure bizitzak aldatzeko ta guri zeruko bidea erakusteko libururik santuena ta egokiena dan ezkerro. Jesukristoren Barri Ona da, izan be, idatzi dan libururik ederrena, bikaiñena ta jaungoikozkoena, eta Eliza Amak eskuetan jarten dauskun libururik gogokoena, maitekorrena ta irakurgarriena.

Aurreko argitarapenak lez, izan daitela au be Jesus Jaunaren aintzarik andienerako, Elizaren gorapenerako, eta geure Erriaren onerako.

Elorrión, 1988, jorriak 3,
Jaunaren Biztuera-eguna,
geure Eguna.

EBANJELIO ALKARTUAK

Sarrera (Lk 1, 1-4)

1 Gaur arte lagun asko aalegindu dira gure artean jazotako egiñak azaltzen, 2 asierarik guztia-
ren ikusle izanik, gero Jaungoikoaren mandatua
iragarreko agindua artu ebenak jakiñerazo euskue-
nez. 3 Neuk be, ba, Teofilo agurgarri ori, asierarik
jazoriko guztia zeatz-meatz aztertuta gero, era
egokiz idaztea erabagi dot, 4 artu dozun irakaspe-
naren sendotasuna ezagutu dagizun.

**Jaungoikoaren Semea gizon egiten da
(Jn 1, 1-18)**

1 Gauza guztiak asi ziranean,
bazan Berbea zan A.

Eta Berbea dan A

Jaungoikoaren ondoan bizi zan
eta Jaungoikoa zan.

2 Jaungoikoaren ondoan bizi zan
gauza guztiak asi ziranean.

3 Aren bitartez egin zan dana
eta Bera bagarik ez zan ezer egin.

Egindako dana 4 Aregan bizia zan,
eta bizi ori gizonentzat argia zan*;

5 illunetan argi egiten dauan argia
eta illunpeak ezin atzamatu daikena*.

6 Gizon bat etorri zan, Jaungoikoak bialduta,
Joan* izenekoa. 7 Testigu lez etorri zan, argiaren
testigantza egiteko, testigantzaren bidez guztiak
sinistu egien. 8 Bera ez zan argia, argiaren testigua
baiño. 9 Egiazko argia, gizon guztiak argitzen
dauzana, mundura etorteko zorian egoan*.

10 Munduan egoan

eta, mundua* Berak egiña izan zanarren be,
munduak ez eban A ezagutu.

11 Bereakana etorri zan

eta bereak ez eben ontzat artu;

baiña A onartu eta sinistu eben guztiai
Jaungoikoaren seme izateko eskubidea emon
eutsen.

13 Seme oneik ez dira giza-jatorritik jai-
edo gizonak gura daualako,
Aitatatz Jaungoikoa dabelako baiño.

14 Eta Berbea dan A

geure artean bizi izan zan;

eta Aren aintza ikusi dogu,

Aitaren Seme bakarrari dagokion aintza
graziaz eta egiaz* betea.

15 Aretzaz Joanekegin eban testigantza,
deadarka iñoala: "Auxe da Aretzaz nik esan neban
au: 'Nire ostean datorrena, ni baiño nagusiagoa da,
ni baiño leen bazan-eta.'"

16 Aren betetasunetik bedeinkapenak erreska-
dan* artu doguz guztiok. 17 Izan be, Legea Moi-
sesen bidez emon zan; grazia ta argia, barriz,
Jesukristoren bitartez etorri yakuzan. 18 Jaungoi-
koa ez dau iñok bein be ikusi; Seme bakarrak,
Jaungoikoa danak eta Aitagaz bat-bat eginda bizi
danak, ezaguerazo dausku Jaungoikoa.

**Joan Bateatzaillearen jaiotzaren
barri-emotea (Lk 1, 5-25)**

5 Judean Erodesen* erregetzako egunetan,
Abiasen taldeko abade bat zan, Zakarias izenekoa.
Elisabet, Zakariasen emaztea be, abade-sendi bate-
tik zuzen-zuzen etorren Aaronen ondorengoan zan.
6 Senar-emazte biak zuzenak ziran Jaungoikoaren
aurrean eta Jaunaren agindu ta erabagi guztiak
utsik egin bagarik beteten ebezan. 7 Urteetan oso
aurreratua ziran eta ez eben umerik, Elisabet
sabel-legorra zan-eta.

8 Bein, Zakariasek, bere taldearen txandan,
Jaungoikoaren aurrean abade-eginbearretan ziar-

dau; 9 eta, abadeen oituren eraz, zotz egiñik, berari izan yakon egoki Jaunaren etxean sartu eta intzertua eskintzea. 10 Sartu zan, ba, jauretxean, eta, intzertua eskintzen zan artean, erriko laguntaldeak otoitz egiten ziaruan, kanpoan.

11 Orduan, Jaunaren aingerua agertu yakon intzertu-altarearen eskumaldean. 12 Zakarias, aingerua ikustean, ikaraka asi zan, bildurrez beterik; 13 baiña aingeruak auxe esan utsan: "Ez bildurtu, Zakarias. Jaungoikoak entzun egin dau zure otoitza, eta zure emazteak, Elisabetek, seme bat izango dau, eta izena Joan jarriko dautsazu. 14 Pozgarri andia izango da bera zuretzat; eta aren jaiotzaz beste asko be poztu egingo dira, 15 zure semea Jaunaren aurrean andia izango da-ta. Inoiz be ez dau edango ardaorik, ez edari-bizirik. Jaio aurretik be Espiritu Santuz beterik egongo da, 16 eta israeldar seme asko euren Jainko Jaunagana biurtuko dauz. 17 Eliasen espiritu ta aal-izate beraz, Jaunaren aurrelari izango da, gurasoai semeak azdiskidetzera eragingo dautse*, eta biurriak sen oneko eredu izatera erakarriko dauz. Onetara, Jauna onartzeko erri bikaiña atonduko dau."

18 Zakariasek aingeruari auxe esan utsan: "Baiña, ¿zelan egon aal izango naz ziur orretzaz? Ni, onezkero, zaarra naz; nire emaztea, barriz, urteetan aurreratua." 19 "Ni, Gabirel naz —esan utsan aingeruak—, Jaungoikoaren aurrean nagana. Berak bialdu nau zuri berba egitera eta barri on au emotera. 20 Esan dautsudan guztia aldi egokian beteko da; baiña, nire berbok sinistu ez dozuzan ezkerro, ordurarte mutu geratuko zara. Zure semea jaio arte ez dozu barrero berbarik egingo."

21 Bitartean, jauretsetik kanpo Zakariasen zain egoan laguntaldea mirarituta egoan Zakariasen luzatzeaz. 22 Azkenean be Zakarias kanpora urten zanean, onek ezin ebal berba egin ikustean, jauretxean ikuspenen bat izan ebal igarri eutsoen, eta orregaitik mutu geratu izan zala. Kiñuka egiten eutsen berba.

23 Bere abade-arazoaldia beteta gero, Zakarias bere etxera biurtu zan. 24 Aldi aretan, Elisabet, aren emaztea, seindun egin zan eta bost illabetetan etxetik urten bagarik egon zan, eta bere buruari auxe zirautsan: 25 "Jaunak orain seme bat emoten

daust, eta kendu egiten daust olan sabel-legor izateaz neban lotsea."

Jesusen jaiotza iragartea (Lk 1, 26-38)

26 Seigarren illabetean, Jaungoikoak Gabirel aingerua Nazaret izeneko Galileako errira bialdu eban, 27 Maria izeneko neskatilla bati ikustaldia egitera; neskatilla au, Jose eritzon Dabid erregearen jatorriko bati ezkontzeko berbea emon utsana zan. 28 Aingeruak, Maria egoan tokian sartuta, auxe esan utsan: "Poztu zaitetz, Jaungoikoaren gogoko ori! Jauna da zugaz." 29 Berbok entzunda, Maria ikaratu egin zan, alako agurra zer izan zeitekean itauntzen eutsala bere buruari. 30 Baiña aingeruak auxe esan utsan: "Ez izan bildurrik, Maria. Jaun-goikoak gogoko zaitu. 31 Seindun geratuko zara, eta semea izango dozu, eta izena Jesus jarriko dautsazu. 32 Andia izango da Bera, Gorengoaren Semea izango da. Jainkoak, Jaunak, Dabid bere aurretikoaren errege-aulkia emongo dautso, 33 eta Jakobek etxeko* errege izango da betiko. Aren erregetzak ez dau azkenik izango." 34 Mariak aingeruari auxe erantzun utsan: "Nik ez daukat ezkontzako artu-emonik inogaz; ¿zelan jazoko yat, ba, orrelakorik?" 35 Eta aingeruak ari: "Espiritu Santua etorriko da zure gaiñera eta Jaungoiko gorengoaren indarrak batuko zaitu. Orregaitik, zugandik jaioko dan umea santua izango da, Jaungoikoaren Semea izango da. 36 Begira, bestela, Elisabet zure senidea: berak be seme bat izango dau, zaarra izanarren be. Sabel-legorra esaten eutsoena, seindun dago sei illabetetan. 37 Izan be, Jaungoikoarentzat ez dago ezinezkorik ezer be*." 38 Eta Mariak auxe esan eban: "Ni Jaungoikoaren mirabea naz. Egin daistala Berak zeuk diñozunez." Orduan, aingeruak, Maria itzirik, alde egin eban andik.

Mariak Elisabeti egin utsan ikustaldia (Lk 1, 39-45)

39 Egun batzuk geroago, Maria, bidea arturik eta aal izan eban ariñen, Judako mendi-aldeko erri batera joan zan; 40 Zakarias bizi zan an. Mariak,

aren etxean sarturik, Elisabet agurtu eban. 41 Elisabetek Mariaren agurra entzun ebanean, bere sabelean eroian seiña pozez saltoka asi zan. Elisabet Espiritu Santuz beterik geratu zan, 42 eta, pozdeadarka, arek auxe esan eban: "Beste edozein emakume baiño geiago bedeinkatu zaitu Jaungoikoak, eta zure sabelean dagoan semea be bedeinkatu dau! 43 ¿Nor naz, ni, baiña, nire Jaunaren ama ikustaldia egitera etorri dakidan? 44 Izan be, zure agurra entzunda batera, seiña pozez saltoka asi da nire sabelean. 45 Zorionekoa zu, Jaunak egin dautsuzan agintzariak beteko dauzala sinistu dozulako!"

Mariak Jauna goratzen dau (Lk 1, 46-55)

46 Orduan, Mariak auxe esan eban: "Nire izate guztiak Jauna goratzen dau. 47 Nire biotza pozez beterik dago nire Salbatzaille dan Jainkoagaitik, 48 bere begiak neugan jarri dauzalako, Aren mirabe apala naz-ta. Aurrerantzean, guztiak zorioneko esango dauste: 49 guztiz aaltsua dan Arek, izena santu dauan Arek, nire alde arrigarriak egin dauz-ta. 50 Arek beti izango dautse erukia Bera goratzen dabenai. 51 Bere besoaren indarrak arroen asmoak ondatu egiten dauz. 52 Andikia aulkitik lurrera bota eta apala gora jasoten dau. 53 Gose diranak ondasunez bete eta aberatsak esku-utsik bialtzen dauz. 54 Bere morroiari, Israel-erriari, laguntza ekartera dator, bere erukia gogoan izanik, 55 geure asabai —Abrahani ta onen ondorengo guztiai— egin eutsen betiko balio dauan agintzariaren arauz."

56 Maria iru illabetetan-edo geratu zan Elisabetegaz, eta gero bere etxera biurtu zan.

Joan Bateatzaillearen jaiotza (Lk 1, 57-66)

57 Seiña argitara ekarteko aldia bete zanean, Elisabetek seme bat izan eban. 58 Jaunak, bere errukiz, doai andi au egin izan eutsala jakin eben Elisabeten auzoko ta senideak, eta zorionak emotera joan yakozan. 59 Jaio ta zortzigarren egunean, umea erdaintzera eroan eben. Aitaren izena jarri nai eutsoen guztiak: Zakarias. 60 Baiña amak auxe esan eutsen: "Joan izango dau izena." 61 Areik, bere etxekoan artean izen ori ebanik inor be ez egoala Elisabeti adierazota gero, 62 aitagana joan ziran, eta umeari zein izen jarri nai eutsan itandu eutsoen, kiñuka. 63 Zakariasek idazteko oltxo bat eskatu eta auxe idatzi eban: "Joan da orren izena." Guztiak arrituta geratu ziran. 64 Une aretan bertan, Zakariasi berbea etorri yakon, eta Jaungoikoa goratzen asi zan. 65 Jazoten zana ikusten ziarduen auzokoak bildurrez bete ziran. Jazopen guzti orreik berealaxe zabaldu ziran Judeako mendi-aldean ertzetik ertzera. 66 Eta jazorikoaz berba egiten entzuten eben guztiak, euren barruan ausnartzen geratzen ziran eta auxe itauntzen eben eurekautan: "¿Zer izango da ume au? Izan be, agirian dago Jauna berorregaz dagoana."

Zakariasen igarpema (Lk 1, 67-79)

67 Zakariasek, Joanen a itak, Espiritu Santuz beterik, iragarri egin eban aurretiaz, esanez:

68 "Bedeinkatua Israelen Jainko Jauna, bere erriari laguntza ekartera eta askatasuna emotera etorri da-ta. 69 Dabid bere morroiaren ondorengoan arte-tik orain salbatzaille indartsu bat sortu dausku. 70 Au, aspaldidanik agindu izan eban bere profeta santuen bidez: 71 gure arerio ta gorrotatzailleakandik onik atarako genduzala: 72 gure asabai erruki izango yakela eta beteko ebal bere alkartasun santua.

73 Eta auxe da Abraham gure aitari
egin eutsan zin sendoa:
74 gure arerioakandik askatu egingo genduza-
la,
bildur bagarik otseindu dagigun
75 gure bizitza guztian,
Berari eskiñiak izan yakozanak lez,
zuzentasunaren billa diarduenak lez.
76 Zu, barriz, nire seme ori,
Jaungoiko gorengoaren profeta izango zara,
Jaunaren aurrean joango zara-ta
Aren etorrerea atontzen.
77 Zeuk iragarriko dautsazu salbamena Aren
erriari,
baita pekatuen parkamena be;
78 izan be, gure Jaungoikoa,
guganako errukiz beterik,
goitik zeru-egunaren egunsentia dakarsku,
79 illunetan eta eriotz-gerizpean bizi diranak
argitasunez beteteko,
gure oinkadak bake-bideetan zuzentzeko.”

Joan Bateatzaillearen bizitza ezkutua
(Lk 1, 80)

80 Joan azi eta aren espiritua indartu egin zan.
Eta bakartadeetan bizi izan zan, Israel-erriaren
aurrean aurkeztu zan egunerarte.

Jose, Mariaren senarra (Mt 1, 18-25)

18 Jesus Mesiasen jaiotza olantxe izan zan:
Maria, Josegaz ezkontzeko berbatuta egoan; baiña
aregaz emazte lez bizi izan baiño leen, Espiritu
Santuaren egiñez seindun geratu zan. 19 Josek,
aren senarrak, gizon zuzena zan ezkerro, ez eban
Maria agirian salatu nai, eta aregandik isillean alde
egitea erabagi eban. 20 Baiña, asmo ori gogoan
erabillega, amesetan Jaunaren aingerua* agertu
yakon, eta onek auxe esan eutsan: “Jose, Dabiden
ondorengo ori: ez izan bildurrik Maria, zure emaz-
tea, zeure etxean artzen: onek sortu dauan semea
Espiritu Santuaren egiñez da-ta. 21 Eta bere semea
izan dagianean, zuk izena Jesus* jarriko dautsazu,
bere erria beronen pekatuetatik Berak atarako

dau-ta.”

22 Guzti ori, Jaunak profetaren bidez esan
izan eban au bete zeiten jazo zan: 23 “Birjiña batek,
seindun geraturik, seme bat izango dau, eta izena
Emanuel jarriko dautsoe”*; (izen onek “Jaungoi-
koa gugaz” adierazoten dau.)

24 Josek, amesetatik iratzartu zanean, Maria,
bere emaztea, bere etxean artu eban, Jaunaren ain-
geruak agindu izan eutsanez. 25 Eta aregaz
ezkontzako artu-emonik izan bagarik, Mariak bere
semea izan eban, eta Josek izena Jesus jarri eutsan.

Jesusen jatorria (Mt 1, 1-17)

1 Auxe da Dabiden eta Abrahamen ondorengo
dan Jesukristoren jatorria: 2 Abraham, Isaaken aita
izan zan; Isaak, Jakobena, eta Jakob, Judarena ta
onen anaiena. 3 Juda, Fares eta Zararen aita izan
zan; ama, barriz, Tamar. Fares, Esronen aita izan
zan, eta Esron, Aranena. 4 Aran, Aminadaben aita
izan zan; Aminadab, Naasonena, eta Naason, Sal-
monena. 5 Salmon, Boozen aita izan zan; ama,
barriz, Errajab. Booz, Obeden aita izan zan; ama,
barriz, Errut. Obed, Isairen aita izan zan, 6 eta Isai,
Dabid erregearen aita.

Dabid, Salomonen aita izan zan; ama, barriz,
Uriasen emazte izan zana. 7 Salomon, Erroboanen
aita izan zan; Erroboan, Abiasena, eta Abias, Asa-
rena. 8 Asa, Josafaten aita izan zan. Josafat, Jora-
nena; Joran, Oziasena; 9 Ozias, Joatanena; Joatan,
Akazena, eta Akaz, Ezekiasena. 10 Ezekias,
Manasesen aita izan zan; Manases, Amosena, eta
Amos, Josiasena. 11 Josias, Jekoniasen aita izan
zan, baita onen anaiena be Babiloniako erbestal-
dian.

12 Erbestaldi-ostean, Jekonias, Salatielen aita
izan zan; Salatiel, Zorobabelena; 13 Zorobabel,
Abiudena; Abiud, Eliakinena, eta Eliakin, Azo-
rena. 14 Azor, Sadoken aita izan zan; Sadok,
Ajinena, eta Ajin, Eliudena. 15 Eliud, Eleazaren
aita izan zan; Eleazar, Matanena, eta Matan, Jako-
bena. 16 Azkenez, Jakob, Mariaren senar zan Jose-
ren aita izan zan. Eta Maria, Mesias dan Jesusen
ama.

17 Beraz, Abrahagandik Dabideganaiño,

amalau belaunaldi izan ziran; beste amalau Da-
bidegandik Babiloniako erbestaldirarte, eta beste
amalau erbestalditik Mesiaseganaiño.

Jesukristoren jaiotza (Lk 2, 1-7)

1 Egun areitan, Augustok*, erromatar enpera-
doreak, erabagi bat iragarri eban, bere aginterriko
bizilagun guztiak izena emon egiela agindurik, 2
Leenengo izen-emote au egin zanean, Zirino zan
Siriako* jaurleri. 3 Guztiak joan bear eben izena
emotera, bakotxa bera jaiotzean urira. 4 Orregaitik,
Jose be, Dabid erregearen jatorrikoa, Galilea-erri-
aldeko Nazaretetik Belenera, Judeako errira, joan
zan; emendixek etorren Dabiden jatorria. 5 Jose
araxe joan zan, ba, izena emotera, Maria bere
emazteagaz batera; Maria seindun egoan. 6 Eta
Belenen egozala, Mariari seiña argitara ekarteko
egunak bete yakozan. 7 Eta an Mariak bere leense-
mea izan eban; oialez batu eta aska baten ipiñi eban,
areintzat ostatuan lekurik ez egoan-eta.

Aingeruak eta artzaiñak (Lk 2, 8-20)

8 Belen-inguruko landa batzuetan, gabez kan-
poan euren artaldeak zaintzen ziarduen artzain
batzuk egozan. 9 Bat-batean, Jaunaren aingerua
agertu yaken, eta Jaungoikoaren aintzaren dirdirak
argitasunez bete ebazan. Artzaiñak bildur-ikaraz
beterik geratu ziran; 10 baiña aingeruak auxe esan
eutsen: “Ez izan bildurrik, guztientzat poz andia
izango dan barri ona ekartera natorkizue-ta. 11 Sal-
batzaillera jaiotze gaur Dabiden urian, Mesias,
Jauna. 12 Auxe izango da ezaugarria, ezagutu
dagizuen: umea oialez batuta eta askan etzunda
aurkituko dozue.”

13 Une aretan bertan, aingeruaren ondoan
zeruko beste aingeru-talde bat agertu zan, Jauna
goratzen; eta auxe iñoen: 14 “Aintza goietan Jaun-
goikoari! Bakea lurrean Aren gogoko gizonai!”

15 Gero, aingeruak zerura biurtu ziran, eta ar-
tzaiñak alkarri auxe esan eutsoen: “Goazan
Belenera, jazo dana eta Jaunak ezaguerazo dausku-
na ikustera.” 16 Leenbaileen joan ziran, ba, eta
Maria, Jose eta askan etzunda egoan jaiobarria

aurkitu ebazan. 17 Umea ikustean, aingeruak ume
aretzaz esan eutsen guztia azaldu eben. 18 Eta
artzaiñai entzuten eutseen guztiak, areik iñoenaz
arrituta geratzen ziran. 19 Mariak, barriz, guztia
bere biotz-barruan gordeten eban, etenbagarik aus-
nartzen ebala. 20 Artzaiñak, entzun eta ikusi izan
eben guztiagaitik, Jauna ospatzen eta goratzen
biurtu ziran, iragarri izan yakenez jazo izan zan
guztia-ta.

Umearen izena (Lk 2, 21-24)

21 Zortzi egun geroago, umea erdaintzera ero-
an eben, eta izena Jesus jarri eutsoen, Maria
seindun geratu baiño leen aingeruak ari esan izan
eutsanez.

Jesus umea jauretsera daroe (Lk 2, 22-24)

22 Geroago, Moisesen legeak agindutako gar-
bikuntzarako egunak igarota, Jesus umea Jerusale-
nera eroan eben, jauretsean Jaunari eskintzeko, 23
Jaunaren legeak agintzen dauanez: “Leen jaiotze,
gizonezkoa edo abere arra bada, Jaunari eskiñiko
yako”*. 24 Bide batez, “usapal bi edo usakume bi”
eskiñi bear ebazan oparitarako, ori be Jaunaren
legean aginduta dagoanez*.

Simeonen abestia (Lk 2, 25-32)

25 Aldi aretan, Simeon izeneko bat bizi zan Je-
rusalenen, gizon zintzoa ta Jaungoikozalea, Isra-
elen askatasuna itxaroten ebana. Espiritu Santua
egoan Simeonegaz, 26 eta Jaunak bialdutako
Mesias ikusi baiño leen ez zala ilgo jakifierazo
eutsan Espiritu Santuak. 27 Umeari buruz Legeak
agintzen ebana egiteko, Simeon, Espiritu Santuak
eraginda, jauretsera joan zan, Jesusen gurasoak
euren semea eroien une berean. 28 Eta Simeonek,
umea besoetan arturik, Jaungoikoa goratu eban,
esanez:

29 “Orain, Jauna, bakētan il naiteke,
zure agintzaria bete dozu-ta.

30 Neure begiz ikusi dot Salbatzaillea,
31 erri guztien aurrean atondu dozuna.
32 Bera da jentillai agertzeko argia
eta Israel zure erriaren aintza.”

Simeonen igarpena (Lk 2, 33-35)

33 Jesusen gurasoak arrituta egozan, Simeonek umeari buruz iñoanaz. 34 Simeonek bedeinkatu egin ebazan, eta Mariari, umearen amari, auxe esan eutsan: “Begira, ume onegaitik asko jausi eta beste asko jagi egingo dira Israelen. Ukatze-ezaugarria da, 35 askoren barru-barruko bururakizunak agertzeko ipiñia. Zu, barriz, ezpata batek zulatuko zaitu alderik alde.”

Ana (Lk 2, 36-38)

36 Emakume profeta bat be bazan an, Ana ize-nekoa, Fanuelen alabea, Aseren jatorri-taldekoa. Emakume au oso gazterik ezkondu izan zan, baiña ezkondu ta zazpi urte geroago alargun geratu zan. 37 Orduan, larogeta lau urte ebazala, jauretxean egoten irauten eban, barau ta otoitz, gau ta egun Jauna zerbitzen. 38 Une aretan bertan aurkeztu zan, ba, Ana, eta, Jaungoikoari eskerrak emonda gero, Jerusalemene askatasunaren zain egozan guztiai Jesusi buruz berba egiten asi yaken.

Jesus, Nazaretan (Lk 2, 39-40)

39 Jaunaren legeko agindu guztiak beteta gero, Galileara biurtu ziran, euren errira, Nazaretera. 40 Jesus umea azi ta indartu egiten zan, jakituriaz beterik, eta Jaungoikoaren ederra Aren gainean egoan.

Eguzkialdeko jakitunak (Mt 2, 1-12)

1 Jesus Belenen*, Judeako errian, jaio zan, Erodesen* erregetzaldian. Aldi aretan, Eguzkialdeko* jakitun batzuk etorri ziran Jerusalemenera, 2 auxe itauntzen ebela: “¿Non dago judarren errege jaio-barria? Guk aren izarra agertzen ikusi dogu, eta gur egitera gatorkioz.”

3 Ori entzunik, Erodes* erregea larritu be larritu egin zan, eta orixe berori jazo yaken Jerusalemengo bizilagun guztiai be. 4 Orduan, abadeburu ta Lege-irakasleak batu zeiteezala agindu eban Erodes erregeak, Mesias non jaio-bearra zan jakiteko. 5 Areik auxe erantzun eben: “Judako Belenen, profetak auxe idatzi eban-eta: 6 ‘Zu, Judako Belen ori, ez zara, ez, Judako uri nagusien artean txikiena; izan be, zeugandik urtengo da buruzagi bat, Israel nire erria zuzenduko dauana’*.”

7 Orduan, Erodesek Eguzkialdeko jakitunai isillean dei egin eutsen, eta, areik esan outsoenetik, izarra noiz ikusi izan eben jakin eban. 8 Gero, Belenera bialdu ebazan, eta auxe esan eutsen: “Zoaze ara eta jakin egizue ume orretzaz aal dagizuen guztia. Eta aurkitu dagizuenean, jakiñerazo egidazue, neu be bera gurtzera joan naiten.”

9 Jakitunak, erregearen berbak entzunda gero, Belenerantz urten ziran, eta agertzen ikusi izan eben izarrak umea egoan tokiraiño jarraitu eutsen. 10 Izarra barriri ikusten ebelako pozez beterik, 11 etxean sartu ziran eta umea ikusi eben beronen ama Mariagaz. Orduan, Aren aurrean belaunikotu egin ziran, eta, eurakaz eroiezan ondasunak atarata, urrea, intzentzua ta mirra* eskiñi eutsoezan. 12 Gero, jakitunak euren errialdera biurtu ziran; baiña beste bide bat artu eben arako, Erodes egoan tokira ez biurtzeko burubidea emon izan yaken amesetan-eta.

Ejiptora igesi (Mt 2, 13-15)

13 Eguzkialdeko jakitunak joan ziranean, Jaunaren aingeruak, Joseri amesetan agertuta, auxe esan eutsan: “Jagi zaitetz, eta, umea ta onen ama arturik, eurokaz Ejiptora igesi egizu. Geratu zaitetz an neuk esan dagitzudan arte: umea ilteko, Erodes aren billa ibiliko da-ta.”

14 Josek, jagi eta umea ta onen ama arturik, gabez arekaz Ejiptoko bidea artu eban, 15 eta antxe egon zan Erodesen eriotzararte. Olantxe bete zan Jaunak profetaren bidez esan eban au: “Ejiptotik etorteko dei egin neutsan nire Semeari”*.

Belenen il ebezan umeak (Mt 2, 16-18)

16 Erodes, Eguzkialdeko jakitunak iruzur egin outsoela konturatu zanean, asarre-bitsetan jarri zan, eta arek Belenen eta onen inguruetan izan zeitekezan urte birik beerako ume guztiak ilteko agindu eban, jakitunakandik jakindako sasoiagoan arturik. 17 Olantxe bete zan Jeremias profetaren bidez esandako au: 18 “Negar eta garrasi andien deadarra entzuten da Erraman. Errakel da, bere semeakaitik negarrez, eta ez dau pozbiderik nai, ilda dagoz-ta”*.

Ejiptotik Nazaretera (Mt 2, 19-23)

19 Erodes ilda gero, amesetan Jaungoikoaren aingerua agertu yakon Joseri, an Ejipton, 20 eta arek auxe esan eutsan: “Umeagaz eta onen amagaz bidean jarri eta eurakaz Israelera biurtu zaitetz: umea il nai ebenak il dira-ta.”

21 Jose, ibilladia atondu eta umea ta onen ama arturik, arekaz Israelera biurtu zan. 22 Baiña, Judean errege, Erodesen orde, onen seme zan Arkelao* egoala jakitean, ara joateko bildur izan zan. Beraz, amesetan burubidea artuta, Galileako lurraldera jo eban, 23 eta Nazaret izeneko errian bizilagun geratu zan. Olantxe bete zan profetak iragarri izan ebena: Jesusi Nazaretarra esango outsoela.

Jesus umea, jauretxean (Lk 2, 41-50)

41 Jesusen gurasoak urte oro Jerusalemenera joaten ziran, Pazko-jaiak ospatzera. 42 Jesus umea amabi urtekoa* zala, guztiak batera jaietara joan ziran, oiturea ebenez. 43 Gero, egun areik igarota, etxerako bidea artu eben. Baiña Jesus umea Jerusalemenera geratu zan, gurasoak jakin bagarik. 44 Bide-lagunen artean joango zala uste eben areik, eta olan egun guztian bideari ekin outsoen. Egun bateko bidea egitean, Aren billa asi ziran senide ta ezagunen artean; 45 eta, aurkitzen ez ebela ikustean, Jerusalemenera biurtu ziran, an Aren billa jarraitzeko. 46 Azkenez, iru egun geroago, jauretxean aurkitu eben, Lege-irakasleen erdian jesarrita, arei

entzuten eta itaunak egiten. 47 Jesusi entzuten outsoen guztiak ikaratuta egozan Aren adimenaz eta erantzunez. 48 Gurasoak arrituta geratu ziran Jesus ikustean; eta Aren amak auxe esan eutsan: “Seme, ¿zegaitik egin dauskuzu ori? Zure aita ta ni estu ta larri ibili gara zure billa.” 49 Eta Jesusek arei: “¿Zegaitik ibili zaree nire billa? ¿Ez dakizue, ba, neure Aitaren gaietan jardun bear dodana?”

50 Baiña areik ez eben ulertu Jesusek zirautse-na.

Jesusen bizitza ezkutua (Lk 2, 51-52)

51 Gero, Jesus umea, gurasoak batera Nazaretera biurturik, arein menpean bizi zan. Jesusen amak gauza guztiok bere biotz-barruan gordeten ebazan. 52 Eta Jesus azi egiten zan, baita geitu be adiñaz bere jakituria, eta Jaungoikoak eta gizonak geroago ta gogokoago eben.

Joan Bateatzaillearen iragarrea (Lk 3, 1-6)

1 Tiberio* enperadorearen erregetzako amabosgarren urtea zan. Judean jaurlari, Pontzio Pilato* zan; Erodes*, Galilean; onen anai Felipe, Iturean eta Trakonitidan; eta Lisaniak, Abilenen. 2 Eta Anas eta Kaifas*, abade nagusiak ziran. Aldi orretan, Jaungoikoak basamortuan* Joani, Zakariasen semeari, berba egin eutsan. 3 Eta Joan, Jordan-ondoko lurralde guztian zear, laguntaldea bateatzen asi zan. Pekatuen parkamenerako, onbideratzea bearrezkoa dala iragarten eban. 4 Olantxe egoan idatzita Isaias profetaren liburuan: “Abots bat entzun da: norbait deadarka basamortuan: Atondu egizue Jaunaren bidea; zabaldu egizuez bide-zidor zuzenak Arentzat! 5 Sakon guztiak bete eta muiño ta mendi-bizkarrak lautu daitezala! Bide okertuak zuzendu eta laztasun guztiak ezereztu daitezala, 6 gizaki guztiak Jaungoikoak bialtzen dauan salbamena ikusi dagien!”*.

Pekatuaren damua (Mk 1, 5-6)

5 Judea-errialdeko eta Jerusalemengo bizilagun guztiak Joaneke iñoana entzutera urtetan ziran.

Euren pekatuak autortzen ebezan eta Joaneke, Jordanen, bateatu egiten ebazan. 6 Joan ganbelu-ulez jantzita ebillen, naruzko gerrikoa eroian eta matxingorrigoz eta baso-etziaz janaritzen zan.

Damu-frutu egokiak (Lk 3, 7-9)

7 Beragandik bateoa artzera etozan askori, Joaneke auxe zirautsen: "Sugekumeok! ¿Nok iragarri dautsue gainean dozuen zigorrari iges egiten? 8 Erakutsi egizue egintzen bidez zuen onbideratzea, eta ez erabili asmakeriarik buruan Abrahamen ondorengoak zarela-ta. Esan be badirautsuet: Jaungoikoak arri oneitatik sortu daikeoz Abrahami ondorengoak. 9 Onezkero, zugatzak zuztarretik ebagiteko gertu dago aizkorea, eta frutu onik ekarri ez dagian edozein zugatz, ebagi ta sutara jaurtiko dabe."

Maitasuna ta zuzentasuna (Lk 3, 10-14)

10 "¿Eta zer egin bear dogu?", itauntzen eutsan laguntaldeak Joani. 11 Eta Joaneke arei "Soin-gaineko bi euki dagizanak, emon dagiola bat ez daukanari; jatekorik euki dagizanak, banatu dagiala ez daukanagaz."

12 Diru-batzaille* batzuk be bateatuak izatera urreratu yakozan Joani, eta auxe itandu eutsoen areik: "Irakasle, ¿zer egin bear dogu guk?" 13 Eta Joaneke arei: "Ez eskatu ifiori legeak agintzen dauan baiño diru-ordain geiago."

14 Gudari batzuek be auxe itandu eutsoen: "Eta guk, ¿zer egin bear dogu?" Eta Joaneke arei: "Naikoa izan egizue zuen soldateaz eta ez egin ifiori indarkeriarik, ezta guzurrezko salakuntzarik be."

Joanen egikizuna (Lk 3, 15-18)

15 Laguntaldea kezka egoan, Joan au Mesias izan zeitekean alkarri itaunka. 16 Joaneke auxe esan bear izan eban guztien aurrean: "Nik uraz bateatzen zaituet, baiña nire ostean ni baiño aaltsuagoa dator. Ni ez naz duin Aren sandalietako lokarriak askatzeko be. Arek Espiritu Santuaz eta suaz bateatuko zaitue. 17 Eskuan dauko sardea, eta bere larraina

garbitzeko gertu dator; garia bere garautegian gordeko dau; lastoa, barriz, ifioiz be atzamatzen ez dan sutan erreko dau."

18 Orrelako eta beste irakatsi askoren bidez, Joaneke laguntaldeari burubideak emoten eutsazan, eta salbamen-barri ona iragarten eban.

Jesusen bateoa (Mt 3, 13-17)

13 Egun areitan, Jesus Galileatik Jordanera etorri zan, emen Joaneke bateatu egian. 14 Baiña Joaneke ez eutsan laketzen: "Neu naz ni zuk bateatu bear nozuna; ¿eta zeu zotoz nigana nik bateatu zagidazan?" 15 Eta Jesusek ari: "Itzi orrela oraingoz! Jaungoikoak erabagi dauana betetea dagokigu." Orduan, Joaneke itzi egin eutsan.

16 Jesus, bateatuta gero, uretatik urten egin zan. Orduan, zerua zabaldurik, Jaungoikoaren Espiritua uso-irudiz bere gainera jatsiten ikusi eban Jesusek. 17 Eta zerutik urten zan berbots batek auxe esan eban: "Auxe da nire Seme maitea; Bero-negan dot nire atsegina."

(Lk 3, 23) Bere ekintza asi ebanean, Jesus ogeta amar bat urtekoa zan.

Jesusen tentaldiak (Mt 4, 1-11)

1 Orren ostean, Espiritu Santuak Jesus basamortura eroan eban, deabruak zirikatu egian. 2 Jesusek berrogei egunez eta berrogei gabez barau egin eban, eta azkenean gose izan zan Jesus. 3 Orduan, deabruak, Aregana urreraturik, auxe esan eutsan: "Benetan Jaungoikoaren Semea bazara, esan egizu arri oneik ogi biurtu daitezala." 4 Eta Jesusek ari: "Liburu Santuak auxe diño: 'Gizona ez da ogi utsez bizi izango, Jaungoikoaren agotik urtendako edozein berbaz baiño*.'" 5 Gero, deabruak uri santura* eroan eta jauretxeko gaillurrera jaso eban, 6 eta auxe esan eutsan: "Benetan Jaungoikoaren Semea bazara, jaurti egizu zure burua goitik beera, Liburu Santuak auxe diño-ta: 'Zaindu ta euren eskuetan artu zagiezala aginduko dautse Jaungoikoak aingeruai, zure oiñak arriren baten tope egin ez dagian*.'" 7 Eta Jesusek ari: "Liburu Santuak auxe be badifioe: 'Ez

dozu zure Jainko Jauna zirikatuko*.'" 8 Barriro be deabruak mendi goi-goi batera eroan eban, eta, Ari munduko erri guztiak eta arein edertasuna erakutsirik, 9 auxe esan eutsan: "Guzti au emongo dautsut nik, nire aurrean belaunikotzen bazara eta gurtzen banozu." 10 Baiña Jesusek ari: "Alde emendik, Satanas!, Liburu Santuak auxe diño-ta: 'Zeure Jainko Jauna gurtuko dozu, eta Berari bakarrik emongo dautsazu gurtza*.'" 11 Orduan, deabruak Jesusegandik alde egin eban, eta aingeruak etorri yakozan zerbitzera.

Joan Bateatzailearen testigantza Jesusen alde (Joan 1, 19-28)

19-20 Jerusalemgo judarrak* Joani abade ta lebitarren batzorde bat bialdu eutsoen, bera nor zan itauntzera. Joaneke argi ta garbi autortu eutsan: "Ni ez naz Mesias." 21 "Orduan, ¿zer? ¿Elias* etezara?", itandu eutsoen areik. "Elias be ez", erantzun eban Joaneke. Eta barriro be areik: "¿Itxaroten dogun profeta* etezara, ba?" "Ez", erantzun eutsan arek. 22 Eta barriro be areik: "¿Nor zara, ba? Bialdu gaituenai erantzuna eroan bear dautsegu. Esan egiguzu zerbait zeutzaz." 23 Orduan, Joaneke, Isaias profetaren berbak bere buruari ezarririk, auxe esan eban: "Basamortuan deadarka diarduan abotsa naz ni: Lautu egizue Jaunaren bidea!""

24 Batzordeko batzuk parastarrak ziran. Oneike auxe itandu eutsoen: "¿Ze(r) eskubidez bateatzen dozu, ba, ez Mesias, ez Elias, itxaroten dogun profeta be ez bazara?" 26 Eta Joaneke arei: "Nik uraz bateatzen dot, baiña zeuen artean dago zuek ezagutzen ez dozuen norbait; 27 neure ostean dator, baiña Aren oiñetakoen lokarriak askatzeko be ez naz ni duin."

28 Betanian* jazo zan ori, Jordan-ibaiatz beskaldean, Joan bateatzen ziarduan tokian.

Jesus, Jaungoikoaren Bildotsa (Jn 1, 29-34)

29 Biaramonean, Joaneke Jesus beragana urretzen ikusi eta auxe esan eban: "Auxe da munduaren pekatua kentzen dauan Jaungoikoaren Bildotsa. 30 Auxe aitatu neban nik urrengo au esan

nebanean: 'Ni baiño nagusiagoa dan bat dator nire ostean, ni baiño leen bazan-eta.' 31 Neuke be ez nekian nor zan, baiña Jaungoikoak bateatzeko agindu eustan, Arek bere burua Israeli ezaguerazoteko erea izan egian, ain zuzen be."

32 Eta Joaneke auxe esan eban gainera: "Espiritua ikusi dot uso-antzean zerutik jatsiten, eta orrexen gainean geratzen. 33 Neuke be ez nekian nor zan; baiña, uraz bateatzera bialdu nenduanak, auxe esan eustan: 'Norbaitegan Espiritua jatsiten eta aren gainean geratzen ikusten badozu, orixe da Espiritu Santuaz bateatzen dauana.' 34 Eta, ori neuke ikusi dodan ezkerro, Jaungoikoaren Semea* auxe dala autortzen dot."

Jesusen leenengo ikasleak (Jn 1, 35-42)

35 Biaramonean, toki aretan bertan egoan Joan bere ikasle bigaz. 36 Bat-batean, Jesus andixek igaroten ikusi eban, eta "Auxe da Jaungoikoaren Bildotsa", esan eban.

37 Ikasle biak entzun eutsoen ori esaten, eta Jesusi jarraitu eutsoen. 38 Jesusek, jarraitu egiten eutsoela ikusirik, "¿Zer billatzen dozue?", itandu eutsan. "Irakasle*, ¿non bizi zara?", erantzun eben areik. Eta Jesusek arei: "39 'Etorri zaitzeze ikustera.'" Joan ziran, ba, non bizi zan ikusi eben eta Aregaz geratu ziran egun aretan. Arratsaldeko laurak-edo ziran.

40 Joanen berbak entzunda Jesusi jarraitu eutsoen bietariko bat, Ander zan, Simon Pedroren anaia. 41 Anderrek leenen egin ebana, Simon bere anaiaaren billa joatea izan zan, ari auxe iragartera: "Mesias aurkitu dogu" (berba onek 'Kristo' adierazoten dau). 42 Eta Jesusegana eroan eban; eta Jesusek, aregana begira-begira jarriarik, auxe esan eutsan: "Simon zara zu, Joanen semea; aurretzean, Kefas izango da zure izena" (edo bardin dana, 'Arria').

Felipe ta Natanael (Jn 1, 43-51)

43 Biaramonean, Jesusek Galileara joateko asmoa artu eban. Felipe aurkiturik, "Jarraitu egidazu", esan eutsan Jesusek.

44 Felipe, Betsaidakoa* zan, Ander eta Pedroren errikoa. 45 Felipek, Natanael aurkiturik, auxe esan eutsan: "Moisesek Lege-liburuan idatzi ebana, baita profetak be aitatu ebana, axe bera aurkitu dogu; Jesus da, Joserren semea, Nazaretekoa." 46 "Nazaret! —esan eban Natanaelek—; ¿Nazaretetik ezer onik urten daiteke, gero?" "Etorri zaitetz eta ikusiko dozu", erantzun eutsan Felipek.

47 Natanael Jesusek beragana etorten ikusi ebanean, auxe esan eban aretzaz: "Au, israeldar jatorra da, gizon zintzo ta egin-egina." 48 Eta Natanaelek Jesusi: "¿Nondik ezagutzen nozu, ba?" Eta Jesusek ari: "Felipek zuri dei egin baiño leen, zu pikondopean zengozala ikusi izan zaitut nik." 49 "Irakasle —esan eban Natanaelek—, zu Jaungoikoaren Semea zara, Israelgo erregea zara zu!" 50 Eta Jesusek ari: "Ori baiño askozaz andiagorik ikusiko dozu."

51 Eta Jesusek auxe esan eban gaiñera: "Benetan dirautsuet: ikusiko dozue zelan zabaltzen dan zerua eta zelan igoten eta jatsiten diran Jaungoikoaren aingeruak Gizaseme onen gaiñera."

Kanako eztegua (Jn 2, 1-11)

1 Iru egun geroago, Galileako Kana-n eztegu bat ospatu zan. Jesusen ama eztegurako deituta egoan, 2 baita Jesus eta beronen ikasleak be. 3 Eztegu-erdian ardaoa amaitu egin zan, eta Jesusen amak bere semeari auxe esan eutsan: "Ardaorik ez dauke." "Andra! —erantzun eutsan Jesusek—, ez zaitetz nire gaitan* sartu; ez da oraindiano nire ordua eldu." 5 Baiña Jesusen amak zerbitzariari: "Egizue Berak esan dagitzuena."

6 Arrizko sei ontzi egozan an, judarren oiturazko garbiketarako ipiñita, bakotzak eun bat litro artzen ebazala. 7 Jesusek zerbitzariari auxe esan eutsan: "Ontziok urez bete egizue." Eta goragiño bete ebazan. 8 Ontziak beteta gero, Jesusek zerbitzariari: "Atara orain apur bat eta eroan egizue maizaiñari."

Areik Jesusek esan eutsena egin eben. 9 Maizaiñiak ardao barria miaztu ebanean, nondik etorren ez ekiala (ardaa atara eben zerbitzariak

bakarrrik ekien ori), eta, ain ardao onaz mirarrituta, senar barriari dei egin eta auxe esan eutsan: 10 "Ardao ona, guztiak asierarako ataraten dabe, eta gero, mailagunak ugari edan dabenean, txarragoa ataraten da. Zuk, ostera, ardao ona azkenerarte gorde dozu."

11 Galileako Kana-n jazo zan ori. Jesusek egin-dako leenengo miraria izan zan. Alantxe agertu eban bere aintza, eta Beragan jarri eben sinistea Aren ikasleak.

12 Orren ostean, Jesus Kafamaunera jatsi zan bere ama, senide ta ikasleakaz. Eta bertan geratu zan egun batzuetan.

Jauretxeko saltzailleak (Jn 2, 13-22)

13 Judarren Pazko-jai laster zan ezker, Jesus Jerusalenera joan zan. 14 Jauretxean idi, ardi ta uso-saltzailleak eta diru-aldatzailleak* euren mai-ostean jesarrita aurkitu ebazan. 15 Ori ikustean, lokarriaz zarta bat egiñik, guztiak jauretsetik kanpora bota ebazan, ardi ta idiakaz batera. Diru-aldatzailleen diruak be lurrera jaurti eta arein maiak itzuli egin ebazan. 16 Eta uso-aldatzailleak auxe esan eutsan: "Kendu au emendik. Ez biurtu nire Aitaren etxea merkatu-etxe."

17 Aren ikasleak, orduan, Liburu Santuko berbok ekarri ebazan gogora: "Zure etxe-zaletasunak erre egingo nau"*.

18 Orduan, judarrak* Jesusegana joanda, auxe itandu eutsan: "¿Ze(r) ezaugarri erakusten daukuzu, ba, eskubide-agiritzat, orrela egiteko?" 19 Eta Jesusek arei: "Ondatu egizue jauretze au, eta nik iru egunen barruan jasoko dot barriro." 20 Eta Judarrak Jesusi: "Berrogeta sei urte egin ebazan jauretze au jasoten*", ¿eta zuk iru egunen barruan jasoko dozula?"

21 Baiña Jesusek bere gorputzaren Jauretzea esan nai eutsan. 22 Orregaitik, Jesus biztu zanean, egun aretan esan ebana ekarri eben gogora ikasleak, baita sinistu be Liburu Santua eta Jesusek esandako berbak.

Jesus, Jerusalem (Jn 2, 23-25)

23 Pazko-jaietan Jesus Jerusalem geratu zan artean, askok ikusi ebazan Arek egiten ebazan mirariak, eta Beragan jarri eben sinistea. 24 Baiña Jesus bera ez yaken guztiz zabaltzen, guztiak ondo be ondo ezagutzen ebazan-eta. 25 Ez eban, gaiñera, iñoren bearrik iñoren barri jakiteko, gizon bako-txaren barrua Berak ondotox ezagutzen eban-eta.

Nikodemogaz alkarrizketan (Jn 3, 1-21)

1 Nikodemo, parastarren alderdikoa, judarren artean gizon nagusia zan. 2 Gau baten, Jesus ikustera joanda, auxe itandu eutsan: "Irakasle*, badakigu Jaungoikoak geu(ri) irakastera bialdu zaituana; izan be, zuk egiten dozuzan mirariok iñok be ezin egin daitez, Jaungoikoa aregaz ez badago beintzat." 3 Eta Jesusek ari: "Nik, barriz, auxe dirautsut: barriro* jaioten danak bakarrik jaritsiko dau Jaungoikoaren erreina." 4 Nikodemok auxe erantzun eutsan: "¿Zelan jaiio daiteke barriro gizona, zaartu ezker? Sartu ete-daiteke, ba, iñor barriro amaren sabelean, atzera jaioteko?" 5 "Benenetan dirautsut —erantzun eutsan Jesusek—: uretik eta Espirituagandik jaioten ez dana, ezin sartu daiteke Jaungoikoaren erreina. 6 Gizonagandik jaioten dana, gizaki da; Espirituagandik jaioten dana, espiritu da. 7 Ez zaitetz ikaratu barriro jaiio bear dozuela esan dautsudalako. 8 Nai dauan tokian joten dau aizeak*; entzun be egiten dozu aren otsa, baiña ez dakizu nondik datorren, ezta nora doan be. Alantxe jazoten da Espirituagandik jaioten danaz be."

9 "¿Zelan izan daiteke ori?", erantzun eban Nikodemok. 10 Eta Jesusek ari: "¿Zer? Irakasle zara Israelen, ¿eta ez dakizu ori? 11 Benenetan dirautsut: dakiguna diñogu guk, eta ikusi doguna autortzen dogu; zuek, ostera, ez dozue gure testigantza ontzat artzen. 12 Lurreko gaiak zuei esatean, zuek sinisten ez badaustazue, ¿zelan sinistuko daustazue, ba, zeruko gaiak esan dagitzuedazanean? 13 Zerura ez da iñor igo, andik etorri dana izan ezik, edo bardin dana, Gizaseme* au. 14 Moisesek basamortuan brontzezko sugea gora jaso

ebanez, bearrezkoa da Gizaseme au be gora jasoa izatea, 15 sinistea Beronegan jarri dagian edonok betiko bizia* izan dagian.

16 "Jaungoikoak mundua bere Seme bakarra emoteraiño izan dau maite, sinistea Beronegan jarri dagian iñortxo be galdu ez daiten, betiko bizitza izan dagian baiño. 17 Izan be, Jaungoikoak bere Semea ez dau munduaren aurka ondapen-epaia emoteko bialdu, Beronen bidez mundua salbatu daiten baiño. 18 Bere sinistea Semeagan jarten dauana, ez dago auzipean; bere sinistea Aregan jarten ez dauana, ostera, galduta dago, Jaungoikoaren Seme bakarra ez dau onartu-ta. 19 Ondapen onen auzia onetantxe dago: argia mundura etorri zala, eta gizonak argia baiño illunpeak maiteago izan ebezala, munduaren jokabidea gaiztoa zan-eta. 20 Izan be, gaiztakeria egiten dabean guztiak, argiari gorroto dautsoe eta onelakok ez doaz argitara, euren jokabide gaiztoa agirian geratu ez daiten. 21 Egari dagokionez diarduenak, ostera, argia billatzen dabe, euren egitada guztiak argitzen dauzana Jaungoikoa dala agertu daiten argi ta garbi."

Joanen testigantza barria (Jn 3, 22-30)

22 Orren ostean, Jesus bere ikasleakaz Judeako errialdera joan zan. Antxe egon zan arekaz aldi baten, eta bateatu egiten eban. 23 Joaneke be Ainonen, Salin-ondoan*, bateatzen ziarduan, an ura ugari egoan-eta; laguntaldea, barriz, bateatua izatera etorten zan. 24 Ori, Joan kartzelan sartua izan baiño leen jazo zan.

25 Oiturazko garbiketak zirala-ta, eztabaidea sortu zan Joanen ikasleen eta judar baten* artean. 26 Ori zala-ta, Joanegana urreraturik, auxe esan eutsan: "Irakasle, ¿gogoan dozu Jordan ibaiaz bestekaldean zeugaz egoan a? Zuk aren alde testigantza egin zenduan. Orain bateatzen diardu eta guztiak Aren atzean doaz." 27 Eta Joaneke arei: "Jaungoikoak emon dautsana bakarrik euki daike gizonak. 28 Zeuek zaree nik orduan esan nebanaren testigu: Ni ez naz Mesias; Beronen aurrelarizat izan naz bialdua. 29 Emaztea senarrari* dagokio. Senarraren adiskidea, barriz, aren ondoan dagoana,

adi-adi egoten yako, poztu be poztu egiten da senarraren berbotsa entzutean. Auxe da, ba, nire poza, eta bete-betea da, izan be. 30 Arek azi egin bear dau; nik, barriz, gerizpean geratu bear dot.

Zerutik datorrena (Jn 3, 31-36)

31 "Jaungoikoagandik datorrena, guztien gainean dago. Lurretik sortzen dana, lurretikoa da, eta orrelakoak lurrekoai buruz egiten dabe berba; zerutik datorrena, guztien gainean dago, 32 eta ikusi ta entzun dauanaz egiten dau Arek testigantza; baiña Aren testigantza inok be ez dau onartzen. 33 Aren testigantza onartzen dauanak, Jaungoikoak egia diñoala onartzen dau. 34 Izan be, Jaungoikoak bialdu dauanak berba egiten dauanean, Jaungoikoa bera da berba egiten dauana, Jaungoikoak bere espiritua oso-osorik emon dautso-ta. 35 Maite dau Aitak Semea, eta Beronen eskuetan itzi dau dana. 36 Semea onartzen dauanak, betiko bizia dauko; Semea onartzen ez dauanak, barriz, ez dau bizi ori izango; Jaungoikoaren asarrea izango dau gainean."

Joan Bateatzaillea, kartzelan (Lk 3, 19-20)

19 Joanek Erodes erregeari be aurpegia emon utsan, bere anaiaren emazte zan Erodiasegaz izan eban jokabideagaitik eta egin izan ebazan beste gaiztakeriakaitik ari agiraka egiñik. 20 Orduan, Erodesek Joan kartzelan sartu eban, leengo gaiztakeriai beste azken au ezarririk.

Jesus eta samaritar emakumea (Jn 4, 1-26)

1 Jesusek Joanek baiño jarraitzaille geiago eta bateatu be geiago egiten ebazala entzun eban parastarrak. 2 (Ez zan, orraitio, Jesus bera bateatzen ebana, Beronen ikasleak baiño.) 3 Parastarrak ori baekiela jakin ebanean, Jesus Judeatik urten eta Galileara joan zan barriro. 4-5 Samarian zear yoiala, Sikar* izeneko errira eldu zan, Jakobek bere seme Joseri emondako sōlo-ondora. 6 Antxe egoan Jakobean patiaña be. Jesus, bidean nekatuta etorrela, patin-ondoan jesarri zan. Eguerdi-aldea zan.

7 Orduan, samaritar emakume bat patiañetik ura ataratera etorri zan. Jesusek auxe esan utsan: "Ura emon egidazu."

8 (Ikasleak, jatekoa erostera, errira joan izan ziran.) 9 Samaritar emakumeak, guztiz mirarituta, Jesusi auxe esan utsan: "Ene! ¿Judarra ez zara, ba, zu? ¿Zelan eskatzen dautsazu ura samaritar* emakume bati?" (Izan be, judarrak ez eban samaritarrekaz artu-emonik.) 10 Eta Jesusek ari: "Jaungoikoaren doaia ezagutu bazengi, eta ni, ura eskatzen dautsudan au, nor nazan bazeki, zeuk eskatuko zeuskit niri edatekoa, eta nik ur bizia* emongo neuskizu."

11 "Baiña, Jauna —erantzun utsan emakumeak—, ura atarateko ezer be ez daukazu, eta patiaña sakona da. ¿Zelan emon daikedazu, ba, ur bizi ori? 12 Jakob gure aurretikoak itzi euskun patin au; bertotik edan eban berak, bere semeak eta bere abereak. ¿Bera baiño andiagotzat ete-dozu, ba, zure burua?" 13 Eta Jesusek ari: "Ur onetatik edaten dauana, barriro be egarri izango da; 14 nik emon nai dautsadan uretatik edan dagiana, barriz, ez da inoiz be egarrituko. Izan be, nik emon nai dautsadan ura, betiko bizia emoteko gauza dan iturburu biurtuko yako barruan." 15 Emakumeak auxe esan utsan: "Jauna, emon egidazu ur orretatik; orrela, ez naz barriro egarrituko eta ura ataratera etorri-bearrik be ez dot izango." 16 Eta Jesusek ari: "Zoaz zure etxera, dei egiozu zure senarrari eta zatoz barriro ona." 17 "Ez dot senarrik", erantzun utsan emakumeak. "Egia da —esan utsan Jesusek—; ez dozu senarrik. 18 Bost senar izan dozuz, eta orain dozuna, ez da zure senarra. Orretan egia esan dozu."

19 "Jauna —esan utsan emakumeak—, ikusten dot profeta zareana. 20 Gure asabak Jaungoikoa mendi* onetan gurtu eban; zuek, ostera, judarrok, Jaungoikoa gurtzeko tokia Jerusalem dala diñozue." 21 "Sinistu egidazu, emakume —esan utsan Jesusek—; gainean da ordua, eta, Aita gurtzeko, ez dozue igo bear izango mendi onetara, ezta Jerusalemara joan be. 22 Zuek, samaritarrok, ez dakizue zer gurtzen dozuen; guk, ostera, badakigu, salbamena judarrakandik dator-eta. 23 Gainean da ordua, edo-ta obeto esateko, eldu da onezkero, eta

Aita benetan gurtzen dabenak espirituz eta egiaz gurtuko dabe. Oneixek dira, ain zuzen be, Aitak nai dauzan gurtzailleak. 24 Jaungoikoa espiritu da, eta Bera gurtzen dabenak espirituz eta egiaz gurtu bear dabe." 25 Emakumeak auxe esan utsan: "Badakit Mesias (edo bardin dana, Kristo) etorteko dana; etorri daitenean, Berak irakatsiko dautsugu guztia." 26 Orduan, Jesusek argi ta garbi agertu eban bere burua: "Neu naz Mesias, zugaz berbetan diardudan au."

Samaritar askok Kristo sinisten dabe (Jn 4, 27-42)

27 Une aretan ikasleak etorri eta, Jesusek emakume bategaz berbetan ziardua ikustean, mirarituta geratu ziran; alan be, inor be ez zan Ari itauntzera azartu emakumeagandik zer nai eban edo zertzaz ziarduen berbetan.

28 Emakumeak, barriz, ur-pedarrea antxe itzirik eta errira biurtuta, laguntaldeari auxe esan utsan: 29 "Etorri zaitze, nik egin dodan guztia igarri daustan gizon bat ikustera. ¿Ez ete-da au Mesias?" 30 Areik erritik urten eta Jesus ikustera joan ziran.

31 Bitartean, ikasleak esan eta esan egiten utsoen: "Irakasle, jan egizu." 32 Baiña Jesusek arei: "Zuek ezagutzen ez dozuen janari bat daukat nik." 33 "¿Jatekoa ekarri ete-dautso, ba, norbaitek?", zirautsoen alkarri ikasleak. 34 "Nire janaria —azaldu utsen Jesusek—, bialdu nauanaren naita egitea eta Aren salbamen-lana burutzea da. 35 ¿Ez dozue zuek esaten, ba: lau illabete barru, solo-ariak batzea? Orra or, ba: onezkero, ereintzak elduta dagoz, batzerako. 36 Batzean lan egiten dauanak, bere lan-saria jaso eta betiko bizitzarako garaua batzen dau; onela, ereiten dauana ta batzea egiten dauana biak batera pozten dira. 37 Onetan egia da esakera au: 'Bat da ereiten dauana eta beste bat batzen dauana.' 38 Zuek erein ez zenduen soloan batzera bialtzen zaituet nik; soloa beste batzuek landu eban, eta arein lana ondo datorkizue zuen onerako."

39 Erri aretako bizilagunetariko askok, samaritar emakumearen testigantzak eraginda, Jesusegan

jarri eban euren sinistea, emakumeak auxe inoan-eta: "Egin dodan guztia igarri daust." 40 Orregaitik, samaritarrek, Jesus egoan tokira eldu ziranean, eurakaz geratu zedilla eskatzen utsoen. Eta antxe geratu zan egun bitan. 41 Orrela, Aren berba berberak entzun aal izan ebezan, eta orregaitik askozaz geiago izan ziran sinistea Jesusegan jarri ebanak, 42 eta emakumeari auxe zirautsoen: "Onezkero ez dogu zuk esandakoagaitik sinisten, geuk entzun dautsagulako baiño; eta ziur gagoz munduaren salbatzaillea Auxe dana benetan."

Jesus, Galilean (Jn 4, 43-45)

43 Egun biak igarota, Jesus Samariatik urten eta Galilearantz joan zan; 44 izan be, Jesusek berak autortu izan eban, profeta dana ez dabela bere errialdean aintzat artzen. 45 Galileara eldu zanean, galilearrak ondo-etorria egin utsoen. Izan be, eurak be Pazko-jaiegunean Jerusalemenean egon izan ziran eta jai aretan Jesusek egin izan eban guztia ikusi izan eban.

Errege-etxeko baten semea osatzen dau (Jn 4, 46-54)

46 Ura ardao biurtu izan eban Galileako Kanara joan zan barriro. An, errege-etxeko* bat bizi zan, semea Kafarnaunen geisorik eukana. 47 Errege-etxekoak, Jesus eldu zala jakin ebanean, Jesus ikustera joanda, bere etxera bere semea osatzera joan zedilla eskatzen utsan, il-zorian egoala-ta. 48 Jesusek auxe erantzun utsan: "Mirariak eta arrigarrak ikusten ez badozue, ez zaree sinisteko gauza". 49 Baiña errege-etxekoak barriro be: "Zatoz laster, Jauna, nire semea il baiño leen." 50 "Zoaz zure etxera —esan utsan Jesusek—; onezkero zure semea onik dago." Gizon arek sinistu egin eban Jesusek esan izan utsana, eta joan egin zan.

51 Etxera yoiala, bere morroiak bidera urten yakozan, bere semea onik jarri izan zaneke albistea emotera. 52 Oberuzkoa zein ordutan izan zan itandu utsen arek. Eta morroiak ari: "Atzo arratsaldeko ordu batetan joan yakon beroena." 53

Orduantxe igarri eutsan aitak, Jesusek esan izan eutsan une aretan bertan asi zala bere semearen oberuzkoa, bere semea onik egoala esan izan eutsanean; eta berak eta bere etxeko guztiak Jesusegan jarri eben euren sinistea.

54 Bigarren mirari au, Judeatik Galileara biurtu zanean egin eban Jesusek.

Jesus, Nazareten (Lk 4, 16-30)

16 Nazaretera*, bera azi izan zan tokira, eldu zan, eta, oi ebanez, jaiegunez sinagogan sartu eta zutunik jarri zan, Liburu Santuak irakurteko. 17 Isaias profetaren liburua emon eutsoen, eta, liburua zabaltzean, idatzitako txatal au aurkitu eban: 18 "Jaunaren Espiritua neure gainean dago; izan be, beartsuai salbamen-barri ona eroateko igortzi nau; katiguai askatasuna iragartera eta itsuai ikusmena emotera bialdu nau, zapalduak askatzera 19 eta Jaunak bere erriari emongo dautsan parkamenturtea iragartera"*.

20 Gero, liburua itxi eta sinagogako lagun tzai-lleri biurturik, jesarri egin zan. Aurrean egozan guztiak Jesusegana begira egozan, 21 eta Jesus berbetan asi zan. Auxe esan eutsen: "Gaur bete da oraintxe, zeuen aurrean, igarpen au."

22 Guztiak agertzen eutsoen euren baiezkoa, eta arrituta egozan Arek esan izan ebazan berba ederrakaitik. Auxe zirautsoen alkarri: "¿Au ez da, ba, Joserren semea?" 23 Eta Jesusek arei: "Esakera au ezarriko daustazue, urrean: 'Osagille, osatu egizu zeure burua'. Kafarnaunen egin ei-dozun guztia, egizu ementxe be, zeure errialdean."

24 Eta auxe esan eban gainera: "Benetan dirautsuet: ez da profetarik onartua izaten bere errialdean. 25 Geiago oraindiño: emakume alargun asko bizi ziran Israelen Eliasen egunetan, iru urte ta sei illabetetan zerutik ur tantarik jausi ez zanean eta errialde guztian gosete gorria izan zanean. 26 Alan be, areitariko inõgana be ez zan bialdua izan Elias, Sidon-errialdeko Sareptan bizi zan emakume alargun bategana baiño. 27 Eta legenardun asko ziran Israelen Eliseo profetaren egunetan, baiña areitariko inõr be ez zan osatua izan bere legena rretik, Naaman siriarra baiño."

28 Ori entzutean, sinagoga egozan guztiak asarre-bitsetan jarri ziran, 29 eta, Jesusi oraturik, andik atara eta uria jasota egoan mendi-troka batera eroan eben, andik beera jaurtiteko. 30 Baiña Jesusek, arein artean zear igarorik, bere bideari jarraitu eutsan.

Jesusen egikizunaren asierea Galilean (Mt 4,12-17)

12 Joan Bateatzaillea kartzelan egoala jakitean, Jesus Galileako lurraldera baztatu zan. 13 Baiña, Nazaret* itzirik, Zabulon eta Nefaliko mugetan*, itsasondoan dagoan Kafarnaunera joan zan bizi izatera. 14 Olantxe bete zan Isaias profetak esandako au: 15 "Zabulon eta Nefaliko lurraldea, itsas-bidea, Jordango sortzaldean, jentillen Galilea! 16 Illunpeetan egoan erriak argi diztiratsu bat ikusi eban; eriotz-gerizpeko errialdean bizi ziranak argiak argitu egin ebazan"*.

17 Arrezkero, Jesus auxe asi zan iragarten: "Onbideratu zaitze, Jaungoikoaren erregetza* ur dago-ta."

Deabrudun bat osatzen dau Jesusek (Mk 1, 21-28)

21 Kafarnaunen sartu ziran, eta, jaieguna eldu zanean, Jesus sinagogara joan eta an irakasten asi zan. 22 Aren irakaspenez guztiak ikaratuta geratzen ziran; izan be, benetako aginpidez irakasten eutsen, eta ez euren Lege-irakasleak lez. 23 An, sinagoga, espiritu zikiñak* artuta eukan gizon bat egoan, eta auxe inõan deadarka: 24 "Nazareteko Jesus, baketan itzi gagizuz! ¿Geu ondatzera etorri zara? Ondo ezagutzen zaitut: Jaungoikoaren Santua zara zu!" 25 Jesusek agiraka egin eutsan: "Isilik zagoz eta urten zaitze orregandik!" 26 Espiritu zikiñak, gizona indartsu astindurik eta garrasi andi bat egiñik, itzi egin eban. 27 Jazorikoa ikusi eben guztiak ikaratuta geratu ziran, eta alkarri auxe itauntzen eutsoen: "¿Zer jazoten da emen? Irakaspen barria da, aginpidez beterik. Gainera, gizon onek espiritu zikiñai agindu egiten dautse, eta orreik esana egiten dautsoe." 28 Berealaxe zabaldu

zan Jesusen entzute ona toki guztietan Galileako errialdean.

Simon Pedroren amagiñarreba osatzen dau (Lk 4, 38-39)

38 Sinagogatik urtean, Simonen etxera joan zan Jesus. Simonen amagiñarreba geisorik egoan, berebiziko beroenaz. Osatu egiala eskatu eutsoen; 39 eta Jesusek, aregana makurturik, beroenari agiraka egin eutsan, eta beroenak alde egin eban aregandik. Bereala, geisoa jagi egin zan eta zerbitzen asi yaken.

Beste osaketa batzuk (Lk 4, 40-41)

40 Geroago, illunabarrean, edozetariko geisok eroan ebezan Jesusen aurrera, eta Onek, bako-txaren gainean eskuak ezarririk, osatu egiten ebazan. 41 Asko, deabruak artuta egozan, eta deabruak urten egiten ziran arekandik, "Jaungoikoaren Semea zara zu!", deadarka. Baiña Jesusek agiraka egin eta ez eutsen Beratzaz berba egiten izten, baekien Mesias zana-ta.

Jesusen leenengo ikasleak (Lk 5, 1-11)

1 Bein, Jesus Galileako itxasertzean egoan, eta Jaungoikoaren mandatua entzuteraren Aren inguruan batu zan laguntalde andiak estutu egiten eban. 2 Urtzean txalupa bi egozan utsik; arrantzaleak legorrera jatsi ziran, euren sareak garbitzera. Jesusek txalupak ikusi ebazan, 3 eta, areitariko batera igorrik, jabeari, Simoni, legorretik zerbait alde egiala eskatu eutsan. Gero, txalupan jesarririk, andik laguntaldeari irakasten jardun eban.

4 Bere berbaldia amaitu ebanean, Simoni auxe esan eutsan: "Eroan egizu txalupea itsaso zabalera, eta jaurti an sareak arrantzarako." 5 Eta Simonek Jesusi: "Irakasle, gau guztia lanean egin dogu, eta ez dogu arrain bat be atara; baiña, zeuk diñozun ezker, botako dodaz, ba, sareak."

6 Alantxe egin eta sareak ia urratzerainoko arrain-pillo andia artu eben. 7 Orduan, laguntzera joateko eskatu eutseen kiñuka beste txalupan ego-

zan lagunai. Eldu ziran, ba, eta ondoratzeke zorian bete ebezan txalupa biak. 8 Ori ikustean, Simon Pedrok, Jesusen aurrean belaunikoturik, auxe esan eutsan: "Jauna, alde egizu nigandik, pekatari nazta."

9 Izan be, atara izan eben arrain-pillo andia zaila-ta, bera ta bere lagun guztiak bildurrak artu izan ebazan. 10 Orixe berori jazo yaken Zebedeoren semeak ziran Santiago ta Joani be, Simon lez arrantzaleak ziran-eta. Baiña Jesusek Pedrori auxe esan eutsan: "Ez izan bildurrik. Aurrerantzean, gizon-arrantzale izango zara." 11 Eta, txalupak legorrera atara eta guztia itzirik, Jesusegaz joan ziran.

Jesusek mandatua Galilean iragarten dau (Mk 1, 35-38; Mt 4, 23-25)

35 Goizaldean, argitu baiño leen, Jesus jagi eta, uritik urtenda, toki ezkutu batera joan zan, oitotz egitera. 36 Simon eta onen lagunak Aren billa joan ziran, 37 eta, aurkitu ebanean, "Guztiak zeure billa diardue", esan eutsoen. 38 Eta Jesusek arei: "Goazan inguruko errietara, an be mandatua iragartera. Orretarakoxe etorri naz."

(Mt 4) 23 Jesus Galilea guztian ebillen, sinagoga irakasten. Erreiñuko barri ona iragarten eban, eta errikoen edozetariko geiso ta gatxak osatu egiten ebazan. 24 Orrela, Jesusen entzute ona Siria* guztian zabaldu zan, eta edozein gatxek jotako guztiak ekarten eutsoezan: geisoak eta mindunak, eta deabrudunak, alditsuak* eta elbarri-dunak. Eta Jesusek osatu egiten ebazan. 25 Eta Galileatik eta Dekapolis-lurraldeko* errietatik etorritako laguntalde andiak jarraitzen eutsan, baita Jerusalemendik, Judeatik eta Jordango sortzal-detik etorritakoak be.

Legenardun bat osatzen dau (Mk 1, 40-45; Lk 5, 15-16)

40 Legenardun bat urreratu yakon Jesusi, belauniko eskatzen eutsala: "Nai badozu, garbitu naikezu nire geisotik." 41 Jesusek, errukituta, eskua luzaturik, ari ikutu bat egin eta auxe esan

utsan: "Nai dot. Garbi geratu zaitez." 42 Bat-batean legenarra kendu egin yakon, eta legenarduna garbi geratu zan. 43 Orduan, Jesusek bialdu egin eban, agindu au gogor emoten eutsala: 44 "Begira, gero: ez esan ezer ifñori; baiña zoaz, aurkeztu zaitez abadeagana eta, zure osatzeagaitik, eskiñi egizu Moisesek agindutako opari-gaia. Orrela, guztiak izango dabe zure osatzearen ezaugarria." 45 Baiña gizona, andik alde eginda batera, jazorikoa azaltzen asi zan; eta albistea berealaxe zabaldu zan ezkerro, Jesus ezin zeitekean uri baten be agirian sartu, eta toki ezkutuetan geratzen zan. Alan be, laguntaldea toki guztietatik yoian Aren billa.

(Lk 5) 15 Jesusen entzute ona geroago ta geiago zabaltzen zan, eta laguntalde andia etorkion entzutera eta euren geisoetatik osatuak izatera. 16 Baiña Jesus toki ezkutuetara baztartzan zan, oitotz egitera.

Elbarridun bat osatzen dau (Mk 2, 1-12)

1 Egun batzuk geroago, Jesus Kafarnaunera biurtu zan. Urian Jesus etxera biurtu izan zala jakin ebenean, 2 laguntalde andia batu zan, ataurrean be lekuri geratzen ez zala. Eta Jesusek salbamen-mandatua iragarten eutsen. 3 Orduan, lau gizonen artean, elbarridun bat ekarri eutsoen. 4 Laguntaldea zala-ta, Jesusegana eldu eziñik, Jesus egoan etxe-sabaiko* zati bat jaso eben, eta egin eben zulotik beera jatsi eben ogetxoa elbarridunagaz batera. 5 Jesusek, gizon arein sinismena ikusirik, elbarridunari auxe esan eutsan: "Seme, zure pekatuak parkatuta geratzen dira."

6 Lege-irakle batzuk be baegozan an, eurekautan pentsatzen ebela: 7 "¿Zer diño onek? Biraoka diardu! Jaungoikoak bakarrik parkatu daitez pekatuak!" 8 Areik pentsatzen ebenaz berealaxe konturaturik, Jesusek auxe itandu eutsen: "¿Zegaitik pentsatzen dozue orrela? 9 ¿Zer da errazago, elbarridunari zure pekatuak parkatuta geratzen dira" esatea, ala "Jagi zaitez, artu zure ogetxoa eta zabiz" esatea? 10 Gizaseme onek mundu onetan pekatuak parkatzeko aginpidea badaukala agertuko dautsuet, ba." Eta elbarridunagana biurturik, auxe esan eutsan: 11 "Zeuri dirautsut: jagi zaitez,

artu zure ogetxoa eta zoaz etxera." 12 Eta gizona, guztien aurrean jagi eta bere ogetxoa arturik, joan egin zan. Aurrean egozan guztiak arrituta geratu ziran, eta Jaungoikoa goratu eben, esanez: "Onelakorik ez dogu ifñoiz be ikusi."

Mateori deia (Mt 9, 9)

9 Jesusek bere bideari jarraitu eutsan. Andik igarotean, Mateo izeneko gizon bat dirubatzemaian jesarrita ikusi eban, eta, "Zatoz neugaz", esan eutsan. Eta Mateo zutundu eta Jesusegaz joan zan.

Pekataria kaz jaten (Mt 9, 10-13)

10 Geroago, Jesus bere ikasleak Mateoren etxera bazkaltzera joan zan; eta diru-batzaille ta entzute-txarreko asko be, arekaz batera, maian jarri ziran. 11 Parastarrak, ori ikusirik, ikasleai auxe itandu eutseen: "Zuen Irakasleak, ¿zegaitik jaten dau diru-batzaille ta entzute-txarreko* gizonakaz?" 12 Jesusek, ori entzutean, auxe esan eutsen: "Osasundunak ez dabe osagillerik bear, geisoak baiño. 13 Zoaze ikastera arelako a zer dan: "Nik ez dot nai zuen opari-eskintzarik, errukioarrak izan zaitezela baiño". Ni ez naz zintzoai dei egitera etorri, pekatariak baiño."

Baraua zala-ta (Mt 9, 14-17)

14 Orduan, Joan Bateatzaillearen ikasleak urreratu yakozan Jesusi, eta auxe itandu eutsoen: "Guk eta parastarrak barau egiten dogu sarritan; eta zure ikasleak, ¿zegaitik ez dabe baraurik egiten?" 15 Eta Jesusek arei: "¿Biotz-minduta egon ete daitez eztegurako deituak, ezkonbarria eurakaz dagoan artean? Etorriko da, bai, ezkonbarria kenduko yakon eguna; orduantxe egingo dabe barau. 16 Inok ez dautso soñeko zaarri oial gogorrezko ipingirik ezarten; izan be, ezarritako txatalak soñekoa urratu egiten dau, eta tarratada andiagoa egiten da. 17 Zaragi zaarretara be ez da ardao barririk botaten; izan be, zaragiak lertu eta zaragiak eta ardao ondatu egiten dira batera. Ardao barria

zaragi barrietara bota bear da, biak iraun dagien."

Betzatoko urtegiko elbarriduna (Jn 5, 1-18)

1 Orren ostean, judarren jaietariko bat* zala-ta, Jesus Jerusalemenera biurtu zan. 2 Jerusalemen, Ardiate ondoan, eberkeraz Betzata* deritzon urtegi bat dago, bost aterpe daukazana. 3 Aterpe oneitan, geiso asko egozan, lurrean etzunda: itsu, erren eta elbarridunak. (3b Urtegiko uraren eragin-aldiaren zain egozan; 4 izan be, Jaunaren aingeruak, noizean-bein jatsirik, urari eragin egiten eutsan. Ori jazota gero uretan leenen sartzen zana, edozein geisoz egon zeitena be, osatuta geratzen zan.*) 5 Arein artean, ogeta amazortzi urtetan geisorik egoan gizon bat zan. 6 Jesusek, gizon a etzunda ikustean eta ain luzaro egoera aretan egoala jakiñik, "¿Osatu nai dozu?", itandu eutsan. 7 Eta geisoak Jesusi: "Jauna, ez dot ifñor, ura eragitean, urtegian sartu nagianik. Ni ara eldu nai dodanean, beste batek aurrea artzen daust." 8 Orduan, Jesusek auxe agindu eutsan: "Jagi zaitez, artu zure ogetxoa ta zoaz." 9 Eta bat-batean, geisoo osatuta geratu zan, eta, bere ogetxoa arturik, ibiltzen asi zan.

Baiña egun a jaieguna zan. 10 Orregaitik, judarrak*, osatua izan zanagana joanda, auxe esan eutsoen: "Gaur jaieguna da eta ez yatzu bidezko zure ogetxoa eroatea." 11 Eta osatuak arei: "Osatu nauanak esan daust neure ogetxoa artu ta joateko." 12 Areik auxe itandu eutsoen: "¿Nor da zure ogetxoa artu ta joateko esan dautsun gizon ori?" 13 Baiña osatuak ez eban ezagutzen; ez ekian bera osatu izan ebana nor zan, an batutako laguntalderartetik Jesus ezkutatu egin zan-eta.

14 Zerbait geroago, Jesusek, gizon a jauretxean aurkituta, auxe esan eutsan: "Entzun: osatuta geratu zarean ezkerro, ez egin pekatuak geiago; oke-rragoren bat jazo leitekizu." 15 Gizon arek, andik alde eginda, bera osatu izan ebana Jesus zala esan eutsen judarrai.

16 Jaiegunetan be orrelakoak egiten ebazan Jesusek; orregaitik, judarrak aurrean erabiltzen eben. 17 Baiña Jesusek zuritu egiten eban bere egikerea, arei auxe esanez: "Nire aitak lan egiten diardu beti; orregaitik, neuk be lan egiten dot aldi oro." 18

Berba orreik Jesus ilteko gurari geiago sortu eben judarrikan: jaieguna austen ebalako bakarrik ez, Jaungoikoari bere Aita eritzolako be bai, bere burua Jaungoikoaren pareko egiñik.

Jaungoikoaren Semearen aginpidea (Jn 5, 19-47)

19 Jesusek berba egiteari ekin eutsan: "Benebenetan dirautsuet: Semeak, bere buruz, ezin ezer egin daike; Aita egiten ikusten dauana baiño ez dau Semeak besterik egiten. Aitak egiten dauana, axe egiten dau Semeak be. 20 Izan be, maite dau Aitak Semea eta Berak egiten dauan guztia erakusten dautso. Eta oneik baiño egiteko andiagorik be erakutsiko dautso, zeuek be arrituta geratzeraifño. 21 Izan be, Aitak ildakoak biztuten dauzanez, arei bizia emonik, Semeak be berak nai dautsenai emoten dautse bizia.

22 "Aitak ez dau ifñor epaitzen; epaitzeko aginpide guztia Semeari emon dautso. 23 Eta Aitak auxe nai dau: Aitari emoten dautsoen gorapen bera emon dagoela Semeari be. Semea goratzen ez dauanak, Bera bialdu dauan Aita be ez dau goratzen. 24 Benebenetan dirautsuet: nire berbea onartu eta ni bialdu nauana sinisten dauanak, betiko bizia dauko; alakoa ez dago auzipean, bestetara baiño: eriotzatik bizitzara aldatu da.

25 "Benetan dirautsuet: eldu-zorian dago ildakoak Jaungoikoaren Semearen berbotsa entzungo dabeneko ordua, edo-ta obeto esateko, eldu da onezkero, eta berbots ori entzun dagienak, bizira biurtuko dira. 26 Aitak bizia emoteko aal-izatea dauko, eta aal-izate berberori emon dautso Semeari be. 27 Epaitzeko aginpidea be emon dautso, gizonaren Semea da-ta. 28 Ez ikaratu esaten diardudan onetzaz; izan be, elduko da unea, eta orduan, ildako guztiak Aren berbotsa entzungo dabe 29 eta urten egingo dira illobietatik. Ona egin ebenak, betiko bizitarako biztuko dira; gaiztakeria egin ebenak, barriz, euren ondamentirako.

30 "Ezin ezer egin daiket nik nire buruz. Aitak dirautsuet ebazten dot. Nire epaia zuzena da, ez dot nire guraririk billatzen-eta, ni bialdu nauanaren guraria baiño. 31 Neure buruaren testigu lez ager-

tuko banintz, nire testigantzak ez leuke indarririk izango. 32 Beste bat da nitzaz testigantza egiten dauana, eta badakit Aren testigantza agiri sendoa dana. 33 Zeuek bialdu zenduezan mandatariak Joani itauntzera, eta arek egiaren alde egin eban testigantza. 34 Nik ez dot, gero, nire alde testigantza egiteko gizonen bearrizanik; au badirautsuet, zuek salbatu zaitzen dirautsuet. 35 Joan Bateatzaillea, argi egiten eban argiontzi iziotua lez zan; eta zuek, unetxo baten, aren argiaz pozteko gertu egon zintzazen.

36 "Baiña Joanena baiño testigantza ohea daukat nik nire alde; izan be, Aitak neuk burutzeko itzi eustazan egitekoak, nik egiten dodazan lanak, eurak egiten dabe testigantza nire alde: ni Aitak bialdu nauala. 37 Ni bialdu nenduan Aitak be neure alde egiten dau autor; Aren berbotsik zuek ez dozue iñoiz be entzun, ezta Aren aurpeirik be ikusi. 38 Aren mandatuak ez dau zuekan abegi onik izan; argi agertzen da ori, Aitak bialdu dauana onartu nai ez dozuen ezker. 39 Gartsu ikasten dozuez* Liburu Santuak, betiko bizitza areixetan aurkituko dozuela uste izanik; or ba: ain zuzen be, Liburu Santuak egiten dabe testigantza nitzaz. 40 Ala ta guzti be, zuek ez nozue onartu nai bizi ori lortzeko.

41 "Nik ez dot gizonak emon daikeen gorapenik billatzen. 42 Ondotxo ezagutzen zaituet, gaiñera, eta badakit Jaungoikoa maite ez dozuena. 43 Neure Aitaren izenean etorri naz ni, baiña zuek ez nozue onartzen; beste norbait bere buruaren izenean baletor, oster, ori onartu egingo zeukee. 44 ¿Zelan sinistuko dozue zuek, alkarregandik gorapenak artzea baiño barri ez dozuenok, eta Jaungoiko bakarragandik datorren egiazko gorapenaren ardurarik ez dozuenok? 45 Eta ez uste izan, nire Aitaren aurrean salatu zagiezana neu izango nazanik; Moisesek salatuko zaitue, zuen itxaropena Moisesegan jarrita daukazuen ezker. 46 Arek neutzaz idatzi eban*; orregaitik, Moisesi sinistuko bazengioe, neuri be sinistuko zeuskide. 47 Baiña arek idatzi ebana sinisten ez badozue, ¿zelan sinistuko dozue, ba, nik diñodanik?"

Jaiegunez artutako galburuak (Mt 12, 1-8)

1 Aldi aretan, Jesus gari-soloetan zear yoian, jaiegunez. Aren ikasleak gose izan ziran, eta galburuak artu eta garauak jaten asi ziran. 2 Parastarrak, ori ikustean, Jesusi auxe esan eutsoen: "Begira: zure ikasleak jaiegunez bidezko ez dana egiten diardue." 3 Eta Jesusek arei: "¿Ez al-dozue irakurri Dabidek egin ebana, bera ta bere lagunak gosetu ziranen? 4 Jaungoikoaren etxean sartuta, eskintzagietatik jan eben, berak eta bere lagunak ezin jan egikeezanak, abadeak bakarrik baiño. 5 ¿Ala ez dozue Moisesen legean irakurri, abadeak ez dabela pekaturik egiten, jauretxean jaiegunez lan egiañarren? 6 Begira, ba: badago emen jauretzea baiño zerbait andiago dana. 7 Zuek ez dozue ulertu zer adierazoten dauan arelako arek: Nik ez dot eskintza-oparirik nai, errukiorrak zaitzela baiño*. Ori ulertu bazenduen, ez zeukeezan erubageak galduko. 8 Gizaseme au jaiegunaren Jaun da-ta."

Gizon esku-igarra (Mt 12, 9-14)

9 Jesusek, bere bideari jarraiturik, uriko sinagogan sartu zan. 10 Eskua igartuta eukan gizon bat egoan an; eta, Jesus salatzeo zerbaiten billa ziarduenak, Jesusi auxe itandu eutsoen: "¿Bidezko da jaiegunez osatzea?" 11 Eta Jesusek arei: "Zue-tariko norbait, ardi bakarra eukirik, jaiegunez osin batera jausten bayako, ¿ez ete-dau andik atarako? 12 Eta gizonak ardiak baiño askozaz geiago balio dau. Beraz, bidezko da jaiegunez on egitea."

13 Orduan, "Zabaldu egizu zure eskua", esan eutsan geisoari. Arek zabaldu egin eban, eta osatuta geratu yakon, beste eskua lez.

14 Alan be, parastarrak, urtetean, Jesus ilteko erea asmatzeko batu ziran.

Laguntaldeak Jesusegana jotzen dau (Mk 3, 7-12)

3 Jesus bere ikasleakaz itsasertzera* joan zan. Galileako laguntalde andia Aren billa joan zan, 8 baita beste asko be, Judeatik, Jerusalemik, Idu-meatik*, Jordango sortzalde-aldeetik eta Tiro ta

Sidongo* errialdeetatik etorritakoak, Jesusek egiten eban guztia entzun ebanean. 9 Txalupa bat atondu egiela agindu bear izan eutsen Jesusek, laguntaldeak estutu egiten eban-eta. 10 Lagun asko osatu ebazan ezker, gatxen bat eukan guztiak, orain bultza-bultzaka etorten ziran, Jesus ikutzeko. 11 Eta espiritu zikiñak* be, Jesus ikustean, belau-nikotu egiten ziran Aren oifetan, "Jaungoikoaren Semea zara zu!" deadarka. 12 Jesusek, barriz, bera nor zan iñori be ez egioela agertu, agintzen eutsen gogor be gogor.

Jaungoikoaren morroia (Mt 12, 15-21)

15 Jesusek, ori jakitean, alde egin eban andik. Askok jarraitzen eutsoen, eta geisorik egozan guztiak osatu egiten ebazan; 16 baiña Bera nor zan ez egiela agirian jarri be agintzen eutsen. 17 Olantxe bete zan Isaias profetak iragarri izan eban au: 18 "Auxe da nire morroia, nik aukeratu nebana; maite dot nik eta bera da nire poz guztia. Neure espiritua emongo dausat, nire zulentasuna mundu guztiari iragarri dagion. 19 Ez dau iñogaz eztabaidarik izango, ezta deadarrik be atarako; iñok be ez dau aren berbotsik kalean entzungo. 20 Ez dau ausiko kaiñabera brintzatua, kea dariola dagoan argizaria be ez dau atzamatuko, zulentasuna garapenera eroan arte. 21 Arexegan jarriko dabe erri guztiak euren itxaropena"*.

Amabi apostoluak aukeratzen dauz (Mk 3, 13-19)

13 Orren ostean, Jesusek, mendira igota, Berak ondo eritzenai dei egin eutsen. Eta Jesusegana urre-ratu ziran. 14 Amabi be aukeratu eta apostolu egin ebazan, beragaz egon zeiteezan eta mandatu iragartera bialtzeko. 15 Eta deabruak jaurtiteko aal-izatea emon eutsen. 16 Amabi aukeratuak oneixek izan ziran*: Simon —oni Jesusek izena Pedro (Arria) jarri eutsan—; 17 Zebedeoren semeak: Santiago ta onen anai Joan —onei izena Boanerjes, edo bardin dana, "Trumoi-seme" jarri eutsen—; 18 Ander, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, Santiago, Alfeoren semea; Tadeo, Simon Kanaan-

darra*, 19 eta Judas Iskariote*, gero Jesus saldu ebana.

Mendiko berbaldia (Mt 5, 1-12)

1 Laguntalde andi a ikusi ebanean, Jesus menditxora igo eta jesarri egin zan. Bere ikasleak urre-ratu yakozan, 2 eta Jesus irakasten asi yaken, esanez:

3 "Zorionekoak gogo lauak diranak, Jaungoikoaren erreñua euren da-ta.

4 "Zorionekoak lur onetan biotz-minduta dagozanak, Jaungoikoak berak poztuko dauz-ta.

5 "Zorionekoak apalak, Jaungoikoak lurra emongo dautse-ta, aren jabe izateko.

6 "Zorionekoak zuzena ta ona dana garaille ur-tetea gura dabenak, euren guraria bete egingo da-ta.

7 "Zorionekoak errukiorrak, Jaungoikoa erruki izango yake-ta.

8 "Zorionekoak euren barrua garbi daukenak, Jaungoikoa ikusiko dabe-ta.

9 "Zorionekoak bakearen alde lan egiten dabenak, orrei Jaungoikoak bere seme esango dautse-ta.

10 "Zorionekoak zuzenak eta onak izategaitik aurrean erabiliak, Jaungoikoaren erreñua euren da-ta.

11 "Zorionekoak zuek, neure ikasle zareelako iraindu ta aurrean erabili zagiezenean eta guzurrez zuen aurka edozetariko txarkeriak esan dagiezanean. 12 Poztu zaitze orduan! Pozik egon zaitze, zeruan sari andia izango dozue-ta! Orrelaxe erabili ebazan aurrean zuek baiño leen bizi izan ziran profetak be!"

Zemaiak (Lk 6, 24-26)

24 "Ai zuek, oster, aberatsok, orain daukazuen zoriona baiño ez dozue izango-ta! 25 Ai zuek, orain aseta zagozenok, gose izango zaree-ta! Ai zuek, orain barre egiten dozuenok, antzi ta negar egingo dozue-ta! 26 Ai zuek, guztiak goratu zagiezenean, sasi-profetai be laguntalde onen asabak beste ainbeste egin eutseen-eta!"

Munduaren gatza ta argia (Mt 5, 13-16)

13 "Mundu onen gatza zaree zuek. Gatza gaza-tzen bada, barriz, ¿zek gazitu? Ezetarako be ez da, kanpora jaurtiteko ta laguntaldeak zapaltzeko baiño."

14 "Munduaren argia zaree zuek. Mendi-tontorrean dagoan uria ezin gorde daiteke. 15 Argiontzia be ez dabe iziotuta gero ontzi bat azaltzen, okerretara baiño: gaiñean ipinten dabe, etxean dagozan guztiai argi egin dagitsen*. 16 Orrelaxe egin bear dau argi zuen argiak enparaduen aurrean, zuek egiten dozuezan egintza onak ikusi dagiezan eta orrela zeruko zuen Aita goratu dagien."

Moisesen legea betetea (Mt 5, 17-20)

17 "Ez uste izan Moisesen legea* edo profeten irakaspenak kentzera etorri nazarik. Ez naz orreik kentzera etorri, orrei benetako esanaia emotera baiño. 18 Benetan dirautsuet: zeru-lurra iraun dagien artean, Legeak ez dau letra bat edo izpitxo bat be galduko. Guztia oso-osorik beteko da. 19 Beraz, Legeko aginduetariko bat —txikia izanaren be— ausi eta orixe berori egiten irakatsi dagiana, Jaungoikoaren erreñuan txikiena izango da. Aginduok bete eta enparaduai beteten irakatsi dagitsena, aundia izango da orrelakoa Jaungoikoaren erreñuan. 20 Eta auxe dirautsuet: zuen Lege-irakasleak eta parastarrak baiño obeak ez bazaree, ez zaree Jaungoikoaren erreñuan sartuko."

Irainia ta adiskidetzera (Mt 5, 20-26)

21 "Badakizue asabai esan yaken au: 'Ez egizu inor il'*. Itzaillea auzitegira eroango dabe. 22 Nik, barriz, auxe dirautsuet: bere anaiaren aurka asarratu daitena, auzitegira eroango dabe; bere anaia iraindu dagiana, Batzar Nagusiaren aurrera eroango dabe, eta bere anaia astunkiro iraindu dagiana, lezako sutarako gai izango da.

23 "Beraz, zure opari-gaia Jaungoikoaren altaran eskintzean, zure anaiak zure aurka zerbait badaukala gogoratzen badozu, 24 itzi egizu zure opari-gaia antxe bertan, altara-aurrean, eta zoaz

leenen zure anaiagaz adiskidetzera. Gero, barrero etorrita, orduantxe eskiñi aal izango dozu zure opari-gaia.

25 Norbaitegaz auzitan badiarduzu, auzia onez ebazteko aalegiñak egizuz, ori egin aal dagizun artean: zure arerioak auzi-epaillearen eskuetan itzi ez zagizan, eta auzi-epailleak ertzaiñen eskuetan, eta kartzelan sartu ez zagiezan. 26 Benetan dirautsuet: ez zara andik urtengo zure zorraren azkenengo txanpona ordaindu arte."

Ezkontzaustea (Mt 5, 27-30)

27 "Badakizue esandako au: 'Ez egizu ezkontzausterik egin'*. 28 Nik, barriz, auxe dirautsuet: beste baten emakumea lizunkeriaz begiratzten dauanak, bere biotz-barruan aretzaz ezkontza austen diardu. 29 Beraz, eskumako zure begia pekatutarako bide bayatzu*, atara ta jaurti egizu zugandik urrin. Zure gorputz osoa lezara jaurtia izatea baiño obe dozu gorputz-atal bat galtzea. 30 Eta zure eskumea pekatutarako bide bayatzu, ebagi ta jaurti egizu zugandik urrin. Zure gorputz osoa lezara* jaurtia izatea baiño obe dozu gorputz-atal bat galtzea."

Bizi-alarguntza (Mt 5, 31-32)

31 "Beste au be esan zan: 'Bere emazteagandik banandu daitenak, banantze-agiria emon bear dautso'*. 32 Nik, barriz, auxe dirautsuet: bere emazteagandik banantzen dan edonok (sasi-ezkontzagaitik izan ezik), emaztea ezkontza urratzeko arriskuan jarten dau. Eta norbait emakume bananduagaz ezkontzen bada, orrelakoak be ezkontza urratu egiten dau."

Ziña (Mt 5, 33-37)

33 "Badakizue gure asabai auxe be esan yakena: 'Ez egizuz ausi zure agintzariak; bete egizuz Jaunaren aurrean ziñez egindako agintzariak'*. 34 Nik, barriz, auxe dirautsuet: ez egizu inola be ziñik egin. Ez egizu ziñik egin zeruagaitik, Jaungoikoaren jarlekua da-ta; 35 ezta lurragaitik be, Aren

oiñazpikoa da-ta; ezta Jerusalengaitik be, Errege andiaren uria da-ta. 36 Ezta zeure buruagaitik be ez egizu ziñik egin, zure ule bat bera be ezin zuritu edo baltzitu daikezu-ta. 37 Auxe bakarrik esan egizue: 'Bai' edo 'Ez'; orren gaiñerakoa Gaiztoagandik dator."

Ordainia zelan emon (Mt 5, 38-42)

38 "Badakizue beste au be esan zana: 'Begi-ordain, begia; eta agin-ordain, agiña'*. Nik, barriz, auxe dirautsuet: ez egin gogorkeriarik kalte egin dagitzuenen aurka. Bestetara bai: norbaitek matraillan jotzen bazaitu, eskiñi egiozu bestea be. 40 Eta, jantzia zuri kentzearen, auzitegira eroan nai zagizanari, emon egiozu soingaiñekoa be. 41 Eta norbaitek sorta bat kilometro batetako bidean eroatera beartzen bazaitu, egizuz aregaz kilometro bi. 42 Zerbait eskatu dagitzunari, emon egiozu, eta zerbait aurreratu dagiozula eskatu dagitzunari, ez egiozu ukatu."

Areriokanako maitasuna (Mt 5, 43-48)

43 "Badakizue esan zan au: 'Maite egizu zure lagun-urkoka eta gorroto izan egiozu zure arerioari'*. 44 Nik, barriz, auxe dirautsuet: maite egizuz zuen arerioak eta egizue otoitz aurrean zarabillezenen alde. 45 Orrela, zeruan dagoan zuen Aitaren seme-alaba izango zaree benetan: Arek bere eguzkia on eta gaiztoen gaiñera atarazoten dau eta euria zuzen eta zuzenbageen gaiñera bialtzen. 46 Izan be, maite zaituenak bakarrik maite badozue, ¿ze(r) sari itxaron daikezue? Diru-batzailleak* eurak be egiten dabe ori! 47 Eta zeuen lagunak bakarrik agurtzen badozue, ¿zer egiten dozue apartekorik? Jentillak eurak be egiten dabe ori! 48 Zuek bikaiñak izan bear dozue, zeruan dagoan zuen Aita bikaiña danez."

Limosnea (Mt 6, 1-4)

1 "Zuen erlejiño-egintzak ez agertu, gero, laguntaldearen aurrean, oneik ikusteagaitik! Bestela, zeruan dagoan zuen Aitaren saririk ez dozue

izango. 2 Beraz, beartsuren bati laguntza emon dagiozunean, ez iragarri bazter guztietan, itxurazaleak sinagogetan eta kaleetan egiten dabenez, laguntaldeak goratu dagizan. Benetan dirautsuet: orreik artu dabe euren saria. 3-4 Beartsuari laguntza emon dagiozunean, ostera, isillean egizu; ez dagiala zure ezkerrek jakin zure eskumeak egiten dauana. Eta, isillean egiten dozuna ikusten dauan zure Aitak, saria emongo dautsu."

Otoitz (Mt 6, 5-8)

5 "Otoitz egin dagizuenean*, ez egin itxurazaleak lez; oneik sinagogetan eta kale-ertzetan zutunik egiten dabe otoitz, guztiak ikusi dagiezan. Benetan dirautsuet: orreik artu dabe euren saria. 6 Zu, otoitz egin dagizunean, sartu zaitez zeure gela, eta, atea itxita, otoitz egiozu zugaz an isillean dagoan zure Aitari. Eta, isillean egiten dozuna ikusten dauan zure Aitak, saria emongo dautsu. 7 Eta otoitz egitean, ez egin berba ta berba, jentillak egiten dabenez; oneik, otoitz luzeak eginda bakarrik entzuten dauzala Jaungoikoak, uste dabe. 8 Ez egin ori, badaki zuen Aitak zuek bear dozuen-ta, zuek Ari ezer eskatu baiño leen."

"Gure Aita" (Mt 6, 9-15)

9 "Zuek olantxe egin bear dozue otoitz:

"Gure Aita, zeruan zareana; Santu izan bedi zure izena.

10 Betorkigu zure erregetza Egin bedi zure naia lurrean zeruan egiten danez.

11 Emon egiguzu gaur egun oroko gure ogia.

12 Parkatu gure iraiñak, geuk be iraintzen gaituenai parkatzen dautsegunez.

13 Ez egiguzu itzi Zugandik alde egiten, eta atara gagizuz Gaiztoagandik*.

14 "Izan be, egin dautsuen okerra zuek enparaduai parkatzen badautsezue, zeruan dagoan zuen Aitak be parkatu egingo dautsue. 15 Enparaduai

parkatzen ez badautsezue, barriz, zuen Aitak be ez dautsue zuek egiten dozuen okerra parkatuko.”

Baraua (Mt 6, 16-18)

16 “Barau egin dagizuenean, ez jarri biotz-saminduta, itxurazaleak egiten dabenez: oneik, barau egiten diarduela guztiak jakin dagien, euren aurpegia tamal-itxuraz jarten dabe. Benetan dirautsuet: artu dabe euren saria. 17 Zuk, ostera, barau egin nai dagizunean, garbitu aurpegia ta orraztu ulea ondo, 18 barau egiten dozunik iñok be jakin ez dagian, eta bai an zugaz isillean dagoan zeure Aitak. Eta, isilpeko guztia ikusten dauan zure Aitak, saria emongo dautsu.”

Aberastasanak zeruan (Mt 6, 19-21)

19 “Ez pillatu aberastasanik mundu onetan; mundu onetako aberastasanak zerendu ta ondatu egiten dira, eta lapurrak, sartuta, ostu egiten dabez”. 20 Zeruan, bai, pillatu zeruan aberastasanak; an ez dira zerentzen, ez ondatzen, ezta ostuteko lapurrak be ez dago. 21 Izan be, zure aberastasanak euki dagizuzan lekuan, biotza be antxe izango dozu.”

Gorputzaren argia (Mt 6, 22-23)

22 “Gorputzaren argia begiak dira. Zure begiak garbiak badira, zeu zarean guztia be argitsua izango da; 23 zure begietan gaiztakeria badago, barriz, zeu zarean guztia be illuntasuna izango da. Eta zugan argia izan bear leukena illuntasuna bada, zure illuntasuna bai illuna!”

Jaungoikoa ta dirua (Mt 6, 24)

24 “Ugazaba biren morroi ezin iñor izan daiteke batera; izan be, batari gorroto izango dautso eta bestea maite izango dau; edo-ta, batari zintzoa izango yako eta besteari ez dautso jaramonik egingo. Jaungoikoaren eta diruaren morroi ezin izan zaitekeze batera.”

Jaungoikoaren ardurapean (Mt 6, 25-34)

25 “Auxer dirautsuet: Ez arduraz ibili bizi izateko zer jan edo zer edango dozuen, edo gorputza zein jantziz estalduko dozuen. ¿Ez al-da bizitza janaria baiño geiago, eta gorputza jantzia baiño geiago? 26 Begira txoriak: ez dabe ereiten, ez batzen, ezta garautegetan gordeten be; eta, alan be, zeruan dagoan zuen Aitak janaritu egiten dauz. Zuek, orraitio, txoriak baiño askozaz geiago balio dozue! 27 ¿Zuetariko nok, barriz, aalegin guztiak egiñarren be, luzatu daike bere bizia ordubete be?”

28 “¿Eta zegaitik arduratu jantziatz? Ikasi egizue zelaiko lirioretatik, zelan azten diran. Ez dabe lanik egiten, ezta goruetan be; 29 eta, alan be, Salomon erregea bera be, bere aintzarik andienaz, ez zan orreitariko bat lez jantzi. 30 Beraz, gaur eze egon eta biar laban erreko dan zelaiko bedarra Jaungoikoak orrela jazten badau, ¿ez ete-dau egingo askozaz geiago zuekaitik? Otza benetan zuen sinismena!”

31 “Ez arduratu, ba, zer jango dozuen, zer edango dozuen edo zer jantziko dozuen pentsatzen. 32 Jaungoikoa ezagutzen ez dabenak arduratzen dira gai orretzaz; zeruan dagoan zuen Aitak, barriz, badaki guzti orrein bearrizanean zagozena. 33 Zuek, leenen, billatu egizue Jaungoikoaren erreiñua eta aretan dagoan zuzena ta ona dan guztia, eta Jaungoikoak gauza guztiok emongo dautsuez gaiñera.

34 “Ez estutu, ba, biarkoari buruz: biarkoak, berak ekarriko dau bere artegatasuna. Egun bakotxari naikoa yakoz bere arazoak!”

Errukia ta on egitea (Lk 6, 36-39)

36 “Izan zaiteze errukiorrak, zuen Aita be errukiorra danez. 37 Iñor ez epaitu, eta Jaungoikoak be ez zaitue epaituko. Ez iñor galdu, eta Jaungoikoak be ez zaitue galduko. Parkatu egizue, eta Jaungoikoak parkatu egingo dautsue. 38 Emon egizue, eta Jaungoikoak emon egingo dautsue: zuen zorroa gaiñez egiteraiño beteko dau Berak. Enparaduak negurtu dagizuezan negurri berberaz negurtuko zaitue.”

Abea norbere begian (Lk 6, 39-42)

39 Jesusek adibideen bidez ekin eutsan berba egiteari: “¿Zelan zuzendu daike itsu batek beste itsu bat? ¿Ez ete-dira biak zulora jausiko? 40 Ikaslea be ez da bere irakaslea baiño geiago, ikasle ondo ikasia bere irakaslea lakoa izan leitekenarren be.

41 “¿Zegaitik begiratzen dozu zure anaiak bere begian daukan samarra, eta ez dozu somatzen zeure begian daukazu abea? 42 ¿Zelan esan aal izango dautsazu zure anaiari: ‘Anaia, itzi egidazu begian daukazu samarra ataraten’, zeure begian daukazu abea ikusten ez badozu? Itxurazale ori! Atara egizu leenen abea zure begitik, eta orduantxe ikusiko dozu garbi, zure anaiaren begiko samarra atarateko.”

Ez zikindu gauza santuak (Mt 7, 6)

6 “Ez emon santua danik txakurrai, zeuen aurka biurtu ez daitezana eta zatitu ez zagiezen. Ezta zuen pitxiak txakurrai jaurti be, zapaldu egingo dabezta.”

Otoitzaren indarra (Mt 7, 7-11)

7 “Eskatu egizue, eta emon egingo dautsue; billatu egizue, eta aurkitu egingo dozue; dei egin, eta Jaungoikoak zabaldu egingo dautsue atea. 8 Izan be, eskatzen dauanak artu egiten dau, eta billatzen dauanak aurkitu egiten dau, eta dei egiten dauanari Jaungoikoak zabaldu egingo dautso atea.

9 “¿Nor da zuen artean, bere semeak ogia eskatzen badautso, arria emongo dautsanik? 10 ¿Edota, arraiña eskatzen badautso, sugea emongo dautsanik? 11 Beraz, zuek, gaiztoak izanik, zuen semeai gauza onak emoten badakizuen ezker, ¿zenbat geiago ez ete-dautsez zeruan dagoan Aitak, Berari eskatu dagioezanai, gauza onak emongo?”

Alkar-maitasun-araua (Mt 7, 12)

12 “Enparaduak zuei egitea nai dagizuen guz-

tia, zeuek be egizue arei. Orretantxe dagoz Moisesen legea* ta profeten irakatsiak!”

Bide biak (Mt 7, 13-14)

13 “Sartu zaiteze ate estutik. Ondapenera daran atea zabala da, eta bidea erraza, eta eurotatik sartzen diranak asko dira. 14 Betiko bizitzara daran atea, ostera, estua da, eta bidea gatxa, eta eurok aurkitzen dabezanak gutxi dira.”

Sasi-profetak (Mt 7, 15-20)

15 “Zaindu zuen buruak sasi-profetandik. Ardi tolesbageen antzera datorkizue, baiña barrutik otso amorratuak dira. 16 Euren fruetetatik eza-gutuko dozue; izan be, ezin batu daiteke elorrietatik maitsik, ezta garduetatik be pikurik. 17 Edozein zugatz onek frutu onak dakaz; zugatz geisoak, barriz, frutu txarrak. 18 Eta okerretara: zugatz onak ezin ekarri daike frutu txarrak, ezta zugatz geisoak be frutu onik. 19 Frutu txarra dakarren zugatzak ebegi egiten dira eta sua egiten da arekaz. 20 Orrelaxe, sasi-profetak euren fruetetatik ezagutuko dozue.”

Jaungoikoaren erreiñuan sartuko diranak (Mt 7, 21-23)

21 “Ez dira Jaungoikoaren erreiñuan sartuko ‘Jauna, Jauna!’ diñoen guztiak, zeruko nire Aitaren naia egiten dabenak baiño. 22 Auzi-egunean askok auxe esango dauste: ‘Jauna, Jauna: zure izenaz Jaungoikoaren mandatu iragarri dogu, eta zure izenaz mirari asko egin doguz.’ 23 Alan be, nik auxe erantzungo dautset: ‘Ez zaituet iñoiz be ezagutu. Alde nigandik, bizitza guztia gaiztakeritan egin dozuenok!’”

Oiñarri biak (Mt 7, 24-29)

24 “Nire berbak entzuten eta egiñez beteten dauzan edonor, bere etxea arri-biziaren oiñarri-gaiñean jaso eban gizon zuurraren antzekoa da. 25 Etorri ziran euriak, ibaiak gaiñez egin eben eta

aizeak etxe a indartsu jo eban; baiña etxe a ez zan jausi, arri-biziaren oiñari-gaiñean jasota egoan-eta. 26 Nire berbak entzunda gero, egiñez beteten ez dauzan edonor, ostera, bere etxea lur aretsuaren gaiñean jaso eban gizon tentelaren antzekoa da. 27 Etorri ziran euriak, ibaiak gaiñez egin eben eta aizeak etxe a indartsu jo eban; eta beera jausi zan, eta aren ondamendia andia izan zan.”

28 Jesusek berbaldia amaitu ebanean, laguntaldea Aren irakatsiaz guttiz ikaratuta geratu zan, 29 benetako eskubidez irakasten eutsen-eta; ez, ostera, euren Lege-irakasleak lez.

Jesusek legenardun bat osatzen dau (Mt 8, 1-4)

1 Menditik jatsitean, Jesusi laguntalde andiak jarraitzen eutsan. 2 Orduan, legenardun bat urreratu yakon, eta, Aren aurrean belanikuturik, arek auxe esan eutsan: “Jauna, nai badozu, garbitu naikezu geisotik.” 3 Jesusek eskua luzatu eta ikutu egin eban, esanez: “Nai dot. Garbi geratu zaitez.” Eta bat-batean, legenarduna garbi geratu zan. 4 Eta Jesusek ari: “Begira: ez esan ori iñori be; baiña zoaz, aurkeztu zaitez abadeagana eta eskiñi egizu Moisesek agindutako opari-gaia. Orrela, guztiak izango dabe zure osatzearen agiria.”

Kapitanaren morroia osatzen dau (Mt 8, 4-13)

5 Jesus Kafarnaunen sartu zanean, erromatar gudarozteko kapitan bat urreratu yakon erreguka: “Jauna, nire morroia etxean elbarrituta dago, oiñaze gorritan.” 7 “Neu joango naz eta neuk osatuko dot”, esan eutsan Jesusek. 8 Baiña kapitanak auxe erantzun eutsan: “Jauna, ni ez naz duin zu neure etxean sartu zaitez. Baiña esan egizu berba bat eta nire morroia osatu egingo da. 9 Izan be, neu be neure nagusien mpenpean nago, eta neuk be gu dariarik dodaz nire agindupean. Areitariko bati ‘Zatoz’ badirausat, etorri egiten da; eta nire morroiari ‘Au egizu’ badirausat, egin egiten dau.”

10 Ori entzutean, Jesus ikaratuta geratu zan. Eta berari jarraitzen eutsoenai auxe esan eutsen:

“Benetan dirausuet: orrenbesteko sinismen berorik ez dot Israelen iñogan be aurkitu. 11 Eta auxe dirausuet: asko etorriko dira eguzki-sortzaldetik eta sartzaldetik, eta Abraham, Isaak eta Jakobegaz jesarriko dira maian Jaungoikoaren erreñuan. 12 Erreñurako leenen deituak, ostera, kanpora, illunpetara izango dira jaurtiak. An negar egingo dabe eta agiñak karraska egingo dautsee.”

13 Gero, Jesusek kapitanari auxe esan eutsan: “Zoaz etxera eta sinistu dozunez egin daitela.” Eta, une aretan, morroia osatuta geratu zan.

Naingo emakume alargunaren semea biztuten dau (Lk 7, 11-17)

11 Zerbait geroago, Jesus, bere ikasle ta laguntalde andiagaz batera, Nain* izeneko auzunara joan zan. 12 Erriko atera urreratzean, andik urtetan zan illeta-talde bat aurkitu eben. Ama alargun baten seme bakarra eroien, illobiratzera. 13 Jaunak, alarguna ikustean, aretzaz errukiturik, “Ez egin negarrik”, esan eutsan. 14 Eta, ilkutxara urreraturik, ilkutxa ikutu egin eban, eta eroienak gelditu egin ziran. Orduan, Jesusek auxe esan eban: “Mutil, zeuri dirausut: jagi zaitez!” 15 Ildakoa jagi eta berba egiten asi zan, eta Jesusek amari emon eutsan. 16 Ori ikustean, aurrean egozan guztiak bildurrez bete ziran eta Jaungoikoa goratu eben. Auxe iñoen: “Gure artetik profeta andi bat urten da. Jaungoikoa bere erria salbatzera etorri da.”

17 Jazorikoaren albistea Judea* guztian eta inguruko errialdeetan zabaldu zan.

Joan Bateatzaillearen itauna (Mt 11, 2-15)

2 Joan Bateatzailleak, kartzelan egoala, Kristoren egintzak entzun ebazan, eta bere ikasle batzuk bialdu eutsazan, 3 Ari itaun au egitera: “¿Zeu zara etortekoa*, ala beste baten zain egon bear dogu?” 4 Eta Jesusek arei: “Zoaze barriro Joanegana eta esan egiozue ikusten eta entzuten diarduzuena: 5 itsuak ikusi egiten dabe, errenak badabiz, legenardunak garbi geratzen dira euren geisotik, gorrak entzun egiten dabe, illak biztu egiten dira, eta beartsuai salbamen-mandatua iragarten yake. 6 Eta

zorionekoak, nigan galdubiderik artu ez dagienak!”

7 Joanen mandatariak joan ziranean, Jesus laguntaldeari Joani buruz berba egiten asi yakon. Auxe iñoan: “Basamortuan Joan ikustera urten zintzazenean, ¿zer uste zenduen aurkitzea? ¿Aizeak darabilen kaiñaberaren bat? 8 ¿Apain-apain jantzitako gizonen bat uste zenduen aurkitzea? Dotore ta apain jazten diranak errege-jauregietan bizi dira! 9 ¿Zer uste zenduen aurkitzea, bestela? ¿Profetaren bat? Bai orixe, benetan dirausuet: profeta baiño geiago be bai. 10 Joani buruz diñoce Liburu Santuak urrengo au: ‘Neure mandataria bialtzen dot zure aurrean, bidea atondu dagitzun’*. 11 Benetan dirausuet: ez dago Joan baiño gizon andiagorik; alan be, Jaungoikoaren erreñuan txikiena, a baiño andiagoa da.

12 “Joan Bateatzaillea etorri zanetik orain arte, Jaungoikoaren erregetzak eraso artzen dau. Indartsuak nai dabe aren jabe egin. 13 Izan be, profeta guztiak eta Moisesen legeak erregetza au iragarri eben, Joan etorri arte. 14 Eta Joan, ain zuzen be, Elias da, etorteko zan profeta. 15 Au ulertu aal dagianak, ulertu dagiala.”

Bere gizaldia epaitzen (Mt 11, 16-19)

16 “¿Noren parean jarriko dot oraingo laguntalde au? ¿Noren antzekoa da? Klean jesarten diran mutikoen antzekoa izan daiteke, alkarri deadarka dirautoela: 17 ‘Guk txilibitua jo dautsuegu, eta zuek ez dozue dantzaz egin nai izan; guk negar-soiñuak abestu dautsuegu, eta zuek ez dozue negar egin nai izan!’ 18 Izan be, etorri zan Joan Bateatzaillea, jan-edan egiten ez ebal, eta ‘Orrek deabrua dauko barruan’ esan eben aretzaz. 19 Baiña gero Gizaseme au etorri da, jan-edan egiten dauala, eta, ‘Au, jatun eta moskorra da, dirubatzaille ta entzute-txarrekoen adiskidea’, diñoce. Baiña jakituriari bere egiñak emoten dautsoe izen ona.”

Simon parastarra (Lk 7, 36-50)

36 Parastar batek Jesusi bazkaltzera egin

eutsan dei. Joan zan, ba, Jesus parastarraren etxera eta maian jarri zan. 37 Uri aretan entzute-txarreko emakume bat bizi zan, eta, Jesus parastarraren etxean egoala jakin ebanean, usaingarriz beteriko artzuri-ontzi bat arturik, 38 Jesusen atzean* jarri zan, Aren oiñen ondoan. Emakumeak, negarrez, bere negar-malkoak Jesusen oiñak bustiten ebazan, eta oiñai mun egiten eutsen eta bere uleakaz sikatzen ebazan. Azkenez, usaingarria oiñen gaiñera isuri eban. 39 Jesusi dei egin eutsan parastarrak, ori ikustean, auxe esan eban berekaütan: “Au profeta balitz, jakingo leuke onek berau ikutzen dauan emakume ori nor dan eta zelako entzute-txarrekoa dan.”

40 Orduan, Jesusek, Simonegana biururik, auxe esan eutsan: “Simon, badot, ba, nik zuri esateko zerbait.” “Esan, ba, Irakasle”, erantzun eutsan Simonek. 41 Eta Jesusek ari: “Bein, diruartzekodun batek zordun bi ebazan: areitariko batek besteak baiño amar bidar geiago zor eutsan. 42 Biotariko batek be ezin ordaindu eikean ezker, zorra biai parkatu egin eutsen. Biotarik, ¿nok izango ete-dau maiteago bere artzekoduna?” 43 “Nire ustez, zor andiagoa parkatu yakonak”, erantzun eban Simonek. “Errazioa dozu”, esan eutsan Jesusek.

44 Eta emakumeagana biururik, Simoni auxe esan eutsan: “Begira emakume au. Zure etxera eldu nazanean, ez daustazu oiñetarako urik* eskiñi; onek, ostera, bere negar-malkoak busti eta bere uleakaz sikatu daustaz. 45 Agur-laztanik be ez daustazu emon: au, ostera, sartu nazanetik, ez da nire oiñai mun egiten aspertu. 46 Orioa be ez dozu isuri nire buru-gaiñera; baiña onek usaingarria isuri dau nire oiñen gaiñera. 47 Orregaitik, auxe dirausut: onelako maitasuna agertzen badau, bere pekatu ugariak parkatu izan yakozalako da. Gutxi parkatzen yakonak, maitasun gutxi agertzen dau.”

48 Gero, emakumeari auxe esan eutsan: “Parkatuta geratzen dira zure pekatuak.” 49 Ori entzutean, enparadu mailagunak eurekautan itauntzen asi ziran: “¿Nor da pekatuak be parkatzen dauzan au?” 50 Baiña Jesusek emakumeari auxe esan eutsan: “Zeure sinismenak salbatu zaitu. Zoaz bakean.”

Jesusi lagun egiten outsoen emakumeak (Lk 8, 1-3)

1 Geroago, Jesus erri ta auzunetan ebillen, toki guztietan Jaungoikoaren erregetza iragarten. Amabi ikasleak yoiazan Jesusegaz, 2 baita espiritu gaiztoetatik* eta beste geiso batzuetatik osatu izan ebazan emakume batzuk be: Madalen eritzon Mari, beronegandik Jesusek zazpi deabru atarazo ebazana; 3 Joana, Erodesen etxezain zan Kusaren emaztea; Susana, eta beste asko. Guztiak euren ondasunakaz Jesusi ta beronen ikasleai lagun egiten utuseen.

Jesus eta Beeltzebul (Lk 11, 14-23)

14 Egun baten, Jesusek deabru bat jaurtiten ziarduan; deabruak gizona artu eta mutu itzi izan eban. Deabrua aregandik urtenda gero, mutua berba egiten asi zan. Ori ikusi ebenak arrituta geratu ziran; 15 baiña batzuek auxe iñoen: "Beeltzebulek, deabruen nagusiak berak, emoten dautso orri deabruak jaurtiteko aal-izatea."

16 Beste batzuek, azpikeriz, ezaugarri arrigarriren bat egiteko eskatzen outsoen, orrela Jaungoikoak Jesus egiaztu egian. 17 Baiña Jesusek, arein bururapenak jakiniñik, auxe esan eutsen: "Tal-deka bananduta dagoan erriak, bere burua ondatzen dau, eta sendia [familia] banantzen bada, beera dator. 18 Beraz, Satanas bere buruaren aurka banantzen bada, ¿zelan eutsi aal izango dautso bere aal-izateari? Orixe da zuek diñozuen-a: nik deabruak Beeltzebulen aal-izatez jaurtiten dodazala. 19 Baiña, deabruak jaurtiteko indarra niri Beeltzebulek emoten badaust, ¿nok emoten dautse indarra zuen jarraitzaileai? Eurak dira zuen errakuntzaren agiria! 20 Baiña, nik deabruak Jaungoikoaren indarrez jaurtiten badodaz, Jaungoikoaren erregetza eldu yatze begetan.

21 "Bere etxea gizon erime ta armadun batek zaintzen dauanean, bere ondasunak ondo gordeta dagoz; 22 baiña, bera baiño indartsuagoak, etorrita, burrukan irabazten badautso, besteari uste osoa emoten outsoen iskilluak [armak] kendu egiten dautsaz eta aren ondasun guztiak arrapakin lez

banatzen dauz.

23 "Nire alde ez dagoana, neure aurka dago; nigaz batzen ez dauanak, sakabanatu egiten dau."

Espiritu zikiña (Lk 11, 24-26)

24 "Espiritu zikiña*, gizonagandik urteten danean, toki legorretan zear atsedeen-billa ibiltzen da; eta, atsedeenik ez aurkitzean, auxe dirautso bere buruari: 'Urten nintzan neure etxera joango naz barrero.' 25 Ara eltzean, utsik, garbi ta apain aurkitzen dau. 26 Orduan, badoa, eta, beste zazpi deabru, bera baiño gaiztoagoak baturik, guztiak batera antxe sartzen dira, bizi izatera; eta gizon orren azken-aldia asierakoa baiño txarragoa da."

Benetako zoriona (Lk 11, 27-28)

27 Jesusek gaiok esaten ebazan artean, laguntaldeko emakume batek auxe esan eban deadarka: "Zorionekoa argitara ekarri zenduzan emakumea eta zuri bularra emon eutsuna!" 28 Eta Jesusek ari: "Zorionekoagoak, orraitiniño, Jaungoikoaren mandata entzun eta beteten dabenak."

Espiritu Santuaren aurkako biraoa (Mt 12, 31-32)

31 "Orregaitik, badirautsuet: gizonai euren pekatu guztiak eta birao guztiak parkatuko yakez. Parkatuko ez yakena, Espiritu Santuaren aurkako biraoa da. 32 Norbaitek Gizasemearen aurka berba egiten badau be, alakoa parkatua izango da; baiña, Espiritu Santuaren aurka berba egin dagianari, ez mundu onetan ez gerokoan ez yako parkatuko."

Jonasen ezaugarria (Mt 12, 38-42)

38 Aldi aretan, Lege-irakasle ta parastar batzuek auxe esan outsoen Jesusi: "Irakasle, ezaugarri miragarri bat egiten ikusi nai zendukeguz." 39 Eta Jesusek arei: "Zuek bai gaiztoak eta sinisbageak! Ezaugarri miragarri bat eskatzen dozue, baiña Jonas profetarena baiño beste ezaugarririk ez dozue izango. 40 Izan be, Jonas iru egunez eta iru

Ereillearen ipuiña (Lk 8, 4-8)

4 Bein, inguruetako errietatik laguntalde andia batu izan zan, eta Jesusek ipuin au esan eutsen:

5 "Ereille bat ereitera urten zan bere solora.

Azia ereitean, azi batzuk bide-ondoan jausi ziran; zapaldu egin ebezan eta txoriak jan. 6 Beste azi batzuk toki arritsuan jausi ziran, eta, erneta batera, igartu egin ziran, bustirik ez eben-eta. 7 Beste azi batzuk garduen erdian jausi ziran; eta garduak, arekaz batera ernetan, ito egin ebezan. 8 Azkenez, beste azi batzuk lur emokorrean jausi ziran, eta, erneta, bateko eun emon eben."

Ipuin au amaitzean, Jesusek auxe esan eban gaiñera: "Au ulertu aal dagianak, ulertu dagiala."

Ereillearen ipuiña azaltzen dautse (Lk 8, 9-15)

9 Ipuin onek zer adierazo eikean itandu outsoen ikasleak. 10 Eta Jesusek arei: "Zuei Jaungoikoak bere erregetzako ezkutua ezagutzen izten dautsue; baiña enparaduai ipuiñen bidez egiten dautse berba, begiratuarren be ikusi ez dagien, eta entzunarren be ulertu ez dagien*." 11 Ipuin onek auxe adierazoten dau: Azia, Jaungoikoaren mandata da. 12 Bide-ondoan jausitako aziak, mandata entzuten dabenak dira; baiña deabruak, etorrita, kendu egiten dautse biotzetik, sinistu ta salbatu ez daitezana. 13 Arri-artearen jausitako aziak, mandata entzun eta pozik artzen dabenak dira; baiña oneik ez dauke zustrarik; sinistu, bai, sinisten dabe aldi baten, baiña eragozpenak elduta batera, bertan-beera izten dabe. 14 Gardu-artearen jausitako aziak, mandata entzuten dabenak dira; baiña, bizitza onetako gora-beera, arazo ta atsegiñak arduratuta, euren bideari jarraitzen dautsoe, eta orreik ez dira eltzen eta ez dabe fruturik ekarten. 15 Azkenez, lur emokorrean jausitako aziak, mandata entzuten eta biotz zintzo ta onez gordeten dabenak dira. Oneik, ekiñez-ekiñez, frutua dakarre."

gabez arrain andiaren sabelean egon zanez, Gizaseme au be iru egunez eta iru gabez egongo da lurraren sakonean. 41 Ninibeko bizilagunak, auzi-egunean, laguntalde guzti onegaz batera jagirik, laguntalde au galdu egingo dabe: Jonasen mandata entzutean, areik onbideratu egin ziran-eta. Ona emen, barriz, Jonas baiño zerbait geiago dana! 42 Egoaldeko erregiñak auzi-egunean, laguntalde guzti onegaz batera jagirik, laguntalde au galdu egingo dau: Salomonen jakituria entzutea, erregiña ori urriñeko lurraldeetatik etorri zan-eta. Ona emen, barriz, Salomon baiño zerbait geiago dana!"

Gorputzaren argia (Lk 11, 33-36)

33 "Iñok ez dau argiontzia iziotu eta ezkutuan gordeten, ezta ontzi bat azaltzen be, bestetara baiño: gainean ipinten dau, etxean sartu daitezana guztiak aren argitan ikusi aal dagien. 34 Gorputzaren argia begiak dira. Zure begiak garbiak bada, zu zorean guztia be argitsua izango da; zure begietan gaiztakeria badago, barriz, zu zorean guztia be illuntasuna izango da. 35 Begira, ba, zugar dagoan argia illuntasuna izan ez daiten. 36 Orrela, argitsua bazara eta zugar illuntasunik ez badago, zu zorean guztia argitsua izango da, argiontziaaren argiak argituko bazenduz lez."

Jesusen ama ta senideak (Mt 12, 46-50)

46 Jesusek arteetan berba egiten ziarduala, Aren ama ta senideak eldu ziran. Kanpokaldean geratu ziran, baiña Jesusegaz berba egin nai eben.

47 [Norbaitek Jesusi auxe esan eutsan: "Zure ama ta senideak or kanpoan dagoz, eta zugaz berba egin nai dabe."]* 48 "¿Nor da nire ama eta nortzuk dira nire senideak?"; erantzun eban Jesusek.

49 Eta eskua bere ikasleakana luzaturik, auxe esan eban: "Oneixek dira nire ama ta nire senideak. 50 Izan be, zeruan dagoan nire Aitaren naia egiten dauan edonor, orixe da nire anaia, eta nire arrebea, eta nire ama."

Argiontzia (Lk 8, 16-18)

16 "Ez dau inok argiontzia iziotu ta ontziaz esaltzen edo ogepean sartzen, bestetara baiño: goian ipinten dau, etxean sartzen diran guztiak ikusi dagien. 17 Izan be, ezer be ez dago gordeta, agirian jarriko ez danik; ezta isilpean egindakorik be, ezagutu ta argitara urtengo ez danik. 18 Entzun, ba, ardura andiz: zerbait daukanari, geiago be emongo yako; baiña ezer euki ez dagianari, badaukalauste dagiana be kendu egingo yako."

Berez azten dan aziaren ipuiña (Mk 4, 26-29)

26 Auxe be esan eutsen: "Jaungoikoaren erregetzaz, gizon batek lurtean ereiten dauan lez jasoten da: 27 gizona lo egon naiz iratzarrik, gabez naiz egunez, azia erne ta azi egiten da, gizonak zelan jakin ezarren be. 28 Lurrak, berez, azitik frutua dakar: leenen, bedarra erneten da, gero galburua eratzen da, eta azkenez, galburua beteten dauan garaua. 29 Eta garaua eltzen danean, segalariak joaten dira batzera, solo-ariaren sasoia eldu da-ta."

Gari-arteko galbedarraren ipuiña (Mt 13, 24-30)

24 Gero, Jesusek beste ipuin au esan eutsen: "Jaungoikoaren erregetza, bere soloan azi ona erein eban gizonaren antzekoa izan daiteke. 25 Baiña gau baten, guztiak lo egozala, aren arerioa, etorri ta gari-artean galbedarra* ereinda, joan egin zan. 26 Garia erne eta galburua osotu zanean, galbedarra be agertu egin zan. 27 Orduan, morroiak, soloaren ugazabagana joanda, auxe esan eutsen: 'Jauna, erein zenduan azia ona bazan, ¿zelan dago, ba, galbedarra soloan?' 28 'Ni maite ez nauan norbaitek egin dau ori', erantzun eutsen ugazabak. Eta morroiak ari: 'Ondo baderitzazu, galbedarra ataratera joango gara'. 29 'Ez egin ori orain —esan eutsen ugazabak—, galbedarra ataratarren, garia be atara ez dagizuen. 30 Itzi biai galebaterarte batera azten. Orduan, leenen galbedarra ebagi dagiela esango dautset galepailleai, eta

eskutadetan lotu dagiela, erreteko, eta gero garia neure garautegian gorde dagiela."

Galbedarraren ipuiña azaltzen dau (Mt 13, 36-43)

36 Orren ostean, laguntaldea bialduta, Jesus etxean sartu zan. Bere ikasleak, Aregana urreraturik, auxe esan eutsen: "Azaldu egiguzi gari-arteko galbedarraren ipuiña adierazoten dauana." 37 Eta Jesusek arei: "Azi ona ereiten dauan nekazaria, Gizaseme au da; 38 soloa, barriz, mundua. Azi ona, erreinuko bizilagunak dira; galbedarra, barriz, Gaiztoaren jarraitzaileak. 39 Ugazabaren arerioa, galbedarra erein ebana, Deabrua da; galebatea, munduaren amaiera; eta galepailleak, aingeruak. 40 Galbedarra batu ta sutan erreten danez, alantxe jazoko da munduaren amaieran be. 41 Orduan, Gizaseme onek bere aingeruak bialduko dauz, eta oneik pekatu-eragilleak* eta gaiztakeria egiten dabena batu eta Aren erreinutik baztatu egingo dabez. 42 Eta laba iziotura jaurtiko dabez; an negar egingo dabe eta agiñak karraska egingo dautsee. 43 Orduan, zintzoak eguzkia lez egingo dabe dizdiz euren Aitaren erreinuan. Au ulertu aal dagianak, ulertu dagiala."

Moztaza-aziaren ipuiña (Mk 4, 30-32)

30 Auxe be esan eutsen: "¿Zeren antzekoa egingo dogu Jaungoikoaren erregetza? ¿Zein ipuiñez azalduko dogu? Moztaza-aziaren antzekoa da: lurtean ereiten danean, azi guztietarik txikiena da; 32 baiña, ereinda gero, orñuko beste landarak baiño geiago azten da, eta adar andiak be andiak emoten dauz, aren gerizpean txoriak abiak be egiteraiño."

Legamiñaren ipuiña (Mt 13, 33)

33 Auxe be esan eutsen: "Jaungoikoaren erregetza, legamiñaren antzekoa izan daiteke: emakume batek legamiña iru urun-negurritan naustu eban, ora guztia jagi zeiten."

Dirutzaren eta pitxiaren ipuiñak (Mt 13, 44-46)

44 "Jaungoikoaren erregetza, landan gorde-tako dirutzaren antzekoa izan daiteke. Dirutza aurkitzen dauanak, leenen gorde egiten dau barriro; gero, pozez beterik, daukan guztia saldu eta landa a erosi egiten dau.

45 Jaungoikoaren erregetza, pitxi ederren billa dabillen merkataria antzekoa be izan daiteke. 46 Balio andiko pitxi bat aurkitzen dauanean, daukan guztia saldu eta pitxi a erosi egiten dau."

Sarearen ipuiña (Mt 13, 47-50)

47 "Jaungoikoaren erregetza, sarearen antzekoa be izan daiteke: sarea itsasora jaurtita, guztietarik arraiñez beteten da. 48 Sarea beteta dagoanean, arrantzaleak itsasertzerata araten dabe eta arraiñak aukeratzera jesarten dira: onak otzaretan batu eta txarrak jaurti egiten dabez. 49 Orrelaxe jazoko da munduaren azkenean be: gaiztoak zintzoen artetik banantzera urtengo dira aingeruak. 50 Eta gaiztoak laba iziotura jaurtiko dabez; an negar egingo dabe eta agiñak karraska egingo dautsee."

Gauza barriak eta gauza zaarrak (Mt 13, 51-52)

51 "¿Guzti au ulertu dozue?", itandu eutsen Jesusek. "Bai", erantzun eben areik. 52 Eta Jesusek arei: "Zuen Lege-irakasleetariko norbait Jaungoikoaren erreinuko ikasle egiten danean, bere kutxetatik gauza barriak eta gauza zaarrak ataraten dauzan etxagunaren antzekoa da."

Ekatxa, baretuta (Mt 8, 23-27)

23 Orduan, Jesus txalupara igo zan, bere ikasleak lagun ebazala. 24 Bat-batean, itsasoan ikaragarriko aize-boladea sortu zan, olatuak txalupea estaltzeragiño. Jesus, barriz, lo egoan. 25 Ikasleak, Aregana urreraturik, irartzatu egin eben: "Jauna, salbatu gagizuz! Ondoratzeko zorian gagoz!" 26 Eta Jesusek arei: "¿Zeren bildur zaree? ¿Non dago

zuen sinismena?" Orduan, Jesusek, zutundurik, aizeari ta olatuak agiraka egin eutsen, eta itsasoa bare-bare geratu zan. 27 Eta ikasleak, ikaratuta, auxe inoen: "¿Nor da au, aizeak eta itsasoak be esana egiten dautsoe-ta?"

Jerasatarra osatzen dau (Mk 5, 1-20)

1 Beste itsasertzera eldu ziran, Jerasako* errialdera. 2 Jesus txalupatik jatsi zanean, illobitegitik, espiritu zikiñak* artuta eukan gizon bat urten yakon bidera. 3 Gizon ori illobitegian bizi zan, eta katez be ezin eikean inok lotuta euki. 4 Sarritan burdiñazko estunez eta katez lotu izan eben, baiña arek kateak ausi eta inok be ezin eikean a ezi. 5 Egunez eta gabez illobi-artean* eta mendietan zear ebillen, deadarka eta bere burua arriakaz jotzen. 6 Urrindik Jesus ikustean, ariñeketan asi eta Aren oiñetan belaunikotu zan, bere indar guztiaz inoala: "Baketan itzi nagizu, Jesus, Jaungoiko gorengoren Seme orrek! Jaungoikoaren, ez nagizula oiñazetu eskatzen dautsut!" 8 Jesusek espiritu zikiñari gizon aregandik urteko esaten ziarduan-eta. 9 "¿Zelan dozu izena?", itandu eutsan Jesusek. Eta arek: "Taldea* dot izena, asko gara-ta." 10 Eta lurralde aretatik ez egiala jaurti, eskatzen eutsan erreguka.

11 Mendi-barrean txarri-talde* andi batek larratzen ziarduan, 12 eta espirituak Jesusi erregu au egin eutsen: "Bialdu gagizuz txarriokana, euronan sartu gaitezan."

13 Jesusek baimena emon eutsen, eta espiritu zikiñak gizonagandik urten eta txarrikan sartu ziran. Bat-batean, txarri-taldea aldapa-beera itsarora amildu zan, eta txarriak —bi milla-edo— antxe ito ziran.

14 Txarriazkiak iges egin eta jazoriko guztia erri ta basarrietan zabaldu eben. Laguntaldea jazoriko ikustera joan zan ara. 15 Eta, Jesus egoan tokira eldu ziran, leen deabru-taldea artuta eukan gizona ikusi eben, eta orain jesarrita, jantzita eta bere senera bihurtuta egoala. Eta guztiak bildurrez bete ziran. 16 Jazoriko ikusi ebenak, enparaduai deabrudunarena ta txarriena azaldu eutsen, 17 eta orregaitik, lurralde aretatik alde egiteko erre-

gutzen eutsoen Jesusi. 18 Orduan, Jesus txalupara igo zan. Deabrudun izandako gizonak lagun egiten laketu egiola eskatzen eutsan Jesusi. 19 Baiña Jesusek ez eutsan laketu, eta beste au esan eutsan: "Zoaz etxera, zeureakana, eta azaldu egiezu Jaunak egin dautsun guztia eta izan dautsun errukia."

20 Gizona joan egin zan, eta Jesusek egin eutsan guztia zabaltzen asi zan Dekapolisko* lurraldeko errietan. Eta laguntaldea ikaratuta geratzen zan.

Jairoren alabea. — Emakume geisoa (Mk 5, 21-43)

21 Jesus barriro beste itsasertzera biurtu zan, eta bereala laguntalde andia batu yakon inguruan. 22 Jesus itsasertzean egoala, Jairo izeneko bat, sinagogako nagusietariko, urreratu zan; eta, Jesus ikustean, beronen oiñetan belaunikoturik, 23 auxe eskatu eutsan: "Nire alabea il-zorian dago; baiña, zeu bazatoz eta zuk gainean zeure eskuak ezarten badautsazuz, osatu eta bizi izango da." 24 Jesus aregaz joan zan. Laguntalde andiak jarraitzen eutsan Jesusi, berau estutzen ebal.

25 Laguntaldearen artean, amabi urte areitan odol-jarioz geisorik egoan emakume bat zan. 26 Osagille askogandik neke asko igaro eta bere ondasun guztiak eralgita gero, osatu bearrean geroago ta txarrago egoan. 27 Jesusi buruz berba egiten entzun izan eban emakume arek, laguntaldearen artean naasturik eta Jesusegana urreratuta, atzetik soingainekoa ikutu eutsan, 28 berekautan iñoala: "Soingainekoa ikutzen badautsat ikutu bakarrik, osatu egingo naz." 29 Eta alantxe izan zan. Batabatean, odol-jarioa osatu egin yakon, eta geisotik osatuta geratzen zala igarri eutsan bere gorputzean. 30 Jesusek, bere indarrez norbait osatu egin ebala konturaturik, laguntaldeaganantz biurtuta, "¿Nok ikutu dau nire soingainekoa?", itandu eban 31 Eta ikasleak Jesusi: "Ondo ikusten dozu laguntaldeak estutu egiten zaituana alde guztietatik; ¿eta nok ikutu zaituan itauntzen dozu?" 32 Baiña Jesusek ingurura begira irauten eban, ori egin izan ebana agirian jarteko. 33 Orduan, emakumeak, jazo izan zana baekialako bildur-ikaraz, Jesusen oiñetan

belaunikotzera joanda, egia guztia esan eutsan. 34 Eta Jesusek ari: "Alaba, zeure sinismenagaitik geratu zara osatuta. Zoaz bakean, zure geisotik osatuta."

34 Jesusek berbetan ziarduala, sinagogako nagusiaren etxetik norbaitzuk eldu ziran, oni auxe esatera: "Zure alabea il egin da. Ez egiozu gogaitik eragin geiago Irakasleari." 36 Baiña Jesusek, berba arei jaramonik egin bagarik, sinagogako nagusiarri auxe esan eutsan: "Ez izan bildurrik. Sinismena bakarrik izan egizu!" 37 Eta Pedro, Santiago eta onen anai Joan baiño beste iñor ez eban lagun artu nai izan. 38 Sinagogako nagusiaren etxera joan ziran. Ara eltzean, ango zarraparrea eta uluka negarrez egozanak ikusi ebazan. 39 An sarturik, auxe esan eutsen: "¿Zegaitik zarraparra au ta negar oneik? Neskatoa ez dago ilda; lo dago." 40 Baiña areik barre egiten eben Aren lepotik. Jesusek bialdu egin ebazan andik kanpora, eta, neskatoaren gurasoak eta beragaz joan izan ziranak lagun artuta, neskatoa egoan tokian sartu zan. 41 Neskatoari eskutik oratu eta auxe esan eutsan: "Talitha kum"* (edo bardin dana: "Neskato, zeuri dirautsut: jagi zaitetz"). 42 Neskatoa — amabi urtekoa bera—, jagi eta ibiltzen asi zan. Laguntaldea senetik be urtenda geratu zan. 43 Jazorikoa iñori be ez esateko agindu eutsen gogor be gogor Jesusek, eta neskatoari jaten emon egioela agindu eban.

Jesusek itsu bi osatzen dauz (Mt 9, 27-31)

27 Andik urtetean, itsu bik jarraitu eutsoen, deadarka iñoela: "Erruki izan zakiguz, Dabiden Seme ori!" 28 Etxean sartu zanean, itsuak urreratu egin yakozan; eta Jesusek auxe itandu eutsen: "¿Nik ori egin daikedala sinisten dozue zuek?" "Bai, Jauna", erantzun eutsoen areik. Orduan, arei begiak ikutu eutsezan eta auxe esan eutsen: "Sinistu dozuenez jazo bekizue." 30 Eta arein begiak osatuta geratu ziran. Jazo izan zan ezer be iñori ez esateko agindu eutsen Jesusek; 31 baiña areik, urtenda batera, barria errialde guzti aretan zabalitzen asi ziran.

Jesusek mutu bat osatzen dau (Mt 9, 32-34)

32 Itsuak bayoiazala, batzuek, Jesusegana urreraturik, deabrudun mutu bat ekarri eutsoen. 33 Jesusek deabrua jaurtita batera, mutua berba egiten asi zan. Eta ori ikusi ebenak, arrituta, auxe iñoen: "Orrelako antzekorik ez da iñoiz be ikusi Israelen!" 34 Parastarrak, ostera, auxe iñoen: "Deabruen nagusiak berak emoten dautso orri deabruak jaurtiteko indarra."

Jesus, baztartua Nazareten (Mk 6, 1-6)

1 Jesus andik urten eta bere lurraldera biurtu zan, bere ikasleak lagun ebazala. 2 Jaieguna eldu zanean, sinagoga irakasten asi zan; eta Jesusek iñoana entzuten eben askok, ikaratuta, auxe iñoen: "¿Nondik atara dau onek guzti ori? ¿Zelan daukaz orrenbeste ezaguera eta zelan egiten dauz orrenbeste mirari bere eskuz? 3 ¿Ez da, ba, au arotza, Mariaren semea, eta Santiago, Jose, Judas eta Simonen anaia? Eta onen arrebak be, ¿ez dira, ba, emen bizi diran oneik?" Beraz, Jesus jauspide zan areintzat. 4 Orregaitik, Jesusek auxe esan eutsen: "Profeta dana toki guztietan onartzen dabe, bere errialdean, bere senitarrean eta bere etxean izan ezik." 5 Eta ezin egin izan eban an miraririk; geiso banaka batzuk, orraitño, arei gainean eskuak ezarririk osatu ebazan. 6 Jesus ikaratuta egoan, benetan, laguntalde aren sinismen-ezagaitik.

Solo-aria, ugari; baiña langilleak, gutxi (Mt 9, 35-38)

35 Jesus erri ta auzuna guztietan ebillen, sinagoga bakotxean irakasten. Erreiñuko barri ona iragarten eban eta edozetariko geiso ta gaitz guztiak osatu egiten ebazan. 36 Eta, laguntalde guzti a ikustean, erruki izan yaken, gogo-illun eta jausiak egozan-eta; artzain bagariko ardiak zirudien. 37 Orduan, bere ikasleak auxe esan eutsen: "Solo-aria ugaritsua da, baiña langilleak gutxi dira. 38 Eskatu egiozue, ba, solo-ariaren jabeari, bere solora langilleak bialdu dagizala."

Amabi apostoluen egikizuna (Mt 10, 1)

1 Jesusek, bere amabi ikasleak baturik, espiritu zikiñak* jaurtiteko eta edozetariko geiso ta gatxak osatzeko aginpidea emon eutsen.

Apostolui irakaspenak (Mt 10, 5-10)

5 Jesusek amabiok bialdu ebazan, arei urrengo irakaspenak emonda gero: "Ez joan jentillen errialdeetara, eta Samariako* errietan be ez sartu; 6 zoaze, bai, Israelgo ardi galduen billa. 7 Zoaze ta Jaungoikoaren erregetza* onezkero ur dagoala iragarri egiezue. 8 Osatu egizue geisoak, biztu ildakoak, garbitu legenardunak euren geisotik, jaurti deabruak. Baiña guztia utsean egizue, aalizatea be utsean artu dozue-ta. 9 Ez eroan urrerik, ez zidarrrik, ez dirurik sakelean; 10 ezta biderako zorrorrik be, ez soñeko bi, ez zapatarik, ez makillarrik: lan egiten dauanak bere lan-saria jasoteko eskubidea dauko-ta.

11 Erri edo auzunaren batera eldu zaitenezenean, itandu egizue aukerakorik an nor izan leitekanean, eta geratu aren etxean, toki aretatik urten arte. 12 Eta etxean sartu zaitenezenean, agurtu egizuez angoak, arei bakea opa izanik. 13 Areik bakea* merezi badabe, zuen agurraren bakea arekaz geratuko da; eta bakerik merezi ez badabe, bakea zeuekana biurtuko da. 14 Eta iñok artu nai ez bazaitue, ezta zuen barbarik be entzun nai ez badabe, orduan itzi egizue etxe edo erri ta eta astindu zuen oiñetan itsasita dagoan autsa. 15 Benetan dirautsuet: Sodoma ta Gomorra erri ori baiño errukiorrago izango dira erabiliak."

Aurrean erabiliak (Mt 10, 16-25)

16 "Ardiak otso-artera lez bialtzen zaituet. Orregaitik, sugeak baizen maltzurak izan zaitetze, baiña usoak baizen lauak be bai. 17 Zaindu zuen buruak gizonakandik, agintarien* eskuetan itziko zaitue eta sinagogetan zigorkadak emongo dau-tsuez-ta. 18 Nigaitik, agintari ta erregeen aurrera eroango zaitue, arein eta jentillen aurrean zeuen testigantza egin dagizuen. 19 Baiña agintarien

eskuetan itzi zagiezenean, ez arduratu zelan egingo dozuen berba edo zer esango dozuen, une aretan Jaungoikoak berba egokiak emongo dautsuez-ta. 20 Berba egingo dozuena ez zaree zuek izango: zeuen Aitaren Espirituak egingo dau berba zuen ordeze.

21 "Anaiak bere anaia salatuko dau eriotzarako. Aitak bere semea salatuko dau, eta semeak euren gurasoen aurka jagiko dira eta il egingo dabez. 22 Guztiak gorroto izango dautsue nigaitik; baiña azkenerarte sendo iraun dagiana, orixe salbatuko da.

23 "Uri bate(ta)n aurrean erabili zagiezenean, iges egizue beste batera; benetan dirautsuet: zuek Israelgo uri guztietan zear ibili baiño leen etorriko da Gizaseme au.

24 "Ikaslea ez da bere irakaslea baiño geiago, ezta morroia be bere ugazaba baiño geiago. 25 Ikasleak naikoa dau bere irakaslea lakoa izateaz, eta mōrroiak bere ugazabā lakoa izateaz. Etxeko ugazabari izena Beeltzebul ezarri badautsoe, ¿zer ez dautsee ezarriko aren etxekoai?"

Nori izan bildur (Mat 10, 26-33)

26 "Ez izan gizonai bildurrik. Izan be, ezer be ez dago estalduta, agiri izango ez danik; ezta gordeta be, jakingo ez danik. 27 Nik illunetan dirautsuedana, esan egizue zuek egunaren argitan; eta isilpean entzuten dozuena, etxe-gaiñetatik* iragarri egizue.

28 "Ez izan bildurrik gorputza il eta arimea ezin il daikeenai. Gorputza ta bizia lezan ondatu daikezanari, bai, orri bildur izan egiozue.

29 "¿Ez ete-dira txori bi diru apur bate(ta)n salutzen? Alan be, areitariko bat bera be ez da lurrera jausten zuen Aitak laketzen ez badau. 30 Zuei buruz, uleak be zenbatuta daukazuez banan-banan. 31 Ez izan, ba, bildurrik; txori guztiak baiño geiago balio dozue zuek.

32 "Gizonen aurrean neure alde agertu daiten edonor, neu be aren alde agertuko naz zeruko nire Aitaren aurrean. 33 Eta, okerretara: norbaitek gizonen aurrean ukatzen banau, neuk be alakoa ukatu egingo dot zeruan dagoan nire Aitaren au-

rean."

Jesus dala-ta, banakuntza (Mt 10, 34-36)

34 "Ez uste izan munduari bakea ekartera etorri nazanik. Ez naz bakea ekartera etorri, gudua ekartera baiño! 35 Izan be, eztabaidea sortzera etorri naz, semea bere aitaren aurka jartera, alabea bere amaren aurka jartera, eta errana bere amagiñarrebaren aurka jartera; 36 eta bakotxaren arerioak bere etxekoak eurak izango dira.

37 Bere aita naiz ama, ni baiño geiago maite dauana, ez da niretzako duin. Bere semea naiz alabea ni baiño geiago maite dauana, ez da niretzako duin. 38 Eta niri jarraitzeko, bere gurutzea artzeko gertu ez dagoana, ori be ez da niretzako duin. 39 Bere bizia onik atara nai dagianak, galdu egingo dau; baiña bere bizia neugaitik galdu dagianak, aurkitu egingo dau."

Sariak (Mt 10, 40-42)

40 "Norbaitek zuek onartzea, neu onartzea lez da; eta norbaitek ni onartzea, ni bialdu nauan A onartzea lez da. 41 Profeta bat profeta dalako onartzen dauanak, profetari dagokion saria izango dau; eta gizon zuzen bat gizon zuzena dalako onartzen dauanak, gizon zuzenari dagokion saria izango dau. 42 Eta nire ikasleatariko txikienari, neure ikasle dalako, edontzi bete ur otz emon dagiona, benetan dirautsuet: ez da alakoa sari bagarik geratuko."

Apostoluak, irakastera doaz (Mk 6, 12-13)

12 Ikasleak, urtenda, onbideratu zeiteezala iragarri eben. 13 Deabru asko be jaurti eta geiso asko orioaz igurtzita osatu ebezan.

Jesus eta Erodos (Mk 6, 14-16)

14 Jesusen entzutea Erodos* erregearen beraren belarrietara eldu zan. Batzuek auxe iñoen: "Ori, Joan Bateatzaillea da; biztu egin da. Orregeaitik dauko mirariak egiteko aal-izatea." 15 Beste

batzuek, ostera, Elias* zala iñoen; eta beste batzuek, antxiñako profeten antzeko profeta bat zala. 16 Erodosiek, guzti ori entzutean, auxe esan eban: "Ori Joan da. Nik ari samea ebagiteko agindu neban, baiña biztu egin da."

Joan Bateatzaillearen eriotza (Mk 6, 17-29)

17 Ain zuzen be, Erodos onek Joan lotu eta kartzelan katepean euki eban, bere anai Feliperen* emazte zan Erodiasiegaitik; Erodos, barriz, Erodiasegaz ezkondu izan zan. 18 Izan be, Joaneke auxe esan eutsan: "Ez yatzu bidezko zure anaia emaztea eukitea."

19 Orregeaitik, Erodiasiek gorroto eutsan eta bizia kendu nai eutsan, baiña ez eban arteetan aldi egokirik aurkitu. 20 Erodos berak be Joani bildur eutsan, gizon zintzo ta santua zana jakiñik; eta bere ardurapean eukan eta gogotsu be entzuten eutsan, beti ez baitan geratzen zanarren be. 21 Azkenez, Erodosen urtebetete-egunean, berak billatzen eban une egokia eldu yakon Erodiasi. Egun orretan, erregeak bere errege-etxeko nagusiai, gudalburuai eta Galileako aurrenengoai aparri eder bat emon eutsan. 22 Janaldi-bitartean, Erodiasen alabea dantzan egitera sartu zan; atsegin andia be andia izan eben Erodosiek eta onen mailagunak, eta erregeak neskatileari auxe esan eutsan: "Eskatu egidazu nai dagizuna, eta nik emon egingo dautsut." 23 Zin au egin eutsan bein eta barrero: "Eskatu dais-tazun guztia emongo dautsut, baita neure erreñu erdia izanda be!"

24 Orduan, neskatilea zer eskatu leikion itauntzera joan yakon bere amari, eta onek: "Joan Bateatzaillearen burua eskatu egizu." 25 Neskatileak, bizkor bihurturik, erregeari auxe esan eutsan: "Erratillu baten, oraintxe berton, Joan Bateatzaillearen burua emon daistazula nai dot."

26 Eskari ori entzutean, erregea biotz-minduegin zan zearo; baiña bere ziñaz bere mailagunen aurrean berbatuta geratu zan ezkerre, ez eban atzeruntz egin nai izan. 27 Beraz, gudari bat bialdu eban, Joaneke burua ekarteko aginduz. Gudariak, kartzelara joanda, Joani samea ebagi eutsan 28 eta burua erratillu baten ekarri eban. Gero, neskatilea-

ri emon eutsan, eta onek bere amari.

29 Joaneke ikasleak, jazorikoa jakin ebenean, aren gorpua eskatzera joan ziran, eta illobi baten ipiñi eben.

Jesusek bost milla gizoni emoten dautse jaten (Jn 6, 1-15)

1 Zerbait geroago, Jesus Galileako (edo Tiberiadesko*) itsasoaz bestekaldera igaro zan. 2 Laguntalde andiak jarraitzen eutsan, geisoakan egiten ebazan mirariak ikusten ebezan-eta. 3 Jesus mendi batera igo eta antxe jesarri zan bere ikasleak. 4 Laster zan Pazkoa, judarren jai nagusia. 5 Jesusek, laguntalde andia ikustean, Feliperi auxe esan eutsan: "¿Non erosi geike ogia, guztioi jaten emoteko?" 6 (Ori zirikatzeke zirautsan, egingo ebana baekian Berak-eta.) 7 Felipeke auxe erantzun eutsan: "Norbaitek urte-erdiko* lan-saria eralgiko baleu be, laguntalde guzti onek agokada bat artzeko be ez litzake ori naikoa izango."

8 Jesusen ikasleatariko beste batek, Anderrek, Simon Pedroren anaiak, auxe esan eban: 9 "Bost garagar-ogi ta arrain bi daukazan mutil bat badago emen; baiña, ¿zer da au onenbestentzat?" 10 Eta Jesusek arei: "Jesarrerazo egizue zuek guztiak." Bedargaiñean jesarri ziran, ba, guztiak; bedarra, barriz, ugari zan toki aretan. Bost bat milla gizonezko ziran.

11 Jesusek ogiak artu eta, Jaungoikoari esker-rrak emonda gero, guztien artean banatu ebazan, eta bardin arraiñak be; eurak nai izan eben aiña emon eutsan. 12 Aseta geratu ziranean, Jesusek bere ikasleak auxe esan eutsan: "Batu egizue geratu dana, ezer be galdu ez dadin." 13 Areik alantxe egin eben, ba, eta geratu ziran ogi-zatiz amabi otzara bete batu ebezan.

14 Laguntaldeak, mirari a ikustean, alkarri auxe zirautsan: "Gizon au mundura etorteko zan profeta* da benetan." 15 Jesus, orduan, bera eroatea ta errege egitea nai ebela konturaturik, barrero menditxora baztatu zan, bera bakarrik.

Jesus ur-gaiñean ibiltzen (Mt 14, 22-33)

22 Gero, txalupara igo zeiteezala agindu eutsen Jesusek bere ikasleai, beste itsasertzera bera baiño leen eldu zeiteezan, berak laguntaldea bialtzen eban artean. 23 Laguntaldea bialduta gero, mendira igo zan, bakarrean otoitz egitera, eta, gaba eltzean be, antxe irauten eban.

24 Bitartean, txalupea legorretik oso urrin egon eta olatuak indartsu jotzen eban, aizea aurretik etorkien-eta. 25 Gabeko irurretan-edo, Jesus arekanantz joan zan, itsas-gaiñean oiñez. 26 Ikasleak, Jesus itsas-gaiñean ibiltzen ikusi ebenean, zearo ikaratuta geratu ziran. Bildurrez beterik, "Mamua da!", egiten eban deadar 27 Orduan, Jesusek berba egin eta auxe esan eutsen: "Geldi!, neu naz. Ez bildurtu!" 28 Eta Pedrok Jesusi: "Jauna, zeu bazara, ur-gaiñean ibiltzen ni zukanaiño joateko agindu egizu." 29 "Zatoz", esan eutsan Jesusek.

Pedro, txalupatik zapart egiñik, ur-gaiñean ibiltzen asi zan, Jesuseganuntz joateko. 30 Baiña, aizearen indarra somaturik, bildurra sartu yakon. Bereala ondoratzen asi zan, eta, "Jauna, salbatu nagizu!", esan eban Pedrok deadarka. 31 Jesusek, ari bereala eskua luzaturik, oratu eta auxe esan eutsan: "Zuk bai siniste otza! ¿Zegaitik egon zara ezbaitan?"

32 Gero, txalupara igo ziran eta aizea gelditu egin zan. 33 Eta txalupan egozanak, gurtu egin eban Jesus, esanez: "Jaungoikoaren Semea zara zu benetan!"

Osaketak Jenesareren (Mk 6, 53-56)

53 Itsasoan zear igaro eta Jenesareren* legorreratu ziran. Itsasertzera elduta, 54 txalupatik jatsitean, laguntaldea Jesus ezagutu egin eban. 55 Eta errialde guzti aretatik edozetariko geisoak eroaten ebezan, ogetxoetan, Jesus egoala iñoen tokira. 56 Eta edozein tokitara eltzen zala, auzuna, erri naiz basarri izan, geisoak plazetan jarten ebezan, eta, besterik ezean, soingaiñeko-ertza ikutzen izteko eskatzen eutsen. Eta ikutzen eban guztiak osatuta geratzen ziran.

Bizi-ogiari buruzko berbaldia (Jn 6, 22-27)

22 Biaramonean, itsasoaz bestekaldean geratu zan laguntaldea an txalupa bat bakarrik egon zala konturatu zan, eta baekien, gaiñera, Jesus bere ikasleak txalupa aretan sartu ez zana, ikasleak soillik joan zirala baiño.

23 Bitartean, Tiberiades-uritik* txalupa batzuk ara elduta, Jaunak esker-emotea* egin ebanean laguntaldea ogia jan izan eban toki-ondoan legorreratu ziran. 24 Ez Jesus, ezta Beronen ikasleak be an ez egozala konturatu ziranean, txalupetara igo eta Kafarnaunera jo eban, Jesusen billa. 25 Itsasoaz bestekaldean aurkitu ebenean, auxe itandu eutsen: "Irakasle, ¿noiz etorri zara, ba, ona?" 26 Eta Jesusek arei: "Benetan dirautsuet: ase arte ogia jan dozuelako zabize nire billa; ez, ostera, ikusi dozuezan mirariakaitik. 27 Ez arduratu orrenbeste alperrik galtzen dan janariagaitik; aalegindu zaitezte, bai, irauten dauan janaria lortzen, betiko bizia emoten dauan janaria lortzen! Auxe da Gizaseme onek emongo dautsuen janaria; Gizaseme au da, izan be, Aita Jaungoikoak bere agintaritzaren ezaugarriaz* izentatu dauana."

Jaungoikoaren ogia (Jn 6, 28-22)

28 Areik auxe itandu eutsen: "¿Zeregin bear dogu Jaungoikoak nai dauana egiteko?" 29 Eta Jesusek arei: "Jaungoikoak zuekandik itxaroten dauana auxe da: Berak bialdu dauan A sinistu dagizuela." 30 Eta areik Jesusi: "¿Zeintzuk dira, ba, zure ezaugarriak, sinistea zeugan jarri dagigun? 31 Gure asabak basamortuan mana jan eban, Liburu Santuak diñoanez: 'Zerutiko ogia emon eutsen jaten'."*

32 "Benetan dirautsuet —erantzun eutsen Jesusek—: zeruko ogia emon eutsuena ez zan izan Moises. Neure Aita da zeruko egiazko ogia emoten dautsuen. 33 Jaungoikoak emoten dauan ogia zerutik jatsiten da, eta ogi orrek munduari bizia emoten dautso."

Jesus bera da Jaungoikoaren ogia (Jn 6, 34-51)

34 Orduan, areik auxe esan eutsen: "Jauna, emon egiguzu beti ogi ori." 35 Eta Jesusek arei: "Neu naz bizitarako ogia. Nigana etorri daitena, ez da iñoiz be gose izango; sinistea neugan jarri dagiana, ez da iñoiz be egarri izango*." 36 Baiña zuek, leen esan dautsuedanez, ni ikusi izanarren be ez dozue sinisten*. 37 Aitak emon daistan edonor, neugana etorriko da, eta nigana etorri daitena* nik ez dot iñoiz be baztartuko. 38 Izan be, ez naz ni zerutik jatsi neuk gura dodana egiteko, bialdu nauan Arek gura dauana egiteko baiño. 39 Eta auxe da Aitak gura dauana: Berak emon daustazanetarik bat bera be nik ez dagidala galdu, azken-egunean biztu dagidazala baiño. 40 Nire Aitak auxe nai dau: Semea ikusi ta onartu dagien guztiak, betiko bizia izan dagiela; nik, barriz, biztu egingo dodaz alakoak azken-egunean."

41 Judarrak Jesusetzaz mormoxetan asi ziran, "zerutik jatsitako ogia" Bera zala esan izan ebalako. 42 Auxe iñoen: "Au, Jesus da, Joserren semea. Ezagutzen doguz onen aita ta ama. ¿Zelan azartzen da, ba, zerutik jatsi dala esaten?" 43 "Ez jardun mormoxetan alkarregaz —erantzun eutsen Jesusek—. 44 Iñok ezin onartu naike ni, bialdu nauan Aitak erakarten ez badau; nik, barriz, biztu egingo dot alakoak azken-egunean. 45 Profeten liburuetan auxe dago idatzita: 'Jaungoikoaren ikasle izango dira guztiak'*. Aitak diñoana entzuten eta Aren irakaspenean onartzen dauan edonok, neu onartzen nau. 46 Onek ez dau adierazoten norbaitek Aita ikusi dauanik. Jaungoikoagandik etorri danak bakarrik ikusi dau Aita."

47 "Benetan dirautsuet: sinisten dauanak*, betiko bizia dauko. 48 Neu naz bizitarako ogia. 49 Zuen asabak, basamortuan mana janarren be, il egin ziran. 50 Baiña nik diñodan ogia zerutik jatsi da, ogi au jan dagiana il ez daiten. 51 Neu naz zerutik jatsitako ogi bizia. Ogi onetatik jan dagiana, betiko bizi izango da. Eta nik emongo dodan ogia, neure aragia da. Munduak bizia izan dagian emoten dot nire aragia."

Eukaristia agirian agintzen dau (Jn 6, 52-59)

52 Orrek eztabaida gogorra sortu eban judarren artean, eta alkarri auxe itauntzen eutsen: "¿Zelan emon daiskegu [leikigu] Onek bere aragia jateko?" 53 "Benetan dirautsuet —esan eutsen Jesusek—: Gizaseme onen aragia jaten eta beronen odola edaten ez badozue, ez dozue zuekan bizitarik izango. 54 Nire aragia jaten eta nire odola edaten dauanak, betiko bizitza dauko, eta neuk bizituko dot alakoak azken-egunean. 55 Nire aragia egiazko janari da; nire odola egiazko edari da. 56 Nire aragia jaten eta nire odola edaten dauana, neugan bizi da, eta ni aregan. 57 Ni bialdu nauanak, Aitak, bizia dauko, eta ni Berari eskerrak bizi izango da. 58 Auxe da zerutik jatsi dan ogia, eta ez da, gero, zuen asabak jan eban lako ogia*. Areik il egin ziran; ogi au jan dagiana, betiko bizi izango da."

59 Guzti ori, Kafarnaungo sinagogan esan eban Jesusek.

Jesusen berbak, betiko bizitarako berbak (Jn 6, 60-66)

60 Jesusi jarraitzen eutsenetariko askok, guzti ori entzutean, auxe esan eban: "Irakaspen ori onartu-eziñezkoa da. ¿Nok onartu daike orrelakorik?"

61 Jesusek, bere jarraitzaileetariko askok bere irakatsiari buruz mormoxetan ziarduela konturaturik, auxe esan eutsen: "¿Gogor egiten yatzue au ontzat artzea? 62 ¿Eta zer jazoko litzake Gizaseme au leen egoan tokira igoten ikusiko bazendue? 63 Espiritua da bizia emoten dauana; aragiak ez dau ezetarako balio. Nik esan dautsuedazan berbak, espiritu ta bizia dira. 64 Baiña zuetariko batzuek ez dabe sinisten." (Jakin be baekien Jesusek asierarik, sinisten ez ebena nortzuk ziran eta Bera salduko ebana nor zan.) 65 Eta auxe esan eban gaiñera: "Orrexegaitik esan dautsuet, ezin onartu naikela iñok neure Aitak erakarten ez badau."

66 Arrezkero, Jesusi jarraitzen eutsenetariko askok atzeruntz egin eban, eta gero ez ebizan Jesusegaz.

Pedroren autorpena (Jn 6, 67-71)

67 Orduan, Jesusek Amabiai auxe itandu eusten: “¿Zuek be bertan-beera itzi nai nozue?” 68 Eta Simon Pedrok Jesusi: “Jauna, ¿nogana joango gintzakez? Zure berbak betiko bizia emoten daben berbak dira. 69 Guk sinisten dogu eta badakigu Zu Jaungoikoaren Santua zareana.” 70 Eta Jesusek arei: “¿Ez zaituet, ba, nik Amabiok aukeratu? Alan be, zuetariko bat txerren da.” 71 Simon Iskarioteren seme Judasi buruz ifioan ori. Izan be, Judasek, Amabietariko bat zanak, Jesus saldu egingo eban.

Ekanduen auzia (Mk 7, 1-13)

1 Parastarrak eta Jerusalemik etorritako Lege-irakasle batzuk Jesusegana urreratu ziran. 2 Jesusen ikasle batzuek esku loiakaz, edo bardin dana, esku-garbitze-ekandua* bete bagarik jaten ebela ikusi izan eban. 3 (Izan be, parastarrak eta enparadu judarrak, euren asaben ekanduari* jarraiturik, ez dabe jaten eskuak arduraz garbitu bagarik. 4 Olan, merkatutik biurtzen diranean, ez dabe jaten leenen euren buruak garbitzen ez badabez. Eta beste oitura zaar asko be gordeten dabez, esate baterako, edontziak, lapikoak, metalezko ontziak eta ogeak be garbitzea.)

5 Orregaitik, parastar eta Lege-irakasle areik Jesusi auxe itandu eutsoen: “Zure ikasleak, ¿zegaitik ez dautsoe gure asaben ekanduari jarraitzen? ¿Zegaitik jarten dira jatera esku loiak dabezala?” 6 Eta Jesusek arei: “Itxurazaleok! Zuei buruz ederto iragarri eban aurretiaz Isaiasek, urrengo au idatzi ebanean: ‘Erri onek epaneaz kanpora goratzen nau, baiña orrean biotza nigandik oso urrin dago. 7 Alperrik gurtzen nabe, giza-aginduak beteten bakarrik irakasten dabe-ta’*. 8 Gizonen aginduak jarraitzearen, Jaungoikoaren aginduetatik alde egiten dozue zuek.”

9 Jesusek auxe esan eban gaiñera: “Orrela, ba, zeuen ekanduai eustearren, Jaungoikoaren aginduak zearo alde batera izten dozue. 10 Izan be, Moisesek auxe esan eban: ‘Aintzat izango dozuz zure aita ta ama’; baita beste au be: ‘Bere aita naiz ama madarikatu dagiana, eriotzara izango da

eroana’*. 11 Zuek, ostera, auxe diñozue: Norbaitek bere aitari naiz badirausto: ‘Zuretzat neukan laguntza-bidea, jauretxeko opari* biurtu dot’, 12 orrek ez dau bere aita naiz ama(ri) lagundu bearrik. 13 Orrela, alkarri izten dautsazuezan zuen ekandu orrekaitik, Jaungoikoak erabagetakoa indar bagarik izten dozue. Orrean antzeko beste gauza asko egiten dozue zuek.”

Garbia dana eta garbia ez dana (Mt 15, 10-20)

10 Orren ostean, laguntaldea batu eta auxe esan eban Jesusek: “Entzun eta ulertu au: 11 agotik sartzen danak ez dau gizonik zikintzen. Agotik urtetan danak, orrexek zikintzen dau benetan gizona.”

12 Orduan, ikasleak, Jesusegana urreraturik, auxe esan eutsoen: “¿Ba-al-dakizu parastarrak, zure berbok entzutean, asarratu egin dirana?” 13 Eta Jesusek arei: “Zeruko nire Aitak sartu ez dauan edozein landara, atara egingo dabe zuzarretik. 14 Itzi egizue: beste itsu batzuk zuzentzen dabezan itsuak dira-ta. Eta itsu batek beste itsu bat zuzentzen badau, biak zulara jausiko dira.”

15 “Azaldu egiguzu ipuin ori”, eskatu eutsan Pedrok Jesusi. 16 Eta Jesusek arei: “¿Zuek be ez zaree ulertzeko gauza? 17 ¿Ez al-dozue ulertzen, ba, agotik sartzen dana sabelera doana eta gero komunera joaten dana? 18 Agotik urtetan dana, ostera, biotzetik dator, eta orrexek zikintzen dau gizona. 19 Izan be, biotzetik datoz asmo txarrak, giza-ilteak, ezkontzasteak, lizunkeriak, lapurretak, guzurrezko testigantzak, biraoak. 20 Guzti ori da gizona zikintzen dauana; eskuak garbitu bagarik jateak, ostera, ez dau ifior zikintzen.”

Kanaandar emakumea (Mt 15, 21-28)

21 Jesus andik urten eta Tiro ta Sidon-alderantz joan zan. 22 Orduan, toki areitan bizi zan kanaandar emakume* bat bidera urten yakon deadarka: “Jauna, Dabiden Seme ori, erruki izan zakidaz! Nire alabea deabruak artuta dauko eta oiñaze gorritan dago.”

23 Jesusek berbarik be erantzuten ez eutsan ezkerro, ikasleak, Aregana urreraturik, “Bialdu egizu —esan eutsoen—, gure atzean deadarka dator-eta.” 24 Orduan, Jesusek arei: “Israel-erriko ardi galduakana bakarrik bialdu nau Jaungoikoak.”

25 Baiña emakumeak, Jesusen aurrean belau-nikoturik, erregu au egin eutsan: “Jauna, lagun izan zakidaz!” 26 Eta Jesusek ari: “Ez dago ondo ogia semeai kendu eta txakurrai jaurtitea.” 27 “Bai, Jauna, bai—erantzun eutsan emakumeak—; baiña txakurrak be euren jabeen maitik jausten diran ogiapurak jaten dabez.” 28 Orduan, Jesusek ari: “Oso beroa da zure sinismena, emakume! Zeuk gura dozunez egin daitela!” Eta aren alabea, une aretan bertan, osatuta geratu zan.

Gor-mutu bat osatzen dau (Mk 7, 31-37)

31 Jesus Tiroko errialdetik barrero urten eta, Sidondik igarota, Galileako itsasora joan zan, Dekapolisko* lurraldean zear. 32 An egoala, gorra ta berbartua zan gizon bat eroan eta eskua aren gaiñean ipiñi egiala eskatu eutsoen. 33 Jesusek, gizona laguntalde-artetik atara egin eban, eta, bakarrean egozala, atzamarrak belarrietan sartu eutsazan eta bere txistuaz miiña ikutu eutsan. 34 Gero, zerura begiraturik, antzi egin eta auxe esan eutsan: “Effatá!”* (edo bardin dana, “Zabaldu zaitetz!”). 35 Bat-batean, gorraren belarriak zabaldu egin ziran, miiña askatu egin yakon eta arek garbi berba egin aal izan eban. 36 Jazorikoa ifiori be ez esateko agindu eutsan Jesusek aurrean egozanai; baiña Jesusek gogorrago agindu eta geiago zabalitzen eban besteak albiste. 37 Eta laguntaldeak, guztiz arrituta, auxe ifioan: “Onek ondo egin dau guztia. Gorrai be entzutea eta mutuai berbetea emoten dautse.”

Ainbat osatze (Mt 15, 29-31)

29 Orren ostean, Jesus andik Galileako itsas-ertzera* joan zan. Ara eldu zanean, mendira igo eta jesarri egin zan. 30 Bereala laguntalde andia asi zan batzen, eurakaz erren, elbarridun, mutu eta beste geiso asko ekazela. Jesusen oiñetan ipiñi ebezan,

eta Arek osatu egin ebezan guzti-guztiak. 31 Laguntaldea ikararuta egoan, mutuak berba egiten ebela, elbarridunak osatuta geratzen zirala, errenak ibili egiten zirala eta itsuak ikusi egiten ebela ikustean. Eta goratu egin eban Israelen Jaungoikoa.

Jesusek lau millari emoten dautse jaten (Mk 8, 1-10)

1 Egun aretantxe, barrero be laguntalde andia batu zan. Jatekorik ez eukan ezkerro, Jesusek bere ikasleai dei egin eta auxe esan eutsan: 2 “Erruki nakio laguntalde oni. Badira iru egun neugaz dagozala eta ez dauke jatekorik. 3 Bialdu ta baraurik joaten izten badodaz, ondezik jarriko dira bidean. Eta batzuk urrindik etorri dira.” 4 Eta ikasleak Jesusi: “Baiña, ¿nondik atara aal izango dogu onenbesteko laguntaldeari jaten emoteko aiña ogi, toki bazartu onetan?” 5 Eta Jesusek arei: “¿Zenbat ogi daukazuez?” “Zazpi”, erantzun eban areik.

6 Jesusek lurtean jesarteko agindu eutsan laguntaldeari. Gero, zazpi ogiak artu eta, Jaungoikoari eskerrak emonda, zatitu eta bere ikasleai emon eutsezan, oneik banatu egiezan. Eta ikasleak laguntaldearen artean banatu ebezan. 7 Arrain batzuk be baeukezan: Jesusek bedeinkatu egin ebezan eta banatu egiezala agindu eban. 8 Guzti-guztiak jan eban, ase arte; eta geratu ziran ogiakaz, zazpi otzara ondakiñez beterik batu ebezan. 9 Gero, Jesusek laguntaldea bialdu egin eban. Lau bat milla ziran; 10 eta bere ikasleak txalupara igo eta Dalmanuta-aldera* joan zan.

Ezaugarri miragarri baten eske (Mt 16, 1-4)

1 Parastar eta sadokar batzuek Jesus ikustera joan ziran. Azpikeriz, ezaugarri miragarriaren bat egiteko eskatu eutsoen, mirariak Jaungoikoak Jesus egiaztu egian. 2 Jesusek auxe erantzun eutsan: [“Arratsalde-beranduan, zerua gorri-gorri dagoanean, ‘Eguraldi ona izango dogu’, diñozue. 3 Eta goizean, zerua gorri-illun dagoanean, ‘Gaur ekatxa izango dogu’, diñozue. Beraz, badakizue zeruaren itxurea ezagutzen; aldien ezaugarriak, ostera, ez zaree antzik emoteko gauza*.] 4 Zuek bai gaitzok

eta sinisbageak! Ezaugarri bat eskatzen dozue, baiña Jonas profetarena baiño beste ezaugarririk ez dozue izango!”

Eta, areik alde batera itzirik, joan egin zan.

Parastarren eta sadokarren legamiña
(Mt 16, 5-12)

5 Ikasleak beste itsasertzera eldu ziranean, ogia eroatea aaztu egin yakela konturatu ziran. 6 Jesusek auxe esan eutsen: “Begira: kontuz parastarren eta sadokarren legamiñaz!” 7 Ikasleak alkarregaz berbetan asi ziran: “Ogirik ekarri ez dogulako diño ori.” 8 Baiña Jesusek, orretzaz konturaturik, auxe esan eutsen: “¿Zetan diarduzue berbetan, ogirik ez daukazueta-ta? Sinismena da ez daukazuena! 9 ¿Oraindiño be ez zaree ulertzeko gauza? ¿Ez dozue gogoan bost milla lagun artean banatutako bost ogiak eta zenbat otzara batu zenduezan? 10 ¿Ezta lau milla lagun artean banatutako zazpi ogiak eta zenbat otzara batu zenduezan be? 11 ¿Zelan ez dozue ulertzen, ba, ez niarduala ogiai buruz berbetan, ‘Kontuz parastarren eta sadokarren legamiñaz’ nirausuenen?”

12 Orduantxe konturatu ziran ikasleak, ez eutsela ogi-legamiñetik alde egiteko esaten, parastarren eta sadokarren irakaspenetatik baiño.

Betsaidako itsua osatzen dau (Mk 8, 22-26)

22 Betsaidara eldu ziranean, Jesusi itsu bat ekarri eta ikutu egiala eskatu eutsen. 23 Jesusek, itsuari eskutik oraturik, auzunatik kanpora atara eban. An ari begiak txistuaz igurtzi eta aren gainean eskuak ezarri, auxe itandu eutsan: “¿Ezer ikusten dozu?” 24 Itsuak, begiak zabaldurik, auxe esan eutsan: “Lagunak ikusten dodaz. Ibili dabizan zuzatzak dira.” 25 Jesusek begien gainean barrero eskuak ezarri eutsazan, eta orduan itsuak garbiro ikusi eban. Osatuta egoan; arrezkero argi-argi ikusten eban. 26 Gero, Jesusek etxera bialdu eban, ari auzunan be ez zeitela sartu agindurik.

Pedroren autorpena Jesusi buruz
(Mt 16, 13-20)

13 Filiporen Zesarea-errialdera eldu zanean, Jesusek bere ikasleai auxe itandu eutsen: “¿Gizaseme au nor dala diño gizonak?” 14 Eta areik Jesusi: “Joan Bateatzaillea dala diño batzuek; beste batzuek, Elias, eta beste batzuek Jeremias edo beste profetaren bat.” 15 “Eta zuek, ¿nor nazala diño zue?” itandu eutsen Jesusek. 16 Orduan, Simon Pedrok auxe autortu eban: “Zu Mesias zara, Jaungoiko biziaren Semea!” 17 Eta Jesusek Pedrori: “Zorionekoa zu, Simon, Jonasen seme ori, ez dautsu ori gizonak* agertu-ta, zeruan dagoan neure Aitak baiño! 18 Orregaitik, nik auxe dirautsut: zu Pedro [Arria] zara, eta arri orren gainean jasoko dot nire Elizea, eta illobiko indarrak ez dau azpiratuko. 19 Jaungoikoaren erreñuko giltzak emongo dautsudaz: zuk lurtean lotu dagizuna, zeruan be lotuta geratuko da, eta lurtean askatu dagizuna, zeruan be askatuta geratuko da.”

20 Orduan, bera Mesias zanik iñori be ez esateko agindu eutsen Jesusek bere ikasleai.

Jesusek bere eriotza ta biztuerea aurretiaz iragarten dauz (Mk 8, 31-33)

31 Arrezkero, Jesus auxe asi yaken iragarten: Gizasemeak oiñaze andiak eroan bear ebazala; erriko zaarrak, abadeburuak eta Lege-irakasleak baztatu egingo ebela; gero il egingo ebela, baiña irugarren egunean biztu egingo zala. 32 Argi ta garbi egin eutsen berba. Orduan, Pedrok, Jesus bakarrean arturik, Ari asarre egiten asi yakon. 33 Baiña Jesusek, bihurturik eta bere ikasleakana begiraturik, Pedrori agiraka egin eutsan: “Alde nigan-dik, Satanas ori! Zure bururapenak ez dira Jaungoikoarenak lakoak, gizonenak lakoak baiño!”

Jesusi jarraitzeko bidea (Mk 8, 34-38-9, 1)

34 Gero, Jesusek laguntaldeari ta bere ikasleai dei egin eta auxe esan eutsen: “Norbaitek neure ikasle izan nai badau, bere buruaz aazturik, bere gurutzera artuta, jarraitu egin bear izango daust. 35

Izan be, bere bizia gorde nai dagianak, galdu egingo dau; baiña bere bizia neugaitik eta salbamendatuaigaitik emon dagianak, gorde egingo dau. 36 Izan be, ¿zetarako yako gizonari mundu guztia irabaztea, bere bizia galtzen badau? 37 Edo-ta, ¿zer emon aal izango dau gizonak bere biziaren truk? 38 Izan be, norbait laguntalde maltzur eta pekatari onen aurrean nitzaz eta nire mandatuaiz lotsatzen bada, Gizaseme au be orretzaz lotsa izango da, bere Aitaren aintzaz inguratuta eta aingeru santuak lagun dauzala etorri daitenean.”

(Mk 9, 1) Jesusek auxe be esan eutsen: “Benetan dirautsuet: emen dagozanetariko batzuk ez dira ilgo, Jaungoikoaren erregetza aal-izatez eltzen ikusi baiño leen.”

Jesusen antz-aldatzea (Mt 17, 1-8)

1 Sei egun geroago, Jesusek Pedro, Santiago ta onen anai Joan beragaz artu eta mendi goi batera eroan ebazan. 2 An antz-aldatu egin zan arein aurrean. Aren aurpegia eguzkia baizen zuri biurtu zan. 3 Orduan, ikasleak Moises eta Elias ikusi ebezan Jesuseguz berbetan. 4 Pedrok Jesusi auxe esan eutsan: “Jauna, emen bai gagozala ederto! Nai badozu, iru txabola egingo dodaz emen: bat zeuretzat, beste bat Moisesentzat eta beste bat Eliasentzat.”

5 Pedrok arteetan berbetan ziarduala, odei argitsu bataz estalduta geratu ziran, eta odeitik berbots au urten zan: “Auxe da nire Seme maitea; Beronegan dot nire atsegiña. Entzun egiozue Beroni.”

6 Ori entzutean, ikasleak auspaz jausi ziran, bildurrez beterik. 7 Baiña Jesusek, arekana urreraturik eta areik ikuturik, “Jagi zaitetze —esan eutsen—; ez izan bildurrik.” 8 Areik, begiak jasorik, Jesus baiño beste iñori ez eben ikusi.

Eliasek etorrerea (Mt 17, 9-13)

9 Menditik jatsiten ziran artean, Jesusek auxe esan eutsen: “Ez esan iñori be ikusitako au, Gizaseme au biztu arte.” 10 Ikasleak auxe itandu eutsen: “¿Zegaitik diño, ba, gure Lege-irakasleak, Eliasek etorri bear daua leenen?” 11 Eta

Jesusek arei: “Egia da Elias etorriko dana leenen eta guztia egoki jarriko dauana. 12 Baiña benetan dirautsuet: etorri zan Elias, baiña areik ez eben ezagutu, eta txarto erabili eben, eta nai izan eben guztia egin eutsen. Eta Gizaseme onek be gorriak ikusiko dauz arein aldetik.”

13 Orduantxe konturatu ziran ikasleak, Jesusek Joan Bateatzailleari buruz egiten eutsela berba.

Mutil deabrudun bat osatzen dau
(Mk, 9, 14-28)

14 Beste ikasleak egozan tokira biurtu ziranean, laguntalde andia arekaz batuta egoala ikusi eben, eta Lege-irakasleak eztabaidan ziarduela. 15 Jesus ikustean, laguntaldea ikaratuta geratu zan eta guztiak Jesus agurtzera joan ziran arin. 16 Jesusek auxe itandu eutsen bere ikasleai: “¿Zertaz diarduzue eztabaidan orrekaz?” 17 Eta laguntaldekoko batek Jesusi: “Irakasle, neure semea ekarri dautsut; espirtu mutu* batek artuta dauko. 18 Gutxien uste danean, artu eta lurrera botaten dau, barautsa dariola ta aginkarraska, gogortuta itzi arte. Jaurti dagiela eskatu dautset zure ikasleai, baiña ez dabe lortu.” 19 “Au bai laguntalde sinisgogorra! —esan eban Jesusek—. ¿Noiz arte egon bear izango dot zuen artean? ¿Noiz arte eroan bear izango zaituet? Ekarki egidazue mutilla.”

20 Eroan eutsen, ba, mutilla, eta, espirtuak Jesus ikusi ebanean, mutilla astin-astin egin eban, eta au lurrera jausi zan, lorrintzen zala eta barautsa eriola. 21 Jesusek aitari auxe itandu eutsan: “¿Noiz ezkerro jazoten yako ori?” “Umetarik —erantzun eutsan aitak—. 22 Askotan, espirtu orrek sutara edo uretara jaurtiten dau, ilteko. Aal badozu, lagun izan zakiguz. Erruki izan zakiguz!” 23 “¿Zelan aal badozu ori? Sinismena daukanarentzat, guztia da eginkor.”

24 Orduan, mutillaren aitak deadarka: “Badot sinismena nik, baiña lagun egidazu geiago eukiten!” 25 Jesusek, laguntaldea batzen zala ikustean, espirtu zikiñari agiraka agindu eutsan: “Espirtu mutu ta gor ori, neuk agintzen dautsut: urten zaitetz orregandik, eta ez zaitetz orregan iñoiz be sartu!” 26 Espiritua, deadarka eta mutilla gogor biurrera-

zorik, urten egin zan aregandik, eta mutilla zutunik geratu zan.

28 Geroago, ikasleak, etxean sartu ziranean, Jesusi auxe itandu eutsoen isillean: “¿Zegaitik ezin jaurti izan dogu, ba, guk deabru ori?” 29 Eta Jesusek arei: “Otoitzaz izan ezik, inok be ezin jaurti daike orreitariko deaburik.”

Jesusek bere eriotza bigarrenez iragarten dau (Lk 9, 43-45; Mt 17, 22-23)

43 Jesusek egin izan ebanaz areik arrituta egozan artean, Arek bere ikasleai auxe esan eutsen: 44 “Entzun egidazue ondo eta ez aaztu onetzaz: Gizaseme au gizonen eskuetan itzia izateko zorian dago.” 45 Baiña areik ez eben ulertu Berak zirautsena; izan be, Jesusen berben esanaia ezkutuan egoan areintzat, eta ez eben ulertzen. Eta gai ori argitu egitsela eskatzeko be ez eben aurpegirik.

(Mt 17) 22 Bein, Galilean guztiak batuta egozala, Jesusek bere ikasleai auxe esan eutsen: “Gizaseme au gizonen eskuetan itzi 23 eta il egingo dabe; baiña irugarren egunean biztu egingo da barriri.” Ori entzutean, ikasleak oso atsekabetuta geratu ziran.

Jauretxeko diru-ordaiña (Mt 17, 24-27)

24 Kafarnaunera eldu ziranean, jauretxeko diru-ordaiñak batzeko arduradunak, Pedrogana joanda, auxe itandu eutsoen: “¿Zuen Irakasleak ez dau jauretxeko diru-ordaiñik* emoten, ala?” 25 “Bai”, erantzun eutsen Pedrok.

Geroago, Pedro etxera eltzean, Jesusek aurea artu eta auxe esan eutsan: “Simon, ¿zer deritzazu? Mundu onetako erregeak, ¿nortzukandik jasoten dabez diru-ordaiñak? ¿Euren menpekoakandik, ala arrotzakandik?” 26 “Arrotzakandik”, erantzun eutsan Pedrok. Eta Jesusek ari: “Beraz, menpekoak euren burujabe dira. 27 Alan be, inor iraindu ez daiten*, urreratu zaitez itsasora eta jaurti egizu amoa uretara. Artu dagizun leenengo arraiñaren agoan, bear dan dirua* aurkituko dozu. Artu eta emon egiezu diru-ordaiña zure ta nire izenean.”

¿Nor da nagusiena? (Mt 18, 1-5)

1 Une aretan, ikasleak, Jesusegana urreraturik, auxe itandu eutsoen: “¿Nor da nagusiena Jaungoikoaren erreinuan?” 2 Jesusek, ume bati dei egiñik eta a guztien erdian jaririk, 3 auxe esan eban: “Benetan dirautsuet: zuen jokabidea aldatzen ez badozue eta umeak lakoak biurtzen ez bazaree, ez zaree Jaungoikoaren erreinuan sartuko. 4 Bere burua beeratzen dauana eta ume au lez biurtzeko gauza dana, axe da nagusiena Jaungoikoaren erreinuan. 5 Eta onelako umeren bat neure izenean onartzen dauanak, neu onartzen nau.”

Pekaturara bultza egiten dabena (Mt 18, 6-11)

6 “Baiña ni sinisten naben txikitxo oneitariko batentzat pekatu-bide izan daitenari, obe litzakio errota-arriaz samatik lotuta itsas-sakonera jaurtia izatea. 7 Munduaren zoritxarra pekatutara bultza egiten dabezanakaitik! Izan be, pekatutarako bultzagilleak nai ta nai ez izango dira; baiña bai zoritxarrekoa enparaduai pekatutarako bidera bultza egin dagitsena!

8 “Beraz, zure eskua naiz oiña pekatutan jausteko bide bayatzu, ebagi ta jaurti egizu zugandik urrin: esku biak naiz oin biak dozuzala, betiko sutara jaurtia izatea baiño obe dozu eskumotz naiz erren betiko bizitzan sartzea. 9 Eta zure begia pekatutan jausteko bide bayatzu, atara eta jaurti egizu zugandik urrin: begi biak dozuzala, lezako sutara jaurtia izatea baiño obe dozu begi-bakar betiko bizitzan sartzea.

10 “Ez gutxitzat artu, gero, txiki oneitariko bat bera be!: onein aingeruak zeruan beti zeruko nire Aitaren aurrean dagozala dirautsuet-eta. 11 [Gizaseme au, galduta egoana salbatzera etorri da!]*”

Ardi galduaren ipuiña (Mt 18, 12-14)

12 “¿Zer deritzazue oni? Gizon batek eun ardi badaukaz eta areitariko bat galtzen bayako, ¿ez ete-dauz larogeta emeretzak mendian itziko, galdutakoaren billa joateko? 13 Eta aurkitzen badau

aurkitu, ziur egon: galdu bagariko larogeta emeretzak baiño galdutako bakar arek poz andiagoa emongo dautso. 14 Orretaraxe, zeruko zuen Aitak be ez dau txiki oneitariko bat bera be galtzerik nai.”

“Gure aurka ez dagoana, geure alde dago” (Mk 9, 38-40)

38 Joanek auxe esan eutsan: “Irakasle, norbait deabruak zeure izenaz jautiten ikusi dogu eta debekatu egin dautsagu, guretarikoa ez da-ta.” 39 Baiña Jesusek arei: “Ez egiezu debekatu; izan be, ezin egin daike inok miraririk nire izenean eta batera nitzaz txarto berba egin. 40 Gure aurka ez dagoana, geure alde dago.”

Ikasleakanako maitasuna (Mk 9, 41)

41 “Eta Mesiasenak zareelako, edontzi bete ur edaten emon dagitzuena, ez dala sari bagarik gertatuko dirautsuet bene-benetan.”

Lagun-urkoa, ¿zelan zuzendu? (Mt 18, 15-17)

15 “Zure anaiak noizbait iraintzen bazaitu, zoaz aren billa eta berba egiozu bakarrean, ari bere obena ikusi-azoteko. Entzuten bazaitu, irabazi dozu zure anai. 16 Entzun nai ez bazaitu, zoaz barriri a ikustera, lagun bat edo bi zeugaz eroanik, auzia bi edo iru ikusleren aurrean ebatzi daiten*.” 17 Arei be jaramonik egiten ez badautse, batzarrari esan egiozu. Eta batzarrari be jaramonik egiten ez badautso, jentiltzat edo diru-batzailletzat artu egizu.

18 “Benetan dirautsuet: zuek lurrean lotu dagizun edozer, zeruan be lotuta geratuko da; eta zuek lurrean askatu dagizun edozer, zeruan be askatuta geratuko da.”

Lagun-arteko otoitza (Mt 18, 19-20)

19 “Auxe be badirautsuet: zuetariko bik, egon zaitezen tokian egon, otoitzean zerbait eskatzeko bat egiten badozue, zeruko nire Aitak emon egingo

dautsue. 20 Bi edo iru neure izenean batzen diran tokian, neu be arein erdian nago-ta.”

Irriñak parkatu (Mt 18, 21-22)

21 Orduan Pedrok, Jesusegana urreraturik, auxe itandu eutsan: “Jauna, ¿zenbatetan parkatu bear dautsat nire anaia, iraintzen banau? ¿Zazpi bidar bai?” 22 Eta Jesusek ari: “Zazpi bidar bakarrik ez, baita irurogeta amar bidar zazpi aldiz be.”

Parkatu nai izan ez eban morroiaren ipuiña (Mt 18, 23-35)

23 “Orregaitik, Jaungoikoaren erregetza, bere zerbitzariak kontuak garbitu nai izan eutsezan erregearen antzekoa izan daiteke. 24 Kontu-garbitzen astean, millo asko* zor eutsazan bat etorri yakon. 25 Gizon onek bere zorra ezin ordaindu eikean ezker, gizona, onen emaztea ta seme-alabak morroitat saltzeko agindu eban ugazabak, baita aren ondasun guztiak be saldu egiezala, zor ebana kitatzeko. 26 Morroiak, bere ugazabaren aurrean belaunikoturik, erreguka zirautsan: ‘Itxaron egidazu, guztia ordainduko dautsut-eta.’ 27 Ugazabak, morroi aretzaz errukituta, zorra parkatu egin eutsan.

28 “Baiña urtetean, morroi arek uskeria bat* zor eutsan bere morroi-lagunetariko bat aurkitu eban. A ikusita batera, samatik oratu eta auxe esan eutsan: ‘Ordaindu egidazu zor daustazuna!’ 29 Aren lagunak, aren aurrean belaunikoturik, erreguka zirautsan: ‘Itxaron egidazu, guztia ordainduko dautsut-eta.’ 30 Baiña besteak ez eban entzun nai izan; eta, joanda, kartzelan sarrerazo eban, zorra ordaindu arte.

31 “Beste morroi-lagunak, guzti ori ikustean, atsekabez bete ziran, eta jazotakoa ugazabari esatera joan ziran. 32 Orduan, ugazabak morroi ari dei egin eta auxe esan eutsan: ‘Gaitzo ori, zor guztia parkatu neutsun nik zuri, zuk erreguka eskatu zeustalako; 33 baiña zuk ez dozu zure lagunaz erruki nai izan, ni zutzaz erruki izan-mintzanez.’ 34 Eta ugazabak, asarratuta, zigortzailleen eskuetan itzi eban, zor guztia ordaindu egian arte.

35 "Orixe egingo dautsue zeuei be zeruko nire Aitak —amaitu eban Jesusek—, bakotzak bere anaiairi biotzez parkatzen ez badautso."

Samaritar erri batek ez dau Jesus ondo artzen (Lk 9, 51-56)

51 Zerura igoteko aldia urreratzean, Jesusek Jerusalemenera joateko erabagia artu eban. 52 Mandatariak bialdu ebazan bere aurrean, eta oneik Samariako* auzuna baten sartu ziran, Jesusi ostatua atontzeko. 53 Baiña toki aretako bizilagunak, Jesus Jerusalemenera yoiala jakin ebenean, ez eben artu nai izan. 54 Ori ikustean, Santiago ta Joan ikasleak auxe esan eben: "Jauna, ¿orrek zerutiko suaz ondatu dagiguzan nai dozu?" 55 Baiña Jesusek, arekana bihurturik, asarre egin eutsen. 56 Eta beste auzuna batera joan ziran.

Jesusen jarraitzaileak (Lk 9, 57-62)

57 Bidean yoiatzala, gizon batek Jesusi auxe esan eutsan: "Joan zaitezaz edonora jarraituko dautsut." 52 Eta Jesusek ari: "Azeriak gordelekuak daukez, eta txoriak abiak; Gizaseme onek, barriz, ez dauko bere burua non ezarri."

59 Beste bati, "Jarraitu egidazu", esan eutsan. Eta arek Jesusi: "Jauna, itzi egidazu leenen neure aita illobiratzera joaten." 60 Eta Jesusek ari: "Itzi egiezu ildakoai euren ildakoak illobiratzan. Zu zoaz Jaungoikoaren erregetza iragartera."

61 Beste batek be auxe esan eutsan: "Gertu nago zuri jarraitzeko, Jauna; baiña itzi egidazu leenen nire etxekoai agur egiten." 62 Eta Jesusek ari: "Eskua goldean ezarri eta atzeruntz begiratzan dauana, ez da Jaungoikoaren erreñurako gai."

Irurogeta amabi ikasleak (Lk 10, 1-16)

1 Orren ostean, Jaunak beste irurogeta amabi* be aukeratu eta bere aurrean biñan-biñan bialdu ebazan, Bera joateko zan erri ta toki guztietara. 2 Auxe esan eutsen: "Solo-aria ugaritsua da, baiña langilleak gutxi dira. Eskatu egiozue, ba, solo-ariaren jabeari bere solora langilleak bialdu da-

gizala. 3 Zoaze; bildotsak otso-artera lez bialtzen zaituet. 4 Ez egizue diru-zorrorik, ez zakutorik, ez oiñetakorik eroan; eta gelditu be ez gelditu bidean iñor agurtzen. 5 Etxeren baten sartu zaitezenean, esan leenen: 'Bakea etxe oni.' 6 An bizi diranak bake-lagunak badira, zuen agurraren bakea arekaz geratuko da; bake-lagunak ez badira, bakea zeuekana bihurtuko da. 7 Etxe aretan bertan geratu zaitezte, euki dagiena jaten eta edaten: lan egiten dauanak bere lan-saria jasoteko eskubidea daukote. Ez joan etxe batetik bestera. 8 Ondo artu zagiezan erri batera eldu zaitezenean, jan egizue eskini dagitzuena. 9 Osatu egizue geisoak eta auxe iragarri: 'Jaungoikoaren erregetza ur dozu.' 10 Baiña artu nai ez zaituen errian sartzen bazaree, urten zaitezte arein kaleen erditik, esanez: 11 'Oiñetan itsasi yakun zuen erriko autsa be zeuen aurka astintzen dogu! Jakin egizue, orraitino, Jaungoikoaren erregetza ur dagoana.' 12 Auxe dirautsuet: auzi-egunean, Sodomako bizilagunak erri orretakoak baiño errukiorrago izango dira erabiliak."

Galileako errien aurka (Mt 11, 20-24)

13 "Ai zu, Korazin! Ai zu, Betsaida! Zuen erdian egin diran mirariak Tiron eta Sidonen egin balitzaz, arein bizilagunak aspaldian onbideratuko litzakezan, eta ori doluz eta errautsez agertuko leukeen.

14 "Orregaitik, auzi-egunean Tiro ta Sidon zuek baiño errukiorrago izango dira erabiliak. 15 Eta zuk, Kafarnaun, ¿zeruraino igoko zareala uste dozu? Lezaraino jausiko zara!

16 "Zuek entzuten zaituena, neu entzungo baneu lez da; zuek baztarten zaituena, neu baztartzuko baneu lez da; eta ni baztarten nauana, ni bialdu nauana baztartzuko baleu lez da."

Irurogeta amabiak barriro datoz (Lk 10, 17-20)

17 Irurogeta amabiak pozez beterik biurtu ziran, esanez: "Jauna, deabruak eurak be zure izenaz esana egiten dauskue!" 18 Eta Jesusek arei:

"Oiñaztarria lez zerutik jausten ikusi dot Satanas. Sugeak, lupuak eta arerioaren indar guztiak zapaltzeko aginpidea emon dautsuet, eta ez dautsue ezek ez iñok be kalterik egingo. 20 Baiña, alan be, ez zaitezte poztu espiritu zikiñak esana egiten dautsuela-ta; poztu zaitezte, ostera, zuen izenak onezkero zeruan idatzita dagozalako."

Agindurik nagusiena (Lk 10, 25-28)

25 Orduan, Lege-irakasle batek, Jesus zirikatu nairik, itaun au egin eutsan: "Irakasle, ¿zer egin bear dot betiko bizitza jaristeko?" 26 Eta Jesusek ari: "¿Zer dago Moisesen legean idatzita? ¿Zer irakurten dozu an?" 27 Arek auxe erantzun eban: "Zure Jainko Jauna biotz-biotzez, zeure arima guztiaz, zeure indar guztiaz eta zeure adimen guztiaz izango dozu maite; eta zure lagun-urkoa zeure burua lez*." Eta Jesusek ari: "Ederto erantzun dozu. Orixe egizu eta bizi izango zara."

Samaritar onaren ipuiña (Lk 10, 29-37)

29 Baiña Lege-irakasleak, bere itauna zuritzeko, auxe itandu eutsan barriro: "¿Eta nor da nire lagun-urkoa?" 30 Eta Jesusek ari:

"Gizon bat, Jerusalem dik Jerikora jatsiten zala, bidelapurren eskuetan jausi zan, eta oneik arek eroian guztia ari kendu eta gizona astin-astin eginda gero, erdi illik itzirik, joan egin ziran. 31 Zerbait geroago, bide aretatik bertatik abade bat igaro zan, eta zauritua ikusita, arek aurrera egin eban. 32 Lebitar batek* be, toki aretara eltzean, ikusi bai, ikusi eban zauritua, baiña arek be aurrera egin eban. 33 Azkenez, samaritar* bat eldu zan, eta, zauritua ikustean, erruki izan yakon. 34 Aregana urreraturik, osatu egin eban, eta, aren zaurietan orioa ta ardaoa* ezaririk, zauriak lotu egin eutsazan, bere asto-gaiñean ipiñi, ondoko ostatura eroan eta bere ardurapean artu eban. 35 Biaramonean, samaritarrek bere bideari jarraitu bear izan eutsanean, ostalariari dirua emonik, auxe esan eutsan: 'Zaindu ondo gizon au. Orain izten dautsudana baiño geiago eralgiten badozu, onuntz etortera koan ordainduko dautsut.'

36 "Ea, ba: iru gizonotarik, ¿nor deritzazu bidelapurren eskuetan jausitakoaren lagun-urkoa izan zala?" 37 "Erruki izan yakona", erantzun eban Lege-irakasleak." Eta Jesusek ari: "Zoaz, ba, eta egizu zeuk be bardin."

Marta ta Mariri ikustaldia (Lk 10, 38-42)

38 Bidean yoiatzala, Jesus auzuna baten sartu zan, eta Marta izeneko emakume batek ostatua emon eutsan. 39 Martak Mari eritzon aizta bat eukan; Marik, Jaunaren oiñetan jarrita, Jesusen berbak entzuten ebazan. 40 Martak, ostera, etxeko arazoetan arduratsu ziarduan; orregaitik, Jesusegana urreraturik, auxe esan eutsan: "Jauna, ¿ez dautsu ardura nire aizteak etxeko lan guztian ni bakarrik iztea? Esan egiozu, mesedez, lagun egin daistala." 41 Eta Jaunak Martari: "Marta, Marta, arduraz eta urduri diarduzu gauza askotan. 42 Alan be, bat bakarra da bearrezkoa. Marik arlorik onena aukeratu dau eta ori iñok be ez dautso kendu aal izango."

Txabola-jaiia (Jn 7, 1-13)

1 Zerbait geroago, Jesus Galilean zear ebillen. Ez eban Judean zear ibilerik nai, judarrak Bera ilteko aukera-billa ebizan-eta. 2 Judarren Txabola-jaiia* laster zala, 3 Jesusen senideak auxe esan eutsen: "Emendik urten eta Judeara joan bear zeuke, zuk egiten dozuzan egintza andiak an zeure jarraitzaileak be ikusi aal dagiezan. 4 Bere burua ezagutua izatea nai dauan iñok be ez dau ezkutuan jarduten. Izan be, orrelako egintzak egiten dozuzan ezkerro, zure burua guztia agertzeko eraz egizuz."

5 Jesusen senideak eurak be Jesus onartzen ez ebelaiko egiten eben berba orrela.

6 Jesusek auxe esan eutsen: "Nire ordua ez da oraindiño eldu; zuentzat, ostera, edozein ordu da ona. 7 Munduak* ez dauko zuei gorroto izateko ziorik; baiña niri bai, niri gorroto daust, bere egintzen gaiztakeria bere begien aurrean argi-argi jartzen dautsat-eta. 8 Zoaze zeuk jai orretara. Ni ez noa, nire ordua ez da oraindiño eldu-ta."

9 Ori esanda, Bera Galilean geratu zan. 10 Geroago, barriz, bere senideak jaitara joan izan

ziranean, Jesus be araxe joan zan; baiña agirian ez, ezkutuan baiño. 11 Judarrak, jai-bitartean, Jesusen billa ebizan. “¿Non egongo ete-da gizon ori?”, zirautesoen alkarri” 12 Eta laguntaldeak be Aretzaz zurrumurrua erabilen. “Gizon ona da”, iñoen batzuek. “Bai, zera! —erantzuten eben beste batzuek—; erria naasten diardu.” 13 Alan be, judarrakanako* bildurrez, iñok ez eban Aretzaz agirian berba egiteko aurpegirik.

Jesusek irakatsi egiten dau jauretxean (Jn 7, 14-24)

14 Jaietako erdi-aldean, Jesus, jauretxean aurkezturik, irakasten asi zan. 15 Judarrak, ikaratuta, alkarri auxe zirautesoen: “¿Zelan izan daiteke gizon onek onenbeste gai* jakitea, iñon ikasi bagarik?” 16 Eta Jesusek arei: “Nik irakasten dodan irakaspena ez da nirea; ni bialdu nauan Arena da. 17 Jaungoikoak nai dauana egiteko gertu dagoanak, ezagutuko dau nik irakasten dodana Jaungoikoagandik dan, ala neure buruz egiten dodan berba. 18 Berba bere buruz egiten dauanak, bere buruaren aintza billatzen dau; bialdu dauanaren aintza billatzen dauana, ostera, gizon egizale da, ez dago azpikeriarik aregan. 19 ¿Ez da, ba, Moises Legea emon eutsuena? Alan be, zuetariko batek be ez dau Legea beteten. ¿Zegaitik nai nozue il?” 20 Laguntaldeak auxe erantzun eutsan: “Deabrua daukazu zuk barruan! ¿Nok nai zaitu il?” 21 Eta Jesusek arei: “Jaiegunez lan egin dodalako, pekatari nazala uste dozue zuek. 22 Ausnartu egizue une baten: Moisesek erdaintzua ezarri eutsuen (erdaintzua Moisesegandik datorrelako ez, orraitino, erri-gurasoagandik datorrelako baiño), eta oitura ori beteteko, jaiegunez be erdaintu egiten dozue edonor. 23 Beraz, Moisesek ezarrirako lege bat ez austearren, erdaintzua jaiegunez be beteten badozue, ¿zegaitik sumindu zaree orrenbeste nire aurka, gizon bat jaiegunez osatu dodalata? 24 Ez dozue azaletik epaitu bear; zuzentasunez epaitu bear dozue.”

Eztabaidak Jesusen nortasunari buruz (Jn 7, 25-30)

25 Alan ba, Jerusalem bizi ziran batzuek auxe iñoen euren artean: “¿Au ez da, ba, il nai dabena? 26 Begira zelan egiten dauan berba agiri-agirian, eta iñok ez dautso ezer be esaten. ¿Gure agintariak ezagutu egin ete-dabe, au Mesias dala benetan? 27 Baiña Mesias agertu daitenean, ez dau iñok jakingo nondik datorren; au, ostera, badakigu nongoa dan.” 28 Jesusek, barriz, jauretxean irakasten ziarduala, auxe esan eban deadarka: “¿Ni ezagutzen nozuela eta badakizuela nongoa nazan? Alan be, ni ez naz neure buruz etorri; egia dan Arek bialdu nau ni, eta zuek ez dozue A [Aita Jaungoikoa] ezagutzen. 29 Nik bai, A ezagutzen dot, Beragandik nator eta Bera da bialdu nauana-ta.” 30 Orduan, Jesusi eltzea nai izan eben, baiña iñor ez zan Ari eskurik ezarten azartu, Aren ordua ez zan arteetan eldu izan-eta.

Laster joan egingo dala diño Jesusek (Jn 7, 31-36)

31 Askok jarri eben euren sinistea Jesusegan, eta alkarri auxe zirautesoen: “Mesias etorri daitenean, ¿onek egiten dauzan baiño mirari andiagorik egingo ete-dau, gero?”

32 Parastarrak jakiñean jarri ziran laguntaldeak Jesusi buruz berba egiten ebanaz; eta, abadeburuak alkar arturik, jaurettxeko zaintzailleak bialdu ebezan, Jesusi eltzeke aginduaz. 33 Baiña Jesusek auxe esan eutsen: “Aldi labur baten egongo naz oraindiño zuekaz; gero, bialdu nendugana joango naz barriro. 34 Neure billa ibiliko zaree, baiña ez nozue aurkituko, ni egongo nazan tokira zuek ezin etorri aal izango zaree-ta.”

35 Judarrak alkarri auxe zirautesoen: “¿Nora joango ete-da, ba, gizon au, guk ezin aurkitu aal izateko? ¿Grezitarren* artean sakabanatuta dagozan judarrakak bizi izatera joateko asmoa izango ete-dau, ba, grezitarrai bere mandatua irakastera? 36 ¿Zer esan nai ete-dau berba orekaz: Neure billa ibiliko zaree, baiña ez nozue aurkituko, ni egongo nazan tokira zuek ezin etorri aal izango zaree-ta?”

Espirituaren ur bizia (Jn 7 37-39)

37 Azkenengo egunean, jaietako egunik andinean, Jesusek, zutunik, auxe esan eban deadarka: “Egarri izan daitena, neugana etorri daitela; sinistea neugan jarri dagianak, edan dagiala*. 38 Ori Liburu Santuak diño: ‘Aren barrutik ur bizizko errekek sortuko dira*.’”

39 Sinistea Beragan jarri egienak artuko eben Espirituari buruz iñoa ori. Izan be, ez zan arteetan Espiritua etorri, Jesus arteetan ez zan goratua izan-eta.

Laguntalde-arteko eztabaidak (Jn 7, 40-53)

40 Jesusen berbok entzutean, laguntaldekotariko batzuek, “Auxe da, benetan, itxaroten dogun profeta”*, iñoen. 41 “Mesias da au”, iñoen beste batzuek. Beste batzuek, ostera: “Baiña, ¿Galileatik etorri daiteke, gero, Mesias? 42 ¿Liburu Santuak ez diño, ba, Mesiasak Dabiden jatorrikoa eta beronen errikoa, Belengoa, izan bear dauala?”

43 Oso bananduta egozan, ba, eretxiak Jesusi buruz. 44 Batzuek Jesusi oratzea nai eben, baiña iñor ez zan azartu Ari eskurik ezarten. 45 Beraz, jaurettxeko zaintzailleak Jesus bagarik biurtu ziran. Abadeburuak eta parastarrak auxe itandu eutseen: “¿Zegaitik ez dozue ekarri?” 46 “Gizon orrek lez ez dau iñoiz be iñok berba egin”, erantzun eben zaintzailleak. 47 Eta parastarrak arei: “¿Zorabiatu egin zaitue zuek be? 48 ¿Ez zaree konturatzen, gure nagusi edo parastarratariko batek be ez dautsana orri sinisten? 49 Auxe bai: Legea ezagutzen ez daben laguntaldeko erreik madarikatuak dira.”

50 Baiña areitariko batek, Nikodemok, beste bein Jesusegaz isilllean alkarriketa bat egin izan ebanak berak, auxe esan eban: 51 “¿Izten ete-dau, gero, gure Legeak norbait galtzen, ari aurretiaz entzun bagarik, arek egin dauana jakin baiño leen?” 52 Eta besteak ari: “¿Zu be Galileakoa zara, ala? Aztertu egizuz Liburu Santuak, eta andixek atarako dozu Galileatik iñoiz be ez dana profetarik urten.”

[* 53 Eztabaidea amaituta, bakotxa bere etxera joan zan.

Emakume ezkontza-naastaillea (Jn 8, 1-11)

1 Jesus Oriomendira* joan zan. 2 Goizeangoiz, jauretxean aurkeztu zan, eta laguntalde guztia Aren inguruan batu zan. Jesarri eta irakasten asi yaken. 3 Orduan, Lege-irakasleak eta parastarrak ezkontza austen aurkitu izan eben emakume battegaz aurkeztu ziran. Guztien aurrean jarri eben 4 eta Jesusi gai au agertu eutsen: “Irakasle, emakume au agiri-agirian ezkontza urratzen aurkitu dabe. 5 Onelako emakumeak arrika ilteko agintzen dauku Moisesen legeak. ¿Zer diñozu zuk?”

6 Gaia, zirikatzeke asmoz agertu eutsen, zerbaitetan salatu aal izateko.

Jesus, makurturik, atzamarraz lurtean* idazten asi zan. 7 Arek itaunka ekiten eutsuela ikusirik, Jesusek, zutundurik, auxe esan eutsen: “Zuetariko ren bat pekatu bagarik egon daitenak, jaurti dagiola leenengo arria.”

8 Ori esanda, barriro makurturik, idatzi egiten eban lurtean. 9 Jesusen berbok entzutean, banan-banan alde egiñez yoiazan, zaarrenetarik asirik. Jesus soillik geratu zan, emakumea an erdian egoala. 10 Jesusek, zutundurik, auxe itandu eutsan: “Andra, non dagoz guzti orreik? Areitariko batek be ez dau izan zu galtzeko aurpegirik?” 11 “Iñok be ez, Jauna”, erantzun eutsan emakumeak. Eta Jesusek ari: “Neuk be ez zaitut galtzen. Zoaz, eta ez egin pekatu aurrerantzean.”]

Jesus, munduaren argi (Jn 8, 12-20)

12 Jesusek barriro auxe esan eutsen: “Neu naz munduaren argia. Niri jarraitu daistana, ez da illunetan ibiliko, bestetara baiño: alakoak argia eukiko dau.” 13 Ori entzutean, parastarrak auxe esan eutsen: “Zuk zeure auzian egiten dozu testigantza; beraz, zure testigantzak ez dauko indarririk.” 14 Eta Jesusek arei: “Nik testigu neure auzian egiñarren be, badauko indarra nire testigantzak, nondik etorri nazan eta nora noan badakit-eta. Zuek, ostera, ez dakizue nondik natorren, ezta nora noan be.

15 Zuek aragi-bidez epaitzen dozue. Nik ez dot iñor epaitzerik nai, 16 eta, epaitzen dodanean, nire epaiak balio dau, ez nago ni bakarrik-eta; ni bialdu

nenduan Aita dago nigaz. 17 Gizon biren baterako testigantzak balio dauala dago idatzita zuen Legean. 18 Onela, ba, neu naz testigu nire auzian, eta ni bialdu nenduan Aita be bada testigu nire auzian.”

19 Areik auxe itandu eutsoen: “¿Non dago, ba, zure Aita?” Eta Jesusek arei: “Ez ni, ez nire Aita, ez gaituzue ezagutzen; ni ezagutu banengizue, neure Aita be ezagutuko zeukee.”

20 Berbok, jauretxean irakasten ziarduan artean esan ebazan Jesusek, eskintzak batzeko kutzak dagozan tokian*. Baiña iñor ez zan Jesusi oratzen azartu, Aren ordua ez zan arteetan eldu izan-eta.

“Ni noan tokira, zuek ezin etorri”
(Jn 8, 21-30)

21 Jesusek auxe esan eutsen barriro: “Ni banoa. Neure billa ibiliko zaree, baiña zuen pekatuak eriotzara eroango zaitue; ni noan tokira, zuek ezin etorri zaitkeze.” 22 Judarrak alkarri auxe zirautsoen: “¿Onek bere burua ilteko asmoa izango ete-dau, ba, Ni noan tokira, zuek ezin etorri zaitkeze diño-ta?” 23 Jesusek argiango esan eutsen: “Zuek beeko mundu onetakoak zaree; ni goiko mundukoa naz. Zuek mundu onetakoak zaree; ni ez. 24 Orre-xegaitik esan dautsuet zuen pekatuak eriotzara eroango zaituela. Izan be, ni, nazana nazala* sinisten ez badozue, zuen pekatuak eriotzara eroango zaitue.” 25 Orduan, “¿Nor zara, ba, zu?” itandu eutsoen judarrak. Eta Jesusek arei: “Ain zuzen be, auxe da asierarik zuei esaten diardudana*. 26 Badot zuei buruz esatekorik eta ebazteko-rik naikoa. Baiña munduari dirautsadana, bialdu nenduanari entzun neutsana da, eta Arek egia diño.”

27 Areik ez ziran konturatu Aitari buruz berba egiten ziarduanik; 28 beraz, Jesusek auxe esan eutsen gaiñera: “Gizaseme au gora jaso dagizue- nean, orduantxe ezagutuko dozue ni, nazana nazala, eta nire buruz ez dodana ezer be egiten; Aitagandik ikasi nebana bakarrik irakasten dot. 29 Ni bialdu nenduan neugaz dago, eta Arek ez nau bakarrik itzi, nik beti Berak atsegin dauana egiten dot-eta.”

30 Jesusi orrela berba egiten entzutean, askok

jarri eben sinistea Aregan.

Egiak gizona askatu egiten dau
(Jn 8, 31-38)

31 Sinistea Beragan jarri eben judarrai, Jesusek auxe esan eutsen: “Nire mandatuan zintzo irauten badozue, neure ikasle izango zaree benetan; 32 orrela, egia ezagutuko dozue, eta egiak askatu egingo zaitue.” 33 Eta areik Jesusi: “Gu Abrahamen jatorriko gara; ez gara iñoiz be iñoren morroi izan; ¿zer adierazoten dau, ba, askatuak izango zaree orrek?” 34 “Benetan dirautsuet —erantzun eutsen Jesusek—: pekatu egiten dauan edonor, pekatua- ren morroi da. 35 Eta morroia ez da etxean betiko geratzen; semea, ostera, etxekoan atal da beti. 36 Orregaitik, Semeak askatasuna emoten badautsue, askatuak izango zaree benetan. 37 Badakit Abrah- anen jatorriko zareena. Alan be, nire mandatu- a zuekan sartzen ez dalako, il egin nai nozue. 38 Aitaren ondoan neuk ikusi dodana agertzen dabe nire berbak; zuen egitadak, barriz, zeuen aitagan- dik ikasi dozuena agertzen dabe.”

¿Abrahamen semeak, ala deabruarenak?
(Jn 8, 39-47)

39 Areik auxe esan eben: “Gure aita, Abraham da.” Eta Jesusek arei: “Abrahamen seme benetan bazintzaze, berak egin ebana egingo zeukee. 40 Zuek, barriz, Jaungoikoagandik beragandik ikasi neban egia esan dautsuedalako, zuek il egin nai nozue. Ez zan ori izan Abrahamek egin ebana. 41 Zuek, zeuen aitaren egintzak egiten dozue.” “Gu ez gara sasikume*—erantzun eutsoen areik—. Gure aita, Jaungoikoa bakarrik da.” 42 Eta Jesusek arei: “Zuen aita Jaungoikoa balitz benetan, maite izango nendukezue, ni Jaungoikoagandik etorri eta emen Berak bialduta baiño. 43 Nik diñodana uler- tzen ez badozue, nire mandatu onartu nai ez do- zuelako da, argi ta garbi. 44 Zuen aita, deabrua da; arexenak zaree zuek, eta aren gurariak beteten aalegintzen zaree. A, giza-iltzaille izan da asiera- rik, eta arek ez dau egian iñoiz be iraun. Orregaitik,

arek ez dauko egiarik beragan. Guzurra diñoanean, barruan daukanaz egiten dau berba, guzurtia ta guzuraren aita da-ta. 45 Orre-xegaitik ez nozue zuek sinisten, nik egia diñodalako. 46 ¿Zuetariko nok egiaztu daike nigan pekatu-rik? Egia badirau- tsuet, barriz, ¿zegaitik ez daustazue sinisten? 47 Jaungoikoagandik danak, Jaungoikoaren berbak onartu egiten dauz; baiña, zuek Jaungoikoaren seme ez zareen ezker, orre-xegaitik ez dozuez Aren berbak onartzen.”

Jesús eta Abraham (Jn 8, 48-59)

48 Judarrak auxe erantzun eutsoen: “Zuen diño- guk, zu samaritarra* zareana eta barruan deabrua daukazuna.” 49 “Nik ez daukat deabru- rik —erantzun eban Jesusek—; nik neure Aita gora- tzen dot; zuek, ostera, iraindu egiten nozue. 50 Ni ez naz bizi nire aintzaren arduran. Bada beste bat orren ardura daukana, eta Berari dagokio epai- tzea. 51 Benetan dirautsuet: nire mandatu onar- tzen dauana, ez da iñoiz be ilgo.”

52 Judarrak, ori entzutean, auxe esan eutsoen: “Oraintxe bai gogozala ziur be ziur deabrua dauka- zuna! Abraham il egin zan, profetak be il egin ziran; eta, ¿Nire mandatu onartzen dauana, ez da iñoiz be ilgo diño- zu, ba, zuk? 53 ¿Gure aita Abraham baiño geiago ete-zara, ba, zu? A, il egin zan; profe- tak be il egin ziran. ¿Nor egiten dozu zuk zure burua?” 54 “Nik neure burua goratu banegi —erantzun eutsen Jesusek—, nire gorapenak ez leuke indarrik izango. Baiña goratzen nauana neure Aita da, zeuen Jaungoikoa dala diño- zuen berbera. 55 Ezagutu, zuek ez dozue A ezagutzen; nik, ostera, bai, nik A ezagutzen dot; eta, ez dodala ezagutzen esan banegi, zeuek baizen guzurti izango nintzake. Baiña nik A ezagutzen dot benetan eta Aren agin- duai esana egiten dautset. 56 Abraham, zuen aita, nire etorrerearen eguna ikusiko ebalakotan, poztu egin zan; eta ikusi egin eban nire eguna eta poztu egin zan.”

57 Judarrak auxe erantzun eutsoen: “Berroge- ta amar urte be ez dozuz oraindiño, ¿eta Abraham ikusi dozula?” 58 “Benetan dirautsuet —erantzun eutsen Jesusek—: Abraham jaio baiño leen be

banaz ni.”

59 Ori entzutean, judarrak arriak artu ebezan Jesusi jaurtiteko; baiña Jesus gorde eta jauretsetik urten egin zan.

Jaiotez itsua (Jn 9, 1-12)

1 Jesusek, bidez yoiala, jaiotez itsua zan gizon bat ikusi eban. 2 Bere ikasleak itaun au egin eutso- en: “Irakasle, ¿zegaitik jaio da itsu gizon au? ¿Nok dau errua, beronen pekatuak ala onen guraso- enak?” 3 Eta Jesusek arei: “Ez beronen pekatuak, ez onen gurasoenak ez dabe errurik; orregan Jaun- goikoaren aal-izatea agertu daiten jaio zan orrela. 4 Egun-argi dan artean, bialdu nenduanaren lana egin bear dogu; gaba datorrenean, iñok ezin lanik egin daike. 5 Munduan nagoan artean, munduaren argia naz ni.”

6 Ori esanda, txistua jaurti eban lurrera, lokatza apur bat egin eta lokatzea gizon aren begien gaiñean zabaldu eban. 7 Gero, auxe esan eutsan: “Orain, zoaz eta garbitu zaitetz Siloeko* urtegian” (Siloeko itzak Bialdua adierazoten dau).

Itsua joan eta garbitu egin zan, eta, barriro etor- rri zanean, ikusi egiten eban. 8 Auzokoak eta leen eskean ikusten ebela ezagutzen eben guztiak, auxe iñoen euren artean: “¿Au ez da, ba, emen jesarrita egoten zana eta limosnea eskatzen eba- na?” 9 “Bai, bera da”, iñoen batzuek. Beste batzuek, ostera, bera ez zala iñoen. “Ez da bera — iñoen—, bere antzeko bat baiño.” Baiña arek, “Neu naz”, iñoen. 10 “¿Zelan lortu dozu, ba, ikustea?”, itandu eutsoen areik. 11 Eta arek: “Jesus izeneko gizon orrek, bere txistuaz lokatza apur bat eginda, nire begien gaiñean zabaldua, auxe esan eustan” “Zoaz eta garbitu zaitetz Siloeko urtegian”. Ni joan, garbitu, eta ikusten asi nintzan.” 12 “¿Eta non dago orain gizon ori?”, itandu eutsoen. “Ez dakit”, eran- tzun eutsen arek.

Parastarrak jazoa aztertzen (Jn 9, 13-34)

13 Leen itsu izandako gizona parastarren au- rrrera eroan eben. 14 Jesusek, txistuaz lokatzea eginiñ, ikusmena emon izan eutsan eguna, jai- eguna

zan. 15 Beraz, ikustea zelan lortu izan eban itandu eutsen parastarrak. Eta arek: "Nire begien gainean lokatza apur bat zabaldu eban, garbitu nintzan eta orain ikusi egiten dot." 16 Parastarretariko batzuek auxe esan eban: "Gizon ori ezin artu daiteke Jaungoikoagandiko gizontzat, jaiegunik ez dau gorde-ten-eta." Beste batzuek, ostera, auxe iñoen euren artean: "¿Zelan egin daike orrelako miraririk gizon pekatari batek?"

Orrek, alkar banandu egin ebazan. 17 Orduan, itsu izan zanari barriro itandu eutsen: "Arek ikusmena emon eutsun ezker, ¿ze(r) eretxi dozu zuk gizon orretzaz?" "Nire ustez, profeta da", erantzun eutsen arek.

18 Judarrak ez eban sinisten gizon a itsua izan zanik eta arek ikustea lortu ebanik. Beraz, aren gurasoai dei egin 19 eta auxe itandu eutsen: "¿Au da zuen semea, itsu jaio zala diñozuen? ¿Zelan ikusten dau, ba, orain?" 20 Aren gurasoak auxe erantzun eban: "Badakigu au geure semea dana eta itsu jaio zana. 21 Orain zelan ikusten dauan, ostera, ez dakigu guk; ikusmena nok emon dautsan be ez dakigu guk. Itandu egiozue berari; baditu urteak; berak erantzungo dau bere alde."

22 Judarrai bildur eutseelako erantzun eban orrela aren gurasoak; izan be, Jesus Mesiasatzat onartu egien guztiak sinagogatik kanpora botateko erabagia artu izan eban judarrak. 23 Orregegaitik esan eban aren gurasoak: "Itandu egiozue berari, baditu urteak-eta."

24 Parastarrak itsu izandakoari bigarrenez dei egin eta auxe esan eutsen: "Guk badakigu gizon ori pekatari dana. Autortu egizu ori zeuk be Jaungoikoaren aurrean*." 25 "Pekatarari dan ala ez, nik ez dakit —erantzun eban itsu izan zanak—. Nik auxe bakarrik dakit: ni leen itsua nintzala, eta orain ikusi egiten dodala." 26 Barriro be areik: "¿Zer izan zan zuri egin eutsuna?" 27 Arek auxe erantzun eutsen: "Leen be esan dautsuet eta ez daustazue jaramonik egin; ¿zegaitik nai dozue entzun barriro? ¿Ala, zeuk be Aren ikasle egin nai dozue?"

28 Parastarrak ari irainka asi yakozan, eta auxe esan eutsen: "Zeñu zara gizon orren ikasle; gu Moisesen ikasle gara. 29 Guk badakigu Moisesi Jaungoikoak egin eutsana berba; gizon orretzaz,

barriz, ori nongoa danik be ez dakigu." 30 Arek auxe erantzun eutsen: "Orixe bai dala arrigarria benetan! Orrek niri ikusmena emon, eta ori nongoa danik be ez dakizuela! 31 Jakiña da Jaungoikoak pekatariak ez dautsena ezer entzuten; Jaungoiko goratzen eta Aren naia beteten dauanari, ostera, bai, orri entzun egiten dautso. 32 Iñoiz be ez da esaten entzun, iñok itsu jaiolari ikusmena emon dautsanik. 33 Gizon ori Jaungoikoagandik ez baletor, ezer be ezin egin leisket niri." 34 Arek auxe erantzun eutsen: "Pekatu utsetan jaiotzen zintzazan, ¿eta zeu guri irakatsiak emoten?" Eta sinagogatik kanpora bota eban.

Judarren barruko itsukeria (Jn 9, 35-41)

35 Jakin eban Jesusek gizon a sinagogatik kanpora bota izan ebena, eta, aren billa joanik, auxe itandu eutsan: "¿Jarten dozu zure sinistea Gizon aregan?" Eta arek Jesusi: 36 "Esan egidazu nor dan, Jauna, sintea Aregan jarri dagidan." 37 Eta Jesusek ari: "A ikusten diarduzu; zeugaz berba egiten diarduana da." 38 Eta gizon arek Jesusi: "Sinisten dot, Jauna." Eta auspaztu egin zan Jesusen aurrean.

39 Orduan, Jesusek auxe esan eban: "Ni zubenbidea egitera etorri naz mundu onetara: itsuai ikusmena emotera, eta ikustea badabela uste dabena ikusmena kentzera." 40 Ori entzutean, parastar batzuek auxe itandu eutsen: "¿Geu be itsututa gagozala esan nai ete-dozu, ba?" 41 Eta Jesusek arei: "Zuen buruak itsutat bazenduez, ez legoke pekatari zuekan; baiña ikusi egiten dozuela uste dozuen ezker, zuen pekatuak irauan egiten dau."

Artzaiña ta artalde (Jn 10, 1-6)

1 "Benetan dirautsuet: arditegira* atetik sartu bearrean, beste alde batetik sartzen dana, lapurra ta arrapatzailea da. 2 Artzaiña atetik sartzen da. 3 Oni atezaiñak zabaldu egiten dautso atea, eta ardiak berealaxe ezagutzen dabe artzaiñaren berbotsa; ardiak baxotxaren izenez egiten dautse dei, eta arditegitik kanpora ataraten dauz. 4 Ardi guztiak urtenda gero, arein aurrean doa; eta ardiak jarraitu egiten dautso, aren berbotsa ezagutzen dabe-ta. 5 Arro-

tzari, ostera, ez dautsoe iñoiz be jarraitzen, bes-tetara bai: iges egiten dabe aregandik, arrotzaren berbotsa ez-ezagun egiten yake-ta."

6 Jesusek adibide ori esan, bai, esan eutsen; baiña arek ez eban ulertu adibidearen esanaia.

Jesus da artzain ona (Jn 10, 7-21)

7 Orduan, Jesusek berba onein bidez azaldu eutsen adibide ori: "Benetan dirautsuet: neu naz arditegiko atea. 8 Ni etorri baiño leen, orrelako gurariz aurkeztu ziran guztiak, lapurrak eta arrapatzaileak ziran. Orregegitik, ardiak ez eutsen jaramonik egin. 9 Neu naz egiazko atea. Arditegian ate onetatik sartu daiten edonor, onik urtengo da; sartu-urtenak zabal-zabal egingo dauz eta beti aurkituko dau alakoak bere janaria. 10 Lapurrak, etorten danean, il eta ondatu baiño ez dau egiten. Ni, guztiak bizia izan dagien etorri naz, eta izan be bizia ugari izan dagien.

11 "Neu naz artzain ona*. Artzain onak ardien alde bere bizia emoten dau; 12 morroiak, ostera, ez, egiazko artzain eta ardien jabe ez da-ta; eta orregegitik, morroiak otsoa etorten ikusten dauanean, ardiak bertan-beera itzita, iges egiten dau, otsoari ardi batzuk ondatzen eta beste batzuk sakabanatzen itzirik. 13 Izan be, morroiak lan-saria baiño ez dau barri; ez dauko ardien ardurarik.

14-15 "Neu naz artzain ona. Aitak ni ezagutzen nauanez eta nik Aita ezagutzen dodanez, olantxe ezagutzen dodaz nik nire ardiak eta arek be ezagutzen nabe ni. Eta nire ardien alde bizia emoten dot. 16 Arditegi onetan ez dagozan beste ardi batzuk be badodaz; orreik be erakarri egin bear dodaz, nire berbotsa ezagutu dagien. Orduan artalde bakarra izango da, artzain bakarraren zainpean.

17 "Neure bizia emoten dodalako be maite nau Aitak, bizia barriro artuko dodanarren be. 18 Iñok be ez dauko niri bizia kentzeko aalmenik; neuk emoten dot neure gogoz. Bizia emoteko eskubidea dot, baita barriro neuganatzeko be; eta auxe da nire Aitaren aginduz bete bear dodan egikizuna."

19 Jesusen berba orreik zirala-ta, judarren artean eztabaida barriak sortu ziran. 20 Askok auxe iñoen: "Deabrua dauko orrek eta galdu egin dau

burua; ¿zegaitik egin jaramonik orri?" 21 Beste batzuek, ostera, auxe iñoen: "Berba orreik ez dira, ain zuzen be, deabrudunarenak. ¿Deabruak emon ete-daikeoe, gero, itsuai ikusmenik?"

Otoitza (Lk 11, 1-4)

1 Bein, Jesusek, toki baten, otoitz egiten ziarduan. Otoitz egitea amaitu ebanean, ikasleetariko batek auxe esan eutsan: "Jauna, irakatsi egiguzu otoitz egiten, Joan Bateatzailleak bere ikasleak irakatsi eutsenez." 2 Eta Jesusek arei: "Otoitz egin dagizuenean, auxe esango dozue:

"Aita, santu izan bedi zure izena. Betor zure erregetza. 3 Emon egiguzu egun oro guk bear dogun ogia. 4 Parkatu egiguzuz gure pekatuak, geuk be oker egiten dauskuenai parkatzen dautsegunez. Eta ez egiguzu itzi zugandik alde egiten."

Adiskide gogaitik (Lk 11, 5-8)

5 Gero, auxe esan eutsen: "Egizue, zuetariko batek, gaberdian bere adiskide bategana joanda, auxe dirautsala: 'Adiskide, itzi egidazuz iru ogi: 6 nire adiskide bat, bidez yoiala, etxera etorri yat, eta ez daukat ari eskintzekorik ezer be.' 7 Besteak, barrutik, auxe erantzuten dautso: 'Mesedez, ez egidazu orain gogaitik eragin. Atea be itxita daukat, eta nire semeak eta ni ogean gagoz. Ezin jagi naiteke orain zuri ogiak emotera.' 8 Benetan dirautsuet: eskatutako ogiak emotera adiskide dalako jagiten ez bada be, gogaitik eragin ez dagion beintzat, jagita, arek bear dauan guztia emongo dautso."

Otoitzaren indarra (Lk 11, 9-13)

9 "Orregegitik, auxe dirautsuet: Eskatu egizue, eta emon egingo dautsue; ibili billa, eta aurkitu egingo dozue; dei egizue, eta Jaungoikoak zabaldu egingo dautsue atea. 10 Izan be, eskatzen dauan edonok, artu egiten dau; eta billa dabillenenak, aurkitu egiten dau; eta dei egiten dauanari, Jaungoikoak zabaldu egingo dautso atea.

11 "¿Nor da zuen artean, bere semeak arrai-

ña eskatzen badautso, sugea emongo dautsan aitarik? 12 ¿Edo-ta, arrautzea eskatzen badautso, lupua emongo dautsanik? 13 Beraz, zuek, gaiztoak izanik, zuen semeai gauza onak emoten babakizue, ¿zenbat geiago ez ete-dautse Espiritu Santua emongo zeruko zuen Aitak, Berari eskatzen dautsoenai?"

Parastarren eta Lege-irakasleen aurka (Lk, 11, 37-54)

37 Jesusek berbaldua amaitu ebanean, bazkal-tzera bere etxera joan zedilla esan eutsan parastar batek. Deia onarturik, Jesus maian jarri zan. 38 Parastarra, Jesusi adi-adi begira, arrituta geratu zan, jan-aurretik Jesusek eskuak garbitzeko agindua bete ez ebalako. 39 Orduan, Jesusek auxe esan eutsan: "Zuek, parastarrok, edontzia ta erratillua kanpokaldetik garbitzen dozuek, baiña barrutik lapurkeriz eta gaiztakeriz beteta zagoze. 40 Burubageok! Kanpokaldekoa egin ebanak, ¿ez eban, ba, barrukoa be egin? 41 Egizuek zuen limosnak barruan dagoanetik, eta orrela garbi geratuko da guztia zuekan.

42 "Ai zuek, parastarrok!: menta, boskoitz eta guztietariko ortu-arien amarrenak Jaungoikoari eskintzen dautsazuek, bai, baiña zuzentasunari ta Jaungoikoaganako maitasunari eusteaz ez zarec arduratzen. Azken au da egin bear zeukeena, baiña bestea be beteteaz aaztu bagarik.

43 "Ai zuek, parastarrok!: sinagogetan aurrenengo jarlekuak artzea eta kale-erdian agurtuak izatea maite dozue-ta.

44 "Ai zuek, ikusten ez diran illobiak lakoak zareenok!: gizonak, eurak ez dakiela, illobi-gaiñetik ibiltzen dira-ta."

45 Lege-irakasleotariko batek auxe erantzun eutsan: "Irakasle, ori esanda, geuri be irain egiten daukuzu." 46 Baiña Jesusek olantxe ekin eutsan: "Ai zuek be, Lege-irakasleok!: enparaduai, ezin eroan daikeezan sortak ezarten dautsezuek; zuek, barriz, atzamar batz be ez dozuek sortok ikutzen. 47 Ai zuek, zeuen asabak ildako profeten omenezko arrillobiak jasoten dozuezanok! 48 Orrela, areik egin ebenaz bat zatozela agertzen dozue; izan

be, areik il egin ebezan profetak, eta zuek arrillobiak egiten dozuek.

49 "Orregaitik, Jaungoikoak auxe esan dau bere jakiturian: Nik mandatariak eta apostoluak bialduko dautsedaz; batzuk il eta beste batzuk aurrean erabiliko dabez. 50 Baiña munduaren asierarik gaur arte ildako profeta guztien odolaren kontuak artuko dautsaz Jaungoikoak oraingo laguntalde oni: 51 Abelen odoletik asita, altara ta jauretze-bitartean il eben Zakariasen odoleraño. Bai, badirautsuet: Jaungoikoak arein eriotzaz kontuak artuko dautsaz oraingo laguntalde oni!

52 "Ai zuek, Lege-irakasleok, ezagurearen ateko giltza eroan dozuenok! Zuek sartu ez eta enparaduai be ez dautsezue sartzen izten."

53 Jesus andik urten zanean, Lege-irakasleak eta parastarrak, Aren aurka amorruz beterik, Jesusi gogor be gogor egiten eta gai askori buruz berba eragiten asi yakozan, 54 zirika-zirika, Arek esan egian zerbaitetan artzeko asmoz.

Parastarren legamiña (Lk 12, 1-12)

1 Bitartean, millaka lagun batu ziran Jesusen inguruan, ia alkar zapaltzen ebela. Jesusek, leenen bere ikasleakana bihurturik, auxe esan eban: "Kontuz, gero, parastarren legamiña dan itxurakeriaz! 2 Izan be, ezer be ez dago estalduta, agiri izango ez danik; ezta gordeta be, jakingo ez danik. 3 Izan be, illunetan esan zenduena, argi-argitan entzungo da; etxe-barruan belarrira berba egin zenduena, etxe-gaiñetatik* iragarriko da.

4 "Zuei dirautsuet, nire adiskideoi: ez izan bildurrik gorputza il baiño besterik ezer ezin egin daikeenai. 5 Irakatsiko dautsuet, ostera, nori izan bildur: il daikenari bakarrik ez, baita gero zu-lezara jaurtiteko aal-izatea daukan ari izan egiozue bildur. Bai, orrexeri izan bear dautsazue bildur.

6 "¿Ez ete-dira bost txori balio gutxiko diru bitan saltzen? Alan be, areitariko bat bera be ez yako aaztuten Jaungoikoari. 7 Zuei buruz, barriz, uleak be zenbatuta daukazuek banan-banan. Ez izan bildurrik, zuek txori guztiak baiño geiago balio dozue-ta.

8 "Auxe dirautsuet gaiñera: Gizonen aurrean neure alde agertu daiten edonor, Gizaseme au be aren alde agertuko da Jaungoikoaren aingeruen aurrean. 9 Eta, okerretara: norbaitek gizonen aurrean ukatzen banau, bera be ukatua izango da Jaungoikoaren aingeruen aurrean.

10 "Gizasemearen aurka berba egin dagianari, parkatu aal izango yako. Baiña Espiritu Santuaren aurka berba egin dagianari, ez yako parkatuko.

11 "Sinagogetara naiz auzi-gizonen eta agintarien aurrera eroan zagiezenean, ez arduratu zelan egingo dozen berba edo zer esango dozen zuen alde: 12 esan bear dozuena Espiritu Santuak irakatsiko dautsue une aretan bertan."

Aberats kirtenaren ipuiña (Lk 12, 13-21)

13 Laguntalde-artean egoan norbaitek Jesusi auxe esan eutsan: "Irakasle, esan egiozu nire anaiari oiñordetza erdibana egin dagiala nigaz." 14 Eta Jesusek ari: "Adiskide, ¿nok jarri nau ni zuen artean auzi-epaille edo erdibanatzaile?" 15 Eta guztiakana bihurturik, auxe be esan eban: "Begira: gorde zuen buruak diru-gosetatik: ugari eukiarren be, gizonaren bizia ez dago bere ondasunetan indartuta-ta."

16 Eta ipuin au esan eutsen: "Bein, gizon aberats baten soloak frutua ugari ekarri eben. Frutua ikustean, auxe iñoan berekautan: '¿Zer egingo dot orain? Ez daukat frutua gordeteko naikoa leku!' 18 Eta auxe erabagi eban: 'Nire garautegiak lurrera bota eta beste andiago batzuk egingo dodaz; antxe sartu aal izango dot garia ta daukadan guztia. 19 Gero, auxe esan aal izango dautsat nire buruari: Urte askotarako aberastasun asko pillatuta daukazuza ezkerre, atsedean artu, jan, edan eta oparo bizi zaitetekez.' 20 Baiña Jaungoikoak auxe esan eutsan: 'Kirten ori! Gaur gabea bertan ilgo zara. ¿Norentzat izango da pillatu dozun guzti ori?'"

21 Eta Jesusek auxe esanez amaitu eban: "Orixe jazoten yako, aberastasunak beretzat pillatu bai, baiña Jaungoikoaren aurrean aberats egiten ez danari*."

Jaungoikoaren ardurapean (Lk 12, 22-32)

22 Gero, auxe esan eutsen Jesusek bere ikasleai: "Ez arduraz ibili bizi izateko zer jango dozen edo zuen gorputza zein jantziz estalduko dozen. 23 Izan be, bizia janaria baiño geiago da, eta gorputza jantzia baiño geiago. 24 Begira belak: ez dabe ereiten, ez batzen; ez dauke janaritegiarik, ez gordetegiirik, eta, alan be, Jaungoikoak janaritu egiten dauz. Zuek, orraitino, txoriak baiño geiago balio dozue! 25 ¿Zuetariko nok, barriz, aalegin guztiak egiñarren be, luzatu daike bere bizia ordu-bete be? 26 Beraz, gauzarik txikienak egiteko gauza ez bazaree, ¿zegaitik ibili arduratsu osterantzekoetan?"

27 "Begira zelan azten diran lirioak. Ez dabe goruetan egiten, ez eunik eiote, eta, alan be, badi-rautsuet: Salomon bera be, bere aintzarik andienaz, ez zan orreitariko bat lez jantzi. 28 Beraz, gaur landan eze egon eta biar laban erreko dan bedarra Jaungoikoak orrela jazten badau, ¿ez ete-dau zuekaitik askozaz geiago egingo? Otza benetan zuen sinismena! 29 Ez estutu zuek, zer jango edo zer edango ete-dozuen billa. 30 Gauza orrean billa Jaungoikoa ezagutzen ez daben guztiak ibiltzen dira; baiña zuen Aitak badaki guztion bearrizantetan zagozema. 31 Zuek billatu egizue leenen Jaungoikoaren erregetza, eta Jaungoikoa arduratuko da zuei gauza guztiok be emoteko. 32 Ez izan bildurrik, artalde txiki orrek, zuen Aitaren naia zuei erreñua emotea da-ta."

Limosnea egin (Lk 12, 33-34)

33 "Saldu zuen ondasunak eta obaria beartsuai emon egiezue. Egin orrela galtzen ez diran ondasunak, aberastasun ezin-agortuak zeruan; an ez dago ostuteko lapurrik, ezta ondatzeko sitsik be. 34 Izan be, zuen aberastasunak euki dagizuezan leku-an, biotza be antxe izango dozue."

Gertu egon Jaunaren etorrerarako (Lk 12, 35-40)

35 "Gertu egon zaitetze eta zuen argioztiak

iziotuta euki egizuez. 36 Eztegutik euren ugazaba noiz biurtuko dan zain dagozan morroien antzekoak izan zaitezte: a eldu ta arek atea joala, berealaxe zabaltzeko gertu. 37 Zorionekoak, ugazabak, etortean, iratzarrik aurkitu dagizan morroiak! Benetan dirautsuet: maian jarrerazoko dauz eta bera asiko yake jatekoa zerbitzen. 38 Ugazabak, gaberdian naiz goizaldean eltzean, morroiak iratzarrik aurkitzen badauz, zorionekoak morroi areik!

39 "Aditu au be: lapurra zein ordutan etorriko yakon etxeko jaunak baleki, ez leuskio bere etxea erasoten laketuko. 40 Gertu egon zaitezte, ba, zeuek be, Gizaseme au gutxien uste dagizuean etorriko da-ta."

Zerbitzaritzan zintzotasuna (Lk 12, 41-48)

41 Pedrok auxe itandu eutsan Jesusi: "Jauna, ¿ipuin ori geuretzat ala guztientzat diñozu?" 42 Eta Jaunak ari: "Zuek etxezain zintzo ta zentzunduna lakoa izan zaitezte: bere ugazabak etxeko arduradun jarri eban eta morroientzako jatekoa ordu egokian gertu eukiteko agindu eutsan. 43 Zorionekoa, ugazabak, eltzean, bere eginbearra beteten aurkitzen dauan morroia! 44 Benetan dirautsuet: bere ondasun guztien ardurea emongo dautso. 45 Baiña morroi ori, bera arduraduna dala-ta, ugazaba urrin dagoala, enparadu morroi-neskameak txarto erabilten asten bada eta jaten eta moskortzeraiño edaten, 46 ugazabak, egunen baten bat-batean elduta, morroi ori gogor zigortuko dau. Ari dago-kiona emongo dautso: zintzoak ez diranai dagokien tokia.

47 "Bere ugazabaren naia jakinda, zerbitzeko gertu egon ez, ezta esana be egiten ez dauan morroiak zigor gogorra izango dau. 48 Bere ugazabaren naia jakin ez, eta zigorra artzeko lain dan zerbait, jakin bagarik, egin dauan morroia, zigortua izango da bai, baiña ez ain gogor. Asko emon yakonari, asko eskatuko yako; askoren ardurea emon yakonari, askoz geiago eskatuko yako."

Jesus dala-ta, banakuntza (Lk 12, 49-53)

49 "Lurrean sua iziotzera etorri naz, eta nik bai nai neukela su ori onezkero iziotuta egotea! 50 Baiña azterraldi bat eroan bear dot, ori bete arte oso larri jarten nauan bateoa. 51 ¿Munduari bakea ekartera etorri nazala uste dozue? Ezetz dirautsuet; banakuntza ekartera etorri naz. 52 Izan be, aurretzean, bost lagun bizi diran etxe baten, iru biren aurka jarriko dira, eta bi iruren aurka. 53 Aita semearen aurka jarriko da, eta semea aitaren aurka; ama alabearen aurka, eta alabea amaren aurka; amagiñarreba erranaren aurka, eta errana amagiñarrebaaren aurka."

Aldien ezaugarriak (Lk 12, 54-59)

54 Jesusek laguntaldeari auxe be esan eutsan: "Eguzki-sartzaldean odei bat agertzen ikusten dozuenean, euria egingo dauala diñozue, eta alantxe jazoten da. 55 Eta ego-aizeak jaten dauanean, bero egingo dauala diñozue, eta bero egiten dau. 56 Itxurazaleok! Badakizue zeru-lurren itxurea ezagutzen, eta ez zaree oraingo aldi oni antzik emoteko gauza."

Adiskidetzeta (Lk 12, 57-59)

57 "¿Zegaitik ez zaree zuzen ebazteko gauza? 58 Norbaitek agintarien aurrera eroaten bazaitu, egin aal dagizun artean aregaz bakeak egiteko aalegiñak egizuz: zure arerioak auzi-epaillearen eskuetan itzi ez zagizan, eta auzi-epailleak ertzaiñen eskuetan, eta ertzaiñak kartzelan sartu ez zagiezan. 59 Auxe dirautsut: ez zara andik urtengo zure zorraren azkenengo txanpona ordaindu arte."

Onbiderako deia (Lk 13, 1-5)

1 Une aretan, norbaitzuek, Jesusegana aurkeztuta, galilearrena aitatu eutsoen: areik oparia eskintzen eben artean, Pilatok* illerazo egin ebazan, olan euren odola ildako abereenaz naasturik. 2 Jesusek auxe esan eban: "Galilear orreik orrelako ezbearra izan ebelako, ¿beste guztiak baiño pekata-

riagoak ziralda uste dozue? 3 Nik ezetz dirautsuet, ba. Eta auxe esango dot gaiñera: onbideratzen ez bazaree, zuek guztiok be il egingo zaree. 4 Ala, Siloeko torrea jaustean il ziran amazortzi areik, ¿Jerusalengo enparadu bizilagunak baiño errudunagoak ziralda uste dozue? 5 Nik ezetz dirautsuet, ba. Eta auxe esango dot gaiñera: onbideratzen ez bazaree, zuek guztiok be il egingo zaree."

Pikondo agorra (Lk 13, 6-9)

6 Orduan, Jesusek ipuin au esan eutsen: "Gizon batek bere maastian pikondo bat sartu izan eban; baiña piku-billa joan yakonean, ez eutsan bat bera be aurkitu. 7 Orduan, maastizaiñari auxe esan eutsan: 'Badira iru urte pikondo onetara piku-billa natorrela, eta iñoiz be ez daukaz. Ebagi egizu, ba, lurra alperrik artu ez dagian.' 8 Baiña maastizaiñak auxe erantzun eutsan: 'Jauna, itzi egizu urtebete geiago. Inguruan lurra atxurtu eta satsa botako dautsat. 9 Gero frutua ekartea izan daiteke; eta, fruturik ez badakar, orduantxe ebagi.'"

Osatzte bat jaiegunez (Lk 13, 10-17)

10 Jaiegun baten, Jesusek sinagogan irakasten ziarduan. 11 Amazortzi urte areitan espiritu gaizto* batek geisorik eukan emakume bat zan an. Makur-makur eginda geratu izan zan eta ez zan ezelan be bere gorputza zuzen jarteko gauza. 12 Jesusek emakumea ikusi ebanean, ari dei egin eta auxe esan eutsan: "Emakume, zure geiso orretatik askatuta geratzen zara." 13 Eta eskuak ezarri ebazan aren gaiñean. Bat-batean, emakumea zuzen jarri eta Jaungoikoa goratzen asi zan.

14 Sinagogako nagusiak, Jesusek osatzte jaiegunez egin izan ebalako asarratuta, aurrean egozan guztiai auxe esan eutsen: "Sei egun dagoz lan egiteko. Etorri, ba, egun orreitariko baten, osatuak izatera, eta ez jaiegunez." 15 Baiña Jesusek auxe erantzun eutsan: "Itxurazaleok! ¿Zuetariko nok ez dau bere idia naiz astoa askatik askatzen, edatera eroateko, jaieguna izanarren be? 16 Emakume au Abrahamen ondorengo bat da eta Satanasek ama-

zortzi urteotan lotuta euki dau: ¿eta ezin leitekiola lokarri ori jaiegunez askatu?"

17 Jesusek ori esatean, beronen arerio guztiak lotsatuta geratu ziran. Erria, ostera, Jesusek egiten ebazan egintza miragarriakaitik poztu egiten zan.

Moztaza-aziaren eta legamiñaren ipuiñak (Lk 13, 18-21)

18 Jesusek auxe esan eban: "¿Zeren antzekoa izan daiteke Jaungoikoaren erregetza? ¿Zeren antzekoa dala egingo dogu? 19 Gizon batek bere ortuan erein eban moztaza-aziaren antzekoa izan daiteke; gero, azi ta zugatza lakoa egin zan, eta txoriak aren adarretan abiak egin ebazan."

20 Auxe be esan eban: "¿Zeren antzekoa egingo dot Jaungoikoaren erregetza? 21 Legamiñaren antzekoa izan daiteke: emakume batek legamiña iru urun-negurritan sartu eban, ora guztia jagi zeiten."

Ate estua (Lk 13, 22-30)

22 Jerusalemarentz yoiala, bera igaroten zan erri ta auzunetako laguntaldeari irakatsi egiten eutsen Jesusek. 23 Bein, norbaitek auxe itandu eutsan: "Jauna, ¿gutxi al-dira salbatzen diranak?" 24 Eta Jesusek ari: "Aalegiñak egizuez ate estutik sartzen, auxe dirautsuet-eta: askok izango dabe sartzeko gogoa, baiña ezin sartu izango dira. 25 Etxeko ugazabak, jagirik, atea itxi dagianean, kanpoan geratu zaitezenok dei egingo dozue, 'Jauna, zabaldu egiguzu!'. Baiña arek auxe erantzungo dautsue: 'Ez dakit nongoak zareen.' 26 Orduan zuek auxe asiko zaree esaten: 'Guk zeugaz jan eta edan dogu, eta zuk geure plazetan irakatsi dozu!'. 27 Baiña arek barriro be auxe esango dautsue: 'Ez dakit nongoak zareen. Alde nigandik, zuen bizitza gaiztakeritan egiten dozuenok!'. 28 An negar egingo dozue eta agiñak karraska egingo dautsue, Abraham, Isaak eta Jakob eta profeta guztiak Jaungoikoaren erreifunau ikusi dagizuezan, zuek andik kanpora jaurtiak izan zaitezen artean. 29 Eta eguzki-sortzaldetik eta sartzaldetik, iparraldetik eta egoaldetik etorri eta maian jesarri-

ko dira Jaungoikoaren erreinuan. 30 Izan be, orain azken diranak, leenen izango dira; eta orain leenen diranak, azken izango dira.”

Erodes maltzurra (Lk 13, 31-33)

31 Egun aretan bertan, parastar batzuek, etorrita, Jesusi auxe esan eutsen: “Zoaz emendik, Erodesek il egin nai zaitu-ta.” 32 Eta Jesusek arei: “Zoaze eta azeri orri auxe esan egiozue: ‘Nik deabruak jaurtiten eta geisoak osatzen diardut gaur eta biar, eta irugarren egunean izango da nire azkena.’ 33 Baiña gaur, biar eta etzi neure bideari jarraitu bear dausat, Jerusalemendik kanpora ezin il daiteke profetarik-eta.”

Jerusaleni agiraka (Lk 13, 34-35)

34 “Jerusalen, Jerusalem, profetai bizia kendu eta Jaungoikoak bialtzen dautsuzan mandatariaiarri arrika egiten dautsezun ori! Amaikaxo bidar batu nai izan dodaz, ba, zure seme-alabak, oilloak bere txitak egapean batzen dauzanez; eta zuk ez dozu nai izan! 35 Entzun egidazue, ba, ondo: zuen uria utsik geratuko da. Benetan dirautsuet: ez nozue barrero ikusiko, ‘Bedeinkatua Jaunaren izenean datorenna!’* esan dagizuen unerarte.”

Judarrak Jesus baztatu egiten dabe (Jn 10, 22-39)

22 Negua zan. Jauretze-eskintzaren* gomutapena egiten zan jaia ospatzen zan Jerusalem. 23 Jesus ibili ebillen Salomonen aterpean, jauretze-barruan. 24 Orduan, judarrak urreratu eta inguruan jarri yakozan, eta auxe esan eutsen: “¿Noiz arte euki bear gaituzu ezpaitan? Zu Mesias bazara, esan egiguzu argi ta garbi.” 25 Eta Jesusek arei: “Argi ta garbi esan dautsuet eta ez dozue sinisten. Zeuen begien aurrean daukazuez nire ezaugarriak: neure Aitagandik artutako aginpeaz egiten dodazan egintzak. 26 Zuek, barriz, ez dozue sinisten, nire artaldeko ardiak ez zaree-ta. 27 Nire ardiak ezagutu egiten dabe nire berbotsa, nik ezagutu egiten dodaz eta areik jarraitu egiten dauste. 28 Nik betiko bizia

emoten dautset, eta ez dira iñoiz be galduko; iñok be ezin kendu aal izango daustaz, 29 neure Aitari be ezin kendu daikeozanez; Berak emon daustaz bere aal-izate bikaiñaz*.” 30 Aita ta ni bat gara.”

31 Judarrak arriak artu ebezan barrero, Jesusi jaurtiteko. 32 Baiña Jesusek auxe esan eutsen: “Egintza on asko egin dodaz zuen aurrean nire Aitagandik artu dodan aal-izatearen indarrez; ¿egintza areitariko zeingaitik egin nai daustazue arrika?” 33 Eta judarrak Jesusi: “Egintza on bategaitik be ez dautsugu arrika egin nai, Jaungoikoaren aurka esan dozun biraogaitik baiño: zuk, enparaduak lez gizona izanik, zure burua Jaungoiko egiten dozu.” 34 Eta Jesusek arei: “¿Ez al-dago, ba, zuen Legean idatzita, Jaungoikoak esan ebala: ‘jaungoiko zaree zuek’*? 35 Beraz, Jaungoikoaren mandatua zuzendu izan yaken arei, Legeak jaungoiko deritze; Liburu Santuak diñoana, barriz, ezin jarri daiteke ezpaitan. 36 Beraz, Aitak mundura bialdua izateko aukeratu nauan ezker, ¿biraogaiten dodala esango daustazue, ba, Jaungoikoaren Seme nazala esan dodalako? 37 Nire Aitaren egintzak egiten ez badodaz, ez ni sinistu; 38 baiña, egiten badodaz, izan ustea arekan, ustea nigan jarri nai ezarren be. Onelaxe ezagutu aal izango dozue Aita neugan dagoana eta ni Aitagana nagoana.”

39 Berba orreik zirala-ta, judarrak barrero be Jesusi eltzea nai izan eben; baiña iges egin eutsen eskuetatik.

Jesus, Jordanez bestekaldera doa (Lk 10, 40-42)

40 Jordanez bestekaldera joan zan barrero Jesus, leen Joanez bateatzen jardun izan eban tokira, eta antxe geratu zan. 41 Askotortzen ziran Jesusegana, eta auxe iñoen: “Joanez ez eban miraririk bat bera be egin, ez; baiña Onetzaz esan eban guztia egia da.”

42 Eta asko izan ziran errialde aretan sinistea Jesusegan jarri ebenak.

Beste osatze bat jaiegunez (Lk 14, 1-6)

1 Jaiegun baten, Jesus parastarren nagusi baten

etxera bazkaltzera joan zan. Areik, adi-adi, Jesus zaintzen ziarduen. 2 An, Jesusen aurrean, gizon urgeiso bat egoan, 3 eta Jesusek, orduan, Lege-irakasle ta parastarrai auxe itandu eutsen: “Jaiegunez osatzea, ¿legezko da, ala ez?” 4 Baiña areik ez eben erantzun. Orduan, Jesusek, geisoa artu, osatu eta bialdu egin eban. 5 Gero auxe esan eutsen: “Zuetariko bati semea naiz idia osiñera jausten bayako, ¿zuetariko nor ez da ataratera joango, jaieguna izanarren be?”

6 Areik ezin emon izan eutsen orretzaz erantzunik.

Jarlekuak aukeratzea (Lk 14, 7-11)

7 Mailagunak aurrenengo lekuak aukeratzan ebezala ikustean, Jesusek auxe esan eutsen adibide-eraz:

8 “Norbaitek eztegu-bazkaritara dei egin dagitzunean, ez zaitez aurrenengo lekuan jesarri; baleiteke deituen artean zu baiño nagusiagoren bat egotea, 9 eta, a eldu daitenean, bioi dei egin eutsuenak, ‘Onexeri itzi bear dautsazu lekua’ esan ez dagitzun; eta orduan zuk, lotsatuta, azkenengo lekua artu bear izango zeuke. 10 Bestetara bai: bazkal-deia artu dagizunean, azkenengo tokian jesarri zaitez; olan, zuri dei egin eutsunak, eltzean, ‘Adiskide —esango dautsu—, zatoz ona. Jarri zaitez leku onetan, gorago’. Orduan, ori goragarri izango yatzu beste deituen aurrean. 11 Izan be, enparaduak baiño nagusiago izan nai dagiana, beeratua izango da; baiña bere burua beeratu dagiana, goratua izango da.”

¿Nori egin dei bazkaritarako? (Lk 14, 12-14)

12 Gero, bazkaritara dei egin eutsagana biurturik, auxe esan eutsan: “Bazkaria naiz aparria emon dagizunean, ez egin dei zure adiskideai, ezta zure anai-arreba, senide edo auzoko aberatsai be; izan be, gero zeuri egingo dautsue dei, eta olan ordaiña artuta geratuko zara. 13 Bazkari eder bat emon dagizunean, ostera, dei egiezu beartsu, elbarri ta itsuai. 14 Areik ezin daiketue ordaiñik biurtu; eta,

orrexegaitik, ain zuzen be, zorioneko izango zara, zure ordaiña zintzoak biztu daitezanean jasoko dozu-ta.”

Apari andia (Lk 14, 15-24)

15 Maian jarrita egoanetariko batek, ori entzutean, Jesusi auxe esan eutsan: “Zorionekoa, Jaungoikoaren erreinuan jatera deitua izan daitena!” 16 Eta Jesusek arei: “Gizon batek apari eder bat eratu eban, eta askori egin eutsen dei. 17 Apari-eguna eldu zanean, bere morroia bialdu eban, deituai esatera: ‘Zatoze, guztia gertu dago-ta.’ 18 Baiña guzti areik aiko-maikoetan asi ziran. Batek auxe esan eutsan: ‘Lur batzuk erosi dodaz, eta areik ikustera joan bear dot. Parkatu, ba, mesedez.’ 19 Eta beste batek: ‘Bost idi-buztarri erosi dodaz, eta areik aztertzeraz joan bear dot. Parkatu, ba, mesedez.’ 20 Eta irugarrenak: ‘Ezin joan naiteke, ezkondu egin naz oraintsu-ta.’

21 Morroiak, etxera biurturik, jazo izan zana bere ugazabari azaldu eutsan. Orduan, ugazabak, oso asarre, morroiarri auxe esan eutsan: ‘Urten bereala uriko plaza ta kaleetara eta ekarri ona beartsu, elbarri, itsu ta errenak.’ 22 Morroiak, barrero etorriarik, auxe esan eutsan: ‘Egin dot agindu zeustana eta oraindiño be lekuak utsik geratzen dira.’ 23 Eta ugazabak arei: ‘Urten bide ta bidezidorretara eta sarrerazoz egizuz beste batzuk, nire etxea bete arte.’ 24 Benetan dirautsuet: deituta egozanetariko batek be ez dau nire aparria miaztuko.”

Jesusen ikasle izateko bidea (Lk 14, 25-27)

25 Bidean laguntalde andia yoian Jesusegaz batera. Jesusek, arekana biurturik, auxe esan eutsen: 26 “Nigana etorri nai dagianak, aita, ama, emaztea, seme-alabak eta anai-arrebak izteko gertu egon bear dau, baita bere bizia izteko be. Orrela ez bada, ezin izan daiteke nire ikasle. 27 Niri jarraitzeko, bere gurutzera artzeko gertu ez dagoana be, ezin izan daiteke nire ikasle.”

Ondasunak ukatu-bearra (Lk 14, 28-33)

28 "Zuetariko batek torre bat egin nai badau, ¿ez al-da alakoa, leenen eralgi bear dauana ataratera jarriko, bere lana amaitzeko naikoa diru daukan ikusteko? 29 Bestela, oiñarriak ezarrita gero, etxea amaitu eziñik, barregarri geratuko litzake enparaduen aurrean, 30 eta, a ikustean, auxe esango leukee: 'Gizon orrek, etxea egiten asita, ezin amaitu izan eban.' 31 Edo-ta, errege batek, beste errege baten aurka gudaketara urteterakoan, ¿ez al-dau aurretiaz astiro asmatzen, amar milla gizonegaz gogor egingo ete-leuskion ogei milla gizonegaz gafiñera datorkionari? 32 Eta ezin egin daikeola ikusten badau, beste erregea artean urrin dagoala, mandataria bialduko dautsaz, bakea eskatzeko.

33 Era berean, zuen artean bere ondasun guztiak ukatzen ez dauzana, ezin izan daiteke nire ikasle."

Gatzaren ipuiña (Lk 14, 34)

34 "Ona da gatzaz; baiña gatzaz gazatzen bada, ¿zek gazitu? 35 Ez lurrerako, ez sastegirako be ez da gauza; jaurti egiten dabe. Au ulertu aal dagianak, ulertu dagiala."

Ardi galduaren ipuiña (Lk 15, 1-7)

1 Diru-batzaille* ta entzute-tzarreko guztiak Jesusi entzutera batzen ziran. 2 Ori ikustean, paras-tar eta Lege-irakasleak mormoxetan asi ziran*: "Ori pekatariakaz dabil eta jan be egiten dau orrek arekaz." 3 Orduan, Jesusek ipuin au esan eutsen: 4 "Eun ardi euki eta oneitariko bat galdu ezkerok, ¿zuetariko nor ez doa, larogeta emeretzia basoan itzita, galdu izan yakonaren billa? 5 Eta aurkitzen dauanean, bere lepoan artzen dau pozez beterik. 6 Eta etxera eltzean, bere adiskide ta auzokoak baturik, auxe dirautse: 'Poztu zaitzeze nigaz batera, aurkitu dot galdu izan yatan ardia-ta!' 7 Badirautsuet: era berean, zeruan poz andiangoa izaten da, onbideratze-bearrik ez daben larogeta emeretzia zintzogatik baiño onbideratzen dan pekatari ba-

tegaitik."

Galdutako dirua (Lk 15, 8-10)

8 "Edo-ta, ¿zein emakumek, amar diru euki eta bat galtzen bayako, ez al-dau argiontzia iziotzen eta etxea garbitzen eta dirua arduraz billatzen, aurkitu arte? 9 Eta aurkitzen dauanean, bere adiskide ta auzokoak baturik, auxe dirautse: 'Poztu zaitzeze nigaz batera, aurkitu dot galdu izan yatan dirua-ta!' 10 Badirautsuet: orrelaxe pozten dira Jaungoikoaren aingeruak, onbideratzen dan pekatari bategatik."

Seme ondatzaillearen ipuiña (Lk 15, 11-32)

11 Ipuin au be esan eban Jesusek:

"Bein, aita batek seme bi ebazan. 12 Areitariko gazteenak aitari auxe esan eutsan: 'Aita, emon egidazu ondasunetarik dagokidan zatia.' Orduan, aitak bere ondasunak seme bien artean banatu ebazan.

13 Egun gutxi barru, gazteena, eukan guztia batuta, urriñeko errialde batera joan zan; eta an, nasaikeritan bizi izanik, bere ondasun guztiak eralgi ebazan. 14 Diru bagarik egoala, errialde aretan gosete gorria sortu zan, eta bera be bear izaten asi zan. 15 Orduan, errialde aretako bizilagunetariko bati lana eskatzera joan zan, eta arek bere lurretara bialdu eban, txarrizain*. 16 Bere urdaila txarriak jaten ebezan ezkurrez beteteko gogoia izaten eban, baiña ez eutsan inok ezer emoten. 17 Orduan, bere senera biuriturik, auxe esan eban berekautan: 'Nire aitaren amaikatxo morroik badauke, ba, janaria eurrez; ni, barriz, emen goseak ilten! 18 Neure aitagana biurtuko naz, eta auxe esango dautsat: Aita, pekatu egin dot Jaungoikoaren* eta zure aurka, 19 eta nik ez dot, arrezkero, zure seme-izenik merezi; artu nagizu zure morroietariko bat lez.'

20 "Bereala, bere aitaren etxera biurtzeko bi-dea artu eban. Oraindiño andik urrin egoala, bere aitak ikusi eban, eta, errukiz beterik, ari bidera arinuketan urtenda, semea bere besoetan estutu eta laztandu egin eban. 21 Semea auxe asi yakon

esaten: 'Aita, pekatu egin dot Jaungoikoaren* eta zure aurka, eta nik ez dot, arrezkero, zure seme-izenik merezi.' 22 Baiña aitak bere morroiari auxe agindu eutsen: 'Ekarri egizuez bizkor soiñekorik onenak eta jantzi egiozuez; eratzuna* atzamarrean eta oiñetakoak oiñetan ipiñi egiozuez. 23 Gero, zekor gizena atara eta il egizue. Jan eta jai egingo dogu; 24 izan be, nire seme au ilda egoan, eta bizitzara biurtu da; galduta egoan, eta aurkitu egin dogu.'

"Eta jai egiten asi ziran.

25 "Bitartean, soloan zan seme nagusia etxera biurtu zan. Etxe-ingurura eldu zanean, soiñua ta dantza-otsak entzun ebazan. 26 Eta, morroietariko bati dei egiñik, guzti a zer izan zeitekean itandu eutsan. 27 Eta morroiak ari: 'Zure aitak zekor gizena illerazo dau, zure anaia onik biurtu dalako.' 28 Anai nagusiak, ori entzutean, oso asarre, ez eban etxean sartu nai, orretarako aita erreguka urten yakonarren be. Bere aitaren erreguai erantzunik, 29 auxe esan eutsan: 'Onenbeste urtetan zeuretzat egiten dot lan, eta ez dot inoiz be zure esanik ausi, eta aume bat be ez daustazu inoiz emon, nire adiskideakaz ospatzeko. 30 Eta zure ondasunak emagalduakaz eralgi dauzan zure seme orrentzat, etorri danekoxe, zekor gizena illerazo dozu.' 31 Aitak auxe erantzun eutsan: 'Seme, zu beti neugaz egon zara, eta nire guztia zeurea da. 32 Baiña orain jai eta poztu egin bear dogu: izan be, zure anaia ilda egoan, eta bizitzara biurtu da; galduta egoan, eta aurkitu egin dogu!'"

Etkezain gaiztoa (Lk 16, 1-8)

1 Jesusek ipuin au be esan eutsen bere ikasleai: "Gizon aberats batek etkezain bat eban; eta ondasunak ondatu egin eutsazala-ta, ugazabaren aurrean salatu egin eban. 2 Ugazabak dei egin eta auxe esan eutsan: '¿Zer da zutzaz dirautsen au? Garbitu egidazuz zure etkezaintza-kontuak, onezkero nire etkezain ezin izan zaitkezeta.'

3 "Etkezainak auxe esan eban berekautan: '¿Zer egingo dot nik orain? Nire ugazabak kendu egiten daust etkezaintza, eta ez daukat atxurran egiteko indarrik, eta lotsatu egiten naz eskean as-

ten. 4 Badakit zer egin, etkezaintza itzi dagidanean, beste batzuek euren etxetan artu nagien.'

5 "Orduan, bere ugazabaren zordunai banan-banan dei egiten asi zan. Areitariko leenengoari auxe itandu eutsan: 'Zenbat zor dautsazu nire ugazabari?' 6 'Eun upa orio', erantzun eutsan arek. 'Begira, ba —esan eutsan etkezainak—: artu zure ordain-agiriak eta berrogeta amar bakarrik idatzi.' 7 Urrengoari auxe itandu eutsan: '¿Zuk zenbat zor dautsazu?' 'Eun saku gari', erantzun eutsan arek. 8 'Begira, ba —esan eutsan etkezainak—: artu zure ordain-agiriak eta larogeta bakarrik idatzi.'

8 "Ugazabak, ori jakin ebanean, etkezain gaizto aren maltzurkeria goratu egin eban. Izan be, mundu onetakoak diranak, euren artu-emonetan argiaren semeak baiño zuurragoak dira."

Ondasunak ondo erabili (Lk 16, 9-12)

9 "Entzun burubide au: egizuez adiskideak mundu onetako aberastasunak erabilirik. Orrela, aberastasunok izteko eguna eldu daitenean, izango da beti ko bizitokian artu zagiezan norbait.

10 "Gauza txikietan zintzoa dana, andietan be zintzoa izango da; eta gauza txikietan zintzoa ez dana, andietan be ez da izango. 11 Beraz, mundu onetako aberastasunetan zintzoak ez bazaree, ¿nok jarriko dauz benetako aberastasunak zuen zainpean? 12 Eta inorenaz zintzoak ez bazaree, ¿nok emongo dautsue zuei dagokizuenik?

13 "Ugazaba biren morroi ezin inor izan daiteteke batera; izan be, batari gorroto izango dautso eta bestea maite izango dau; edo-ta, batari zintzoa izango yako eta besteari ez dautso jaramonik egingo. Jaungoikoaren eta diruaren morroi ezin izan zaiteteke batera."

Legea ta Jaungoikoaren erregetza (Lk 16, 14-17)

14 Parastar diruzaleak ori entzuten ziarduen, eta barre egiten eban Jesusen lepotik. 15 Eta Jesusek arei: "Zuek laguntaldearen aurrean zuzentzat agertzen dozuek zuen buruak, baiña badaki Jaungoikoak zuen biotzean dagoana; eta gizonai

goragarrien yakena, Jaungoikoarentzat zaborreria baiño ez da. 16 Moisesen legea* ta profeten irakatsiak Joan Bateatzaillea etorri arte izan eben indar guztia; arrezkero, Jaungoikoaren erregetza iragarren da, eta bertan sartzeko indarka diardue guztiak.

17 “Legetik izpitxo bat bakarra jausi baiño errazago igaroko dira zeru-lurrak.”

Ezkontza, askatu-eziña (Lk 16, 18)

18 “Besteategaz ezkontzeko bere emazteagandik banantzen danak, ezkontza urratu egiten dau. Eta emazte bananduategaz ezkontzen danak be, ezkontza urratu egiten dau.”

Aberats gaiztoa eta Lazaro eskekoa (Lk 16, 19-31)

19 Jesusek auxe be esan eban: “Bein, gizon aberats bat zan, purpuraz eta liño egindako soñekoak jazten zana, eta egun oro jai ederrak ospatzen ebazana. 20 Baita Lazaro* izeneko eskeko bat be bazan, aberatsaren ataurrean zauriz beterik lurtean etzunda egoten zana. 21 Aberatsaren maitik jausten zana gura izaten eban bete eskekoak bere urdailla. Eta, batzuetan, txakurrak be urreratzen yakozan, zauriak miazkatzeraz. 22 Eskekoa il zanean, aingeruak Abrahamen altzora eroan eben. Geroago, aberatsa be il egin zan, eta obiratu egin eben.

23 “Eta begira: aberatsak, lezan oiñazetan egoala, begiak jaso eta urriñean Abraham ikusi eban, baita onegaz batera Lazaro be. 24 Orduan, aberatsak auxe esan eban deadarka: ‘Aita Abraham, erruki izan zakidaz! Bialdu egizu Lazaro, bere atzamar-ertza uretan busti eta nire miiña oztu dagian, sugar oneitan kiskaltzen nago-ta!’ 25 Eta Abrahamek ari: ‘Adiskide, gogoratu egizu lurreko zure bizitzan ondasunak ugari artu zenduzala, eta Lazarok, osteraz, atsekabeak bakarrik artu ebazala. Orain, ba, au pozik dago, eta zu oiñazetan. 26 Gaiñera, gure ta zuen artean leza andi bat dago, eta ezin joan daiteke iñor emendik zuekana, ezta ortik be ezin etorri daiteke iñor gugana.’

27 “Aberatsak auxe esan eban: ‘Orduan, aita,

Lazaro ori neure aitaren etxera bialdu dagizula eskatzen dautsut, 28 nire bost anaia berba egin dagitsen, eurak be oiñaze-toki onetara etorri ez daitezan.’ 29 Baiña Abrahamek ari: ‘Badauke eurak Moisesek eta profetak idatzi dabena*. Entzun dagitseela.’ 30 ‘Ez, aita Abraham —esan eban aberatsak—, ori ez yake naikoa izango. Ildakoren bat berba egitera joaten bayake, osteraz, onbideratu egingo dira.’ 31 Eta Abrahamek ari: ‘Moisesi ta profetai jaramonik egiten ez badautsee, ildakoren bat biztuarren be ez dabe sinistuko.’”

Iraiña ta parkatzea (Lk 17, 1-4)

1 Jesusek bere ikasleai auxe esan eutsen:

“Eziñezkoa da munduan pekatutara bultza egin dagienik* ez izatea; alan be, pekatua eragiten dauanaren zoritxarra! 2 Txiki oneitariko bat pekatutan jaustearen* errudun izatea baiño obe litzakio orrelako orri errota-arri bat samatik lotuta, itsasora jaurtia izatea. 3 Kontuz ibili!

“Zure anaia iraintzen bazaitu, asarre egiozu, eta bere jokabidea aldatzen badau, parkatu egiozu. 4 Egun baten bakarrik, zazpitan iraintzen bazaitu be, beste zazpitan zeugana biurtzen bada eta ‘Ez dautsut barriro egingo’ badiraitsu, parkatu egiozu.”

Sinismenaren indarra (Lk 17, 5-6)

5 Apostoluak Jaunari auxe esan eutsen: “Geituegiguzu sinismena.” 6 Eta Jaunak arei: “Moztaza-azia aiñako sinismena bakarrik bazendue, masustondo oni ‘Kendu ortik eta itsasoan jarri zaitez’ esango zeuskioe zuek, eta esana egingo leuskizue.”

Morroï apalak izan (Lk 17, 7-10)

7 “¿Zu etariko nok esango ete-dautso, goldaketan edo abereak zaintzen diarduan morroiari, kanpotik etxeratzean: ‘Zatoz ona eta jesarri zaitez oraintxe apaltzera?’ 8 Beste au esango dautso: ‘Atondu egidazu aparria eta zerbitu niri, nik jan-edan dagidan artean. Zuk gero jan aal izango dozu.’

9 Eta, agindu izan yakon guztia egin ebalako be, ez dauko morroiari eskerrak emonenik. 10 Bardin zuek be: Jaungoikoak agindu dautsuen guztia egin dagizuenean, auxe esan egizue: Morroi gauzaezak gara; egin bear genduana bakarrik egin dogu.”

Lazaroren eriotza ta biztuera (Jn 11, 1-16)

1 Lazaro* izeneko gizon bat geisorik egoan. Betaniakoa zan, Mariren eta beronen aizta zan Martaren errikoa. 2 (Mari ori, Jaunaren oiñen gaiñera usaingarria isuri ebana eta oiñak bere uleakaz sikatu utsazana zan; onen neba Lazaro, barriz, geisorik egoana.)

3 Lazaroren arrebak Jesusi mandatu au bialdu eutsen: “Jauna, zure adiskidea geisorik dago.” 4 Jesusek, ori jakitean, auxe esan eban: “Geiso ori ez da eriotz-geisoa, Jaungoikoaren aintza agertzeko baiño; geiso orren bidez, Jaungoikoaren Semearen aintzak dizdiz egingo dau.”

5 Jesusek adiskidetasun andia eban iru nebarreba onekaz: Marta, Mari ta Lazarogaz. 6 Baiña, Lazaro geisorik egoala jakifarren be, toki aretan egun bitan geratu zan. 7 Aldi ori igarota, Jesusek bere ikasleai auxe esan eutsen: “Goazan barriro Judeara.” 8 Eta ikasleak Ari: “Irakasle, judarrak oraintsu arrika egin nai eutsuen; ¿zelan nai dozu, ba, barriro be ara joatea?” 9 Eta Jesusek arei: “¿Egunak ez ditu, ba, amabi ordu? Edonor ibili daiteke egun-barruan tope egiteko bildur bagarik, mundu onetako argiak aren bidea argitu egiten dautu. 10 Gabez dabilienak, osteraz, tope egiten dau, argiak uts egiten dautso-ta.” 11 Eta auxe esan eban gaiñera: “Lazaro gure adiskidea loak artu dau*, baiña iratzartzera noakio.” 12 “Jauna —esan eutsen ikasleak—, loak artu badau, osatuko dala adiearazoten dau orrek.”

13 Jesusek berezko loak-artzea esan nai ebalaste izan eben areik, baiña Jesusek Lazaroren eriotzaz egiten eban berba. 14 Orduan, Jesusek argi ta garbi esan eban: “Lazaro il egin da. 15 Pozten nazan ez egoteaz, au zeuen onerako biurtuko da-ta; orrela, sinisteko errazoi bat geiago izango dozue. Goazan, ba, ara.” 16 Tomasek, “Bikotxa” eritzonak, beste ikasle-lagunai auxe esan eutsen: “Goa-

zan geu be, Onegaz batera il gaitzezan!”

Jesus, Marta ta Marigaz (Jn 11, 17-27)

17 Ara eltzean, Lazaro lau egun areitan illobian egoala jakin eban Jesusek. 18 Betania Jerusalemendik oso ur dagoan ezkeraz —kilometro bi ta erdi-edo— 19 judar asko Marta ta Mari ikustera joan izan ziran, euron nebearen eriotzagaitiko samia arintzera. 20 Jesus etorrela jakin ebanean, Marta bidera urten yakon; Mari, barriz, etxean geratu zan. 21 Martak Jesusi auxe esan eutsan: “Jauna, emen egon izan bazintzaz, nire nebea ez litzakean ilgo. 22 Oraintxe be badakit, orraitio, Jaungoikoari eskatu dagiozun edozer, Jaungoikoak emon egingo dautsuna.” 23 “Biztuko da zure nebea”, erantzun eutsan Jesusek. 24 Eta Martak Jesusi: “Badakit aldien azkenean biztzera biztuko dana, ildakoen biztuera izan daitenean.” 25 “Neu naz biztuera ta bizitza* —erantzun eutsan Jesusek—. Sinistea neugan jarten dauana, illarren be, bizi izango da; 26 eta neugan bizi dana eta neu onartzen nauana ez da betiko ilgo. ¿Sinisten dozu au?” 27 “Bai, Jauna —erantzun eutsan Martak—; sinisten dot mundu onetara etorteko zan Mesias, Jaungoikoaren Semea, zeu zareana.”

Jesus, illobi-aurrean negarrez (Jn 11, 28-37)

28 Ori esanda, Martak, bere aizta Mariri dei egitera joanda, auxe esan eutsan belarrira: “Irakaslea ortxe dago, eta dei egiten dautsu.” 29 Mari bat-batean jagi eta Jesusegana joan zan. 30 Izan be, Jesus ez zan artean errian sartu izan; Martak aurkitu izan eban tokian bertan egoan.

31 Etxean Mariri samia arintzen ziarduen judarrak, Mari jagiten eta kanpora urtetan ikusi ebanean, jarraitu egin eutsen, bere nebearen illobira negar egitera yoialakotan.

32 Marik, Jesus egoan tokira eldu zanean, Aren aurrean belaunikoturik, auxe esan eutsan: “Jauna, emen egon izan bazintzaz, nire nebea ez litzakean ilgo.” 33 Mari ta onegaz etozan judarrak be negarrez ikustean, Jesusek, antzi egiñik eta biotz-

samurtuta, 34 “¿Non illobiratu dozue?”, itandu eban. “Zatoz ikustera, Jauna”, erantzun eben areik.

35 Jesusek negar egin eban. 36 An egozan judarrak auxe iñoen euren artean: “Benetan maite eban, gero!” 37 Baiña areitariko batzuek auxe esan eban: “Itsuari ikusmena emon eutsan onek, ¿ezin ezer egin ete-eiketan bere adiskidearen eriotza galarazoteko?”

Lazaro bizitzara bihurtzen da (Jn 11, 38-44)

38 Jesus, barriro be biotz-samurtuta, illobira urreratu zan. Illobi au zulo bat zan, eta aren sarlekua arri andi* bat azalduta egoan. 39 “Kendu egizue arria”, agindu eutsen Jesusek. “Jauna —esan eutsan Martak—, onezkero atsa dario, badira lau egun il zala-ta. 40 Eta Jesusek ari: “¿Ez dautsut esan, ba, sinisten badozu, Jaungoikoaren aintza ikusiko dozula?”

41 Kendu eben, ba, arria, eta Jesusek, zerura begiraturik, auxe esan eban: “Aita, eskerrak emoten dautsudaz entzun nozulako. 42 Badakit ondotoxo be beti entzuten nozuna; onela berba egiten badot, emen dagozanokaitik da, zeuk bialdu nozula sinistu dagien.”

43 Ori esanda, deadar andi bat egin eban: “Lazaro, urten kanpora!” 44 Eta Lazaro illobitik urten egin zan. Esku-oiñak zapiz lotuta eukazan, eta aurpegia miesaz batuta. “Kendu egiozue zapiak eta itzi egiozue ibiltzen”, esan eutsen Jesusek.

Judarrak Jesus iltea erabagiten dabe (Jn 11, 45-54)

45 Guzti ori ikustean, Mari ikustera joan izan ziran judarretariko askok jarri eben euren sinistea Jesusegan. 46 Beste batzuek, barriz, parastarrakana joanda, Jesusek egin izan ebana esan eutseen.

47 Orduan, abadeburuak eta parastarrak Batzar Nagusikoai berealako batzarrera egin eutseen dei. An auxe esan eben euren artean: “Bearrezkoa da negurriren bat artzea. Gizon orrek arrigarririk asko diardu egiten. 48 Orrela jarraitzen izten badautsagu, guztiak onartuko dabe; eta erromatar agintariak, eskuarturik, ondatu egingo dabez gure jau-

retxea* ta gure erria.”

49 Areitariko batek, Kaifas izenekoak, urte aretan abade nagusi zanak, auxe esan eban: “Zorrotzak bazintzaze, 50 konturatuko zintzakeze erri guztia galdua izatea baiño obe dala gizon bat bakarri erriagaitik iltea.”

51 Ori ez eban Kaifasek bere buruz esan: urte aretan abade nagusi zan ezker, Jaungoikoak argitu egin eban, Jesus erri guztiagaitik ilgo zala iragar-teko; 52 eta judar erriagaitik bakarrik ez, sakabana natuta egozan Jaungoikoaren seme guztien batasuna lortzeko be bai.

53 Egun aretan, Jesusi eriotza emoteko erabagia artu eben. 54 Orregaitik, arrezkero Jesus ez zan judarren artean agirian ibiltzen. Judeako errialdea bertan-beera itzi eta Efrain* izeneko erria jo eban, basamortu-ondora. Antxe geratu zan bere ikasleak azaldute (ta) n.

Pazkoa, laster (Jn 11, 55-57)

55 Judarren Pazko-jai laster zan. Jaieguna baiño leen be errialdeko lurraldeetatik laguntalde andia igoten zan Jerusalemenera, oiturazko garbiketak egitera. 56 Laguntalde au Jesusen billa ebillen, eta jauretzean alkar aurkitzean, auxe zirautsoen alkarri: “¿Zer deritzazue? ¿Etorriko ete-da ala ez jaietara?” 57 Abadeburuak eta parastarrak agindu gogor au emon izan eben: Jesus non egoan jakin egianak, agertu egitsela, Ari eltzeko.

Amar legenardunak (Lk 17, 11-19)

11 Jesus Jerusalemenera yoiala, Samaria* ta Galilea-artetik igaro zan. 12 Auzuna batera eltzean, amar legenardun urten yakozan bidera, eta, urrindik, 13 deadarka asi yakozan: “Jesus, Irakasle, erruki izan zakiguz!” 14 Eta Jesusek arei: “Zoaze eta abadeakana aurkeztu zaitze.” Eta bidean yoiazala, euren legenarretik garbituta geratu ziran.

15 Areitariko batek, bera osatu egin zala konturaturik, atzeruntz egin eban, Jaungoikoak deadarka goratzen ebala. 16 Eta, Jesusen oiñetan lurreraino auspazturik, eskerrak emoten eutsazan. Gizon au samaritarra zan. 17 Orduan, Jesusek auxe itandu

eban: “¿Ez al-dira amar izan, garbi geratu diranak? ¿Non dira, ba, beste bederatzia? 18 ¿Atzerritar au baiño ez da biurtu Jaungoikoak goratzera?” 19 Eta Jesusek legenardunari auxe esan eutsan: “Jagi ta zoaz. Zeure sinismenagaitik osatu zara.”

Jaungoikoaren erregetzaren etorrerea (Lk 17, 20-21)

20 Parastarrak Jesusi auxe itandu eutsoen: “¿Noiz elduko da Jaungoikoaren erregetza?” Eta Jesusek arei: “Jaungoikoaren erregetza ez da agirian elduko. 21 Ez da esan aal izango: ‘Emen dago’ edo ‘An dago’. Ain zuzen be, Jaungoikoaren erregetza zeuen artean dago.”

Gizasemearen Eguna (Lk 17, 22-37)

22 Orren ostean, Jesusek bere ikasleai auxe esan eutsen: “Elduko da, bai, Gizaseme onen egunerarik bat beiniik-bein ikusi gura izango dozuen aldia, baiña ez dozue ikusiko. 23 Orduan, auxe esango dautsue: ‘Begira, emen dago’ edo ‘An dago’; baiña ez joan zuek, ez egiezue jarraitu. 24 Izan be, oiñatuak, dizdiz egitean, zerua ertz bate-tik bestera argitzen dauenez, alantxe egingo dau Gizaseme onek be bere etorrera-egunean. 25 Baiña leenen, neke andiak eroan bear izango dauz eta oraingo laguntalde onek baztatu egingo dau.

26 “Noe-ren egunetan jazo zan antzera jazoko da Gizaseme onen etorrera-aldian be: 27 Noe kutxan sartu zan egunerarte, guztiak jaten eta edaten ziarduen, eta gizonak eta emakumeak, ezkontzen. Baiña urioleak, eldu zanean, guztiak iruntsi ebazan. 28 Bardin jazo zan Lot-en aldian be: guztiak jaten, edaten, erosten, saltzen eta etxeak egiten ziarduen. 29 Baiña Lot Sodomatik urten zan egunean, zerutik jatsitako suzko ta azufrezko euriak guztiak galdu ebazan. 30 Bardin jazoko da Gizaseme au agertu daiten egunean be.

31 “Orduan, etxe-gaiñean egon daitena eta bere gauzak etxe-barruan euki dagizana, ez daitela areik artzera jatsi; eta soloan egon daitena be ez daitela etxera biurtu. 32 Ekarririk egizue gogora Lot-en emaztea! 33 Bere bizia gorde dagianak, galdu

egingo dau; bere bizia galdu dagiana, ostera, bizi izango da.

34 “Badirautsuet: gau aretan, bi egongo dira oge baten: bata eroan eta bestea itzi egingo dabe. 35 Emakume bik alkarregaz eioten jardungo dabe: bata eroan eta bestea itzi egingo dabe. 36 [Gizon bik soloan lan egiten jardungo dabe: bata eroan eta bestea itzi egingo dabe*.”]

37 Ori entzutean, Jesusi auxe itandu eutsoen: “¿Non jazoko da ori, Jauna?” Eta Jesusek arei: “Gorpua egon daiten tokian, antxe batuko dira saiak!”

Emakume alarguna eta auzi-epaillea (Lk 18, 1-8)

1 Beti ta eten bagarik otoiñtz egin bear ebela irakasteko, 2 Jesusek ipuin au esan eutsen:

“Bein, uri baten, auzi-epaille bat zan; eta gizon arek, ez Jaungoikoari eutsan bildurrik, ez iñori lotsarik. 3 Uri aretan, emakume alargun bat be bazan; eta egun baten, auzi-epailleagana jo eban, auxe erregutzen eutsala: ‘Egidazu zuzenbidea nire arerioaren aurka.’ 4 Auzi-epailleak ez eutsan jaramonik egin nai luzaro, baiña berekautan auxe esan eban: ‘Jaungoikoari bildurrik, ez iñori lotsarik ez dautsadanarren be, 5 alargun oni zuzenbidea egingo dautsat, geiago gogait egitera etorri ez dakidan. Olan baketan itziko nau beingoz.’”

6 Jaunak auxe esan eban gaiñera: “Entzun dozue auzi-epaille gaizto arek esan ebana. 7 ¿Eta Jaungoikoak ez ete-dautse bere aukeratuai zuzenbiderik egingo, Berari gau ta egun deadar egiten badautsoe? ¿Itxaronazo egingo ete-dautsela uste dozue? 8 Benetan dirautsuet: berealaxe egingo dautse zuzenbidea. Gizaseme onek, barriz, etorri daitenean, ¿aurkituko ete-dau sinismenik mundu onetan?”

Parastarra eta diru-batzaillea (Lk, 18, 9-14)

9 Euren buruak zuzentzat eta enparadu guztiak gutxitzat artzen ebezanai, Jesusek ipuin au esan eutsen:

10 “Bein, gizon bi jauretsera joan ziran, otoiñtz

egitera. Areitariko bata parastarra zan, eta bestea diru-batzaillea*. 11 Parastarrak, zutunik, oso tente, olantxe egiten eban otoitz: 'Eskerrak emoten dautsudaz, Jaungoiko orri, enparaduen antzera lapur, zuzenbaze eta ezkontza-naastaille ez nazalako. Or dagoan diru-batzaillea lakoa be ez naz. 12 Astean birritan egiten dot barau, eta nire irabazi guztien amarrenak eskintzen dautsudaz.'

13 "Diru-batzailleak, ostera, parastarragandik urrin geraturik, begiak lurretik jasoteko be ez eban aurpegiarik; eta, bular-joka, auxe iñoan: 'Erruki izan zakidaz, Jaungoiko ori, pekatari naz-ta.'

14 "Benetan dirautsuet: diru-batzaille au bere pekatuak parkatuta bihurtu zan etxera; ez, ostera, parastarra. Izan be, enparaduak baiño nagusiago izan nai dagiana, beeratua izango da; bere burua beeratu dagiana, barriz, goratua izango da."

Ezkontza eta ezkon-banantzea (Mt 19, 1-9)

1 Irakaspenok amaituta, Jesus Galileatik urten eta Jordan-sortzaldean dagoan Judeako errialdera joan zan. 2 Laguntalde andiak jarraitzen eutsan, eta antxe bertan osatu ebazan geisoak.

3 Orduan, parastar batzuk urreratu yakoan, eta azpikeriz auxe esan eutsen: "¿Bidezko yako senarrari bere emazteagandik edozegaitik banantzea?" 4 Eta Jesusek arei: "Jaungoikoak, gizadia egin ebanean, 'gizon eta emakume' egin ebazala irakurri dozue zuek. 5 Eta auxe esan ebala: 'Orregaitik, bere gurasoak itzirik, gizona emakume bati alkartuko yako, eta biok persona bakarra lez izango dira'*. 6 Eta arrezkerok ez dira persona bi, bat bakarra baiño. Beraz, Jaungoikoak lotu dauana, ez dau gizonak askatu bear." 7 Areik auxe esan eutsen: "¿Zegaitik agindu eban, ba, Moisesek, senarrak emazteari banantze-agiria emoteko, onegandik banantzean?" 8 Eta Jesusek arei: "Jaungoikoaren asmoak ulertzeko gauza ez zintzazelako. Zuen emazteagandik banantzeko baimena emon eutsuen Moisesek, bai; baiña asieran ez zan orrela izan. 9 Eta nik auxe dirautsuet: ezkontza ausi daualako izan ezik, bere emazteagandik banandu eta beste bategaz ezkontzen danak, ezkontza urratu egiten dau."

10 Ikasleak Jesusi auxe esan eutsen: "Gizonaren egoerea emakumeari buruz orrela izatekotan, obe da ez ezkontzea." 11 Eta Jesusek arei: "Guztiak ezin ulertu daikee nik diñodana; Jaungoikoak orretarako adimena emon dautsenak bakarrik ulertzen dabe ori. 12 Batzuk ez dira, jaiotez, ezkontzarako gauza; beste batzuk gizonak egiten dabez gai-ez, areik iren bihurturik; eta beste batzuk ezezkoa emoten dautsoe ezkontzari, Jaungoikoaren erretzaren zerbitzurako gaiago izateko. Au onartu aal dagianak, onartu dagiala."

Jesus eta umeak (Mt 19, 13-16)

13 Orduan, ume batzuk ekarri eutsen Jaungoikoaren erreñua-ta."

15 Eta, umeen giñean eskuak ezarrira gero, joan egin zan andik.

Gazte aberatsa (Mt 19, 16-22)

16 Bein, gazte batek, Jesus ikustera etorririk, auxe itandu eutsan: "Irakasle, ¿zer onik egin bear dot nik betiko bizitza jaristeko?" 17 Eta Jesusek ari: "¿Zegaitik itauntzen daustazu onari buruz? Jaungoikoa bakarrik da ona. Bizitzan sartu nai badozu, bete egizuz aginduak." 18 "¿Zeintzuk?", esan eban gazteak. Eta Jesusek ari: "Ez iñor il, ez urratu ezkontzarik, ez egin lapurretarik, ez egin guzurrezko testigantzarik, 19 zure aita ta ama aintzat artu, eta zure lagun-urkoa zeure burua lez maite izan"*. 20 Gazteak auxe erantzun eutsan: "Beti gorde dot nik guzti ori. Baiña, ¿zer egin bear dot besterik?" 21 Eta Jesusek ari: "Bikaiña izan nai badozu, daukazun guztia saldu eta obaria beartsuen artean banatu egizu. Orrela, zeruan ondasuntegia egingo dozu zuretzat. Gero, zatoz barriro ona, eta jarraitu egidazu."

22 Ori entzun ebanean, gaztea biotz-minduta joan zan, aberatsa zan-eta.

Aberastasunen arriskua (Mt 19, 23-26)

23 Orduan, Jesusek bere ikasleai auxe esan eutsen: "Benetan dirautsuet: nekez sartuko dira aberatsak Jaungoikoaren erreñuan. 24 Entzun egizue dirautsuedan au: aberatsa Jaungoikoaren erreñuan sartzea baiño errazago izango yako ganbeluari jostorraz-zulotik igarotea."

25 Ikasleak, ori entzutean, ikaratuta geratu ziran, eta auxe itandu eutsen: "Orretara, ¿nor salbatu aal izango da, ba?" 26 Jesusek, arekana begiraturik, auxe esan eutsen: "Ori gizonentzat eziñezkoa da, bai, baiña Jaungoikoarentzat guztia da eginkor."

Esku-zabalentzat agindutako saria

(Mt 19, 27-29)

27 Orduan, Pedrok auxe esan eutsan: "Zuk badakizu, zuri jarraitzeko, guk guztia itzi doguna; ¿zer jasoko dogu, ba?" 28 Eta Jesusek arei: "Benetan dirautsuet: gauza guztien barritze-egunean, Gizaseme au bere aulki goragarrian jesarri daiteanean, zeuek be, niri jarraitu daustazuenok, amabi aulkitan jesarriko zaree, Israelgo amabi jarritaldeak epaitzeko. 29 Eta emaztea, anai-arrebak, gurasoak, seme-alabak naiz lurak neugaitik itzi dagizanak, irabazitzat bateko eun jasoko dau eta betiko bizitzako oiñordetza. 30 Orain leenen diran asko, azken izango dira; eta orain azken diran asko, leenen izango dira."

Maastiko langilleen ipuiña (Mt 20, 1-16)

1 "Jaungoikoaren erregetza, goizean-goiz bere maastirako langille-billa urten zan ugazabaren antzekoa izan daiteke. 2 Lan-egunari egokion lan-saria ordaintzeko, langilleakaz berbatuta gero, maastira bialdu ebazan. 3 Goizeko bederatzietan-edo* barriro urtenda, beste langille batzuk merkaturako plazan ezer egin bagarik egozala ikusi eban, 4 eta auxe esan eutsen: 'Zoaze zeuek be nire maastira.' Eguerdian-edo*, baita arratsaldeko irurretan* be, barriro urtenda, beste ainbeste egin eban. 6 Azkenez, arratsaldeko bostetan-edo*, barriro

plazara bihurturik, lan bagarik egoan talde bat aurkitu eban. '¿Zegaitik zagoze emen egun guztian ezer egin bagarik?', itandu eutsen. 7 'Iñok be ez gaitu lanerako artu', erantzun eutsen areik. Eta ugazabak arei: 'Zoaze zeuek be maastira.'

8 "Eguneko lana amaitzean, maasti-jabeak langille-zaiñari auxe agindu eutsan: 'Dei egin langilleai eta ordaindu egiezu lan-saria, azkenengoetatik asi ta leenenengoetaraiño.'

9 "Etorri ziran, ba, arratsaldeko bostetan-edo lanean asi ziranak, eta lan-egun osoari egokion lan-saria jaso eban. 10 Orduan, goizetik lan egiten jardun izan ebena geiago jasoko ebela uste izan eban; baiña, euren txandea eldu zanean, lan-sari berbera jaso eban. 11 Eta lan-saria jasotean, ugazabaren aurka mormoxetan asi ziran: 12 'Ordubete baiño ez dabe lan egin orreik; eta guk, eguneko beroa eroanik, egun guztian lan egin dogunarren be, geuri lez ordaindu dautsezu.' 13 Baiña ugazabak areitariko bati auxe esan eutsan: 'Adiskide, ez dautsut bidebagekeriarik egiten. ¿Ez zenduan, ba, nigaz bat egin lan-sari ori jasoteko? 14 Artu egizu, ba, eta zoaz. ¿Zuri zer, azkenengo orduan eldu zan orri be zeuri aiña emon nai badautsat? 15 ¿Ezin egin ete-daiket, ba, nireaz neuk nai dagianik? ¿Ala, nire eskuzabaltasunak ikusi-eziña sortuko ete-dautsu?'

16 "Olan, ba, orain azken diranak, leenen izango dira; eta orain leenen diranak, azken izango dira."

Jesusek bere nekaldia ta biztuerea

irugarrenez iragarten dauz (Mt 20, 17-19)

17 Jerusalemenerako bidean yoiala, amabi ikasleai isillean dei egin eta auxe esan eutsen: 18 "Ikusten dozue Jerusalemenerako bidean goazana. An, Gizaseme au abadeburuen eta Lege-irakasleen eskuetan itziko dabe; areik eriotzara galdu 19 eta jentillen eskuetan itziko dabe, Aren leptotik barre eginda gero, astindu eta gurutzetan il dagien. Baiña irugarren egunean biztu egingo da barriro."

Zebedeoren semeak (Mt 20, 20-23)

20 Orduan, Zebedeoren semeak ziran Santia-

goren eta Joanen ama Jesusegana etorri eta be-launiko jarri zan, zerbait eskatzeko asmoz. 21 “¿Zer nai dozu nigandik?” itandu eutsan Jesusek. Eta andreak Jesusi: “Nire semeak, zu errege izan zaitezanean, zeure ondoan jesarri daitezala agindu egizu: bata zeure eskumaldean, eta bestea zeure ezkerrealdean.” 22 “Ez dakizue zer eskatzen dozuen —erantzun eban Jesusek—. Edateko zorian nagoan saminezko edontzi bera, ¿zuek edan aal izango dozue?” “Bai, edan aal izango dogu!” erantzun eutsan areik. 23 Eta Jesusek arei: “Saminezko nire edontzitik edango dozue, bai; baiña zuek bata neure eskumaldean eta bestea neure ezkerrealdean jesartea, ez dago nire eskuan lortzea; neure Aitak atondu dautsentzat da ori.”

Buru diranak zerbitzari izan bear dabe (Mt 20, 24-28)

24 Beste amar ikasleak, ori entzun ebenean, minduta geratu ziran anai bien aurka. 25 Baiña Jesusek, guztiak baturik, auxe esan eutsen: “Ondo dakizueenez, agintariak erria euren menpean jarri eta aaltsuak nausikeriaz erabilten dabe. 26 Baiña zuen artean ez da orrela izan bear, bestetara baiño: zuetariko norbaitek andi izan nai badau, enparaduen zerbitzari izan bear dau; 27 eta zuetariko norbaitek nagusi izan nai badau, alakoa guztien zerbitzari egin daitela. 28 Gizaseme au be ez da zerbitzariak eukitera etorri, zerbitzari izatera eta bere bizia guztien askatasunaren ordaintzat emotera baiño.”

Jesusek itsu bi osatzen dauz (Mt 20, 29-34)

29 Jerikotik urtetean, laguntalde andiak jarraitzen eutsan Jesusi. 30 Orduan, bide-ondoan jesarrita egozan itsu bi, andik Jesus igaroten zala entzutean, deadarka asi ziran: “Jauna, Dabiden Seme ori, erruki izan zakiguz!” 31 Laguntaldeak isildu zeiteezala zirautsen; baiña areik errimeago egiten eben deadar: “Jauna, Dabiden Seme ori, erruki izan zakiguz!”

32 Orduan, Jesus gelditu egin zan; eta arei dei egin eta auxe esan eutsen: “¿Zer nai dozue egin

dagitzuedan?” 33 “Jauna —erantzun eben areik—, ikustea biurtu daiguzula.” 34 Jesusek, errukituta, begiak ikutu eutsezan, eta bat-batean itsuak ikustea artu eben barriro, eta jarraitu egin eutsan.

Jesus eta Zakeo (Lk 19, 1-10)

1 Jesus, Jerikon sartuta, urian zear yoian. 2 Zakeo izeneko gizon aberats bat bizi zan an, diru-batzaille nagusia, 3 eta arek Jesus ezagutzea gura eban. Baiña gorputzez txikia zan, eta laguntaldeak galerazo egiten eutsan Jesus ikustea. 4 Beraz, ariñeketan asi eta guztiai aurea artuta, piku-arbola* batera igo zan, Jesus andik igaro zeitenean ikusteko. 5 Jesusek, toki aretara eltzean, goruntz begiratu eta Zakeo ikusi eban, eta auxe esan eutsan: “Zakeo, jatsi arin, gaur zeure etxean geratu bear dot-eta.”

6 Beingo baten jatsirik, Zakeok poz—pozik artu eban Jesus bere etxean. 7 Ori ikustean, guztiak mormoxetan asi ziran: “Orrek, ostatutzat, entzute-tzarreko gizon baten etxea artu dau.”

8 Zakeok, zutundurik eta Jesusegana biurturik, auxe esan eban: “Jauna, nire ondasunen erdia bear-tsuai emoteko gertu nago, baita norbati zerbait bide txarrez kendu badautsat, alakoari lau bidar geiago biurtzeko be.” 9 Orduan, Jesusek auxe esan eban: “Gaur eldu da salbamena etxe onetara, au be Abrahamen ondorengoa da-ta. 10 Eta Gizaseme au galduta egoana billatzera ta salbatzera etorri da!”

Dirutza ta irabaziak (Lk 19, 11-26)

11 Entzuten ziarduenai, Jesusek beste ipuin bat esan eutsen, Jerusalemik ur egoan-eta; areik, barriz, Jaungoikoaren erregetza agertzeko zorian egoala uste eben. 12 Auxe esan eutsen:

“Andiki bat urriñeko errialde batera joan zan, ango erreñua beraganatzeko ta barriro etorteko. 13 Urten baiño leen, bere amar morroi dei egiñik, baktxari diru-pillo* bat itzi eutsan, auxe esaten eutsela: ‘Diru ori irabazitan jarri egizue, neu etorri arte.’

14 “Errialdeko menpekoak gizon ari gorroto eutsan ezkerro, atzean mandatariak baldu eutsan

zan, auxe esan egien: ‘Ez dogu ori gure errege izaterik nai.’ 15 Alan be, arek bere erretza eskuratu egin eban.

“Barriro etorri zanean, dirua itzi izan eutsen morroi dei egiteko agindu eban, baktxak zenbat irabazi ete-eban jakiteko. 16 Areitariko leenengoak, aurkezturik, auxe esan eban: ‘Jauna, zure dirutzak amar bidar geiago emon dau.’ 17 Eta erregeak ari: ‘Ondo dago. Arduradun ona izan zara. Eta gutxian zintzoa izan zarean ezkerro, artu egizu amar uriren agintaritza.’

18 “Gero, bigarren morroiak, aurkezturik, auxe esan eban: ‘Jauna, zure dirutzak bost bidar geiago emon dau.’ 19 Oni be erregeak auxe erantzun eutsan: ‘Zeuri be bost uriren agintaritza emoten dautsut.’

20 “Baiña gero beste morroi bat aurkeztu zan, esanez: ‘Jauna, emen daukazu zure dirua. Zapi bat azondo batuta gorde dot, 21 zeuganako bildurragaitik; badakit gizon zorrotza zareana, ipiñi ez zenduana artzea eta erein ez zenduana batzea nai dozu-ta.’ 22 Eta erregeak ari: ‘Zu arduradun txarra zara, eta zeure berbetatik galtzen zaitut. Ni gizon zorrotza nazala, ipiñi ez dodana artzea eta erein ez dodana batzea nai dodala bazekian, 23 ¿zegaitik ez zenduan eroan, ba, nire dirua diru-etxera? Olan, ni barriro etortean, irabaziaz batera jaso izango neban.’

24 “Eta erregeak, enparaduakana begiraturik, auxe esan eban gainera: ‘Kendu egiozue orri dirutza eta emon amar bidar geiago daukanari.’ 25 Areik auxe esan eutsan: ‘Jauna, orrek badauko amar bidar geiago-ta!’ 26 ‘Egia da —erantzun eban erregeak—, baiña badirautsuet: euki daukanari, geiago emongo yako. Ez daukanari, oster, euki dagian gutxia be kendu egingo yako. 27 Ni euren errege izatea nai izan ez eben arerioak, barriz, ekarri ona eta il egizue zeure aurrean.’”

Bartimeo itsua osatzen dau (Mk 10, 46-52)

46 Jerikora eldu ziran. Geroago, Jesus, bere ikasleak eta laguntalde andia lagun ebazala, andik urtetean, Timeoren seme zan Bartimeo izeneko itsua bide-ondoan jesarrita egoan, eskean. 47

Andik igaroten zana Nazaretoko Jesus zala entzutean, deadarka asi zan: “Dabiden seme ori, erruki izan zakidaz!” 48 Isildu zeitela zirautsoen askok; baiña arek gero ta deadar andiangoak egiten ebazan: “Dabiden seme ori, erruki izan zakidaz!” 49 Orduan, Jesusek, gelditurik, “Dei egiozue”, esan eban. Itsuari dei egin eta auxe esan eutsan: “Uste ona izan; jagi zaitez, dei egiten dautsu.” 50 Eta itsua, bere soingainekoa jaurtirik eta salto bat egiñik, Jesusegana urreratu zan. 51 “¿Zer nai dozu egin dagitzudan?”, itandu eutsan Jesusek. Eta itsuak Jesusi: “Irakasle*, ikusi dagidala barriro.” 52 Eta Jesusek ari: “Joan zaitez. Zeure sinismenagaitik geratzen zara osatuta.” Eta, bat-batean, Bartimeo ikusmena artu eban barriro, eta Jesusi beronen bidean jarraitzen eutsan batu yaken.

Jesusek itsu bi osatzen dauz (Mt 20, 29-34)

29 Jerikotik urtetean, laguntalde andiak jarraitzen eutsan Jesusi. 30 Orduan, bide-ondoan jesarrita egozan itsu bi, andik Jesus igaroten zala entzutean, deadarka asi ziran: “Jauna, Dabiden Seme ori, erruki izan zakiguz!” 31 Laguntaldeak isildu zeiteezala zirautsen; baiña areik errimeago egiten eben deadar: “Jauna, Dabiden Seme ori, erruki izan zakiguz!”

32 Orduan, Jesus gelditu egin zan; eta arei dei egin eta auxe esan eutsen: “¿Zer nai dozue egin dagitzuedan?” 33 “Jauna —erantzun eben areik—, ikustea biurtu daiguzula.” 34 Jesusek, errukituta, begiak ikutu eutsezan, eta bat-batean itsuak ikustea artu eben barriro, eta jarraitu egin eutsan.

Marik usaingarria isurten dau Jesusen oiñen gainera (Jn 12, 1-8)

1 Pazkoa baiño sei egun leenago, Jesus Betaniara eldu zan, egun batzuk leenago Jesusek illen artetik biztu izan eban Lazaro bizi zan tokira. 2 An, Jesusen omenez, apari bat eskiñi eben. Martak maia zerbitzen ziarduan, eta mailagunetariko bat Lazaro zan. 3 Marik, ontzi baten, usaingarri oso karua arturik —ia litro erdi akara jator*—, Jesusen

oiñen gaiñera isuri eban; gero, oiñak bere uleakaz sikatu eutsazan. Etxe guztia usaingarri aren usain gozoz bete zan. 4 Orduan, Judas Iskariotek, Jesus salduko eban ikasleak, aurka egin eban, esanez: 5 "Usaingarri orrek ia urte guztiko lan-saria* balio izan dau, urrean. ¿Zegaitik ez da saldu, balioa beartsuen artean banatzeko?"

6 Izan be, ez eban arek beartsuen ardurarik; lapurra zalako esan eban ori, eta, diru-zorroa berak eukiten eban ezkerro, an sartzen ebena beretzat artzen eban. 7 Jesusek auxe esan eutsan: "Itzi egizu baketan! Au, neure illobirako egin dau. 8 Gaiñera, beartsuak beti izango dozuez zuekaz; ni, oster, ez nozue beti izango*."

Lazaro be iltea erabagiten dabe (Jn 12, 9-11)

9 Judarretariko askok jakin eben Jesus Betani-aren egoana, eta araxe joan ziran: Jesusegana erakarrita bakarrik ez, Jesusek illen artetik biztu izan eban Lazaro ikustearren be bai. 10 Orduan, abadeburuak Lazaro be iltea erabagi eben: 11 berau zalata, judar askok judarren artetik alde egin eta Jesus onartzen eben-eta.

Jesus Jerusalem sartzten da (Mt 21, 1-11; Jn 12, 15-19)

1 Jerusalemera urreratzean, Oriomendi-ondoko Betfaje-ra eldu ziranean, Jesusek bere ikasle bi bialdu ebazan 2 mandatu oneaz: "Zoaze or aurrean dagoan auzuna orretara; eta bereala, astoama bat aurkituko dozue lotuta, eta astakume bat aren ondoan. Askatu ta ekarri egidazue. 3 Eta norbaitek zerbait itauntzen badautsue, Jaunak bear dauzala eta berealaxe biurtuko dauzala esan egiozue."

4 Orretaraxe beteten zan profetak iragarri izan eban au: 5 "Esan egiozue Jerusalem, Siongo uriari: Begira: zure Erregea apaltasunez beterik dator-kizu, asto baten gaiñean, astakume baten gaiñean, buztarpeko aberearen gaiñean jesarrita*."

6 Ikasleak, joanda, Jesusek agindu izan eutsena egin eben. Astoama ta astakumea eroan eutsazan; arein gaiñean euren soingaiñekoak ezarri ebezan, eta Jesus gaiñean jesarri zan. 8 Bereala laguntalde

andia batu zan. Askok soingaiñekoak bidean zear zabaltzen ebezan; beste batzuek zugatzetako adarrak ebagi eta Jesus andik igarotean zabaltzen ebezan. 9 Eta Jesusen aurrean eta atzean yoiazanak deadarka iñoen: "Gora Dabiden Semea! Bedeinkatua Jaunaren izenean datorrena! Aintza Jaungoiko gorengoari!"

10 Jesus Jerusalem sartzu zanean, urian arte-gatasun andia izan zan. "¿Nor da au?", itauntzen eutsoen alkarri. 11 Eta Jesusi lagun egiten eutsan laguntaldeak auxe iñoen: "Jesus profeta da au, Galileako Nazaretetako."

(Jn 12) 15 Olantxe esan izan eban aurretiaz Liburu Santuak: "Ez bildurtu, Siongo uri ori; begira: zeugana dator zure erregea asto baten gaiñean jesarri ta*."

16 Jesusen ikasleak ez eben ori orduan ulertu; gero bai, Jesus goratua izan zanean, gogora ekarri eben, eta orduantxe konturatu ziran Jesusi buruz egin izan eben ori Aretzaz aurretiaz idatzita egoana.

17 Lazaroren biztuerea ikusi izan ebenak eurak azaltzen eben ikusi izan ebena. 18 Beraz, laguntaldeak mirariaren azalpenaz biotz-ikaratuta, guztiak batera bidera urten yakozan Jesusi. 19 Ori ikusirik, parastarrak auxe iñoen euren artean: "Argi dago: ez dogu ezer lortzen; guztiak jarraitzen dau-tsoe."

Jesusek ikasleen gorak onartu egiten dauz (Lk 19, 39-40)

39 Laguntalde-artearen egozan parastar batzuek Jesusi auxe esan eutsan: "Irakasle, agiraka egiezu zure ikasleai!" 40 "Benetan dirautsuet —erantzun eban Jesusek—: oneik isiltzen badira, arriak egingo dabe deadar."

Jesus, Jerusalem buruz negarrez (Lk 19, 41-44)

41 Jesusek, Jerusalem-ondora eltzean eta uria ikustean, aregaitik negar egin 42 eta auxe esan eban: "Egun onetan beintzat, bakera daroana zelan aurkitu bazeki! Baiña ori orain zure begientzat

estalduta geratu da. 43 Elduko dira egunak eta zure arerioak esiak jasoko dauzsue, inguratu, alde guztietatik estutu 44 eta ondatu egingo zaitue zure bizilagun guztiakaz batera. Ez dabe arririk arrigaiñean itziko, Jaungoikoak zu salbatu nai izan eban aukerea ezagutzen jakin ez dozulako."

Pikondo agorra (Mk 11, 12-14)

12 Biaramonean, Betaniatik urten ziranean, Jesus gose izan zan. 13 Urrindik pikondo orritsu bat ikustean, aregana urreratu zan, fruturik eukan ikustera; baiña orriak baiño ez eukazan, ez zan piku-sasoia-ta. 14 Orduan, Jesusek, bere ikasleak entzuteko eraz, pikondoari auxe esan eutsan: "Iñoiz be ez begi iñok zure fruturik jan!"

Jaurettxeko saltzailleak (Mk 11, 15-19)

15 Jerusalemera eldu ziran, eta, jaurettxean* sarturik, an saltzen eta erosten ziarduenak kanpora bialtzen asi zan. Diru-aldatzailleen maiak eta usosaltzailleen jarlekuak itzuli egin ebazan, 16 eta ez eutsan iñori laketzen jaurettxean batetik bestera ontzirik eroaten. 17 Gero, irakasten asi yaken: "Auxe diño Liburu Santuak: Nire etxea otoitz-etxe izango da erri guztientzat*"; baiña zuek lapur-zulo biurtu dozue."

18 Abadeburuak eta Lege-irakasleak berbok entzun ebezanean, Jesus ilteko erea billatzen asi ziran. Baiña bildur eutsan, laguntalde guztia Aren irakaspinari adi-adi egoan-eta. 19 Gaba eltzean, Jesus eta onen ikasleak uritik kanpora urten ziran.

Pikondoari jazo yakona (Mk 11, 20-26)

20 Biaramon-goizean andik igaro ziranean, pikondoa zustrerariño igartuta egoala ikusi eben. 21 Orduan, Pedrok, jazorikoa gogora ekaririk, Jesusi auxe esan eutsan: "Irakasle*, begira: zuk madarikatu zenduan pikondoa igartu egin da." 22 Eta Jesusek ari: "Izan egizue sinismena Jaungoikoagan. 23 Benetan dirautsuet: norbaitek mendi-orri ortik kentzeko ta itsasora amiltzeko badira, eta mendiari agindu dauksana jazo egingo dala

biotz-biotzez sinisten badau, lortu egingo dau. 24 Orregeaitik dirautsuet: otoitzean eskatu dagizuen edozer, lortu egingo dozue, artuko dozuela sinisten badozue. 25 Eta otoitz egiten jardun dagizue, norbaiten aurka zerbait badozue, parkatu egiozue, zeruan dagoan zuen Aitak be zuek egiten dozuen okerra parkatu dagizuen. 26 [Baiña zuek parkatzen ez badozue, zuen Aitak be ez dauksue parkatuko zuek egiten dozuen okerra*."]

Jesusen aginpidea (Mk 11, 27-33)

27 Barriro be Jerusalemera eldu ziran. Jesus jaurettxean ebillen artean, abadeburuak, Lege-irakasleak eta zaarrak urreratu yakozan, 28 eta auxe itandu eutsan: "¿Ze(r) eskubidez egiten dozu zuek egiten diarduzun guzti ori? ¿Nok emon dauksue orretarako aginpidea?" 29 Eta Jesusek arei: "Neuk be itaun bat egingo dauksuet. Erantzuten badaustazue, neuk be esango dauksuet guzti au ze(r) eskubidez egiten dodan. 30 ¿Nogandik artu eban Joan Bateatzailleak bateatzeko agindua: zerutik, ala gizonakandik? Erantzun egidazue!"

31 Areik alkarregaz asmatzen asi ziran: "Zerutik artu ebala erantzuten badogu, ¿Zegaitik ez zeutsen, ba, sinistu? , esango dauksue. 32 Baiña, ¿zelan esango dogu gizonakandik artu ebala?" Izan be, erriari bildur eutsan, guztiak Joan profetatzat eben-eta. 33 Beraz, "Ez dakigu", erantzun eutsan Jesusi. Eta Jesusek arei: "Neuk be ez dauksuet esango guzti au ze(r) eskubidez egiten dodan."

Seme bien ipuiña (Mt 21, 28-32)

28 "Ea zer deritzazuen esango dodan oni: "Bein, seme bi ebazan gizon batek, areitariko bati auxe esan eutsan: 'Seme, gaur maastira joan bear dozu lan egitera.' 29 'Ez dot joan nai', erantzun eutsan arek; baiña gero, bere pensakerea aldaturik, joan egin zan. 30 Orixe berori esan eutsan aitak beste semeari be, eta onek, 'Bai, aita, joango naz', erantzun eutsan; baiña ez zan joan. 31 Esan egidazue: ¿biotarik nok egin eban euren aitarren gogoa?" "Leenengoak", erantzun eben areik. Eta Jesusek arei: "Benetan dirautsuet: diru-batzai-

lleak eta emagalduek zuek baiño leenago sartuko dira Jaungoikoaren erreinuan. 32 Izan be, bere bizikereaz salbamen-bidea erakusten etorri zan Joan, eta ez zenduen sinistu; diru-batzailleak eta emagalduek, ostera, sinistu egin eben. Eta zuek, ori ikusita be, ez zenduen damutu nai izan, ari sinisteko.”

Nekazari iltzailleen ipuiña (Mt 21, 33-46)

33 “Entzun egizue beste ipuin au:

“Bein, etxagun batek maasti bat landu, esiaz inguratu, dolara bat egin eta torre bat jaso eban, maastia zaintzeko; gero, maastia nekazari batzui errentan itzirik, urriñera joanaldi bat egitera joan zan. 34 Maatsaroa eldu zanean, bere morroiak bialdu ebazan, berari egokion frutu-laiña nekazariakandik jasoteko. 35 Baiña nekazariak, morroiak eldurik, bata zartadaka astindu, bestea il eta besteareari arrika egin eutsen. 36 Ugazabak beste morroi batzuk bialdu ebazan, leenengoak baiño geiago; baiña nekazariak arei be bardin egin eutsen. 37 Azkenez, bere semea bialdu eban, berekautan iñoala: ‘Nire semeari, beintzat, latsa izango dautsoe.’ 38 Baiña nekazariak ugazabaren semea ikusi ebenean, alkarrak auxe esan eutsen: ‘Orain datorren au oiñordekoa da. Il dagigun, eta maastia geurea izango da.’ 39 Eta, ari eskuak ezarririk, maastitik kanpora jaurti eta il egin eben.

40 “Beraz, ugazabak, bera be maastira etorri daitenean, ¿zer egingo ete-dautse nekazari arei?” 41 “Zoritxarrekoak dira —erantzun eutsen Jesusi—; erruki bagarik ilgo dauz, eta bere maastia frutu-laiña bere sasoiz emon dagioen beste nekazari batzui emongo dautse.” 42 Eta Jesussek arei: “Ez dozue Liburu Santuetan iñoiz be irakurri au?: ‘Etxegilleak baztartutako arria giltzarri biurtu da. Jaunak egin dau au, eta ikusgarria da gure begientzat!’ * 43 Orregaitik, badirautsuet: Jaungoikoaren erreinua zuei kendu eta erreinuari dagokiozan frutuak emoteko gauza dan erriari emongo yako. 44 [Arriari buruz, barriz, arri orren gainera jausi daite-na, zatitu egingo da; eta arri ori gainera jausi dakiona, zapalduta geratuko da*.]”

45 Abadeburuak eta parastarrak, Jesusen ipui-

ñok entzutean, eurai buruz esaten ebazala ulertu eben. 46 Orregaitik, ari eskuak ezartea nai eben; baiña laguntaldeari bildur eutsen, askok Jesus profetatzat eben-eta.

Ezteguen ipuiña (Mt 22, 1-14)

1 Jesussek, barrero berbea arturik, ipuin au esan eutsen:

2 “Jaungoikoaren erregetza, bere semearen eztegua ospatu eban erregearen antzekoa izan daiteke. 3 Bere morroiak bialdu ebazan, eztegurakoai dei egitera; baiña oneik ez eben etorri nai izan. 4 Barrero beste morroi batzuk bialdu eutsezan, mandatu oneaz: ‘Esan egiezue deituai: Begira, gertu daukat bazkaria; nire zekor eta abere gizenduak illerazo egin dodaz eta gertu dago guztia. Etorri daitezala, ba, ezteguna.’ Baiña deituak ez eben jaramonik egin nai izan, eta bakotxa bere lurretara edo arazoetara joan zan. 6 Beste batzuek, barriz, morroiak eskuak ezarririk, astindu eta il egin ebazan.

7 “Orduan, erregeak, asarre-bitsetan, iltzaille areik il egiezala eta arein urriari sua emon egioela agindu eban. 8 Gero, bere morroiak auxe esan eutsen: ‘Eztegua gertu dago, baiña deituak ez ziran etorteko duin. 9 Zoaze, ba, uriko bidegurutzetara eta ezteguna dei egiezue aurkitu dagizuezan guztiai.’ 10 Morroiak, bideetara urtenda, aurkitu ebezan guztiak batu ebezan, on eta gaizto. Orrela, eztegu-tokia mailagunez bete zan.

11 Erregea, bere deituak ikustera sartu zanean, areitariko batek eztegu-jantzirik ez eroiala konturatu zan. 12 Eta erregeak ari: ‘Adiskide, ¿zelan sartu zara emen eztegu-jantzi bagarik?’ Arek, barriz, barbarik be ez. 13 Orduan, erregeak bere morroiak auxe esan eutsen: ‘Esku ta oin lotu ori eta kanpora jaurti egizue, illunetara. An negar egingo dau eta agiñak karraska egingo dautsoe.’ 14 Izan be, deituak asko dira; aukeratuak, barriz, gutxi.”

Diru-ordaina zala-ta (Mt 22, 15-22)

15 Orduan, parastarrak Jesus berbaren bate-(ta)n zelan-alan artzeko asmatzera batu ziran. 16

Eta euren alderdikoetariko batzuk bialdu eutsen, Erodesen alderdikoak* batera, Jesusi auxe esan egioen: “Irakasle, badakigu egizale zareana eta Jaungoikoak nai dauanez bizi izaten irakasten dozuna bene-benetan; ez dozu ardurarik enparaduak zer esango daben, eta itxuretatik be ez dozu iñor epaitzen. 17 Emon egiguzu, ba, zure eretxia onetzaz: ¿Guk, judarrok, erromatar enperadoreari diru-ordaina emotera beartuta gagoz, ala ez?”

18 Jesussek, arekan egoan asmo txarra beingoan ezagaturik, auxe erantzun eutsen: “¿Zegaitik jarten daustazue azpikeriak, itxurazaleok? 19 Erakutsi egidazue diru-ordaina emoteko erabilten dan dirua.” Arek denario bat erakutsi eutsen; 20 eta Jesussek arei: “¿Norenak dira irudi au ta idazkun au?” 21 “Enperadorearenak”, erantzun eutsen areik. Orduan, Jesussek arei: “Emon egiozue, ba, enperadoreari enperadorearena, eta Jaungoikoari Jaungoikoarena.” 22 Erantzun ori entzutean, arri-tuta geratu ziran, eta, Jesus an itzirik, alde egin eben andik.

Ildakoen biztuerea (Mt 22, 23-33)

23 Egun aretan bertan, sadokar batzuk Jesus ikustera joan ziran. Sadokarrak ez dabe biztuerarik sinisten, eta orregaitik itaun au egin eutsen: 24 “Irakasle, Moisesek auxe esan eban: ‘Gizon ezkondua semerik izan bagarik ilten bada, aren anaiak alargunagaz ezkondu bear izango dau, eta onegandik izan dagizan semeak, ildakoaren ondorengoak lez izango dira artuak’*. 25 Alan ba, bein gure artean zazpi anai ziran; areitariko leenengoa —ezkondua izan bera— semerik izan bagarik il zan, eta orregaitik aren alarguna urrenago anaiagaz ezkondu zan. 26 Baiña bardin jazo yakon bigarrenari, eta gero irugarrenari, eta olan zazpigarrenari be. 27 Azkenengo il zana emakumea izan zan. 28 Beraz, biztueran, ¿zazpi anaietariko norena izango da emazte, guztiak egon ziran aregaz ezkondata?”

29 Jesussek auxe erantzun eutsen: “Oso oker zagoze; ez dozuez Liburu Santuak ezagutzen, Jaungoikoaren aal-izatea zer danik be ez dakizue. 30 Biztueran ez da ezkontzarik izango; zeruan

dagozan aingeruak lez izango dira guztiak. 31 Ildakoen biztuerari buruz, barriz, ¿ez al-dozue irakurri Jaungoikoak esan eban au: 32 ‘Abrahamen Jaungoikoa, Israelen Jaungoikoa eta Jakoben Jaungoikoa naz ni?’* Beraz, bizien Jaungoikoa da eta ez ildakoena.”

33 Jesus berbetan entzutean, laguntaldea Aren irakaspenaz ikaratuta geratu zan.

Agindurik nagusiena (Mt 22, 34-40)

34 Parastarrak, Jesussek sadokarrak isillerazo egin izan ebazala jakin ebenean, batu egin ziran. 35 Eta areitariko batek, azpikeriz, auxe itandu eutsan Jesusi: 36 “Irakasle, ¿zein da Legeko agindurik nagusiena?” 37 Eta Jesussek ari: “Zure Jainko Jauna biotz-biotzez, zeure arima guztiaz eta zeure adimen guztiaz izango dozu maite’*. 38 Auxe da agindurik nagusiena ta leenena. 39 Baiña bigarren agindua orren antzekoa da: ‘Zure lagun-urkoa zeure burua lez izango dozu maite’*. 40 Agindu bi oneitan batzen dira Moisesen lege guztia* ta profeten irakaspenak.”

Mesias, Dabiden semea (Mt 22, 41-46)

41 Parastarrak batuta egozala, Jesussek, arekana joanda, auxe itandu eutsen: 42 “¿Ze(r) eretxi dozue zuek Mesiasi buruz? ¿Noren semea da?” “Dabidena”, erantzun eutsen areik. 43 Eta Jesussek arei: “Dabidek, Jaungoikoaren Espirituak eraginda, ¿zelan deritzo, ba, Jauna, urrenago au diñoanean: 44 ‘Jaunak nire Jaunari auxe esan eutsan: Jesarri zaitetz nire eskumaldean, zure arerioak zeure oinpean jarri dagidazan arte’? 45 Beraz, Dabidek Mesiasi Jauna baderitzo, ¿zelan izan daiteke Mesias Dabiden seme?”

46 Iñok be ez eban jakin orri erantzuten. Eta, egun aretatik, ez eban izan iñok Jesusi itaun barririk egiteko aurpegirik.

Lege-irakasleen eta parastarren itxurakeria (Mt 23, 1-12)

1 Orduan, an egozan guztiai eta bere ikasleai

auxe esan eutsen Jesusek: 2 "Lege-irakasleak eta parastarrak dira Moisesen legea argitzeko ardura-dunak". 3 Eurak esan dagitzuena egin eta bete bear dozue, ba; baiña ez egin eurak egiten dabenek, irakasten dabena ez dabe eurak egiten-eta. 4 Enparaduen lepo-gaiñera sorta astunak botaten dabez; eurak, barriz, atzamarraz be ez dabez sortok ikutu nai. 5 Gizonak begiratu dagiezan egiten dabe guztia. Beste inok baiño kutun* zabalagoak eta arizai luzeagoak darabillez, 6 janaldietan leenengo lekuak dabez atsegin, guztien aurrean agurtuak izatea, sinagogetan aurrenengo lekuetan jesartea, 7 eta laguntaldeak 'irakasle' esan dagitsela.

8 "Zuek, ostera, ez artu 'irakasle' izenik, zuen irakasle bakararra Kristo da-ta. Zuek alkarren anai zaree. 9 Esan be, ez esan mundu onetan inori 'aita', zuen aita bakararra zeruan dagoana da-ta. 10 'Zuzendari' izenik be ez artu, zuen zuzendari bakararra Kristo da-ta. 11 Zuen artean andiena, enparaduai zerbitzeko gertu dagoana da. 12 Enparaduak baiño nagusiagoa izatea gura dagiana, beeratua izango da; bere burua beeratzen dauana, barriz, goratua izango da."

Idazlari ta parastarren aurka (Mt 23, 13-32)

13 "Ai zuek, Lege-irakasle ta parastar itxurazaleok! Jaungoikoaren erreinuko sarbidea itxi egiten dautsezue guztiai. Zuek ez zaree sartzen, eta enparaduai be ez dautsezue sartzen izten.

14 "[Ai zuek, Lege-irakasle ta parastar itxurazaleok! Emakume alargunen ondasunak iruntsi eta, orren atxakiaz, otoitz luzeak esaten dozue. Orre-gaitik, zuek zigor andiagoa artuko dozue*.]

15 "Ai zuek, Lege-irakasle ta parastar itxurazaleok! Jarraitzaille* baten billa itsaso ta legor zabize, eta, jarraitzaille ori irabazitakoan, su-lezako seme egiten dozue, zeuek baiño birritan txarragoa.

16 "Ai zuek, itsuen bide-erakusleok! Zuek auxe diñozue: 'Jauretxeagaitik egindako ziña, ezer ez da. Baiña jauretxeko urreagaitik egiten dan ziña, bete egin bear da.' 17 Kirten eta itsuok! ¿Zer da geiago: urrea ala urrea santu egiten dauan jauretxea? 18 Auxe be badiñozue: 'Altareagaitik egin-

dako ziña, ezer ez da. Baiña altara-gaiñean dagoan opariagaitik egiten dan ziña, bete egin bear da.' 18 Itsuok! ¿Zer da geiago: oparia ala oparia santu egiten dauan altarea? 20 Altareagaitik zin egiten dauanak, altaran dagoan guztiagaitik be egiten dau zin; 21 jauretxeagaitik zin egiten dauanak, jauretxean bizi dan Aregaitik be egiten dau zin. 22 Eta zeruagaitik zin egiten dauanak, Jaungoikoaren aulkiagaitik eta aulki orretan jesarten dan Jaungoikoagaitik beragaitik be egiten dau zin.

23 "Ai zuek, Lege-irakasle ta parastar itxurazaleok! Jaungoikoari batan, anis eta txarpoil-bedarraren amarrenak eskiñi bai, baiña Legean nagusi diran zuzentasun, erruki ta sinismenaren ardurarik ez dozue. Azken au, bai, egin bear zeukee, bestea be beteaz aaztu bagarik baiña. 24 Bide-erakusle itsuok! Eltxoak irazi eta ganbelua irun-tsitzen dozue.

25 "Ai zuek, Lege-irakasle ta parastar itxurazaleok! Edontzia ta platera kanpokaldetik garbitzen dozue, bai, baiña barrukaldetik zikin irauten dabe zuen lapurkeriaren eta diru-gosearen obariak. 26 Garbitu egizu leenen edontzia barrutik, parastar itsu orrek, eta orrela kanpotik garbi geratuko da!

27 "Ai zuek, Lege-irakasle ta parastar itxurazaleok! Illobi zurituak* lakoak zaree, ederrak kanpotik, baiña barrutik ildakoen azurrez eta ustelkeriz beterik. 28 Orrelaxe zeuek be: laguntaldearen aurrean zuzen-itxuraz agertzen zaree, baiña zuen barrua itxurakeriz eta gaiztakeriz beterik dago.

29 "Ai zuek, Lege-irakasle ta parastar itxurazaleok! Profeten illobiak egin eta zintzoen arri-illobiak apaintzen dozue, 30 eta auxe diñozue: 'Gure asaben aldian bizi izan bagintzaz, ez gendukean guk profeten odoletan arekaz eskuartuko.' 31 Orrela, profetak il ebezanen ondorengoak zareela autortzen dozue zuek. 32 Amaitu egizue, ba, zeuek, zuen asabak asi eben egintza!"

Gaiztakeriak eta zigorrak laster (Mt 23, 33-36)

33 "Sugeok! Larra-sugekumeok! ¿Zelan egin

aal izango dautsazue iges su-lezako zigorrari? 34 Entzun ondo: mandatariak, jakintsuak eta Lege-irakasleak bialduko dautsuedaz nik; batzuk il eta gurutzean josiko dozue, eta beste batzuk sinagogetan zigorkadaz astindu eta uririk-uri aurrean erabiliko dozue. 35 Orrela, mundu onetan isuritako odol guztiaren errudun egingo zaree, Abel zintzoaren odoletik asita jauretxetik altarara-bitartean il zenduen Barakiasen seme zan Zakariasen odole-raiño. 36 Benetan dirautsuet: irabazitako zigorra oraingo laguntalde onen gaiñera jausiko da!"

Jerusaleni agiraka (Mt 23, 37-39)

37 "Jerusalen, Jerusalen, profetai bizia kendu eta Jaungoikoak bialtzen dautsuzan mandatariari arrika egiten dautsezun ori! Amaikatxo bidar batu nai izan dodaz, ba, zure semeak, oilloak bere txitak batzen dauzanez; eta zuk ez dozu nai izan! 38 Entzun ondo: zuen uria utsik geratuko da*. 39 Benetan dirautsuet: ez nozue barriro ikusiko, 'Bedeinkatua Jaunaren izenean datorrena*', esan dagizuen unerarte."

Emakume alargunaren eskintza (Mk 12, 41-44)

41 Jesus, jauretxean eskingai-kutxaren aurrean jesarrita, ara dirua botaten ebenai begira egoan. 42 Aberats askok dirua ugari botaten eben. 42 Emakume alargun beartsu batek, ostera, ara elduta, balio oso gutxiko diru* bi bota ebazan. 43 Orduan, Jesusek bere ikasleai dei egin eta auxe esan eutsen: "Benetan dirautsuet: emakume alargun beartsu orrek enparadu guztiak baiño geiago bota dau kutxara. 44 Izan be, beste guztiak gaiñezka ebena bota dabe; orrek, ostera, berak bear ebana bota dau: berak eukan guztia, bizi izateko eukan guztia."

Greztar batzuek Jesusen billa (Jn 12, 20-36)

20 Jai a zala-ta, Jerusalemenera Jaungoikoa gurtzera eldu ziranen artean, greztar batzuk* ziran. 21 Oneik, Galileako Betsaidakoa* zan Felipezana

urreratuta, auxe esan eutsoen: "Jauna, Jesus ikusi nai geuke." 22 Felipek Anderri esan eutsan, eta biak batera Jesusi esan eutsoen. 23 Eta Jesusek arei: "Eldu da Gizaseme au goratua izateko ordua. 24 Benetan dirautsuet: galgarauak, lurrera jausi ta ilten ez bada, garau bakararra izaten irauten dau. Baiña, ilten bada, frutua ugari ekarriko dau. 25 Bere biziaren arduratan bakarrik bizi danak, azkenean be galdu egingo dau bere bizia; mundu onetan bere biziari lotzen ez yakonak, barriz, betiko bizi-tzarako gordeko dau. 26 Norbaitek neure zerbitzari izan nai badau, jarraitu daistala. Neuri jazoko yatana jazoko yako. Eta neure zerbitzari izan daitena, nire Aitak goratu egingo dau alakoa."

Jesus, bere eriotzaz berbetan (Jn 12, 27-33)

27 "Gutziz larri* nago orain; baiña, ¿zer esan daiket? ¿Ordu onetan gaiñera etorriko yatanetik askatu nagiala esango ete-dautsat Aitari? Baiña, ain zuzen be, ori onartzeko etorri naz-ta! 28 Aita, goratu egizu zure izena."

Orduan, zerutik etorritako berbots au entzun zan: "Leen be goratu dot, eta barriro be goratu egingo dot." 29 An egozanetarikoz batzuek trumoia izan zala inoen, eta beste batzuek aingeru batek berba egin eutsala. 30 Jesusek argiago esan eutsen: "Berbets orrek ez eban niretzat berba egiten, zeuek entzun zengien baiño. 31 Oraintxe izango da epaitua mundua; oraintxe izango da azpiratua mundu onetako nagusia. 32 Nik, lurretik* gora jaso nagienean, neugana erakarriko dodaz guztiak."

33 Berba orrein bidez, zelako eriotza eroango eban adierazo nai izan eban Jesusek.

34 Laguntaldeak auxe erantzun eutsan: "Mesias ez dala inoiz be ilgo, irakasten dausku gure Legeak. ¿Zelan diñozu, ba, zuk, bearrezkoa dala Gizasemea gora jaso izatea? ¿Nor da Gizaseme ori?" 35 Eta Jesusek arei: "Oraindiño argia daukazu zuen artean, baiña ez luzaro. Ibili zaitze argi au daukazuen artean, illunpeak artu ez zagiezan: illunetan dabillenen, ez daki nora doan-eta. 36 Argia daukazuen artean, onartu egizue argia; orrelaxe bakarrik zuzenduko dau argiak zuen biotza."

Ori esanda gero, Jesus andik joan eta arekandik

gorde egin zan.

Judarren sinisogorkeria (Jn 12, 37-50)

37 Jesusek egin ebazan mirari andiak areik euren aurrean ikusi ebezanarren be, ez eben Jesus onartzen. 38 Alantxe bete zan Isaias profetak esandako au: "Jauna, ¿nok sinistu dau gure mandatua? ¿Nori agertu izan yako Jaunaren aal-izatea?"*. 39 Isaias berak esan eban zegaitik ez eben sinisten: 40 "Jaungoikoak illundu egin dautsez begiak eta bitotza gogortu, eta orregaitik, arein begiak ez dabe ikusten eta arein adimenak ez dau ulertzen; beraz, ez dira nigana biurtzen nik osatu dagidazan"*. 41 Jesusen aintza ikusi ebalako esan eban ori Isaiasek, eta orrexegaitik egiten eban berba Aretzaz. 42 Alan be, asko izan ziran, baita judar nagusien artean be, sinistea Jesusegan jarri ebenak. Baiña ez eben ori agirian autortzeko aurpegirik, parastarrakanako bildurragaitik, sinagogatik jaurtiak izan ez zeitez. 43 Entzute ona Jaungoikoaren aurrean baiño gizonen aurrean izatea naiago eben.

44 Orduan, Jesusek auxe iragarri eban: "Ni onartzen nauanak, neu bakarrik ez, baita neu bialdu nauana be onartzen dau; 45 eta ni ikustean, neu bialdu nauana be ikusten dau. 46 Ni argi lez etorri naz mundura, ni onartu nagian edonor illunpeetan geratu ez daiten. 47 Nire berbak entzun dagizana eta euroi jaramonik egin ez dagitsena, ez dot nik alakoa galduko: ni ez naz mundua galtzera etorrita, mundua salbatzera baiño. 48 Nire berbak baztar-tu eta onartzen ez dauzanarentzat, auzi-epaille bat dago: neure mandatuk berak galduko dau alakoa azken-egunean. 49 Izan be, nik ez dot nire buruz berba egiten: bialdu nauan Aitak agindu daust nik esan eta irakatsi bear dodana. 50 Badakit nik Aren aginduak betiko bizitzara daroena. Orregaitik, Aitagandik entzun dodana irakasten dot nik."

Jesusek jauretxearen ondamentia iragarten dau (Mk 13, 1-4)

1 Jesus jauretsetik urteteen, bere ikasleetariko batek auxe esan eutsan: "Irakasle: begira orko arri ta arri-lan ederrak!" 2 Eta Jesusek ari: "¿Ikusten dozuz etxagintza ikusgarriok? Ez da arri bat bes-

tearen gainean geratuko. Guzti ori ondatu egingo dabe!"

Munduaren azkenaren ezaugarriak (Mt 24, 3-14)

3 Orduan, Oriomendira* joan zan. Jesus antxe jesarri zan, jauretxearen aurrean; eta, Aregana urreraturik, Pedrok, Santiagok eta Anderrek, isillean, auxe itandu eutsen: 4 "Esan egiguzu: ¿noiz jazoko da guzti ori? ¿Zelan jakingo dogu, gauza orreik beteteko zorian dagozala?" 4 Eta Jesusek arei: "Kontuz, gero! Ez zagiezala inok azpikeriz eroan. 5 Etorri be asko etorriko dira nire izenez 'Neu naz Mesias' esanez, eta lagun asko okerbidera eroango dabez. 6 Gudu ta guda-otsai buruz berba egiten entzungo dozue. Begira: ez ikaratu; guzti ori jazo-bearrekoa danarren be, ez da arteetan azkena izango. 7 Erri batzuk beste erri batzuen aurka eta erreñu batzuk beste erreñu batzuen aurka jagiko dira, eta toki guztietan zear goseteak eta lurrikarak izango dira. 8 Baiña zoritxar orreik, gainera etorri bear diran gatzen asiera baiño ez dira izango."

9 "Egun areitan txarto erabili eta il egingo zaitue. Guztien gorrotagarri izango zaree nigaitik. 10 Orduan, askok galdu egingo dabe sinismena*, eta beste batzuek alkar salatu egingo dabe eta alkarri gorroto izango dautsoe. 11 Toki guztietan zear sasi-profetak agertuko dira, eta lagun asko okerbidera eroango dabez. 12 Eta, gaiztakeria geroago ta geiago ugaritzean, askoren maitasuna otzitu egingo da. 13 Baiña azkenerarte sendo iraun dagiana, orixe urtengo da onik. 14 Erreñuko barri on au mundu guztian iragarriko da, erri guztiak ezagutu dagien. Orduantxe etorriko da azkena."

Jerusalengo larrialdi andia (Mt 24, 15-28)

15 "Daniel profetak iragarritako ondamentia- ren sasi-jainko inguarria toki santuan jarten dala ikusi dagizuenean (irakurleak ori buruan erabili begi), 16 orduan, Judean egon daitezana iges egin begie mendietara; 17 etxe-gaiñean egon daitena, ez beite bere etxeko zerbait artzera jatsi; 18 landan egon daitena, ez beite etxera biurtu bere soingaiñe-

koa artzera be. 19 Seindunen eta egun orreitan umea azten diarduenen zoritxarra! 20 Otoitz egizue zuen igesia neguz edo jaiegunez izan ez daiten; 21 izan be, miñaldi andia be andia izango da; a lakorik ez da izan mundua danetik, ezta barriro inoiz izango be. 22 Jaungoikoak aldi ori laburtuko ez baleu, ez litzake inor onik urten aal izango. Baiña, aukeratuakaitik, aldi ori laburtu egingo dau Jaungoikoak.

23 "Orduan, norbaitek badirautsue: 'Begira, ementxe dago Mesias', edo 'Begira, antxe dago', ez sinistu. 24 Izan be, sasi-mesiasak eta sasi-profetak agertuko dira, eta ezaugarri arrigarriak egingo dabez, aal balitz, Jaungoikoak aukeratutakoak eurak be okertzeko asmoz. 25 Aurretiaz iragarri dautsuet, gero!"

26 "Beraz, norbaitek badirautsue: 'Mesias ortxe dago, basamortuan', ez joan ara; eta, 'Ortxe dago, etxe orretan gordeta', ez sinistu. 27 Izan be, Gizaseme onen etorrerea bat-batekoa izango da, zerua sortzaldetik sartzaldera argitzen dauan oiñaztua lez. 28 Gorpua egon daiten tokian, antxe batuko dira saiak!"

Gizasemearen etorrerea (Mt 24, 29-31)

29 "Egun areitako miñaldiak igaro daitezanean, eguzkia illundu egingo da, eta illargiak galdu egingo dau bere dirdira; izarrak jausi egingo dira zerutik, eta zeruko egiturak dardaraka asiko dira. 30 Orduantxe agertuko da zeruan Gizaseme onen ezaugarria, eta munduko erri guztiak negar egingo dabe Gizaseme au indar eta aintza andiz zeruko odeien gainean etorten ikustean. 31 Eta Arek bere aingeruak bialduko dauz, turuta-otsez munduko ertz batetik beste ertzerañi Aren aukeratuak batu dagiezan."

Pikondoa adibidetzat (Mt 24, 32-35)

32 "Begira pikondoaren adibide au: aren adarrak ziltzen diranean eta adarrai orriak urteten yakezala ikusten dozuenean, badakizue udaldia ur dagoana. 33 Orrelaxe, ba: iragarten dautsuedan guzti au ikusi dagizuenean, jakin egizue azkena ur

dagoana, ataurrean dagoana. 34 Benetan dirautsuet: ez da oraingo gizaldi au igaroko, guzti au jazo baiño leen. 35 Zeru-lurrak igaro egingo dira, baiña nire berbak ez dira igaroko."

"Zoli egon" (Mt 24, 36-44)

36 "Egunari ta orduari buruz, barriz, inok be ez daki ezer; ez zeruko aingeruak, ez Semeak. Aitak bakarrik daki ori. 37 Noeren egunetan jazo zan antzera jazoko da Gizaseme onen etorrera-aldian be. 38 Izan be, uriol-aurreko egunetan eta Noe kutxan sartu zan unerarte, guztiak jaten eta edaten ziarduen, eta gizonak eta emakumeak, ezkontzen, 39 eta inok ez eban ezertzoren sumorik izan urioleak guztiak eroan ebazan arte. Orixe izango da Gizaseme au etorri daitenean be. 40 Orduan, gizon bik sololan lan egiten jardungo dabe: bata eroan eta bestea itzi egingo dabe. 41 Emakume bik eioteen jardungo dabe: bata eroan eta bestea itzi egingo dabe."

42 "Zoli egon, ba, ez dakizue zuen Jauna zein egunetan etorriko dan-eta. 43 Aritu ondo: etxeko ugazabak lapurra zein ordutan etorriko litzakean baleki, iratzaririk egongo litzake, etxea erasoten ez izteko*. 44 Egon, ba, zeuek be gertu, asmatu be ezin daitezue Gizaseme au zein unetan etorriko dan-eta."

Zerbitzaritzan zintzotasuna (Mt 24, 45-50)

5 "Morroi zintzo ta zuurrarena lakoa izan bedi zuen jokabidea. Bere ugazabak etxeko arduradun jarri eban, eta morroientzako jatekoa aldi egokian gertu eukiteko agindu eutsan. 46 Zorionekoa, ugazabak, etortean, eginbearra beteten aurkitu dagian morroia! 47 Benetan dirautsuet: bere ondasun guztien ardurea emongo dautso. 48-49 Baiña morroi ori gaiztoa bada, eta, bera arduradun dala-ta, ugazaba urrin dagoala, bere morroi-lagunak txarto erabilten badauz eta moskorraz jan-edatera batzen bada, 50 ugazabak, egunen baten bat-batean etorriko, morroi ori gogor zigortuko dau. Ari dagoakion emongo dautso: itxurazaleen artean leku bat. An negar egingo dau eta agiñak karraska

gingo dautsoe.”

Amar nesken ipuiña (Mt 25, 1-13)

1 “Jaungoikoaren erreñuaren etorrerea, amar nesken antzekoa izan daiteke: eztegu baten, argiontzi bana arturik, senar ezkonbarriaren billa urten ziran. 2 Neska areitariko bost buru-ariñak ziran, eta beste bostak zuurrak. 3 Buru-ariñai, euren argiontziak artzean, aaztu egin yaken bear eben orioa eroatea. 4 Zuurrak, ostera, euren argiontziakaz batera, orioa be eroan egin eben ontzietan.

5 “Senarrak etortea luzatu egiten ebalata, guztak loguratu eta lo geratu ziran. 6 Baiña gaberdianedo, deadar au entzun zan: ‘Badator senarra! Urten zakioze bidera!’ 7 Orduan, amar neskak iratzartu eta euren argiontziak atontzen asi ziran. 8 Buru-ariñak, zuurrakana joanda, auxe esan eutseen: ‘Gure argi-ontziak atzamatzen asi dira. Emon egizue orio apur bat.’ 9 Eta zuurrak arei: ‘Ezin emon daikegu, bestela geuk be ez geuke naikoa eukiko. Obe dozue dendara joan eta antxe eroste.’

10 “Areik orrelaxe egin eben; baiña orioa erosten ziarduen artean, senarra etorri zan. Orduan, guztia gertu eukenak, aregaz batera ezteguetara sartu ziran, eta gero atea itxi egin zan. 11 Geroago, beste neskak etorri eta deika asi ziran: ‘Jauna, jauna, zabaldu egiguzu!’ 12 Baiña arek auxe erantzun eutsen: ‘Benetan dirautsuet: ez dakit nortzuk zareen.’

1 “Zoli egon, ba—amaitu eban Jesusek—, Gizaseme onen etorrerearen egunik ez ordurik ez dakizue-ta.”

Dirutza ta irabaziak (Mt 25, 14-30)

14 “Arako gizon baten antzekoa be izan daiteke Jaungoikoaren erreñua: joanaldi bat urriñera egiterakoan, bere morroiari dei eginiñik, bere ondasunak bere morroien zainpean itzi ebazan. 15 Bakotxari, bere trebetasunari egokionez, diru-pillo bat itzi eutsan: bati bost diru-pillo emon eutsazan, beste bati bi, eta beste bati bat. Gero, urriñera joan zan. 16 Bost diru-pillo jaso izan ebazanak, dirua iraba-

zitan jarririk, beste bost irabazi ebazan. 17 Diru-pillo bi jaso izan ebazanak be, beste bi irabazi ebazan. Diru-pillo bat jaso izan ebazan, ostera, ugazabaren dirua artu, lurrean zulo bat egin eta gorde egin eban.

19 “Andik luzarora, ugazaba etorri eta bere morroiari kontuak garbitzen asi yaken. 20 Bost diru-pillo jaso izan ebazana eldu zan leenen, eta, irabazi izan ebazan beste bostak ugazabari ekarririk, ‘Jauna—esan eutsan—, zuk bost diru-pillo itzi zeustazan; begira: beste bost irabazi dodaz.’ 21 ‘Ondo da—erantzun eutsan ugazabak—. Arduradun burutsu ta zintzoa izan zara. Eta gutxian zintzoa izan zarean ezkerro, beste askozaz gei goren buru jarriko zaitut. Sartu zaitetz eta eskuartu egizu nire pozetan.’

22 “Diru-pillo bi jaso izan ebazanak be, ugazabagana etorririk, ‘Jauna—esan eutsan—, zuk diru-pillo bi emon zeustazan; begira: beste bi irabazi dodaz.’ 23 ‘Ondo da—esan eutsan ugazabak—. Arduradun burutsu ta zintzoa izan zara. Eta gutxian zintzoa izan zarean ezkerro, beste askozaz gei goren buru jarriko zaitut. Sartu zaitetz eta eskuartu egizu nire pozetan.’

24 “Azkenez, diru-pillo bat jaso izan ebana etorririk, auxe esan eban: ‘Jauna, banekian gizon zorrotza zareana, erein ez zenduan tokian be artu eta zabaldu ez zenduan tokian be batu nai izaten dozuna. 25 Bildurrak artu nenduan, eta zure dirua lurpean gorde neban. Ementxe daukazu.’ 26 Eta ugazabak ari: ‘Arduradun gaizto ta nagi ori!: erein ez dodan tokian be artu, eta zabaldu ez dodan tokian be batu egiten dodana bazekian, 27 ¿zegaitik ez zenduan eroan, ba, dirua diru-etxera? Orrela, nik, barriro etortean, dirutza ta irabaziak jaso izango nebazan. 28 Kendu egiozue, ba, nik emon neutsan diru-pilloa eta emon egiozue amar pillo daukazanari!’ 29 Izan be, euki daukanari, geiago be emongo yako, eta alakoak gaiñezka eukiko dau; baiña ez daukanari, euki dagian gutxia be kendu egingo yako. 30 Eta ezetarako be ez dan morroi ori, jaurti egizue kanpora, illunetara. An negar egingo dau eta agiñak karraska egingo dautsoe.”

Azken-auzia (Mt 25, 31-46)

31 “Gizaseme au, bere aingeru guztiak lagun dauzala, bere aintza guztiaz etorri daitenean, bere aukli goragarrian jesarriko da. 32 Bere aurrean izango dira batuak munduko erri guztiak, eta Arek alkarregandik banandu egingo dauz, artzaiñak ardiak akerrakandik banantzen dauzanez, 33 eta ardiak alde batean eta akerrak bestean jarriko dauz. 34 Gero, erregeak batzui auxe esango dautse: ‘Zatoze, nire Aitaren bedeinkatuok; artu egizue munduaren asierarik zeuentzat atondutako erreñua. 35 Izan be, gose izan nintzan eta zuek jaten emon zeusten; egarri izan nintzan, eta edaten emon zeusten; arrotz lez etorri nintzan, eta zeuen etxean artu nenduzuen; 36 billoizik ikusi nenduzuen, eta jantzia emon zeusten; geisorik egon nintzan, eta ikustaldia egin zeusten; kartzelan egon nintzan, eta ikustera etorri zintzakidazen.’

37 “Orduan, zintzoak auxe erantzungo dautsoe: ‘Jauna, ¿noiz ikusi zenduguzan, ba, geisorik edo egarri, eta noiz emon geutsun jaten edo edaten? 38 ¿Noiz etorri zintzazan, ba, arrotz lez, eta noiz artu zenduguzan gure etxean? ¿Noiz ikusi zenduguzan billoizik, eta noiz emon geutsun jantzia? 39 ¿Noiz egon zintzazan geisorik edo kartzelan, eta noiz joan gintzazan zu ikustera?’ 40 Eta erregeak auxe esango dautse: ‘Benetan dirautsuet: nire anai oneitariko apalenaren alde egin dozuena, neuri egin daustazue.’

41 “Besteai, ostera, auxe esango dautse: ‘Alde nigandik, madarikatuok, deabruarentzat eta beronenak diranentzat atonduta dagoan betiko sutara! 42 Izan be, gose izan nintzan, eta ez zeusten jaten emon; 43 arrotz lez etorri nintzan, eta ez nenduzuen zuen etxean artu; billoizik ikusi nenduzuen, eta ez zeusten jantzirik emon; geisorik eta kartzelan egon nintzan, eta ez zeusten ikustaldirik egin.’

44 “Orduan, areik auxe esango dautsoe: ‘Jauna, ¿noiz ikusi zenduguzan, ba, goserik, edo egarri, edo arrotz, edo billoizik, edo geisorik, edo kartzelan, eta ez geutsun laguntzarik eskiñi?’ 45 Eta arek auxe esango dautse: ‘Benetan dirautsuet: apalenen alde egin ez zenduena, neuri be ez zeusten egin.’ 46 Beraz, oneik betiko zigorrera joango dira;

zintzoak, ostera, betiko bizitzara.”

Jesusen azkenengo egunak (Lk 21, 37-38)

37 Jesusek egunez jauretzean irakasten eban, eta gabetan Oriomendira* baztartzan zan. 38 Eta laguntaldea jaurettxera yoian goizean-goiz, Jesusek iñoana entzutera.

Azpi-jokoa Jesusen aurka (Mt 28, 1-5)

1 Jaunak, berbaldi ori amaitu ebanean, auxe esan eutsen bere ikasleai: 2 “Ondo dakizuenegun, egun bi barru Pazko-eguna da, eta Gizaseme au gurutzean josteko salduko dabe.”

3 Egun areitan, abadeburu ta erriko zaarrak Kaifas eritzon abade nagusiaren etxean batu ziran. An, Jesusi, azpikeriz, eskuak ezarteko ta eriotza emoteko erabagia artu eben. 5 Baiña auxe iñoen: “Ez dagigun jai-bitartean egin, errian zarrapararrik sortu ez daiten.”

Judasek Jesus saldu egiten dau (Mt 26, 14-16)

14 Orduan, amabi ikasleatariko batek, Judas Iskariote* izenekoak, abadeburuak ikustera joanda, 15 auxe esan eutsen: “¿Ze(r) sari emongo daustazue, Jesus zeuen eskuetan izten badot?” Areik ogetamar zidar-diru eskiñi eutsoezan. 16 Arrezkero, Jesus arei saltzeko aukera-billa asi zan Judas.

Pazko-aparia atontzen (Mk 14, 12-16)

12 Legamin bagariko ogien leenengo jaigunean, oparizat Pazko-bildotsa ilten ebanean, ikasleak Jesusi auxe itandu eutsoen: “¿Nora nai dozu joan gaitazan, zuri Pazko-aparia atontzera?” 13 Jesusek bere ikasleatariko bi bialdu ebazan eta auxe esan eutsen: “Zoaze urira, eta ur-pedar bat daroan gizon bat aurkituko dozue. Jarraitu egiozue, 14 eta, bera sartu daiten tokian, etxeko ugazabari urrengo au esan egiozue: ‘Trakasleak auxe diño: ¿Non dago nire jantokia, nire ikasleakaz Pazkoa jan dagidan?’ 15 Gela zabal bat erakutsiko dautsue

goiko bizitokian, gertu ta atonduta. Antxe atondu guztia guretzat.”

16 Ikasleak urten eta urira joan ziran, eta Jesusek esan izan eutsenez aurkitu ebezan an gauza guztiak. Eta Pazkoa atondu eben.

Jaunaren aparria (Lk 22, 14-18)

14 Ordua eldu zanean, Jesus maian jesarri zan, baita apostoluak be Aregaz batera. 15 Orduan, auxe esan eutsen: “Gogo biaziaz gura izan dot nire eriotza baiño leen Pazko au zeuekaz jatea. 16 Badirautsuet: ez dot Pazko au barriro jango Jaungoikoaren erreinuan bete daiten arte.”

17 Gero, bere eskuetan edontzi bat artu eta, Jaungoikoari eskerrak emonda, auxe esan eban: “Artu au eta banatu egizue zuen artean. 18 Badirautsuet: onezkero ez dot maats-frutu onetatik edango Jaungoikoaren erregetza eldu arte.”

Eukaristia (Lk 22, 19-20)

19 Gero, ogia artu eta, Jaungoikoari eskerrak emonda, zatitu egin eban eta emon egin eutsen, esanez: “Au, neure gorputza da, zeuen alde eskiñia. Au, neure gomutaz egizue.”

20 Orixe berori egin eban edontziaz be apalduta gero, eta auxe esan eban: “Edontzi au alkar-tasun barria da, neure odolaz sendotuta, zeuen alde isuriko dana.”

Judasen saldukeria agertzen dau (Lk 22, 21-23)

21 “Baiña orain, mai-gaiñean eta nire ondoan, ni saltzen nauanaren eskua dago. 22 Egia da izentatuta daukan bidea egingo dauana Gizaseme onek; baiña zoritxarrekoa Gizaseme au saltzen dauana!”

23 Orduan, ikasleak alkarri saltzaillea nor izan zeitekean itauntzen asi ziran.

¿Nor da nagusiena? (Lk 22, 24-27)

24 Eztabaidea be sortu zan ikasleen artean, eularitariko nagusiena nor izan zeitekean. 25 Orduan,

Jesusek auxe esan eutsen: “Erregeak euren menpean dauke erriak; eta erri arein gaiñean aginpidea dabenak, ‘ongille’ izena artzen dabe. 26 Baiña zuen artean ez da orrela izan bear: zuetariko nagusienak txikiena lez izan bear dau, eta aginpidea daukanak zerbitzen dauana lez. 27 ¿Nor da nagusiago, maian jarten dana, ala maia zerbitzen dauana? ¿Ez al-da maian jarten dana? Alan be, ni, zuen artean, zerbitzen dauana lez nago.”

Apostolui agindutako saria (Lk 22, 28-30)

28 “Baiña zuek nire estualdietan neure ondoan iraun dozuena zaree. 29 Orregaitik, zuentzat erregetza atontzen diardut, nire Aitak niretzat erregetza atondu dauanez. 30 Eta nire erreinuan neure maian bertan jan-edango dozue, eta aulkietan jesarriko zaree Israelgo amabi jatorri-taldeak epaitzeko.”

Jesusek bere ikasleai oiñak garbitzen dautsez (Jn 13, 1-17)

1 Pazko-aurreguna zan. Jesusek baekian mundu au itzi* eta Aitagana joateko ordua eldu izan yakona. Eta Jesusek munduan egozan bereak beti maite izan ebazan ezkerro, azken-azkenerarte izan ebazan maite.

2 Aparitan asi izan ziran, eta deabruak Judas Iskarioteran seme zan Judasen buruan Jesus saltzeko asmoa sartu izan eban. 3 Aitagandik urten izan zala eta orain barriro Aitagana yoiala jakiñik, baita Aitak aginpide osoa emon izan eutsala be, 4 Jesusek, maitik jagirik, soingaiñekoa kendu eta, esku-zapi bat arturik, gerrian lotu eban. 5 Gero, ontzi batera ura botata, ikasleen oiñak garbitzen eta gerrian eroian esku-zapiak sikatzen asi zan.

6 Simon Pedrogana eldu zanean, onek auxe esan eutsan: “Jauna, ¿zuk niri oiñak garbitu?” 7 “Nik egiten diardudana —erantzun eutsan Jesusek—, zuk orain ezin ulertu daikezu; elduko da ori ulertu dagizun aldia.” 8 Eta Pedrok Jesusi: “Iñoiz be ez dautsut nire oiñak garbitzen laketuko.” “Zure oiñak garbitzen izten ez badaustazu —erantzun eutsan Jesusek—, ez dozu nigaz artu-emonik izan-

go.” 9 Orduan, Pedrok Jesusi: “Jauna, oiñak bakarrik ez; garbitu egidazuz eskuak eta burua be.” 10 Eta Jesusek ari: “Uretan bustialdi bat artzen dauanak eta guztiz garbi dagoanak, oiñak* garbitzea baiño ez dau bear. Eta zuek garbi zagoze, guztiok egon ezarren be.”

11 Baekian Jesusek ondotoxo be nok salduko eban; orrexegaitik esan eban gaiñera: “Ez zagoze guztiok garbi.”

12 Jesusek, arei oiñak garbitu eta barriro bere soingaiñekoa jantzita gero, barriro maian jarririk, auxe esan eutsen: “¿Ulertzen dozue orain zuei egin dautsuedana? 13 Zuek ‘Irakasle’ ta ‘Jauna’ esaten daustazue, eta ondo esanda, izan be banaz-ta. 14 Beraz, zuen Irakasle ta Jauna nazan onek zuei oiñak garbitu badaustsuedaz, zuek be alkarri beste orrenbeste egin bear dautsazue. 15 Ikasbidea emon dautsuet: nik zuei egin dautsuedanez egin bear dozue zuek be.

16 “Benetan dirautsuet: morroia ezin izan dai-teke bere ugazaba baiño nagusiagoa; ezta bialdua be bialdu dauana baiño nagusiagoa. 17 ¿Au argi dago? Zorionekoak izango zaree, ba, au egiten badozue.”

Jesusek Judasen saldukeria aurretiaz iragarten dau (Jn 13, 18-30)

18 “Ez diñot au zuek guztiokaitik; nik badakit ondotoxo be nortzuk aukeratu dodazan. Baiña Liburu Santuko au betebearra da: ‘Maian neugaz jaten dauana, neure aurka biurtu da’*. 19 Oraintxe dirautsuedaz gaiok, jazo baiño leen: jazo daitezanean, ni ‘nazana nazala’* sinistu dagizuen. 20 Benetan dirautsuet: nik bialdu dagidana onartu dagian edonok, neu onartzen nau, eta, ni onartzean, ni bialdu nenduana onartzen dau.”

21 Ori esanda gero, Jesusek, bere barruan larrilari jarririk, auxe esan eban: “Benetan dirautsuet: zuetariko batek saldu egingo nau.”

22 Ikasleak, oso arrituta, alkar-begiratzen asi ziran, ori nortzaz iñoan ez ekiela. 23 Areitariko bat, Jesusek ainbeste maite eban ikaslea, maian Jesusen ondoan etzunda* egoan. 24 Simon Pedrok kiñu egin eutsan, ori nortzaz iñoan itandu egion Jesusi.

25 Ikasleak, Jesusegana geiago urreraturik, “Jauna, ¿nor da?”, itandu eutsan. Eta Jesusek ari: “Nik orain plateran bustiko dodan ogi-zatia emon dagiodana da.”

Eta, ogi-zatia bustirik, Judasi, Simon Iskarioteran semeari, emon eutsan. 27 Eta, agokada-ostean, aregan Satanaz sartu zan. Jesusek auxe esan eutsan: “Egingo dozuna, egizu aalbait lasterren.” 28 Mai-lagunetariko batek be ez eban ulertu Jesusek esan nai izan ebana. 29 Diru-zorroaren arduraduna Judas zan ezkerro, jaiegunerako bear zana erosi egiala edo beartsuait zerbait emon egitsetla agindu izan eutsala uste izan eben batzuek. 30 Judas, ogi-zati bustia artuta, berealaxe urten zan andik. Gaba zan.

Eukaristia (Mt 26, 26-29)

26 Aparitan, Jesusek ogia artu eta, Jaungoikoari eskerrak emonda, zatitu egin eban eta bere ikasleai emon eutsen, esanez: “Artu, jan egizue: au, neure gorputza da.”

27 Gero, bere eskuetan edontzia artu eta, Jaungoikoari eskerrak emonda, bere ikasleai emon eutsen, esanez: “Edan egizue guztiok onetatik, 28 au neure odola da-ta, Jaungoikoak sendotzen dauan alkartasuna, guztien alde pekatuak parkatzeko isuriko dana. 29 Benetan dirautsuet: onezkero ez dot maats-frutu onetatik edango, nire Aitaren erreinuan ardao barria zeuekaz edan dagidan egunerarte.”

Agindu barria (Jn 13, 31-35)

31 Judas andik urtenda bereala, Jesusek auxe esan eban: “Oraintxe agertuko da Gizaseme onen aintza, eta Jaungoiko goratua izango da Aregan. 32 Eta Jaungoiko Aregan goratua* izango bada, Jaungoikoak be Gizaseme au goratu egingo dau, eta oso laster goratu be. 33 Ene semeok: onezkero ez naz zuekaz luzaro egongo. Neure billa ibiliko zaree, baiña judarrai esan neutsena berbera dirautsuet: ni noan tokira, zuek ezin etorri zaitekeze. 34 Agindu barri bat emoten dautsuet: alkar maite izan dagizuela; nik maite izan zaituedanez, zuek be

alkar maite izan egizue. 35 Onetantxe ezagutuko dabe guztiak neure ikasle zarena: alkar maite izatean.”

Jesusek Pedroren ukatzeak aurretiaz iragarten dauz (Jn 13, 36-38)

36 Simon Pedrok auxe itandu utsan: “Irakasle, ¿nora zoaz?” “Ni noan tokira —erantzun utsan Jesusek—, zuk orain ezin jarraitu daikedazu; jarraituko daustazu egunen baten.” 37 Eta Pedrok Jesusi: “Jauna, ¿zegaitik ezin jarraitu daiketzut orain? Gertu nago zugaitik neure bizia emoteko.” 38 Eta Jesusek Pedrori: “¿Nigaitik zeure bizia emoteko gertu zagozala? Benetan dirautsut, Pedro: oillarrak jo baño leen, zuk iru bidar ukatuko nozu.”

Jesus, Aitaganako bidea (Jn 14, 1-14)

1 “Ez zaitze artega ta larri egon. Jarri ustea Jaungoikoagan, eta jarri ustea neugan be. 2 Nire Aitaren etxean guztientzat dago lekua; ezezkoon, esango neutsuen; orain zuei leku ori gertatzera noa. 3 Joanda, lekua atondu dagitzuedanean, atzera etorrita, neugaz eroango zaituet, ni egon naiten tokian zeuek be egon zaitezten. 4 Zuek badakizue ni noan tokira joateko bidea.”

5 “Baña, Jauna —esan utsan Tomasek—, ez dakigu nora zoazan; ¿eta zelan jakingo dogu, ba, bidea?” 6 “Neu naz bidea, egia ta bizia. Ezin eldu daiteke inor Aitaganaiño neure bitartez izan ezik. 7 Ni ezagutzen banozue*, neure Aita be ezagutuko dozue; onezkero Aita ezagutzen dozue eta ikusi be egin dozue.”

8 Orduan, Felipek auxe esan utsan: “Jauna, erakutsi eiguzu Aita, eta naikoa dogu.” 9 Eta Jesusek ari: “Onen luzaro zeuekazi bizi, ¿eta ez nozu oraindiño ezagutzen, Felipe? Ni ikusten nauanak, Aita ikusten dau. Eta olan bada, ¿zelan eskatzen daustazu, ba, zuei Aita erakusteko? 10 ¿Ez aldozu sinisten ni Aitagan nagoana eta Aita neugan dagoana? Nik irakatsi dautsuedana, ez da neure buruz izan. Neugan bizi dan Aita da bere egintza salbagarria egiten diarduana. 11 Sinistu egidazue: ni Aitagan nago eta Aita neugan dago. Sinistu

egizue, beintzat, neure egintzakaitik. 12 Benetan dirautsuet: ni onartu nagianak, berak be egingo dau nik egiten dodana, baita andiangoak be egingo dauz, ni Aitagan noa-ta; 13 eta niri eskatu dagidazuen edozer, emon egingo dautsuet, Aita Semeagan goratua izan daiten. 14 Nire izenean eskatu dagidazuen edozer emongo dautsuet.”

Espiritu Santua agintzaritzat (Jn 14, 15-21)

15 “Benetan maite banozue, gordeko dozue nire aginduak, 16 eta nik Bitarteko* bat bialdu dagitzuela eskatuko dausat Aitari, lagun egin dagitzuen eta beti zeuekazi egon daiten: 17 egiaren Espiritua. Munduarenak diranak ezin artu daikее Espiritu ori, ez dabe ikusten ez ezagutzen-eta; zuek, ostera, bai, ezagutzen dozue, zeuekan bizi ta zeuen erdian dago-ta.

18 “Ez zaituet bertan—beera itziko; zeuekazi egotera etorriko naz barriro. 19 Munduarenak diranak, laster ez nabe ikusiko; zuek, barriz, ikusi egingo nozue, nik daukadan bizia zeuek be eukiko dozue-ta. 20 Egun a* eldu daitenean, ulertuko dozue ni neure Aitagan nagoana, eta zuek neugan eta ni zeuekan. 21 Nire aginduak onartzen eta beteten dauzana da ni benetan maite nauana; eta, ni maite nagiana, maite izango dau nire Aitak, eta neuk be maite izango dot alakoa, eta ni agertu egingo nakio.”

Kristoren bakea (Jn 14, 22-31)

22 Judasek —Iskariotek ez, gero, besteak* baiño— auxe itandu utsan: “Jauna, ¿zegaitik guri bai eta munduarenak diranai ez zakiezala agertuko?” 23 “Benetan maite nauanak —erantzun utsan Jesusek—, nire mandatuan sendo iraugo dau; nire Aitak maite izango dau alakoa, eta nire Aita ta ni etorri egingo gakioz eta aregan bizi izango gara. 24 Nire mandatuari jaramonik egiten ez daustanak, ostera, ez nau ni maite. Eta nik izten dautsuedan mandatu au, ez da nirea; ni bialdu nenduanaren Aitarena da. 25 Guzti au, zeuen artean egon nazan artean esan dautsuet. 26 Baña, nire izenean Aitak bialduko dautsuen Bitartekoak, Espiritu Santuak,

gogorazoko dautsue nik irakatsi dautsuedan guztia eta Berak azalduko dautsue dana.

27 “Bakea izten dautsuet, neure bakea bera. Munduak emoten dauan bakea ez dana. Ez zaitzeze larritu, ez izan bildurrik. 28 Entzun dozue esan dautsuedan au: ‘Banoa, baiña zeuekazi egotera etorriko naz barriro’. Benetan maite banozue, poztu egin bear zaree*, niri Aitagan noala esaten entzutean, Aita ni baiño andiango da-ta. 29 Orain-txe esan dautsuet, aurretiaz: ori jazo daitenean, sinisteko errazoi bat geiago izan dagizuen. 30 Onezkero ez dot zuekazi berbaldi luzerik izango, mundu au indarkeriaz agintzen dauana ur dago-ta. Ez dauko, jakiña, aginpiderik nire aurka; 31 baiña olantxe izan bear da, nik Aita maite dodala eta Berak agindu eustan egikizuna zintzoro beteten dodala, munduak jakin dagian. Jagi zaitzeze. Goazan emendik.”

Jesus da benetako maatsondoa (Jn 15, 1-17)

1 “Ni benetako maatsondoa naz, eta nire Aita maatsizaiña da. 2 Fruturik ez dakarren nire edozein maatsaien, Aitak inausi egiten dau eta frutua dakarrena garbitu, frutu geiago ekarri dagian. 3 Zuek, onezkero, garbi zagoze, iragarri dautsuedan mandatuari eskerrak. 4 Iraun egizue nigan bat eginda, nik zuekan lez. Maatsondoari bat eginda egon ezik, maatsaienak berez fruturik ezin ekarri daike; orixe jazoko yatzue zeuei be, nigan bat eginda ez bazagoze.

5 “Ni maatsondoa naz; zuek, maatsaienak. Ni aregaz bat eginda nagoanez, nigan bat eginda irauten dauanak, frutua ugari dakar: nigandik bananduta, ezin ezer egin daikezue-ta. 6 Nigan bat eginda irauten ez dauana, kanpora jaurtiten dabe, fruturik ez dakarren maatsaienaz egiten danez. Ataraten diran maatsaien oneik igartu egiten dira, eta gero batu ta sutara jaurtiten dabez, erre daitezten. 7 Nigan bat eginda bizi bazaree eta nire mandatuak zuekan bizirik irauten badau, eskatu nai dagizuena eta jadetsi egingo dozue. 8 Neure Aitaren aintzarako da zuek frutua ugari emotea eta orrela zuek neure ikasle lez agertzea. 9 Aitak ni maite nauanez maite zaituet neuk be zuek. Iraun egizue neure maitasu-

nean. 10 Baiña neure aginduak gordeten badozue bakarrik iraugo dozue nire maitasunean, neuk be nire Aitaren aginduak gorde dodanez eta Aren maitasunean irauten dodanez. 11 Neure pozetan eskuartu dagizuen esan dautsuet au, eta zuen poza bete-betea izan daiten.

12 “Auxe da nire agindua: alkar maite izan dagizuena, nik zuek maite izan zaituedanez. 13 Bere adiskideen alde bizia emotea baiño maitasun andiagorik ez dago. 14 Neuk agintzen dautsuedana egiten badozue, neure adiskide zaree. 15 Onezkero, ez dautsuet zuei morroi esango, bere ugazabaren isilpekoak morroiak ez dakiz-ta. Aurrerantzean, zuei adiskide dirautsuet, nire Aitari entzun neutsan guztia jakiñerazo dautsuet-eta. 16 Ez nenduzuen zuek ni aukeratu; neu izan nintzan zuek aukeratu zenduedazana. Eta joan zaitezen eta frutua ugari ta iraukorra emon dagizuen aukeratu zaituet. Orrela, nire izenean Aitari eskatu dagiozuen edozer, emon egingo dautsue Berak. 17 Nik agintzen dautsuedana auxe da: alkar maite izan dagizuena.”

Munduak gorroto izango dautse Jesusen ikasleai (Jn 15, 18-27; 16, 1-4)

18 “Munduak gorroto badautsue, jakin egizue, leenen neuri izan eustana gorroto. 19 Munduarenak bazintzaze, munduak bere zerbait lez izango zendukeez maite; baiña zuek ez zaree munduarenak, neuk aukeratu eta atara zenduedazan mundutik-eta. Orregaitik, munduak gorroto dautsue. 20 Izan egizue gogoan esan dautsuedan au: ‘Morroia ez da bere ugazaba baiño nagusiagoa’. Ni aurrean erabili nabenez, zeuek be aurrean erabiliko zaitue; eta nire irakatsia onartu dabenez onartuko dabe zuen irakatsia be. 21 Neugaitik erabiliko zaitue orrela, bialdu nendua ez dabe ezagutzen-eta. 22 Ni etorri ez banintz edo onen argiro berba egin ez baneutse, ez litzakezan errudun izango; baiña orain ez dabe euren pekatuarentzako atxakirik. 23 Niri gorroto daustanak, neure Aitari be gorroto dautso. 24 Nik arein aurrean beste inok egin ez dauzan egintzak egin ez baneuz, ez litzakezan errudun izango; baiña ikusi dabez egintzok, eta, ala ta guzti be, nire Aitari ta niri gorroto dauskue. 25 Baiña

alantxe beteten da arein Legean idatzitako au: 'Errazoi bagarik izan dauste gorroto'*. 26 Nik bialduko dautsuedan Bitartekoa*, Egiaen Espiritua, Aitagandik datorrena, etorri daitenean, Berak egingo dau testigantza nire alde. 27 Eta zeuek be izango zaree nire testigu, asierarik neugaz egon zaree-ta."

(Jn 16) 1 "Zuen sinismena tentaldian jausi ez daiten esan dautsuet guzti au. 2 Izan be, sinagogatik kanpora botako zaitue. Geiago be bai: bizia kenduko dautsuen ordua be elduko da, orrezaz Jaungoikoari gurtza emoten dautsoela uste izanik. 3 Eta ori, ez nire Aita ez ni ezagutzen ez gaituelako egingo dabe. 4 Aurretiaz dirautsuet au, ori jazo daitenean, aurretiaz iragarri izan neutsuela gogoratu dagizuen. Asieran ez neutsuen onelakorik esan nai, ni zeukeaz nengoan-eta."

Espiritu Santuaren ekintza (Jn 16, 5-15)

5 "Baiña orain, bialdu nenduagana noa barriri. ¿Zegaitik ez daustazue zuetariko iñok be nora noan itauntzen? 6 Baiña, zuei gaiok iragarrean, tristureak artu zaitue. 7 Alan be, egokiago yatzue ni joatea. Egia dirautsuet. Izan be, ni ez banoa, ez yatzue Bitartekoa etorriko; ni banoa, barriz, neuk bialduko dautsuet. 8 A etorri daitenean, Berak argituko dautse munduarenak diranai pekatua non dagoan, salbamenerako bidea non dagoan eta galtze-epaia non dagoan. 9 Pekatua, areik ni ez onartzean dago; 10 salbamenerako bidea, ni Aitagana joatean, eta orregaitik, aurrerantzean ez nozue ikusiko; 11 eta galtze-epaia, mundu onetan indarkeriaz agintzen dauana onezkero galduta egotean*."

12 "Gai geiago be esango neuskizue, baiña orain ezin ulertu zeinkeez. 13 Egiaen Espiritua etorri daitenean, Berak zuzenduko zaitue egia guztia ulertu aal izan dagizuen*. Ez dau bere buruz berba egingo: entzun dauana bakarrik esango dau eta jazoko diranak iragarriko dautsuez. 14 Berak goratuko nau ni, adierazo dagituen guztia neugandik artuko dau-ta. 15 Aitak daukan guztia, neurea be bada; orrexegaitik esan dautsuet, Espirituak adierazo dagituen guztia neugandik artuko dauala."

Ikasleen tristurea ta poza (Jn 16, 16-24)

16 "Laster, ez nozue ikusiko; baiña zerbait geroago barriri ikusiko nozue."

17 Orduan, Jesusen ikasleatariko batzuek auxe iñoen euren artean: "¿Zer adierazoten ete-dau 'Laster ez nozue ikusiko, eta zerbait geroago barriri ikusiko nozue', eta 'Aitagana noa' dirauskun orrek? 18 ¿Zer adierazoten ete-dau 'laster' orrek? —itauntzen utsoen barriri alkarri—. Ez dogu ulertzen."

19 Ikasleak zerbait argitu nai ebela konturaturik, Jesusek auxe esan utsen: "Artega zagoze nire berbon esanaiaz: 'Laster, ez nozue ikusiko, baiña zerbait geroago barriri ikusiko nozue'. 20 Benetan dirautsuet: negar eta antzi egingo dozue zuek, eta munduarenak diranak poztu egingo dira; zuek biotz-minduta egongo zaree, baiña zuen tristurea poz biurtuko da. 21 Emakumea, seiña argitara ekarteko dagoanean, larri dago, ordua eldu yako-ta; baiña, umea jaio yakonean, bere pozak aaztu-erazo egiten dautso leengo atsekabea eta oso zorioneko da mundura ume bat ekarri daualako. 22 Orrelaxe zeuek be: orain biotz-minduta zagoze, baiña nik barriri ikusiko zaituet eta poztu egingo zaree barriri, zuen poza iñok be ezin kendu aal izateraiño."

23 "Egun ori eldu daitenean, ez dozue niri ezer itauntzeko bearrizunik izango. Benetan dirautsuet: Aitari neure izenean eskatu dagiozuen edozer, Aitak emon egingo dautsue. 24 Orain arte ez dozue nire izenean ezer be eskatu. Eskatu egizue, eta artu egingo dozue, zuen poza bete-betea izan daiten."

Jesusek mundua azpiratu egin dau (Jn 16, 25-28)

25 "Orain arte ipuiñen bidez egin dautsuet berba; baiña aurrerantzean ez dautsuet berbakera au erabiliko: argi ta garbi emongo dautsuet Aitaren barri. 26 Egun ori eldu daitenean, zeuek aurkeztuko dautsazue zuen eskariak Aitari nire izenean. Eta nik ez dirautsuet Aitaren aurrean zuen alde erregutuko dodanik; 27 Aitak berak maite zaitue-ta. Eta maite be, zuek ni maite nozuelako eta ni Jaungoikoagandik etorri nazala sinistu dozuelako

maite zaitue. 28 Aitagandik urten eta mundura etorri nintzan; orain, barriz, barriri Aitagana joateko izten dot mundua."

Bakea eta uste ona (Jn 16, 29-33)

29 Ikasleak auxe esan utsoen: "Orain bai, orain argi ta garbi egiten dozu berba, eta ez ipuiñen bidez. 30 Orain ziur gagoz zuk dana dakizuna eta ez dozuna iñoren itaun-bearrik; orregaitik, bai, sinisten dogu Jaungoikoagandik etorri zareana." 31 Eta Jesusek arei: "¿Ziur zagoze orain sinisten dozuela? 32 Begira, ba: laster da ordua —obeto esateko, eldu be egin da—, eta zuetariko baktotxa bere aldetik sakabanatuko da eta bakarrik itziko nozue. Baiña ni ez nago bakarrik, Aita neugaz dago-ta. 33 Neugan dozuen batasunean bakea aurkitu aal izan dagizuen esan dautsuet guzti au. Munduan atsekabeak izango dozue; baiña, izan adorea!: neuk azpiratu dot mundua."

Jesusen otoitza (Jn 17, 1-19)

1 Guzti ori esanda gero, Jesusek, begiak zerura jasorik, auxe esan eban: "Aita, eldu da ordua. Goratu egizu zure Semea, zure Semeak be zeu goratu zagizan. 2 Gizon guztien gaiñeko aginpidea emon zeutsan; Arek orain betiko bizia emon dagitsela zuk emon dautsazuzan guztiai. 3 (Eta auxe da betiko bizia: ezagutu zagiezala zu egiazko Jaungoiko bakar lez, baita Jesukristo be zeure bialdua lez.)

4 "Nik zeure aintza agertu dot emen, mundu onetan, egiteko emon zeustan lana buruturik. 5 Orain, ba, Aita, goratu nagizu zure aurrean, mundua izan baiño leen zeugaz batera* neukan aintzaz. 6 Egin dodaz aalegiñak, mundutik atarata neure ardurapean itzi zenduzan areik zeu ezagutu zengiezan. Zeureak ziran; zeuk emon zeustazan, eta zure mandatuari esana egin dautsoe. 7 Ulertu dabe orain, zuk emon zeustan guztia zeurea dana, 8 baita onartu be egin dabe zuk emon zeustan irakatsi au. Orain ziur be ziur dakie ni zeugandik natorrena eta sinistu dabe zeu zareana bialdu nozuna."

9 "Euron alde erregutzen dot. Ez dautsut munduarenak diranen alde* erregutzen, zeuk emon daustazuzan alde baiño, zeureak dira-ta. 10 Nire guztia zeurea da, eta zure guztia neurea, eta euron egiten dau dizdiz nire aintzak."

11 "Onezkero, ni ez naz munduan egongo; oneik, barriz, munduan geratzen dira, eta ni zeugana noa. Zaindu egizuz zeure aal-izateaz, Aita santu orrek, neuri emon daustazuzanok, bat eginda bizi daitezcan, zu ta ni bat gareanez. 12 Zaindu be, oneitariko bat bera be ez galtzeraiño zaindu dodaz; galtzekoa zana bakarrik galdu da, Liburu Santukoa bete zedin. 13 Orain, barriz, zeugana noa. Gaiok oraindiño munduan nagoan artean badiñodaz, oneik nire pozetan oso-osorik eskuartu dagien da."

14 "Nik zeure mandatu emon dautset, baiña munduak gorroto dautse, ez dira munduarenak-eta, neu be munduarena ez nazanez. 15 Ez dautsut oneik mundutik atarateko eskatzen, Gaiztoagandik* gorde dagizuzala baiño. 16 Ni munduarena ez nazanez, oneik be ez dira munduarenak. 17 Egizu, oso-osorik zeureak* izan daitezcala egiaen bidez: zeure mandatu da egia. 18 Nik mundura bialdu dodaz, zeuk be ni bialdu nenduzunez. 19 Onein alde neure burua eskintzen dautsut, eurok be egia- ren bidez euren buruak oso-osorik eskiñi dagitzuezan*."

Guztiok bat izan daitezcala (Jn 17, 20-26)

20 "Eta ez dautsut onein alde bakarrik eskatzen; onein mandatuaren bidez neu onartuko naben guztien alde be erregutzen dautsut."

21 "Guztiok bat eginda bizi daitezcala eskatzen dautsut. Aita, zu nigan eta ni zukan gagozanez, eurok be gugaz bat eginda egon daitezcala. Onela, zeuk bialdu nozula sinistu aal izango dau munduak. 22 Zuk niri emon zeustan aintza, euroi emon dautset nik, bat izan daitezcan, gu biok bat gareanez. 23 Ni onekan, eta zu nigan, batasun osora eldu daitezcan; onela, zeuk bialdu nozula ezagutuko dau munduak, eta zuk ni maite nozunez maite dozuzala oneik. 24 Aita, zuk emon daustazuzan guzti oneik, nigaz batera neu egon naiten tokian egotera eldu daitezcala gura dot nik: nire aintzari, zeuk emon

zeustan aintzari begira egonik poztu daitezana, mundua izan baiño leen be maitatzen nenduzun-eta.

25 "Aita zuzen ori: munduak ez zaitu ezagutu; nik, barriz, bai, ezagutzen zaitut, eta guzti oneik ezagutu dabe zeuk bialdu nozuna. 26 Zu nor zarea ezaguerazo dauset, eta aurrerantzean be ezaguerazoko dauset: zuk daustazun maitasuna eurokan be egon daiten eta neu be eurokan egon naiten."

Jesusek Pedroren ukatzeak aurretiaz iragarten dauz (Mt 26, 30-35)

30 Gero, eskerrak emoteko gorapen-kantua abestu eben, eta Oriomedirantz urten ziran.

31 Orduan, Jesusek auxe esan eutsen: "Gau onetan zuek nigan dozuen sinismenak uts egingo dau, Liburu Santuak olantxe diño-eta: 'Artzaiña zaurituko dot eta artaldeko ardiak sakabanatu egingo dira'*. 22 Baiña, nire biztuera-ostean zeuen aurrean joango naz Galileara."

33 Pedrok auxe esan eutsan: "Zuganako sinismena guztiak galduarren be; nik ez dot galduko!" 34 Eta Jesusek ari: "Benetan dirausut: gau onetan berton, oillarrak / (Mk) birritan / jo baiño leen, zuk iru aldiz ukatuko nozu." 35 Eta Pedrok Jesusi barrero be: "Ezta onetan neure bizia galdu bear badot be, ez zaitut nik ukatuko!" Eta orixe berori ifioen beste ikasleak be.

Eginbide barriak (Lk 22, 35-38)

35 Auxe be esan eutsen Jesusek bere ikasleai: "Zakuto, bide-zorro ta sandalia bagarik bialdu zenduedazanean, ¿zerbaiten bearrik izan zenduen?" "Ezerenik be ez", erantzun eutsen areik. 36 Eta Jesusek barrero arei: "Orain, ostera, zakutoa euki dagianak, beragaz eroan dagiala, eta bidezorroa euki dagianak be bardin egin dagiala; eta ezpatarik euki ez dagianak, bere soingaiñekoa saldu eta ezpatea erosi dagiala. 37 Izan be, badirautsuet: neugan beteko da Liburu Santuak diñoan au: 'Gaizkilletzat artu eben'*. Nitzaz idatzi dan guztia, bete egin bear da." 38 Areik auxe esan eben: "Jauna, emen daukaguz ezpata bi!" "Naikoa da!",

esan eutsen Jesusek.

Jesusen otoitza Jetsemani-n (Mt 26, 36-38)

36 Jesusek, bere ikasleakaz Jetsemani izeneko tokira eltzean, auxe esan eutsen: "Geratu zaitze emen, ni aruntzago otoitz egitera noan artean. / (Lk) Otoitz egizue, tentaldian jausi ez zaitzen. / 37 Eta Pedro ta Zebedeoren seme biak, / (Mk) Santiago ta Joan, / beragaz eroan ebazan. Orduan, mintzen eta larritzen asi zan, 38 eta auxe esan eutsen: "Eriotz-larriak artu nau. Geratu emen eta iratzarririk egon zaitze nigan batera."

39 Zerbait aurrerago joan zan, eta, lurreraiño auspazturik, olantxe egin eban otoitz: "Nire Aita, aal bada, urrindu egizu nigandik samiñezko edontzi au; baiña ez bedi neuk nai dodana egin, zeuk nai dagizuna baiño."

40 Orduan, ikasleak egozan tokira biurtu zan, eta, areik lotan aurkitzean, Pedrori auxe esan eutsan: / (Mk) Simon, ¿lo zagoz? / ¿Ordubete be ezin egon izan zaree nigan iratzarririk? 41 Egon zaitze iratzarririk eta otoitz egizue, ur dagoan tentaldian jausi ez zaitzen. Gogo ona dozue, bai, baiña ez daukazue indarririk."

42 Arekandik bigarrenez alde egin eta olantxe egin eban otoitz: "Nire Aita, samiñezko edontzi au nik edan bagarik ezin igaro bada, egin bedi zeuk nai dagizuna."

43 Ikasleak egozan tokira barrero etorririk, barrero be lotan aurkitu ebazan, logureak jota / (Mk) Eta ez eben jakin Jesusi zer erantzun. / 44 Beraz, egozan lez itzi ebazan, eta, arekandik alde egiñik, irugarren aldiz berba berberakaz egin eban otoitz. 45 Barrero etorri zanean, auxe esan eutsen: "¿Oraindiño be lotan eta atsedan artzen irauten dozue? Eldu da ordua: Gizaseme au pekatarien eskuetan izango da itzia! 46 Jagi zaitze, goazan. Ementxe dago ni saltzen nauana."

Jesus, lotuta daroe (Jn 18, 2-9; Mt 26, 47-56)

2 Judasek, saltzailleak, ondo ezagutzen eban toki a, Jesus bere ikasleakaz ara sarritan joaten zan-eta. 3 Judasek, ba, abadeburu ta parastarrak bi-

aldutako gudari-talde* bat eta jaurettxeko zaintzailleak beragaz artuta, toki aretara jo eban. Iskillo [arma], argizuzi ta argiontzia eroiezan.

4 Jesusek, gaiñera etorkion guztia oso ondo ekian ezkerro, arei bidera urtenda, "¿Noren billa zatoze?", itandu eutsen. 5 "Nazaretoko Jesusen billa", erantzun eutsen areik. Eta Jesusek arei: "Neu naz."

Judas, saltzaillea, arekaz egoan. 6 Jesusek arei "Neu naz" esatean, areik atzeraka eginda, lurrera jausi ziran. 7 Jesusek, barrero be, "¿Noren billa zatoze?", itandu eutsen. "Nazaretoko Jesusen billa", erantzun eutsen barrero areik. 8 Eta Jesusek arei: "Esan dausuet neu nazana. Beraz, neure billa bazatoze, itzi onei joaten." 9 (Alantxe bete zan Berak esan izan eban au: "Zuk emon zeustazantzariko bat bera be ez dot galdu".)

(Mt 26) 47 Jesusek berbetan ziduala, Judas, amabi ikasleatariko bat, eldu zan. Gizatalde andia lagun ebala etorren, ezpata ta makillakaz, abadeburu ta erriko zaarrak / (Mk) eta Lege-irakasleak / bialduta, / (Mk) Judas izeneko amabietariko bat buru ebela. / 48 Judasek, saltzailleak, ezaugarri au emon izan eutsen: "Nik laztandu dagidana, axe da. Lotu egizue."

49 Jesusegana urreraturik, ba, "Agur, Irakasle!", esan eutsan. Eta laztan bat emon eutsan. 50 Eta Jesusek ari: "Adiskide, egitera etorri zareana, egizu onezkerro. / (Jn) Judas, ¿laltan batatz saltzen dozu Gizaseme au?" / Bereala besteak etorri ziran, eta, Jesusi eskuak ezarririk, lotu egin eben. 51 Orduan, Jesusegago egoan batek, / (Jn) Simon Pedrok, / ezpatea atarata, zartada batatz abade nagusiaren morroiari belarria moztu eutsan. / (Jn, 10) Morroi onen izena Malko zan. / 52 Baiña Jesusek ari: "Gorde ezpata ori. Ezpatea darabilen guztiak, ezpatatz ilgo dira. 53 ¿Ez al-do zu nire Aitari laguntza eskatu daikeodanik, eta Arek oraintxe berton amabi aingeru-gudarozte* bialduko leuskidazanik? 54 Baiña orretara, ¿zelan beteko litzake Liburu Santuetakoa, au olantxe jazo bear dala diño-ta?"

55 Orduan, Jesusek laguntaldeari auxe esan eutsan: "¿Zegaitik etorri zaree ni lotzera ezpata eta makillakaz, lapur-billa lez? Egun oro jardun izan dot zuen artean jaurettxean irakasten, eta ez nozue

atxillotu. 56 Baiña guzti au, profetak idatzi ebana bete daiten jazoten da."

Une aretan, Jesusen ikasle guztiak Jesus bertan-beera itzi eta iges egin eben. (Mk 14) 51 Mutil batek Jesusi jarraitzen eutsan, izareaz bakarrik estalduta. Ari be oratu egin eutsen. 52 Baiña arek, izarea itzita, iges egin eban, billoizik.

Jesus, Anasen aurrean (Jn 18, 13-14; 19-24)

13 Andik, urte aretan abade nagusi zan Anasen etxera eroan eben; Anas, Kaifasen aitagiñarreba zan. 14 (Kaifas au, judarrai burubide au emon izan eutsena zan: "Egoki da erriagaitik gizon bat bakarra iltea".)

19 Abade nagusiak Jesusi beronen ikasle ta irakatsiari buruz itandu eutsan. 20 Eta Jesusek ari: "Nik guztiari beti agiri-agirian egin dauset berba. Judar guztiak batzen diran sinagogetan eta jaurettxean irakatsi dot. Isillean ez dot ezer be irakatsi. 21 ¿Zegaitik itaunketa ori? Itandu egiezu nire entzuleai; eurak emongo dausue nik esan dodanaren barri."

22 Erantzun ori entzutean, ondoan egozan zaintzailleatariko batek matraillako bat emon eutsan Jesusi, esanez: "¿Zelan erantzuten dausazu orrela abade nagusiari?" 23 Eta Jesusek ari: "Oker egin badot berba, argitu egidazu zetan; berba zuzen egin badot, barriz, ¿zegaitik jotzen nozu?" 24 Orduan, Anasek Kaifas abade nagusiagana bialdu eban, lotuta.

Jesus, Batzar Nagusiaren aurrean (Mt 26, 57-68)

57 Jesus lotu izan ebanek Kaifas abade nagusiaren etxera eroan eben, Lege-irakasleak eta zaarrak batuta egozan tokira. 58 Pedrok Jesusi urrindik jarraitu eutsan, abade nagusiaren etxeko atarte-raiño; bera be barruan sartu eta morroiaren ondoan jesarri zan, guzti a zetan amaitzen zan ikusteko.

59 Abadeburuak eta Batzar Nagusiko guztiak Jesusen aurka guzurrezko testigantza baten billa ziarduen, Ari eriotza emoteko; 60 baiña arein aurrean guzurrezko testigu asko aurkeztuarren be, ez

eben ezer aurkitzen. Azkenez, testigu bi aurkeztu ziran, 61 eta auxe esan eben: "Onek auxe esan dau: 'Jaungoikoaren etxea beera bota daiket nik, eta iru egunen barruan barriro jaso.'" 62 Abade nagusiak, zutundurik, auxe itandu eutsan: "¿Ez dozu ezer erantzuten oneik diñoenaren aurka?"

63 Baiña Jesus isilik geratu zan. Orduan, abade nagusiak auxe esan eutsan: "Jaungoiko biziaren izenean agintzen dautsut: esan egiguzu Mesias, Jaungoikoaren Semea, zeu zarean!" 64 "Zeuk esan dozu —erantzun eutsan Jesusek—. Baiña auxe be esango dot: Aurrerantzean 'Gizasemea Jaungoiko guztiaaldunaren ondoan leku goragarrian jesarrita eta zeruko odel-gaiñean etorten' * ikusiko dozue."

65 Ori entzutean, abade nagusiak, asarre-etzau-garriztat bere jantziak urraturik, auxe esan eban: "Biraoa esan dau! ¿Zetarako nai dogu testigantza geiagorik? Entzun dozue orren biraoa! 66 ¿Zer diñoze orretzaz?" "Eriotzarako errudun dala!", erantzun eben areik.

67 Bereala aurpegira txistua jaurtiten eta ma-traillakoak eta ukabilkadak emoten asi yakozan, 68 deadarka iñoen artean: "Igarri, Mesias, nok jo zaituan!"

Pedroren ukatzeak (Jn 18, 15-18)

15 Simon Pedrok eta beste ikasle batek Jesusi jarraitu egin eutsen. Ikasle au abade nagusiaren ezaguna zan, eta Jesusegaz batera sartu zan abade nagusiaren etxeko beebarruan. 16 Pedro, ostera, kanpoan geratu zan, ate-ondoan. Orduan, abade nagusiaren ezaguna zan beste ikasleak, neskame atezaiñari berba egiñik, Pedro sartzea lortu eban. 17 Baiña neskame atezaiñak, Pedrogana begira jarritik, "¿Ez al-zara zu gizon orren ikasleatarikoa?", itandu eutsan. "Ez, ez naz", erantzun eban Pedrok. 18 Otz somatzen eben ezker, morroiak eta zaintzailleak su-meta bat iziotu eben eta zutunik egozan, su-inguruan, berotzen. Pedro be arekaz batera geratu zan, zutunik, berotzen.

Pedrok barriro be ukatu (Jn 18, 25-27)

25 Bitartean, Simon Pedrok su-meta-ondoan

irautean eban, zutunik, berotzen. Norbaitek auxe itandu eutsan: "¿Zu ez zara, ba, gizon orren ikasleatarikoa?" Pedrok ukatu egin eban: "Ez, ez naz." 26 Baiña abade nagusiaren morroiatariko batek, Pedrok belarria ebagi izan eutsanak, auxe esan eutsan: "¿Ezetz? Neuk ikusi zaitut ortuan Aregaz batera!" 27 Pedrok barriro be ukatu. Eta une aretan oillar batek kukurruku egin eban.

Jesus, Batzar Nagusiaren aurrean (Lk 22, 66-71; 23, 1)

66 Egundu zanean, erriko zaarrak, abadeburuak eta Lege-irakasleak batu egin ziran, eta Jesus Batzar Nagusiaren aurrera eroan eben. 67 An auxe itandu eutsen: "¿Mesias zara zu? Esan egiguzu!" Eta Jesusek arei: "Esaten badautset be, ez daustazue sinistuko; 68 eta itaunik egiten badautsuet be, ez daustazue erantzungo. 69 Alan be, oraindik, Gizaseme au leku goragarrian jesarriko da Jaungoiko guztiaaldunaren ondoan." 70 Guztiak auxe itandu eben: "Beraz, zu Jaungoikoaren Semea zara?" "Zeuk diñozue —erantzun eban Jesusek—; neu naz." 71 Orduan, areik auxe esan eben: "¿Zetarako nai dogu beste testigurik? Geuk entzun dautsagu beronen agotik."

23, 1 Gero, guztiak jagi egin ziran, eta Pilatoren aurrera eroan eben Jesus.

Judasen eriotza (Mt 27, 3-10)

3 Bitartean, Judas, saltzaillea, Jesus eriotzara galdu izan ebela ikustean, kezka betetik, abadeburu ta zaarrai ogetamar zidar-diruak biurtzera joan zan. 4 Auxe esan eutsen: "Gizon errubagea ilgo da eta neuk dot orren errua!" "Ori zeure arazoa da eta ez gurea", erantzun eutsen areik. 5 Orduan, Judasek dirua jaurtzean jaurti eban. Gero, joanda, bere burua urkatu egin eban.

6 Abadeburuak, diruak batuta, auxe esan eben: "Diru au odolez loituta dago. Ezin sartu daikegu eskingai-kutxan." 7 Azkenez, diruaz Ontzigiñaren Soloa izeneko lurra erostea erabagi eben eta kanpotarren illobitegitzat erabiltea. 8 Orregaitik, solo arek izena "Odol-solo" artu eban, eta gaur arte be

solo ari orrelaxe deritoe. 9 Olantxe bete zan Jeremias profetak esan eban au: "Ogetamar zidar-diru jaso ebezan israeldarrak, salgai egoanari eurak jarritako balioa, 10 eta arekaz ontzigiñaren soloa erosi eben, Jaunak agindu izan eustanez" *.

Jesus, Pilatoren aurrean

(Jn 18, 28-38; Lk 23, 4-7)

28 Gero, Kaifasen etxetik jaurlariaren jauregi-
ra eroan eben Jesus. Goizaldea zan. Judarrak ez ziran jauregian sartu, lege-loikeria* ez egiteko, onek Pazko-aparitan eskuartzea galerazo egingo leuskien-eta. 29 Orregaitik, Pilatok* kanpora urten bear izan eban, arei itauntzera: "¿Zetan salatzen dozue gizon au?" 30 "Au gaizkille ez balitz, ez geuskizun ekarriko", erantzun eben areik. 31 Eta Pilatok arei: "Ondo da; eroan eta zeuen legebidez epaitu egizue." Eta judarrak Pilatori: "Guk ez dogu iñori eriotza emoteko eskubiderik."

32 Olantxe bete zan Jesusek iragarri izan ebana, zein erañako eriotza eroango eban.

33 Orduan, Pilato barriro be bere jauregian sartu zan; eta, Jesusi dei egiñik, "¿Judarren errege zara zu?", itandu eutsan. 34 Eta Jesusek ari: "Itaun ori, ¿zeure buruz egiten daustazu, ala nitzaz beste batzuek esan dautsuelako?" 35 "¿Judarra naz, ba, ni? —esan eutsan Pilatok—. Zeure erriarrak eta abadeburuak dira nigana ekarri zaituenak. ¿Zer egin dozu?" 36 Eta Jesusek Pilatori: "Nire erregetza ez da mundu onetakoa. Nire erregetza mundu onetakoa balitz, nire jarraitzailleak burrukan egingo leukeen, ni judarren eskuetan jaustea galerazoteko. Baiña ez, nire erregetza ez da mundu onetakoa."

37 Pilatok auxe itandu eutsan barriro: "Beraz, ¿errege zara zu?" Eta Jesusek Pilatori: "Bai, errege naz, zeuk diñozunez. Eta nire egikizuna egiaren alde testigantza egitea da. Ain zuzen be, orretarakoxe jaio nintzan, orretarakoxe etorri nintzan mundura. Egia maite dauan edonok, nire berbotsa entzun egiten dau." 38 "Egia! ¿Zer da, ba, egia?", esan eban Pilatok.

(Lk 23) 4 Pilatok abadeburuak ta aurrean egozan guztiai auxe esan eutsen: "Ez dot nik gizon

onagan errurik aurkitzen." 5 Baiña areik gogorrango ziarduen esaten: "Bere irakaspenaz Judea guztian erria naasten diardu. Galilean asi zan, eta onaxegiño eldu da. 6 Pilatok, ori entzutean, Jesus galilearra ete-zan itandu eban; 7 eta, galilearra izatean, Erodesen menpeko zala jakin ebanean, Erodesegana bialdu eban, au be egun areitan Jerusalemenean egoan-eta.

Jesus, Erodesen aurrean (Lk 23, 8-12)

8 Erodes, Jesus ikustean, poztu egin zan; izan be, Aretzaz berba egiten sarritan entzun izan eban, eta aspaldian egoan Jesus ezagutzeko gurariz. Gaiñera, mirariren bat egiten ikusiko ebala uste eban. 9 Orregaitik, Erodesek Jesusi itaun asko egin eutsazan, baiña Jesusek ez eutsan berbarik be erantzun. 10 An ziarduen ekin eta ekin abadeburu ta Lege-irakasleak be Jesus salatzen. 11 Erodesek be, bere gudariakaz batera, Jesus iguindu eta Aren lepotik barre egin eban. Jesusi errege-soingaiñeko eder bat jantzi eta Pilatori bialdu eutsan barriro. 12 Egun aretan, Erodes eta Pilato adiskidetu egin ziran, ordurarte alkarregaz asarratuta egozan-eta.

Jesus, barriro be, Pilatoren aurrean

(Lk 23, 13-16)

13 Pilatok, ba, abadeburuak, agintariak eta erria baturik, 14 auxe esan eutsen: "Gizon au erri-naastaille dala esanik ekarri daustazue; baiña nik zeuen aurrean itandu dautsat eta ez dot ezeren errudun aurkitu. 15 Eta Erodesek* be ez, barriro onaxe bialdu dau-ta. Argi dago, ba, gizon onek ez dauana eriotzarako ezer be egin. 16 Beraz, zigortu eta gero askatu egingo dot."

¿Jesus ala Barrabas? (Mt 27, 15-23)

15 Pazko-egunean, erromatar jaurlariak kartzelan egoanetariko norbaiti askatasuna emon oi eutsan, laguntaldeak aukeratu egianari. 16 Baegoan orduan giltzapeko entzutetsu bat, Barrabas* izeneko. 17 Pilatok, laguntaldea batuta ikusi ebanean, auxe itandu eban: "¿Nor nai dozue askatu

dagitzuedan, Barrabas ala Jesus ori, Mesias deritzoena?" 18 Jesus ikusi-eziñagaitik emon izan eutsoela baekialako itandu eban ori Pilatok.

19 Jaurlaria auzi-aulkian jesarrita egoan artean, bere emazteak mandatu au bialdu eutsan: "Gizon ori errubagea da. Ez zaitetz gizon orren gora-beeretan sartu. Ez artu zure gainean orri jazo dakiona. Bart amesetan, berori dala-ta, gorriak ikusi dodaz."

20 Baiña abadeburuak eta zaarrak laguntaldea berotu egin eben, Barrabasen askatasuna eta Jesusen eriotza eskatu egien. 21 Jaurlariak barriro be auxe itandu eban: "Biotarik, ¿nor nai dozue askatu dagitzuedan?" "Barrabas!", erantzun eben areik. 22 Eta Pilatok arei: "¿Eta zer egingo dautsat, ba, Mesias deritzoen Jesus oni?" "Gurutzean josi!", erantzun eben guztiak. 23 "Baiña, ¿ze(r) gaiztakeri egin dau, ba?", itandu eban Pilatok. Baiña areik geroago ta gogorrago iñoen deadarka: "Gurutzean josi!"

Arantzazko koroea (Mt 27, 27-30)

27 Bereala, jaurliaren gudariak Jesus gudaletxe-barrura eroan eta gudari-talde guztia Jesusen inguruan batu eben; 28 eta, Jesusi soñiekoak erantzirik, estalki gorri bat* ipiñi eutsoen sorbal-dan zear; 29 buruan arantzazko koroea ezarri eutsoen, eta kaiñaberazko makillea eskumako eskuan. Gero, Aren aurrean belaunikoturik, iraindu egiten eben, "Gora judarren erregea!", deadarka. 30 Eta txistua jaurtiten eutsoen eta kaiñabereaz buruan jotzen eben.

"Ona emen gizona!" (Jn 19, 4-11)

4 Pilatok, barriro kanpora urtenda, auxe esan eutsen: "Entzun: barriro dakartsuet, eta argi geratu daitela au: ez dautsat gizon oni eriotzara galtzeko errazoirik aurkitzen."

5 Jesus, ba, erriagana aurkeztua izan zan. Bere buru-gaiñean arantzazko koroea eroian, eta bere sorbalda-gaiñean purpurazko soingaiñekoa. "Ona emen gizona!", esan eutsen Pilatok. 6 Abadeburuak eta onein zaintzailleak, Jesus ikustean,

deadarka asi ziran: "Gurutzera ori! Gurutzera!" Eta Pilatok arei: "Artu zeuek eta gurutzeratu; nik ez dot onegan errurik aurkitzen." 7 Eta judarrak Pilatori: "Guk badogu legea, eta legez eriotza bear dau, bere burua Jaungoikoaren Seme egin dau-ta."

8 Ori entzutean, Pilato geiago bildurtu zan. 9 Barriro jauregian sarturik, "¿Nongoa zara zu?", itandu eutsan Jesusi. Baiña Jesussek ez eutsan erantzunik emon. 10 "¿Zer? —esan eutsan Pilatok—. ¿Ez dozu barbarik niretzat? ¿Ez al-dakizu zu askatzeko naiz gurutzean josteko eskubidea dodana?"

11 Eta Jesussek ari: "Ez zeuke eskubiderik nire aurka, Jaungoikoak emon ez baleutsu; orregaitik, zure eskuetan jarri nauana, zu baiño askozaz errudunago da."

Eriotz-epaia (Jn 19, 12-15; Mt 27, 24-26)

12 Arrezkero, Pilatok Jesus askatzeko aalegin guztiak egiten ziarduan. Baiña judarrak deadarka zirautsoen: "Gizon ori askatzen badozu, ez zara enperadorearen adiskide. Bere burua errege egin nai dauana, enperadorearen arerio da."

13 Gaion alde txarra ikustean, Jesus kanpora atarateko agindurik, Pilato auzi-aulkian jesarri zan*, "Losadura" deritzon tokian —judarren berbakeraz, "Gábbata"—. 14 Pazko-aurreguna zan, eguerdi-aldea*. Pilatok judarrai auxe esan eutsen: "Ona emen zuen erregea!" 15 Baiña areik deadarka asi ziran: "Kendu ori erditik! Il egizu! Gurutzera ori!" Eta Pilatok arei: "¿Zeuen erregea josiko dot, ba, gurutzean?" "Erromatar enperadorea da gure errege bakarra", erantzun eben abadeburuak.

(Mt 27) 24 Pilatok, ezer aurreratu bearrean, geroago ta zarraparra andiagoa sortzen zala ikustean, ura ekarteko agindu eban, eta guztien aurrean eskuak garbitu ebazan, esanez: "Nik ez dot errurik gizon onen eriotzaz! Or konpon zeuek!" 25 Eta guztiak batera auxe erantzun eben: "Geure gainera eta geure semeen gainera eriotza ori!"

26 Orduan, Barrabas askatzeko agindu eban Pilatok, eta Jesus zigorkadaz astindu eta gurutzean il egila.

Golgota-bidean (Mk 15, 20-22)

20 Eta Jesusen lepotik naikoa barre eginda gero, Ari purpurazko soingaiñekoa erantzirik, bere soñiekoak bera jantzi eutsoen eta atara egin eben andik, gurutzean josteko.

21 Bidean, gizon bat aurkitu eben, Zireneko Simon, Alexanderren eta Erruporen aita, solotik etorrela, eta Jesusen gurutzea* eroatera beartu eben. 22 Jesus, Golgota izeneko tokira eroan eben, edo bardin dana, "Buruazurtegi"-ra.

Jerusalengo alabak (Lk 23, 27-32)

27 Erriko laguntalde andiak jarraitzen eutsan Jesusi, baita emakumeak be negarrez eta dolu egiñez. 28 Jesussek, une baten arekana bihurturik, auxe esan eutsen: "Jerusalengo emakumeok: ez egin negarrik nigaitik, zeuek aitik eta zeuen seme-alabakaitik baiño. 29 Eldu be elduko dira egunak eta auxe esango da: 'Zorionekoak sabel-legorrak eta umerik azi ez eben bularrak!' 30 Orduan, auxe asiko da laguntaldea mendiai esaten: 'Jausi zaitetze gure gainera'; eta menditxoai: 'Estaldu gagizuez!' 31 Izan be, zugatz ezeari au egiten badautsoe, ¿zer ez ete-dautsoe egingo igarrari?"

32 Gaizkille bi be baeroiezan, Jesussegaz batera ilteko.

Jesus gurutzean

(Mk 15, 23, 25, 27-28; Jn 19, 19-22)

23 An, mirraz naastutako ardaoa emon eutsoen, baiña ez eban edan.

25 Goizeko bederatzia ziran gurutzean josi ebenean.

27 Jesussegaz batera, bidelapur bi gurutzeratu ebazan, bata Aren eskumaldean, eta bestea Aren ezkerrealdean. 28 [Olantxe bete zan Liburu Santuak diñoan au: 'Gaizkilleen artean jarri eben'*.]

(Jn 19) 19 Pilatok gurutze-gaiñean idazkun bat ipinteko agindu eban, agiri oneaz: "Nazaretoko Jesus, judarren errege". 20 Judar askok irakurri eben agiri ori, Jesus gurutzeratu eben tokia uriondoan egoan-eta. Gainera, agiria eberkeraz, lati-

ñez eta gerkeraz egoan idatzita. 21 Beraz, abadeburuak, Pilatogana aurkezturik, auxe esan eutsoen: "Agiri ori aldatu egin bear dozu. 'Judarren errege' jarri bearrean, beste au jarri bear da: 'Gizon onek auxe esan eban: Judarren errege naz ni'". 22 Baiña Pilatok arei: "Idatzeko agindu nebana, idatzita geratu daitela."

Jesusen jantziak banatzen (Jn 19, 23-24)

23 Gudariak, Jesus gurutzeratuta gero, Aren jantziak* artu eta lau zatitan banatu ebazan, bako-txarentzat bana. Soingaiñekoa alde batera itzi eben. Soingaiñeko ori joskura bagea zan, goitik beeraiño zati guztia eunduta; 24 orregaitik, alkarri auxe zirautsoen: "Ez dogu zatitu bear; zotz egin dagigun, norentzat dan ikusteko." Alantxe bete zan Liburu Santuak esandako au: "Nire jantziak euren artean banatu ebazan, eta nire soingaiñekoa zotz egin eben"* . Eta, ain zuzen be, gudariak orixe egin eben.

Jesusi irainka baten

(Mk 15, 29-32; Lk 23, 35-36)

29 Andik igaroten ziranak iraindu egiten eben Jesus, eta, buruari eragiñez, auxe iñoen: "Eup, zu!, jauretzea beera bota eta iru egunen barruan barriro jasoten dozun orrek: 30 onik atara egizu zeure burua! Jatsi zaitetz gurutzetik!" 31 Abadeburuak eta Lege-irakasleak be barre egiten eben Aren lepotik, alkarri zirautsoela: "Beste batzuk onik atara dauz, baiña bere burua ezin dau onik atara. 32 Jatsi dadilla orain gurutzetik Israelgo errege dan mesias ori! Ori ikusi dagigunean, orduantxe sinistuko dogu." Jesusen ondoan gurutzean egozanak be irainez beteten eben.

(Lk 23) 35 Laguntaldea begira egoan an; agintariak be barre egiten eben Jesusen lepotik, esanez: "Beste batzuk salbatu dauzan ezkerre, salbatu dagiala bere burua be, Mesias, Jaungoikoaren aukeratua bada." 36 Gudariak be barre egiten eben Aren lepotik. Ozpiña eskintzeko urreratzen yakozan, eta auxe zirautsoen: "Israelgo errege bazara, salbatu egizu zeure burua."

Jesus eta beronen ama (Jn 19, 25-27)

25 Jesusen gurutze-ondoan Aren ama, eta Mari, Kleofasen emaztea, Jesusen amaren aiztea zana, eta Mari Madalen egozan*. 26 Jesusek, bere ama ta beronen ondoan Berak ainbeste maite eban ikaslea ikustean, "Andra —esan eutsan bere amari—: or dozu zure semea." 27 Gero, ikasleari: "Or dozu zure ama." Eta, arrezkero, ikasleak bere etxean artu eban Maria.

Lapur ona (Lk 23, 39-43)

39 Jesusen ondoan eskegita egoan iltzaille-tariko batek iraindu egiten eban: "¿Ez zara, ba, zu Mesias? Salbatu egizu, ba, zeure burua eta salbatu gagizuz geu be!" 40 Baiña beste gaizkilleak asarre egiten eutsan bere lagunari: "¿Ez al-dautsazu Jaungoikoari bildurrik, oiñaze bardiñetan zagozan orrek? 41 Guk, orain, egin doguzan gaiztakeriak ordaintzen diardugu, baiña onek ez dau ezetariko okerrik egin." 42 Eta, Jesusegana biurturik, auxe esan eutsan: "Gomuta zaitetz nitzaz errege lez etorri zaitzanean." 43 Eta Jesusek ari: "Gaur bertan izango zara nigaz paradisuan*."

Jesusen eriotza (Mt 27, 45-49; Jn 19, 28-30)

45 Eguerditik arratsaldeko irurak arte, lurralde guzti a illunetan geratu zan. 46 Irurak aldean, Jesusek deadar andi bat egin eban: "Elí, Elí, ¿lemá sabaktaní?"*, (edo bardin dana: "Ene Jaungoikoa, ene Jaungoikoa, ¿zegaitik itzi nozu bertan-beera?") 47 An egozan batzuek, ori entzutean, auxe esan eban: "Eliasi deika diardu orrek."

48 Bereala, areitariko batek, ariñeketan joanda, belaki bat ozpiñetan busti eta kaiñabera baten muturrean ezarrita, Jesusi urreratu eutsan, edan egian. 49 Bitartean, besteak auxe zirautsoen: "Geldi, ikusi dagigun salbatzera Elias ete-dator-kion."

(Jn 19) 28 Orren ostean, Jesusek, Aitak emon izan eutsan egikizuna zearo bete izan ebalakin bertan ziu-ziu jakiñik, Liburu Santuak esandakoa bete zedin, "Egarri naz", esan eban. 29 Baegoan an

pitxar bat ozpiñez* beterik. Gudariak, kaiñabera-muturrean ozpiñetan bustitako belaki bat ezarri eban eta agora urreratu eutsan Jesusi. 30 Jesusek ozpiña miaztu eta, "Guztia bete da", esan eban. Eta, burua makurturik, il egin zan.

Jesus ilda gero (Mt 27, 51-54; Lk 23, 47-49)

51 Bereala, jauretxeko oiala zati bitan urratu zan, goitik beera; lurrik ikara egin eban eta atxak brintzatu egin ziran; 52 illobiak zabaldu eta ilda egozan sinistedun asko biztu egin ziran. 53 Oneik, Jesusen biztuera-ostean, euren illobietatik urten eta Jerusalemgo uri santuan sarturik, askori agertu yakezan.

54 Erromatar kapitana ta onegaz Jesus zaintzen ziarduenak, lurrikarea ta an jazoten zana ikusirik, bildurrez beterik auxe esan eban: "Benetan, au Jaungoikoaren Semea zan!"

(Lk 23) 47 Erromatar kapitanak an jazoten zana ikusi ebanean, Jaungoikoa goratu eta auxe esan eban: "Errubagea zan benetan gizon au!" 48 Eta ikuspen aretara batu ziran guztiak, jazoten zana ikustean, bular-joka biurtu ziran urira. 49 Baiña Jesus ezagutzen ebanek eta Galileatik lagun egin izan eutsan emakumeak, antxe geratu ziran, guztia urrindik begiratzen ebela.

Emakume zintzoak Golgota-mendian (Mk 15, 40-41)

40 Emakume batzuk be baegozan an, urrindik begira. Arein artean Mari Madalen, Santiago gaztearen eta Joseren ama zan Mari, eta Salome egozan; 41 oneik, Jesus Galilean egoala, Beroni jarraitu eta zerbitzen eutsan ziran. Baita beste emakume asko be baegozan, Jesusegaz Jerusalem-era etorri izan ziranak.

Sastadea saietsean (Jn 19, 31-37)

31 Pazko-aurreguna zan, eta judarrak ez eban nai zapatu aretan gurutzeratuak gurutzean geratzetik, zapatu a jaiegun oso andia zan-eta. Orregaitik, gurutzeratuen belau-azurrak ausi* eta gorpuk

illobiratzeko agindu egiala eskatu eutsan Pilatori. 32 Gudariak ausi egin ebezan Jesusegaz gurutzeratu ebezan bien belau-azurrak. 33 Baiña, Jesusegana urreratu ziranean, il egin zala ikustean, ez eutsan belau-azurrak ausi. 34 Baiña gudarietarikoa batek, lantza batzuek, saietsa zulatu eutsan, eta bat-batean saietsetik odola ta ura urten ziran. 35 Gaiok diñozana bera da euren ikusle, eta aren testigantza egiazkoa da. Berak ikusi ebana dirautsue, zeuek be sinistu dagizuen. 36 Izan be, guzti au Liburu Santuko au bete zedin jazo zan: "Ez dautsoe azurrak ausi"*. 37 Beste au be badiño Liburu Santuak beste idatz-atal baten: "Zulatu ebena ikusiko dabe"*

Jesusen illobiratzeko (Jn 19, 38-42; Lk 23, 54-56)

38 Arimateako* Josek, Jesusen ikasle zanak (judarrakanako bildurragaitik isilleko ikasle izanarren be), Jesusen gorpua eroateko baimena eskatu eutsan Pilatori. Pilatok baimena emon eutsan, eta Jose gorpua eroatera joan zan. 39 Baita Nikodemo be, bein Jesus ikustera gabez joan izan zana, mirraz eta aloez* egindako ogeta amar bat killoko naasteaz eldu zan. 40 Bien artean eroan eban Jesusen gorpua, eta mirra ta aloez egindako naastetan ondo bustita egozan liñozko zapiz batu eban, judarrak euren ildakoak illobiratzeko egin oi dabenez.

41 Jesus gurutzeratu eban toki-ondoan ortu bat egoan, eta ortuan illobi barri bat, ordurarte an iñor illobiratu izan ez zan illobia. 42 Eta, illobia ur egoan ezker eta biaramonerako* jaia gertatzeko arin-arin ebizana-eta, Jesusen gorpua antxe jarri eban. (Lk 23) 54 Atontze-eguna zan, eta jaieguna asten. 55 Galileatik Jesusi lagun egin izan eutsan emakumeak, Joseren atzean joan ziran illobira eta Jesusen gorpua antxe piñita geratzen zala ikusi eban. 56 Gero, etxera biurtu ziran, eta usaingarriak eta miritzak* gertatu ebezan.

Illobia zaintzen (Mt 27, 62-66)

62 Biaramon-goizean, Atontze-eguna* igaro zanean, abadeburuak eta parastarrak, guztiak

batera, Pilato ikustera joan ziran, 63 eta auxe esan eutsan: "Jauna, gogoan dogu, iruzurti arek, arteetan bizi zala, irugarren egunean biztu egingo zala esan ebana. 64 Agindu egizu, ba, zaindu dagiela ondo illobia, irugarren eguna igaro arte: Aren jarraitzailleak, ara joanda, gorpua ostu ez dagien eta gero laguntaldeari biztu egin dala esan ez dagioen. Eta azken-guzur ori, leenengoa baiño okerragoa izango litzake." 65 Eta Pilatok arei: "Or dozue gudari-talde bat; zeuek zoaze eta zaindu illobia, zeuek obeto deritzazuen."

66 Joan ziran, ba, eta illobia ondo itxita geratu zan. Illobia isten eban arria sillutu eta an, zaintzen, gudari-taldea itzi eban.

Lurrikarea (Mt 28, 2-4)

2 Bat-batean, lurrikara andi bat izan zan: Jaunaren aingerua, zerutik jatsi eta illobira urreratuta, illobi-agoa isten eban arria alde batera kendurik, ariaren gainean jesarri zan. 3 Aingeruak tximisteak lez egiten eban dizdiz eta aren soñekoak edurra baizen zuriak ziran. 4 Illobia zaintzen ziarduen gudariak bildurrez beterik dardaraka asi eta ilda lez geratu ziran.

Biztuera-eguna. — Illobia, utsik (Mk 16, 1-4; Jn 20, 1-2)

1 Jaieguna igarota*, Mari Madalenek, Santiagoren ama zan Marik eta Salomek usaingarriak erosi ebezan, Jesusen gorpua illontzeko. 2 Eta astearen leenengo egunean, goizean-goiz, eguzkia urtetean, illobira joan ziran. 3 Emakumeak alkarri auxe itauntzen eutsan: "¿Nok kenduko dausku arria illobi-agoatik?" 4 Baiña, ara eltzean, arria kenduta egoala ikusi eban. Eta arria andia be andia zan.

(Jn 20) 1 Domekan*, goizean-goiz, eguzkia urten baiño leen, Mari Madalen illobira joan zan. Sarlekua estaltzen eban arria kenduta egoala ikusi ebanean, 2 ariñeketan urira biurtu zan, jazo Pedrori ta Jesusek ainbeste maite eban beste ikasleari esatera. "Jauna illobitiko eroan egin dabe, eta ez dakigu non jarri daben", esan eutsan.

Aingeruak illobi-ondoan (Lk 24, 3-8; Mt 28, 5-8)

3 Emakumeak illobian sartu ziran, baiña ez eben aurkitu Jesus Jaunaren gorpua; 4 arrituta geratu ziran, zer egin ez ekiela. Bat-batean, gizon bi agertu yakezan soñeko argitsuz jantzita. 5 Gizon biok ikustean, emakumeak bildurrez bete eta lurre-raiño makurtu ziran. Gizonak auxe esan eutseen: “¿Zegaitik billatzen dozue illen artean, bizirik dagoana? 6 Ez dago emen, biztu egin da. Gogoratu egizue, onetzaz Berak egin utsuela berba Galilean egoala. 7 Esan be esan eutsen Berak orduan, bearrezkoa zala Gizasemea pekatarien eskuetan itzia eta gurutzean josia izatea, baiña irugarren egunean biztu egingo zala.” 8 Emakumeak gogora ekarri ebezan, bai, Jesusen berbok.

(Mt 28) 5 Aingeruak emakumeai auxe esan eutsen: “Ez bildurtu. Badakit gurutzean ildako Jesusen billa diarduzena. 6 Ez dago emen: biztu egin da, Berak iragarri ebanez. Etorri zaitze ta ikusi egizue Bera jarri izan eben lekua. 7 Orain, zoaze arin, eta Jesus biztu egin dala iragarri egizue. Aren ikasleai, eta euren aurrean doala Galileara. Antxe ikusko dozue. Auxe da nik esan bear neutsuena.”

8 Emakumeak illobitik arin-arin urrindu ziran, eta bildur-ikaraz, baiña pozez beterik be bai, ikasleai albistea eroatera ariñeketan joan ziran.

Apostoluak ez dautsee emakumeaisinisten (Lk 24, 9-11)

9 Emakumeak, illobitik bihurturik, albistea amaikai eta beste guztiai eroan eutseen. 10 Jazo izan zana apostoluai iragarri eutseen emakume areik, Mari Madalen, Joana, Santiagoren ama zan Mari, eta eurokaz egozan beste emakume batzuk ziran. 11 Baiña apostoluak ez eben sinistu emakumeak esaten eutseena, zorakeria zala eritzoen-eta.

Pedro ta Joan illobira doaz (Jn 20, 3-10)

3 Pedro ta beste ikaslea bereala illobirantz urten ziran. 4 Biak batera yoiazan ariñeketan; baiña

beste ikaslea, Pedrori aurrea arturik, leenen eldu zan illobira. 5 Barrura begiraturik, liñozko zapiak antxe, lurrean, egozala ikusi eban; baiña ez zan illobian sartu. 6 Gero, Simon Pedro eldu eta illobian sartu zan. Onek be liñozko zapiak antxe egozala ikusi eban, 7 baita Jesusen buruaren inguruan ezarri izan eben miesa be. Baiña miesa au ez egoan zapiakaz batera, ondo tolestuta eta baztar baten ipiñita baiño. 8 Orduan, illobira leenen eldu izan zan ikasle a be sartu egin zan; ikusi eta sinistu egin eban. 9 (Izan be, Liburu Santuak iñoenez, Jesus eriotzatik garaille biztubearra zanik ikasleak ez eben ulertu izan.) 10 Gero, ikasleak euren etxera biurto ziran.

Jesus, Mari Madaleni agertzen yako (Jn 20, 11-18)

11 Mari kanpokaldean geratu izan zan, illobi-ondoan negarrez. Negarrari ekiten eutsala, illobi-barrura begiraturik, 12 Jesusen gorpua egon izan zan tokian aingeru bi zuriz jantzita ikusi ebazan, bata buru-aldean eta bestea oiñak-aldean, jesarrita.

13 “Emakume, ¿zegaitik egiten dozu negar?”, itandu eutsen areik. Eta Marik arei: “Nire Jauna emendik eroan egin dabe, eta ez dakit non ipiñi daben.”

14 Orduan, Marik atzeruntz begiratu eta Jesus ikusi eban antxe; baiña ez eban ezagutu. 15 “Emakume —esan eutsan Jesus—, ¿zegaitik egiten dozu negar? ¿Noren billa diarduzu?” Marik, ortuzaiña zalakotan, “Jauna —erantzun eutsan—, zuk eroan badozu, esan egidazu non ipiñi dozun eta neuk eroango dot.”

16 Orduan, Jesus ek emakumearen izenaz egin eutsan dei: “Mari!”. Emakumeak, biurtuta, “Rabboni!”, esan eutsan arameraz (edo bardin dana, “Irakasle”). 17 Eta Jesus ek ari: “Ez jarraitu ni ikutzen, oraindiño ez naz nire Aitagana joan-eta; zoaz eta esan egiezu nire anaiai neure Aitagana ta zeuen Aitagana noala, neure Jaungoikoagana eta zeuen Jaungoikoagana.”

18 Mari Madalen, ikasleak egozan tokira ariñeketan joanda, “Jauna ikusi dot!”, iragarri eutsen. Eta Jesus ek agindu izan eutsana esan eutsen.

Gudariak erosten (Mt 28, 11-15)

11 Emakumeak bidean yoiazala, zaintzailleetariko batzuk urira joan ziran eta jazo izan zana abadeburuai jakiñerazo eutseen. 12 Onek erriko zaarrakaz batu ziran; eta guztien artean gudariak diru-pilloaz eroste erabagi eben, 13 Jesusen ikasleak gabez, zaintzailleak lo egozan artean, gorpua ostu egin izan ebela esan egin. 14 Gudariak auxe be esan eutseen: jaurlariak gai ori jakin balegi, eurak askatuko leuezala erantzunbear guztitik. 15 Gudariak dirua jaso eta adierazo izan yakenez egin eben. Eta auxe da gaur arte be judarrak egiten daben jazorikoaren azalpena.

Jesus, ikasle biri agertzen yake (Lk 24, 13-35)

13 Egun berean, ikasleetariko bi amaika bat kilometrotara dagoan Emaus* izeneko auzunara yoiazan. 14 Jazo izan ziran guztiai buruz ziarduen alkarregaz berbetan; 15 eta, areik berbetan eta eztabaidan ziarduen artean, Jesus bera urreratu eta arekaz bidelagun joaten asi zan. 16 Baiña areik illunduta eukezan begiak, eta ez eben Jesus ezagutu. 17 Orduan, Jesus ek auxe itandu eutsen: “¿Zertaz diarduzue eztabaidan bidean zoazen artean?”

Areik gelditu egin ziran, aurpegia naibagez beterik ebela; 18 eta areitariko batek, Kleofas izenekoak, auxe erantzun eutsan: “Zeu zara, urrean, Jerusalem guztian bakarra, egunotan bertan jazo dana ez dakizun ori.” 19 “¿Zer jazo da, ba?”, itandu eutsen Jesus ek. Eta areik Jesusi: “Nazaretoko Jesus orrena; Jaungoikoaren eta erri guztiaren aurrean egiñez eta berbaz profeta aaltsua zala. 20 Gure abadeburuak eta agintariak A eriotzara galtzea eta gurutzean jostea lortu eben. 21 Israelen askatzaillea Bera zala uste genduan guk, baiña ordutik iru egun igaro dira onezkero. 22 Egia esan, gure taldeko emakume batzuek arrituta itzi gaitue: izan be, goizaldean illobira joan ziran, 23 eta ez eben Jesusen gorpua aurkitu. Aingeru batzuk agertu izan yakezala esanez biurto ziran, eta Jesus bizirik egoala esan izan eutseela aingeruak. 24 Gero, guretariko batzuk illobira joan ziran, eta emakumeak

esan izan ebenez aurkitu eben guztia. Baiña Jesus ez eben ikusi.”

25 Orduan, Jesus ek arei: “Zuek bai, gero, uler-tzeko geldiak eta profetak esandakoa sinisteko motelak! 26 ¿Ez ete-yakon, ba, bearrezkoa Mesiasia guzti au igarotea bere aintzan sartu baiño leen?”

27 Eta, Moisesegandik asita, profetarik profeta*, Berari egokion Liburu Santuetako txataletariko bakotxa azaldu eutsen.

28 Areik yoiazan auzunara eldu ziranean, Jesus ek aurrera yoialakoa egin eban; 29 baiña areik arren bai arren eskatu eutsen: “Geratu zaitze geugaz, illunabarra da eta gaba gaiñean da-ta.”

Jesus sartu eta arekaz geratu zan. 30 Gero, irurak batera maian jarri ziran; eta Jesus ek ogia artu eta, Jaungoikoari eskerrak emonda, zatitu eta emon egin eutsen. 31 Orduantxe zabaldu yakezan begiak eta ezagutu eben Jesus; baiña Jesus ezkutatu egin yakenez aurretik. 32 Orduan, auxe esan eutsen alkarri: “¿Ez genduan, ba, sugarretan biotza, bidean Aregaz berba egitean eta Arek Liburu Santuak azaltzean?”

33 Une aretan bertan, Jerusalemeko bide artu eben, eta Amaikak eta beste guztiak aurkitu ebezan batuta an. 34 Areik auxe esan eutseen: “Egia da! Jauna biztu egin da eta Simonek ikusi dau!” 35 Eta eurak be eurai jazo izan yakena azaldu eben, eta Jesus ogia zatitzean ezagutu izan ebela.

Jesus, ikasleai agertzen yake (Lk 24, 36-43; 20, 19-)

36 Jazotakoak esaten ziarduela, Jesus ek, arein erdian jarririk, “Bakea zuekaz!”, esan eutsen. 37 Larri ta ikaratuta, mamuren bat ikusten ebela uste eben; 38 baiña Jesus ek auxe esan eutsen: “¿Zegaitik ikarutzen zaree eta zegaitik sortzen dira zuen barruan ezbaioak? 39 Begira nire esku-oiñak: neu naz. Ikutu ta ikusi egizue. Mamuak ez dauko aragirik, ez azurrik; eta ikusten dozue nik badaukadazana.” 40 Ori esatean, eskuak eta oiñak erakutsi eutsezan. 41 Baiña, pozez beterik egozanarren be, arrituta egozan eta sinistu be ez eben egiten. Orregaitik, Jesus ek auxe itandu eutsen: “¿Badaukazue emen jatekorik?” 42 Areik arrain-erre zati bat°

eskiñi eutsoen. 43 Jesusek artu eta guztien aurrean jan eban.

(Jn 20) 19 Domeka aretan bertan, arratsaldeberanduan, ikasleak etxe baten batuta egozan, judarrakanako bildurrez ateak ondo itxita eukezala. Jesusek, arein erdian aurkezturik, "Bakea zuekaz", esan eutsen. 20 Eta eskuak eta saietsa* erakutsi eutsezan. Ikasleak, Jesus ikustean, poz-pozez bete ziran. 21 Jesusek barriro be, "Bakea zuekaz", esan eutsen. Eta beste au gaiñera: "Aitak ni bialdu nenduan ez bialtzen zaituet neuk be zuek." 22 Eta, arein gaiñera arnasea eginda, "Artu egizue Espitu Santua —esan eutsen—. 23 Zuek pekatuak parkatu dagiezuezanai, parkatuta geratuko yakez; eta zuek pekatuak parkatu ez dagiezuezanai, parkatu bagarik geratuko yakez."

Jesus eta Tomas (Jn 20, 24-29)

24 Tomas, amabietariko bat, "Bikotxa" eritzoena, ez egoan arekaz Jesus agertu yakenean. 25 Geroago, "Jauna ikusi dogu", esan eutsoen beste ikasleak. Eta Tomasek arei: "Aren eskuetan untezen ezaugarria ikusten ez badot, eta, gaiñera, nire atzamarra unteak egindako ezaugarria eta nire eskua saietseko zaurian sartzen ez badot, ez dot sinistuko."

26 Zortzi egun geroago, ikasle guztiak etxean batuta egozan, eta Tomas be bai arekaz batera. Ateak ondo itxita eukezanarren, Jesusek an erdian aurkezturik, "Bakea zuekaz", esan eutsen. 27 Gero, Tomasi: "Ekarri ona zure atzamarra eta begiratu nire eskuak; ekarri zure eskua eta sartu nire saietsean. Eta ez zaitez sinisgogor izan, sinistedun baiño." 28 "Nire Jaun eta Jaungoikoa!", erantzun eutsan Tomasek. 29 Eta Jesusek ari: "¿Ikusi dozulako sinisten dozu? Zorionekoak ikusi bagarik sinistu dagienak!"

Tiberiadesko itsasertzean agertzen yake Jesus (Jn 21, 1-14)

1 Zerbait geroago, Jesus Tiberiadesko itsasertzean agertu yaken barriro ikasleai. Olantxe agertu yaken: 2 Simon Pedro, "Bikotxa" eritzon

Tomas, Galileako Kanakoa zan Natanael, Zebedeoren semeak eta beste ikasle bi alkarregaz egozani. 3 "Arra(i)ntzara noa", esan eutsen Pedrok. "Geu be zeugaz goaz", erantzun eutsoen areik. Batera urten eta txalupara igo ziran; baiña gau aretan ez eben arraiñik bat bera be artzea lortu.

4 Eguna argitzen astean, Jesus itsasertzean aurkeztu zan, baiña ikasleak ez eben ezagutu. 5 Jesusek auxe esan eutsen: "Mutillok, ¿arraiñik artu dozue?" "Ez", erantzun eben areik. 6 Eta Jesusek arei: "Jaurti egizue sarea txalupearen eskumaldera, eta aurkituko dozue." Alantxe egin eben, eta sarea arraiñez bete zan, eragin be oza-ozta egiten eutsoela.

7 Orduan, Jesusek ainbeste maite eban ikasleak, "Jauna da!", esan eutsan Pedrori. Simon Pedrok, Jauna zala entzutean, soiñekoa jantzi (arrantzako jantziak* bakarrik egoan-eta) eta zapart egin eban uretara. 8 Beste ikasleak txalupan itsasertzera eldu ziran, sarea arraiñez beterik narraz ekarrela, legorretik eun bat metro baiño urriñago ez egozan-eta.

9 Legorrera eldu ziranean, txingar-auts pilloa ikusi eben, eta arrain bat txingar-gaiñean, eta ogia. 10 "Ekarri egizue orain, artu dozuezan arraiñetariko batzuk", esan eutsen Jesusek. 11 Simon Pedrok, txalupara igota, sarea legorrera atara eban, arraiñez beterik; guztiz, eun eta berrogeta amairu arrain andi ziran. Eta, ainbeste izanarren be, ez zan sarea urratu.

12 "Urreratu ta jan", esan eutsen Jesusek. Ikasleetariko bati be ez yakon otu Ari "¿Nor zara zu?" itauntzerik, ondotox ekien Jauna zana-ta. 13 Jesusek be, urreraturik, bere eskuetan ogia artu eban, eta banatu egin eutsen; eta beste ainbeste egin eban arraiñaz be.

14 Biztuta gero, orrelaxe agertu yaken Jesus bere ikasleai irugarren aldiz.

Jesus eta Pedro (Jn 21, 15-19)

15 Jan ebenean, Jesusek Pedrori auxe itandu eutsan: "Simon, Joanen seme: ¿oneik baiño geiago maite nozu zuk?" "Bai, Jauna —erantzun eutsan Pedrok—; zuk badakizu maite zaitudana." Eta

Jesusek ari: "Larratu egizuz nire bildotsak." 16 Jesusek bigarrenez be ari: "Simon, Joanen seme: ¿maite nozu?" "Bai, Jauna —erantzun eutsan Pedrok—; zuk badakizu maite zaitudana." Eta Jesusek ari: "Zaindu egizuz nire ardiak." 17 Jesusek irugarrenez be ari: "Simon, Joanen seme: ¿maite nozu?" Maite eban, irugarrenez itauntzen eutsala entzutean, Pedro biotz-minduta jarri zan; eta onek auxe erantzun eutsan: "Jauna, zuk dana dakizu; zuk badakizu maite zaitudana." Orduan, "Larratu egizuz nire ardiak", esan eutsan Jesusek. 18 Eta auxe be bai: "Entzun ondo nik dirautsudan au: gazteago zintzazanean, zeuk lotzen zenduan zure soiñekoa gerrikoaz, eta zeuk nai zenduan tokira joaten zintzazan; baiña, zaartu zaitezanean, zabaldu egingo dozuz besoak, eta beste batek lotu eta nai ez dagizun lekura eroango zaitu."

19 Pedrok Jaungoikoa zetariko eriotzaz goratuko eban adierazoteko esan eutsan ori Jesusek. Ori esanda, "Jarraitu egidazu", esan eutsan Pedrori.

Jesusek ainbeste maite eban ikaslea (Jn 21, 20-23)

20 Pedrok, atzeruntz biurtuta, Jesusek ainbeste maite eban ikaslea, apartan Jesusen bular-gaiñean etzun izan zana eta "Jauna, ¿nor da ba, salduko zaituana?" itandu izan eutsana bera, euren atzean etorrela ikusi eban. 21 Pedrok, ikasle a ikustean, Jesusi auxe itandu eutsan: "Jauna, eta onek, zetariko zoria izango dau?" 22 Eta Jesusek Pedrori: "Ni barriro etorri arte, ori orrela geratzea nai badot, ¿zuri zer?*" Zuk, jarraitu egidazu."

23 Berba orreik anaian artean zurrumuru au sortu eben: ikasle a ez zala ilgo. Alan be, Jesusek ez eutsan esan Pedrori ikasle a ez zala ilgo, beste au baiño: "Ni barriro etorri arte, ori orrela geratzea nai badot, ¿zuri zer?"

Apostoluen egikizuna (Mt 28, 16-20)

16 Amaika ikasleak Galileara joan ziran, ba, Jesusek izentatu izan eutsen mendira. 17 Jesus antxe aurkitu eta gurtu egin eben, batzuk arteetan ez baitan egozanarren be. 18 Jesusek, arekana urre-

raturik, auxe esan eutsen: "Jaungoikoak zeru-lurretan agintaritzat osoa emon daust. 19 Zoaze, ba, eta ikasleak egizuez erri guztietako bizilagunen artean, Aitarean eta Semearen eta Espiritu Santuaren izenean bateatuz, 20 eta neuk agindu dautsuedana beteten irakatsiz. Eta auxe jakin egizue: Neu nagoala zuekaz egun oro munduaren azkenerarte."

Azken-burubideak apostolui (Lk 24, 44-48; Mk 16, 14-18)

44 Gero, auxe esan eutsen: "Oraindiño zeuekaz nengoala, Moisesen legean, profeten liburuetan eta Salmuetan nitzaz idatzita egoan guztia betebearra zala esan neutsuen."

45 Orduan, adimena argitu eta argiro ulerterazo eutsen Liburu Santuetako esanaia. 46 Eta auxe esan eutsen: "Idatzita egoan Mesias il eta irugarren egunean biztu egingo zala; 47 eta Aren izenean erri guztiai, Jerusalemendik asita, onbideratze-mandatua eta pekatuen parkamena iragarri bear yakezala. 48 Zeuek zaree gauza guztion testigu. 49 Begira: nire Aitak agindutako doaia bialduko dautsuet nik. Geratu zaiteze emen, Jerusalemendian, Jaungoikoagandik datorren aal-izatea artu dagizuen arte."

(Mk 16) 14 Azkenez, Jesus amaika ikasleai agertu yaken, maian jarrita egozala. Eta aurpegia jaurti eutsezanean euren sinisgogorkeria ta itsukeria, Bera barriro biztuta ikusi izan ebenai sinistu ez eutseelako. 15 Eta auxe esan eutsen Jesusek: "Zoaze mundu guztian zear eta guztiai salbamen-mandatua iragarri egiezue. 16 Sinistu dagiana eta bateatu daitena, salbatu egingo da; sinistu ez dagiana, barriz, galdu egingo da. 17 Eta oneixek izango dira sinistu dagienai jarraituko dautsezean ezaugarriak: nire izenaz deabruak jaurtiko dabez; berbeta barriak egingo dabez berba; 18 sugeak euren eskuetan artuko dabez; ilgarririk edanarren be, ez dautse arek kalterik egingo; geisoen gaiñean eskuak ezarri eta osatu egingo dabez."

Jesusen zerura igoera (Lk 24, 50-53; Mk 16, 20)

50 Geroago, Jesusek uritik kanpora eroan eba-

zan, Betania-ondoraiño*. An, eskuak jasorik, bedeinkatu egin ebazan. 51 Eta bedeinkatzen ebazan artean, arekandik alde egin eban, eta zerura eroana izan zan. 52 Areik, Jesus gurtuta gero, Jerusalemara bihurtu ziran pozez beterik. 53 Eta beti jauretxean egoten ziran, Jaungoikoa goratzen ebela.

(Mk 16) 20 Ikasleak alde guztietan zear mandatua iragartera joan ziran. Eta Jaunak berak egiten eutsen lagun, eta mandatua ezaugarri miragarrien laguntzaz sendotzen eban.

Azkena (Jn 20, 30-31; 21, 24-25)

30 Beste mirari asko egin ebazan Jesusek bere

ikasleen aurrean, liburu onetan aitatzen ez diranak. 31 Mirari oneik, Jesus, Mesias dala, Jaungoikoaren Semea dala sinistu dagizuen izan dira idatziak, eta sinisturik, Aregan betiko bizia izan dagizuen.

21, 24 Ikasle au da gai guztion testigantza egin dauana eta eurok idatzi dauzana. Eta guk badakigu egia diñoana.

25 Badira gaiñera Jesusek egin ebazan beste gauza asko be. Orreik banan-banan idatziko bali-tzaz, mundu guztia be ez litzake naikoa izango, nire ustez, idatzi aal izango litzakezan liburuak artzeko.

SAN MATEO

- 1, 20 "Jaunaren aingerua": Alkartasun Zaarrean sarritan erabilten dan esaerea: Jaungoikoaren beraren eskuartzea adierazoten dau.
- 1, 21 "Jesus": berba onek "Jauna da salbamera" edo "Jaunak emoten dau salbamera" adierazotendau.
- 1, 23 Is 7, 14.
- 2, 1 "Belen": Dabid erregearen jaioterrria. / "Erodes", edo Erodes Andia: errege izan zan Jerusalemen. / "Eguzkialdeko jakitunak": Babiloniako izarlari batzuk. (Cfr. Dan 2, 2. 11.)
- 2, 6 Mi 5, 1.
- 2, 11 "intzertzua ta mirra": Arabiako usaingarri jatorrak.
- 2, 15 Os 11, 1.
- 2, 18 Jr 31, 15.
- 2, 22 "Arkelao": Erodes Andiaren semea ta aren ordez Jerusalemene errege izan zana.
- 3, 1 "Judeako basamortua": lurralde onetan ia inor be ez zan bizi; ia basamortua zan, Jerusalemendik Ebrongo mendi-bitartean, sartzaldean, eta Jordandik Itsaso Illa bitartean, sortzaldean.
- 3, 2 "Jaungoikoaren erregetza": itzez-itz, "zeruetako erregetza". Mateok, judarren oitureari jarraiturik, ez eban nai izaten "Jaungoikoa" izena esaterik.
- 3, 3 Is 40, 3.
- 4, 4 Dt 8, 3.
- 4, 5 "uri santua": Jerusalem.
- 4, 7 Dt 6, 16
- 4, 10 Dt 6, 13
- 4, 13 "Nazaret": itzez-itz, "Nazará". / "Zabulon eta Neftali": Palestina-iparraldeko jentillen errialdea.
- 4, 15-16 Is 8, 29-9, 1.
- 4, 17 "Jaungoikoaren erregetza": cfr. 3, 2 eta oarra.
- 4, 24 "Siria": Palestina-iparraldeko jentillen errialdea. / "alditsuak": "lunáticos" erderaz; gaur, "aldientsuak" esango geuke ("epilépticos" erderaz). (Euskeratzailearen oarra.)
- 4, 25 "Dekapolis": cfr. Mk 5, 20 eta oarra.
- 5, 15 Eguzkialdean, etxe lauak gela bat bakarrekoak ziran.
- 5, 17 "Legea": edo bardin dana, Alkartasun Zaarra.
- 5, 21 Ur 20, 13.
- 5, 29 "pekatutarako bide izan": itzez-itz, "gaizpide izan." / "leza": grezitarren *hades* eta judarren *sheol*: ildakoen egonlekua, egontokia, egoitza.

OARRAK

- 5, 27 Ur 20, 14.
- 5, 31 Dt 24, 1.
- 5, 33 Ur 20, 7; Zn 30, 3; Dt 23, 22. Is 66, 1; Sal 48, 3.
- 5, 38 Ur 21, 4.
- 5, 43 Ab 19, 18.
- 5, 46 "Diru-batzailleak": cfr. Mk 2, 15 eta oarra.
- 6, 5 "Otoitz egin dagizuenean": judarrak otoitz egiteko ordu artuak eukezan; otoitz ori guztien aurrean egiten ebenean, euren Jainkozaletasuna agertzeko era egokia izaten eben.
- 6, 13 "gaiztoagandik": edo-ta, "gatxetik". Esku-liburu batzuek urrengo au be badakarre orren ostean: "Izan be, zeurea da erreinua, aal-izatea ta aintza gizaldien gizaldietan. Amen".
- 6, 19 Palestinako etxeak, geienetan, buztiñaz eta lastoaz eginda egozan.
- 7, 12 "Moisesen legea": cfr. 5, 17.
- 8, 17 Is 53, 4.
- 8, 28 "Gadara": jentillen uria, Jenezaret-itsasotik 10 kilometrotara ego-sartzaldean; ango lurraldeak be izen berori eban. / "Deabrudunak": cfr. Mk 1, 32 eta oarra.
- 9, 1 "Bera bizi zan uria": Kafarnaun da (cfr. Mk 2, 1), Jesusek bera bizi izateko aukeratu eban uria.
- 9, 10 "entzute-txarrekoak": errabin-arauen eraz, loitzat jota egoan norbaitegaz jaten ebana, beraube loi biurtzen zan.
- 9, 13 Os 6, 6.
- 9, 23 "soinulariak": itzez-itz, "txilibitulariak"; oneik, norbait ilten zanean, emakume illetariak egiten eutseen lagun.
- 10, 1 "espíritu zikiñak": cfr. Mk 1, 23 eta oarra.
- 10, 5 "Samaria": Judea ta Galilea-arteko errialdea; askotariko lagunartea bizi zan an. Judarrak erbestalditik etorrta gero, ez eben samaritarakaz artu-emonik.
- 10, 7 "Jaungoikoaren erregetza": cfr. 3, 2 eta oarra.
- 10, 13 Judarren arteko agurra, alkarri bakea opa izatea zan (ikus 12).
- 10, 17 "agintariak": itzez-itz, "sanedriñak": epaimaiak, sinagoga batzuetako auzi-epaillerik beñienak osotzen ebazan; 23 auzi-epaile ziran.
- 10, 27 "etxe-gaiñak": cfr. Lk 12, 3 eta oarra.
- 11, 3 "etorteko zana": Mesiasen izenordeetariko bat "etorteko dana" zan. Cfr. Mt 3, 11.
- 11, 10 Mt 3, 1.
- 11, 21 "Korazin eta Betsaida": Kafarnaun-ondoko erriak. / "Tiro ta Sidon": cfr. Mk 3, 8 eta oarra. / "doluz eta errautsez": itzez-itz, "zakuz eta

- errautsez". Norbere pekatua agertzeko oituz-razkoegikerea Israelen. Cfr. Jer 6, 26; Jn 3, 5-8.
- 11, 27 "dana erakutsi daust": itzez-itz, "dana neure eskuetan itzi dau". Semarren esaerea, antza.
- 12, 7 Os 6, 6; S 1+, 15, 22.
- 12, 18-21 Is 42, 1-4.
- 12, 20 "kaiñabera brintzatu ausi": auzi-epaileak norbait galtzeko egiten eban kiñua, itxuraz.
- 12, 47 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 13, 1 "itsasertzean": cfr. Mk 1, 16 eta oarra. / "Aintzira" edo "zingira" (=lago, laguna) erabili bearrean, "itsaso" itza jarri dogu euskeraz, izen oneaz be ezagutzen da Jenesarreko edo Galileako ur pilloa-ta. (Euskeratzailearen oarra.)
- 13, 14-15 Is 6, 9-10.
- 13, 15 "osatu ez dagidazan": ikusi Mk 4, 12 eta oarra.
- 13, 25 "galbedarra": landara au gariaren antzekoa da. Aren garauak, moskorrak egiten dauan antzeko ondeza egiten dabe.
- 13, 35 Sal 78, 2.
- 13, 41 "pekatu-eragileak": itzez-itz, "gaizpideak".
- 14, 1 "Galilean": cfr. Mk 1, 14; 6, 14. 17 eta oarrak.
- 15, 22 "kanaandar emakumea": Feniziako bere burujabe zan errialdeko emakume bat.
- 15, 4 Ur 20, 12; Dt 5, 16; Ur 21, 17; Ab 20, 9.
- 15, 8-9 Is 29, 13.
- 15, 29 "Galileako itsasertza": cfr. Mk 1, 16 eta oarra.
- 15, 39 "Magadan": toki ez-ezaguna. Esku-liburu batzuek "Magdalá" dakarre, baita "Magedán" be.
- 16, 2-3 Esku-liburu batzuek ez dakarrez kako-barruko ataltxo biok.
- 16, 17 "gizonak": itzez-itz, "aragiak eta odolak", eta semarren artean "gizona" adierazoten dau, makala ta gauza-eza esanaiaz.
- 16, 23 "jauspide-arri": itzez-itz, "gaizpide".
- 17, 15 "txarraldi gogorak": itzez-itz, "alditsua da eta mgorriak ikusten dauz". Aldien-geisota eukan, itxuraz (erderaz, "epilepsia").
- 17, 18 "deabrua": cfr. Mk 1, 23 eta oarra.
- 17, 21 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 17, 24 "diru-ordaiñak": itzez-itz, "drakma bikoak". Israeldar gizonezko guztiak urte oro emon bear izaten ebezan Jerusalemgo jauretzerako.
- 17, 27 "iñor iraindu ez daiten": itzez-itz, "gaizpiderik izan ez dagian". / "bear dan dirua": itzez-itz, "estater"; "estater" bakotxak lau drakma balio ebazan.
- 18, 11 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 18, 24 "milloe asko": itzez-itz, "amar milla talentu".
- 18, 28 "uskeria bat": itzez-itz, "eun denario". Diru gutxi, benetan, arek bere ugazabari zor eutsazan milloen aldean.
- 18, 16 Dt 19, 15.
- 19, 1 "Jordan-sortzaldean": itzez-itz, "Jordanez bestekaldean".
- 19, 5 As 1, 27; 2, 24.
- 19, 8 Dt 24, 1.
- 19, 18 Ur 20, 12-16; Dt 5, 16-20; Ab 19, 18.
- 20, 5 "eguerdia": itzez-itz, "seigarren ordua". / "Arratsaldeko irurak": itzez-itz, "bederatzigarren ordua".
- 20, 6 "arratsaldeko bostak": itzez-itz, "amaikagarren ordua".
- 21, 4-5 Is 62, 11; Za 9, 9.
- 21, 9 Sal 118, 25-26
- 21, 13 Is 56, 7; Jr 7, 11.
- 21, 16 Sal 8, 3 (LXX).
- 21, 42 Sal 18, 22-23.
- 21, 44 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 22, 24 "Erodesen alderdikoak": cfr. Mk 3, 6 eta oarra.
- 22, 24 Dt 25, 5; As 38, 8.
- 22, 32 Ur 3, 6.
- 22, 37 Dt 6, 5.
- 22, 39 Ab 19, 18.
- 22, 40 "Moisesen legea": edo bardin dana, Alkartasun Zaarra.
- 22, 44: Sal 110, 1.
- 23, 2 "Moisesen legea argitzeko arduradunak": itzez-itz, "Moisesen irakastokian jesarten diranak". Legea irakasten eta beteazoten ebenak ziran.
- 23, 5 "kutunak": kutxatilla txikitxo batzuk ziran, barruan Moisesen legeko idatz-atalik mamin-tsuenak gordeten ebezala. / "arizaiak": judar Jainkozaleak euren jantzieta arizai bat ari ubelaz eroien; ori, Jaungoikoaren aginduak gogorazoteko zan (Mk 6, 56; Lk 8, 44).
- 23, 14 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 23, 15 "jarraritzaille": judarren sinismenera biurtzen zan jentilla, eta alakoa erdaintzuzaren bidez batzen yakon erri aukeratuari.
- 23, 27 "zurituak": Palestinako illobiak zuriz margotuta egozan: areitariko bat gabez ez-jakiñean ikutzean, ikutu egiana legezko loikeritan jausi ez zeiten.
- 23, 39 Sal 118, 26.
- 24, 3 "Oriomendi": cfr. Mk, 11, 1 eta oarra.
- 24, 10 "galdu egingo dabe sinismena": itzez-itz, "gaizpidea artuko dabe".
- 24, 43 "etxea erasoten ez izteko": cfr. Mt 6, 19 eta oarra.
- 25, 15-20 "diru-pillo": itzez-itz, "talentu," diru askoren ezaugarria.

- 26, 6 "Betania": cfr. Mk 11, 1 eta oarra.
- 26, 14 "Judas Iskariote": cfr. Mk 3, 19 eta oarra.
- 26, 31 Za 13, 7.
- 26, 53 "gudarozte": itzez-itz, "talde". Cfr Mk 5, 9 eta oarra.
- 26, 64 Sal 110, 1; Dn 7, 13.
- 27, 9-10 "agindu izan eustanez": Zakariasen 11, 12-13-garren ataltxoetatik zelanbait artuta, baita Jeremiasen 18, 2-3; 19, 1-2; eta 32, 6-15-garrenetatik be.
- 27, 16 Esku liburu batzuek "Barrabas"-en aurretik "Jesus" dakarre: "Jesus Barrabas izeneko".
- 27, 28 "estalki gorri bat": erromatar gudariak erabilten eben soingaiñekoa.
- 27, 46 Sal 22, 2.
- 27, 57 "Arimatea": Jerusalemgo ipar-sartzaldean, 35 kilometrotara, egoan uria.
- 27, 62 "Atontze-eguna": barikua zan, judarrak jai-egunerako gertatzen ziraneko eguna.
- 28, 1 "beste Mari": cfr. 27, 56.

SAN MARKOS

- 1, 1 "Jaungoikoaren Semea": esku-liburu batzuek ez dakarrez berba biok.
- 1, 2 Mi 3, 1.
- 1, 3 Is 40, 3.
- 1, 4 "basamortua": cfr. Mt 3, 1 eta oarra.
- 1, 16 "Galileako itsasoa", edo "Jenesareteko itsasoa" (ikusi Mt 13,1 eta oarra). 1, 23 "espiritu zikiña": sarritan erabilten dira berba biok ebanjelioetan; geiso batzuen eragilletzat artzen dan deabruari ezarten yako izen ori (cfr. 3, 11, 30; eta abar).
- 1, 32 Jaieguna ("sabbat" = larunbata, zapatua) leenengo izarrak agertzen ziranean amaitzen zan. / "deabrudunak": cfr. 1, 23 eta oarra.
- 2, 4 "etxe-sabaia": Palestinako etxe-sabaiak zurez eta lur zapalduz egiten ebezan.
- 2, 14 "dirubatzte-maia": urian sartzen eta ataraten ebezan salgaiakaitik, diru-ordaiñak (= kontribuziñuak) ordaintzen ziran, eta diru-ordaiñok diru-batzailleak jasoten ebezan. Ikusi urrengo oarra eta Luk 19, 2.
- 2, 15 "diru-batzailleak": diru-ordaiñen bidez, sarritan, aberstu egiten ziran. Gaiñera, erromatar zapaltzaileen laguntzaille ziran, eta, orregaitik, judarrak, pekaritzat artzen ebezan, Moisesen legea beteten ez ebelako.
- 3, 6 "Erodesen alderdikoak": Erodes Antipasen adiskide edo aldekoak.
- 3, 7 "itsasertza": cfr. 1, 16 eta oarra.
- 3, 8 "Idumea": Judeako egoaldeko errialdea. Antxe egoan Ebron uria. / "Tiro ta Sidon": Fenizia-iparraldeko uriak, Mediterraneo itsasondo-gaiñean.
- 3, 11 "espiritu zikiñak": cfr. 1, 23 eta oarra.
- 3, 16 "Amabi aukeratuak oneixek izan ziran": berbok ez dakarrez esku-liburu batzuek.
- 3, 18 "Kanaandarra" edo "zelote": erlejiño-alderdia; Israel-erriaren barruko ta kanpoko arerioen aurka indarkeria be erabili zeitekeala iñoen.
- 3, 19 "Iskariote": izenorde bat. Joan 6, 71 eta 13, 26-garren ataltxoetan Judasen aitari ezarten yako.
- 3, 22 "Beeltzebul": deabruen nagusiari ezarten yakon izena (Er 2+, 1, 2-16).
- 4, 1 Cfr. 1, 16 eta oarra.
- 4, 11-12 Is 6, 9-10.
- 4, 12 "parkatuak izan ez daitezkan": cfr. Ap 28, 27. Aramera-kutsua aurrean izanik, batzuek idatz-txatal au beste onetara itzultzen dabe: "kanpoan dagozanai guztia asmagaitz egiten yake, begiratuarren be ez dabe ikusten: adi-adi egonarren be ez dabe entzuten, ez ulertzen; onbideratu daitezala eta parkatuak izango dira".
- 4, 21: "ontzia": itzez-itz, "imillauna": bederatzi bat litro artzen dauzan ontzia.
- 5, 1 "Jerasa": Jenesarret-itsasoaren egoaldeko erri aldea, urrean.
- 5, 2 "espiritu zikiña": cfr. 1, 23 eta oarra.
- 5, 5 "illobiak": kobetan edo artzuloetan egiten ebezan sarritan.
- 5, 9 "taldea": erromatar gudarozteari egokiozan gudariak (6.000 gizonezko).
- 5, 11 "txarriak": judarrak txarria loitzat jotzen eben. Debekatuta egoan txarrikirik jatea. Beraz, jazonen au jentillen lurraldean izan zan (Ab 11, 7; Dt 14, 8).
- 5, 20 "Dekapolis": Jenezaret-itsasoaren eguzki-sortzaldean egozan amar uri; euren burujabe ziran. (Cfr. Mt 4, 25.)
- 5, 41 "Taliña kum": aramerazko berbak. Aramera zan Jesusen egunetan judarrak berba egiten eben izkuntza.
- 6, 7 "espiritu zikiñak": cfr. 1, 23 eta oarra.
- 6, 14 "Erodes": Erodes Antipas da, tetrarka izenez Galilean errege zana.
- 6, 15 "Elias": Mesiasen aurrelari lez, Elias barriro etorriko zala uste eben Jesusen egunetako judarrak (cfr. Mi 3, 23).
- 6, 17 "Felipe": Erodes Felipe da, Erroman bizi zana. Ez da Filiposen Zesarean bizi zan Felipe tetrarka (8, 27).
- 6, 47 "itsasoa": cfr. 1, 16 eta oarra.
- 6, 53 "Jenesaret": lautada emokorra Kafarnaungo ego-sortzaldean.
- 7, 2 "esku-garbitze-ekandua": aldi aretako judarrak ez eben eskurik garbitasunagaitik garbitzen, oikuntzako arau bat beteteko baño.

- 7,3 "euren asaben ekandua": itzez-itiz, "zaarren ekandua". Moisesen legeak azalpen pilloa, errabiaren artean agoz-ago artua eta geroago Mishna eta Talmud-en ezarria.
- 7,4 "eta ogeak be": esku-liburu askok ez dakarre txataltxo au.
- 7,6-7 Is 29, 13.
- 7,10 Ur 20, 12; Dt 5, 16; Ur 21, 17; Ab 20, 9.
- 7,11 "jauretxeko oparia": itzez-itiz, "korban, aramerazko itza.
- 7,25 "espíritu zikiña": cfr. 1, 23 eta oarra."
- 7,26 "siri-feniziarra": Siriako emakume ori, erromatarren eskualdeko antxiñako feniziarren urikoa zan.
- 7,34 "Effatá": aramerazko itza.
- 8,10 "Dalmanuta": gaur egunean ez da toki au eza-gutzen.
- 8,27 Filiporen Zesarea: Jordango iturrien ondoan egoan uria. Erodes Felipek eregi eban.
- 9,17 "espíritu mutua": geisoagaitik, umeak ezin izan eban berba egiten ikasi. Cfr. 1, 23 eta oarra.
- 9,42 "pekatu-bide": itzez-itiz, "gaizpide".
- 9,44 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 9,46 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 9,49 "sutan izango da gazitua": garbitze-ezugarri lez gazitu bear ziran opariak aitatzen dauz esanaldi onek. (Ikusi Ab 2, 13.)
- 10,4 Dt 24, 1.
- 10,6 As 1, 27.
- 10,7 "eta bere emazteari batuko yako": esku-liburu batzuek ez dakarre esanaldi au.
- 10,8 As 2, 24.
- 10,19 As 20, 12-16; Dt 5, 16-20; Dt 24, 14.
- 10,24 Esku-liburu batzuek zeaztasun au dakarre: "izango yake... euren ustea aberastasunetan jarten dabenai".
- 10,40 "atondu yakentzat": esku-liburu batzuek beste onetara dakarre: "ori, neure Aitak atondu dau sententzat da".
- 10,51 "Irakasle": itzez-itiz, "Rabunni", aramerazko itza.
- 11,1 "Oriomendi": Jerusalem egoaldeko mendi-txo bat, Jerusalem Zedron-ibaiko aranak banantzen daua. / "Betfaje": Oriomendi-sortzaldean dagoan erria, Jerusalem kilometro gutxitara. / "Betania": Betfaje-ondoan dagoan beste erri bat.
- 11,9 "Gora!": itzez-itiz, "Hosanna!", aramerazko itza. Cfr Sal 118, 25.
- 11,15 "jauretxean": edo bardin dana, jauretxeko atarietarikoa baten; judarrak ez ziranak be sartu zeitekezan an. / "Diru-aldatzailleak": oneik, erbestetik etozan judarrak eurok bear eben dirua emoten eutseen: eskintzak erosteko, Je-

- rusalengo jauretxerako diru-ordaiña emoteko, eta beste bearrizan batzuetarako.
- 11,17 Is 56, 7; Jr 7, 11.
- 11,21 "Irakasle": itzez-itiz, "Rabbi", aramerazko itza.
- 11,26 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 12,10-11 Sal 118, 22-23.
- 12,13 "Erodesen alderdikoak": cfr. 3, 6 eta oarra.
- 12,14 "diru-ordaiña": judar guztiak egozan diru-ordain au emoteko beartuta; beste diru-ordain batzuk be ba-ziran: bide-ordaiñak, muga-ordaiñak, arielak, eta abar.
- 12,19 As 38, 8; Dt 25, 5-10.
- 12,26 As 3, 6.
- 12,29-31 Dt 6, 4-5; Ab 19, 18.
- 12,36 Sal 110, 1.
- 12,42 "diru:" itzez-itiz, "lepta", baliorik gutxien eban dirua.
- 13,3 "Oriomendi": cfr. 11, 1 eta oarra.
- 13,22 "sasi-mesiasak": cfr. Ap 5, 36-37.
- 13,27 Ataltxo au, Dt 30, 4 eta Za 2, 10-garren ataltxoetatik zelanbait artuta dago (cfr. Ne 1, 9; Ez 37, 9).
- 12,29-31 Dt 6, 4-5; Ab 19, 18.
- 14,3 "Betania": cfr. 11, 1 eta oarra. / "akara": lora zurizko landarea, Indian sortua; aren lorak usain gozoa be gozoa eben; landarearen zustrarazusaingarri oso baliotsua atontzen eben.
- 14,8 "nire gorpua atondu": aldi aretan, judarrak gorpua illondu egiten eben, miritzen eta usain-garrien bidez.
- 14,10 "Judas Iskariote": cfr. 3, 19 eta oarra.
- 14,26 "gorapen-kantua": Pazko-aparia, 115-118-garren Salmuak esanda amaitzen eben.
- 14,27 "Zuen sinismenak uts egingo dau": itzez-itiz, "gaizpidea artuko dozue". / Za 13, 7.
- 14,36 "Aita": itzez-itiz, "abba", aramerazko berbea. Cfr. Erm 8, 15.
- 14,63 "jantziak urratu": As 37, 29.34; Ze 14, 6; S 2^a, 13, 31 dakarrenez, tristurea ta biotz-ikarea agertzeko ezaugarria zan.
- 14,68 "Orduan, oillar batek kukurruru egin eban": esku-liburu batzuek ez dakarre berbok. / kukurruru egin = oillarrak jo: oillarraren kantua ots-izena. (Euskeratzailearen oarra.)
- 15,1 "Batzar Nagusia": itzez-itiz, "Sanedriña". 71 gizonak osotzen eben, abadeburu, judarren irakasle eta erriko zaarren artetik aukeratuta. Judar-erriaren auziak eta erlejiño-gaiak ebazten ebezan. / "Pilato", Pontzio: Judeako erromatar Jaurleri 26 eta 36 urte-bitartean.
- 15,15 "zigorkadaz astindu": erromatarrek gurutzeko galduai emoten eutseen zigorra.
- 15,17 "purpura": erregeai ta andikiak egokien kolorea.

- 15,21 "Jesusen gurutzea": gurutzerako galduak eurak eroan bear izaten eben gurutzearen zear-egurra gurutzeratzeko tokiraiño. / "Zirene": Aprika-iparraldeko itsasondoko uria.
- 15,23 "mirraz naastutako ardao": gurutzeratuai oiñazeak zerbait kentzeko emoten eutseen edaria.
- 15,28 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 15,34 "Eloí, Eloí, lema sabaktani?": aramerazko berbak (Sal 22, 2).
- 15,36 "ozpiña": erromatar gudariak sarritan edaten eben edaria.
- 15,38 "jauretxeko oiala": jauretxeko sarbidea isten ebana, jauretxeko tokirik ezkututsuena, Jaungoikoa beste inon baiño geiago somatzen zan lekua.
- 15,43 Ez zan erromatarren ardurea gurutzeratuak illobiratz ea; baiña eguzkia ostendu baiño leen illobiratuak izan zeiteezala agintzen eban judarren Legeak (Dt 21, 22-23).
- 16,1 "Jaieguna igarota": cfr. 1, 32 eta oarra. / "gorpua illontzeko": cfr. 14, 8 eta oarra.
- 16,8 Esku-libururik onenak ikusirik, ementxe amaitzen da Markosen ebanjelioa. Orregaitik, 9-20-garren ataltxoak kakote-artean jarten dira.

SAN LUKAS

- 1,5 "Erodes": cfr. Mt 2, 1 eta oarra. / "Judea": grezitarraren oituraz, Lukasek, Judeatzat, judarren errialde osoa artzen dau. / "Aaron": Moisesen anaia, Jerusalemgo abade-sendi guztien aurretiko lez artzen eben.
- 1,17 Mt 3, 23-24.
- 1,33 "Jakoben etxea": edo bardin dana, Israel-erria.
- 1,37 As 18, 14.
- 2,1 "Augusto": erromatarren enperadorea. / "Siria": erromatar eskualdea; aren menpean egon zan aldi batzuetan Palestina.
- 2,23 Ur 13, 2; 13, 11.
- 2,24 Ab 5, 7; 12, 8.
- 2,42 "Amabi urte" egitean, judarren artean erlejiño-gaietan eldutzat artua izaten zan.
- 3,1 "Tiberio": Erromako enperadorea Augustoren orde (cfr. 2, 1). Lukasek damoskuzan kronoloji-zeaztasunak, Kristoren osteko 20-garren urtean-edo jarten gaitue. / "Pontzio Pilato": cfr. Mk 15, 1 eta oarra. / "Erodes": Erodes Antipas da. Cfr. Mk 8, 27-garren ataltxoko oarra.
- 3,2 "Anas": abade nagusia Kristoren osteko 15-garren urterarte. "Kaifas" izan zan aren orde abade nagusi; aren suiña zan (Jn 18, 13-24; Ap 4, 6). / "basamortua": cfr. Mt 3, 1 eta oarra.
- 3,4-6 Is 40, 35.
- 3,5-6 Is 40, 3-5.
- 3,12 "diru-batzailleak": cfr. Mk 2, 15-garren ataltxoko oarra.
- 4,4 Dt 8, 3.
- 4,8 Dt 6, 13.
- 4,9 Sal 91, 11-12.
- 4,10-11: Sal 91, 11-12.
- 4,12 Dt 6, 16.
- 4,16 "Nazaret": itzez-itiz, "Nazará". Cfr. Mt 4, 13-garren ataltxoko oarra.
- 4,18-19 Is 61, 1-2.
- 4,44 "Galilea", esku-liburu batzuek dakarrenez; beste batzuek, barriz, "Judea" dakarre (cfr. 1, 5-garren ataltxoko oarra).
- 6,1 Esku-liburu batzuek olantxe diño: "leenengo [illeko] bigarren jaiegun [sabbat] baten".
- 6,15 "Alfeoren semea": "Alfeoren anaia" be ulertu leiteke. / "Zelote": cfr. Mk 3, 18 eta oarra."
- 6,15 "Santiagoren semea": "Santiagoren anaia" be ulertu leiteke
- 7,11 "Nain": Galileako ego-sortzaldean egoan auzuna txiki bat.
- 7,17 "Judea": cfr. 1, 5-garren ataltxoko oarra.
- 7,21 "espíritu gaiztoak" (edo zikiñak): cfr. Mk 1, 23 eta oarra.
- 7,27 Mt 3, 1.
- 7,34 "diru-batzailleak": cfr. Mk 2, 14-15-garren ataltxoetako oarrak
- 7,38 "Jesusen atzean": bazkaritara deituak mairurrean etzunda egoten ziran.
- 7,44 "oiñetarako ura": cfr. As 18, 4; 19, 2.
- 8,2 Cfr. Mk 1, 23 eta oarra.
- 8,10 "ulertu ez dagien": cfr. Ap 28, 27.
- 8,22 Itsaso ori, Jenesa reteko itsasoa zan; beste itsasertzean jentillak bizi ziran.
- 8,26 "Jerasa-ko errialdea": itzez-itiz, "jerasatarren errialdea". Beste esku-liburu batzuek, barriz, "gadaratarren errialdea" dakarre.
- 8,29 Cfr. Mk 1, 23 eta oarra.
- 8,30 "Taldea": cfr. Mk 5, 9 eta oarra.
- 8,31 "leza": deabru-indarrak aldi baterako lotuta dagozan tokia. Cfr. Ag 9, 1; 11, 7.
- 8,45 Esku-liburu askok "Pedro ta onen lagunak" diño.
- 9,1 "espíritu gaiztoak": cfr. Mk 1, 23 eta oarra.
- 9,52 "Samaria": cfr. Mt 10, 5 eta oarra.
- 10,1 Esku-liburu batzuek "irurogeta amar" diño.
- 10,22: ikusi Mt 11, 27-ko oarra.
- 10,32 "lebitar batek": lebitarrak euren arazoak ebezan: Jerusalem jauretxeko abestiak eta erreopariak atondu, baita jauretxe-barrua zaindu be.
- 10,33 "samaritar bat": cfr. Mt 10, 5 eta oarra.

- 10, 34 "orioa ta ardaoa": aldi aretan miña kentzeko ta zauriak garbitzeko erabilten ziran osagarriak.
- 11, 11 Esku-liburu batzuek auxe dakarre gaiñera: "edo ogia eskatzen badautso, ogiaren ordez arria emongo dautsanik?"
- 11, 24 "espíritu zikiña": cfr. Mk 1, 23 eta oarra.
- 12, 3 "etxe-gaiñak": Eguzki-sortzaldean, etxeak alkarren ondoan egozan ezker, etxe-gaiñetan auzoak alkarriketan jarduten eben sarri be sarri.
- 12, 21 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 13, 1 "Pilato": cfr. Mk 15, 1 eta oarra.
- 13, 11 "espíritu gaiztoa" [zikiña]: cfr. Mk 1, 23 eta oarra.
- 13, 35 Sal 118, 26.
- 15, 1 "diru-batzailleak": cfr. Mk 2, 14-15-garren ataltxoetako oarra.
- 15, 2 "mormoxetan asi ziran": cfr. Mk 9, 11 eta oarra.
- 15, 15 "txarrizain": cfr. Mk 5, 11-garren ataltxoko oarra.
- 15, 18 "Jaungoikoaren aurka": itzez-itiz, "zeruaren aurka". Emen, beste batzuetan lez, Lukasek ez dau nai izaten "Jaungoikoa" izena esaterik (cfr. Mt 3, 2-garren ataltxoko oarra).
- 15, 21 "Jaungoikoaren aurka": itzez-itiz, "zeruaren aurka". Cfr. 15, 18-garren ataltxoko oarra.
- 15, 22 "eraztuna": eraztuna aginpidearen ezaugarria zan, eta oiñetakoak gizona bere burujabe zala adierazoten eben (jopuak oin-utsik ibiltzen ziran).
- 16, 16 "Moisesen legea": cfr. Erm 3, 19.
- 16, 20 "Lazaro": Eleazar izenaren laburpena.
- 16, 29 "Moisesek eta profetak idatzi ebena": esaera onek Alkartasun Zaar osoa artzen dau (cfr. Ap 26, 22; 28, 23; Erm 3, 19).
- 17, 1 "pekatutara bultza egin": itzez-itiz, "gaizpidea".
- 17, 2 "pekatutan jausi": itzez-itiz, "gaizpidea artu".
- 17, 11 Cfr. Mt 10, 5 eta oarra.
- 17, 36 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 18, 10 "diru-batzailleak": cfr. Mk 2, 14-15-garren ataltxoetako oarra.
- 18, 20 Ur 20, 12-16; Dt 5, 16-20.
- 19, 2 "diru-batzaille nagusia": cfr. Mk 2, 14-15-garren ataltxoetako oarra.
- 19, 4 "piku-arbola": berez, gerkerazko "sukomoros" eta laterazko "sycomorus" ("sicómoro" gazteleraz). Zugatz ori pikondoaren antzekoa da, eta orrexegaitik jarri dogu berba ori. (Euskeratzailearen oarra.)
- 19, 13-25 "diru-pillo bat": itzez-itiz, "minak"; mina bakotzak 100 denario balio ebazan.
- 19, 38 Sal 118, 26

- 19, 46 Jr 7, 11; Is 56, 7.
- 20, 17 Sal 118, 22.
- 20, 28: ikusi Mk 12, 19-ko oarra.
- 20, 37 Ur 3, 6.
- 20, 42-43 Sal 110, 1.
- 21, 5 "zin-eskintzak": jauretzea apaintzen eben eder-gaiak, urrean.
- 21, 37 "Oriomendi": cfr. Mk 11, 1 eta oarra.
- 22, 3 "Iskariote": cfr. Mk 3, 19 eta oarra.
- 22, 4 "jauretzeke zaintzaille nagusiak": jauretzea zaintzen eben arduradunak. Cfr. 10, 32 eta oarra.
- 22, 17 Is 53, 12.
- 22, 39 "Oriomendi": cfr. Mk 11, 1 eta oarra.
- 22, 43-44 Esku-liburu batzuek ez dakarrez ataltxo biok.
- 22, 52 "jauretzeke zaintzaille nagusiak": cfr. 22, 4-garren ataltxoko oarra.
- 23, 2 "diru-ordaiña": cfr. Mk 12, 14 eta oarra.
- 53, 15 "Erodes": Erodes Antipas da.
- 23, 17 Esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 23, 30 Os 9, 14; 10, 8.
- 23, 43 "paradisuan": aldi aretako judar batzuen ustez, ildakoak toki orretan egozan, biztuera itxaroten.
- 23, 56 "usaingarriak eta miritzak": cfr. Mk 14, 8 eta oarra.
- 24, 13 "Emaus": ez dago argi auzuna au non egoan; Jerusalemgo sartzaldetik 30 kilometrotara-edo, bearbada (beste batzuen eretxiz, 11 kilometro tara). Esku-liburu batzuetatik ataraten danez, Jerusalem bost ordutara (beste batzuen eretxiz, barriz, ordu bitara).
- 24, 27 "profetak": cfr. 16, 29 eta oarra.
- 24, 42 Esku-liburu batzuek auxe dakarre gaiñera: "eta ezti-orrazi bat".
- 24, 50 "Betania": cfr. Mk 11, 1 eta oarra.

SAN JOAN

- 1, 4 "gizonentzat": beste itzulpen bat be egin daiteke: "3 Berak egin eban dana. Bera bagarik ez da egin egindakorik ezer be. 4 Aregan bizia egoan, eta bizi ori gizonentzat argia zan".
- 1, 5 Beste itzulpen bat: "eta illunpeak onartu izan nai ez ebena".
- 1, 6 "Joan": Joan Bateatzailea da.
- 1, 9 "egoan": beste itzulpen bat: "Bazan egiazko argia, mundura etorriaz gizon guztiak argitzen dauzana".
- 1, 10 "mundua": Biblian, "munduak" esanai bat baiño geiago daukaz: a) Jaungoikoaz osterantzeko izadia (Jn 12, 25; 17, 57); b) gizadia (Jn 2, 16-17); d) Jaungoikoari gogor egiten dauztoen gizadia ta gauzak. Irugarren esanai au

- erabilten dau sarritan Joane (Jn 7,7; 12, 31; 15, 18-19; 17, 10.14-16; Jn 1^a, 2,1 5-17; eta abar); baiña txatal onetan iru esanaioak darabiz zelabait.
- 1, 14 "graziaz eta egiaz": berbok Ur 34, 6-7-garren ataltxoan parean jarten badoguz, bat datoz "maitasunaz" eta "zintzotasunaz".
- 1, 16 "bedeinkapenak erreskadan": beste batzuek olantxe itzultzen dabe: "Aren maitasunari dagokion maitasuna". Eta beste batzuek: "bedeinkapen bat" (Alkartasun Barrikoa) "beste bedeinkapen baten ordez" (Alkartasun Zaarrekoa).
- 1, 19 "judarrak": emen, Joanegan sarritan lez, "judarrak" itza Jesusen egunetako Israelgo erlejiñoaren nagusiak adierazoteko erabilten da (cfr. Jn 2, 18; 5, 10-18; 7, 1. 13; 9, 22; 18, 12; 20, 19).
- 1, 20 "Elias": ikusi Mk 6, 15.
- 1, 21 "itxaroten dogun profeta": Dt 18, 15-garren ataltxoan oiñarriturik, Jesusen egunetako judarretariko askok azken-aldietako "profeta"-ren zain egozan (cfr. Mt 16, 14; 21, 11; Ap 3, 22-23).
- 1, 23 Is 40, 3.
- 1, 28 "Betania": Jordan-sortzaldeko erria; baiña ez da Lazaro, Marta ta Mariren erria (cfr. Jn 11,1. 18), beste bat baiño. Beste izen bat be baeban, antza: "Betabara".
- 1, 34 "Jaungoikoaren Semea": beste esku-liburu batzuek "Jaungoikoaren aukeratua" dakarre.
- 1, 38 "Irakasle": aramerazko "Rabi" (cfr. Mk 12, 19).
- 1, 44 "Betsaida": Tiberiades-itsasoaren ipar-sartzaldeko erria.
- 1, 48 "pikondopean": errabin batzuek diñoenez, pikondopea Biblia irakurteko ta ausnartzeko leku egokia zan
- 2, 4 "nire gaietan": gerkereak ebertainen esaera bera dakar: "Eta niri ta zuri, zer, andra?" Inoren arloetan egoki sartzen ez ziranai erantzuteko erabilten ebazan esaerak ziran (ikusi Mt 8, 29; Mk 1, 24; 5, 7; Lk 4, 34; 8, 28 eta abar).
- 2, 14 "diru-aldatzaileak": ikusi Mk 11, 15, oarra.
- 2, 17 Sal 69, 10.
- 2, 18 "jasoten": jauretzea egiten, Jesukristo jaio baiño 20 urte-edo leenago asi ziran, Erodes Andiaaren babespean.
- 3, 2 "Irakasle": ikusi Jn 1, 38, oarra.
- 3, 3 "barriro": "barriro" itzak "goitik" be adierazotendau (cfr. Jn 3, 4).
- 3, 8 "aizeak": gerkeraz, itz berberak "aizea" ta "Espiritua" adierazoten dauz.
- 3, 13 "Gizasemea": esku-liburu batzuek auxe be badakarre: "zeruan dagoan Gizasemea".
- 3, 23 "Salin": Ainon eta Salin, Jordan-aranean egozan tokiak dira.
- 3, 25 "judar baten": esku-liburu batzuek "judar baten" dakarre.
- 3, 29 "senarrari": Jaungoikoaren irudia senar lez eta Israel emazte lez, sarritan agertzen da Alkartasun Zaarrean (cfr. Os 1, 3; Jr 2, 2. 20; 3, 1. 20; Ez 16, 1-48. 59-63; Is 54, 4-8; 61, 10; 62, 4-5), baita "Abestirik Ederrena" deritzon Bibliako olerki-liburuan be, antza. Baita Alkartasun Barrian be: Mk 2, 19; Mt 9, 15; 22, 1 eta abar; Ko 2^a, 11, 2; Ef 5, 22-32; Ag 19, 7; 21, 2.
- 4, 5 "Sikar": batzuen eretxiz, Samaria-erdian egoan Siken da; beste batzuen ustez, barriz, Askar izeneko auzunea, Ebal-sortzaldean, patitietik kilometro batetara iparralderuntz.
- 4, 9 "samaritarrak": ikusi Mt 10, 5.
- 4, 10 "ur bizia": berez, dariola dagoan ura (edo bardin dana, geldi ez dagoan ura). Baiña emen, bizia emoten dauan ura adierazoten dau Jesuek.
- 4, 19 "mendia": judar-lagunartetik botata gero, samaritarrak jauretze bat Garizin-mendian eregi eben (ikusi Jn 4, 5, oarra); baiña jauretze ori Joan Irkano-k ondatu egin izan eban, Kristo jaio baiño 129 urte leenago
- 4, 46 "errege-etxe bat": Erodes Antipasen etxe-koa; bera zan orduan Galileak jaurlari (edo errege), "tetarka" izenaz.
- 5, 1 "jaietariko bat": esku-liburu batzuek jaia dakarre. Olan, Pazko-jaia izango litzake. Baiña beste jai bat da, urrean: Pentekoste-jaia.
- 5, 2 "Betzata": esku-liburu batzuek "Betesda" (errukiaren etxea) dakarre. "Betzata" izena, urtegia egoan auzoaren izenaz bat etorriko litzake (auzoaren orma-ondarrak oraintsu agertu dira).
- 5, 3-4 Esku-liburu batzuek ez dakarrez 3b-4-garren ataltxoak.
- 5, 10 "judarrak": ikusi Jn 1, 19, oarra.
- 5, 39 "ikasten douez": beste itzulpen bat: "Ikasi egizuez Liburu Santuak, betiko bizitza orreixetan dagoala uste douzen ezker; eurok egiten dabe testigantza nitaz".
- 5, 46 "idatzi eban": Bibliako leenengo bost liburuen egillea Moises zala uste eben Jesusen aldiko judarrak.
- 6, 1 "Tiberiades": Lukasek (5, 15) "Jenesareteko itsasoa" esaten dautso. Izan be, ebertainen edozein ur-pillori "itsaso" esaten eutsoen, benetako itsaso, naiz aintzira edo zingira (=lago, laguna),naiz urtegi andi bat izan.
- 6, 7 "urte-erdiko lan-saria": itzez-itiz, "berreun denario". Denario bat, nekazariaren egun-saria izaten zan.
- 6, 14 "profeta": ikusi Jn 1, 21, oarra.

- 6, 19 "bost edo sei kilometro": itzez-itz, "ogetabost edo ogetamar estadio". Estadio bakotxak, 185 metro.
- 6, 23 "Tiberiades": emen, itsasoari izena emoten eutsan uria da; itsasoaren sartzaldean egoan. Erodes Antipasek eregi eban, Kristo jaio baiño 17 urte geroago. / "esker-emotea": esku-liburu batzuek ez dakarre "Jaunak esker-emotea egin ebanean".
- 6, 27 "ezaugarria": berba ori, emen, irudi-adieraz artu bear da.
- 6, 31 Sal 78, 24.
- 6, 35 "egarri izango da": Alkartasun Zaarrean, Jakituriak be bere maira egiten dau dei; cfr. Es 9, 1-6; Si 24, 19-22).
- 6, 36 Beste itzulpen bat, argiago bearbada: "Baiña esan dautsuet: ikusi nozue, eta ez dozue sinisten". Beste bat: "Baiña esan dautsuet: ni ikusiarren be ez dozue sinisten". (Euskeratzaillerean oarra.)
- 6, 37 "nigana etorri daitena": San Joanentzat, Jesusegana etortea edo joatea, eta sinistea Jesusegan jartea, esaera bardintsuak dira.
- 6, 47 "sinisten dauanak": esku-liburu batzuek "sinistea neugan jarten dauanak" dakarre.
- 6, 58 "ogia": edo bardin dana, 49-garren ataltxoko "mana".
- 7, 2 "Txabola-jai": jai au judarrak udagoanean ospatzen eben, solo-ariakaitik eskerrak emoteko egiten ebezan jaiakaz batera. Jai onek, israeldarrai basamortuan egin eben aldia gogorazoten eutsen; jaiak zortzi egun irauten eban; orretarako, ebertain sendiak euren etxeetako tarteetan, naiz etxegaitetan, naiz uritik kanpo arresi-ondoa egindako txaboletan bizi izaten zi ran. Jai andi ta atsegingarria zan, Pazko-jaien antzekoa.
- 7, 7 "munduak": ikusi Jn 1, 10, oarra.
- 7, 13 "judarrak": ikusi Jn 1, 19.
- 7, 15 "onenbeste gai": edo bardin dana, irakurten eta idazten; eta orretarako, Liburu Santuak (Biblia) artzen ebezan oiñarriztat. Esaera orrek, Jesus Bibliako gaietan gizon ikasia zala adierazoten eban, arein "idazlariak" be ikasiak ziranez.
- 7, 35 "grezitarrak": asko ziran Palestinatik kanpo sakabanatuta (diáspora) bizi ziran judarrak. "Grezitarrak" berbeak, emen, jatorriz judar ez zan edonor adierazoten dau.
- 7, 37 "edan dagiala": beste itzulpen bat: "Norbait egarri bada, neugana etorri daitela eta edan dagiala. Liburu Santuak diñoanez: "Aren sabelari ur bizizko ibaiak jariongo yakoz." Leenengo itzulpenean, 8b eta 9-garren ataltxoak Jesusi buruz izango litzakez; bigarren itzulpena, ba-

- rriz, sinistedunari buruz, Bibliaz ikustekorik ez dauala.
- 7, 38 Is 55, 1-3.
- 7, 40 "itxaroten dogun profeta": ikusi 1, 21, 2-garren oarra.
- 7, 53 Kakote-artean dagozan 7, 53-8, 11 garren ataltxoak ez dakarrez esku-liburu askok, ezta late-razko ta sirierazko antxiñako itzulpenak be.
- 8, 1 "Oriomendi": ikusi Mk 11, 1, oarra.
- 8, 6 "lurrean": gaitz da "lurrean" idazte orren esanaia adierazotea.
- 8, 20 "tokian": emakumeen "atarrean" (edo "atarrean"), urrean; antxe egozan aitatutako kuxkak (cfr. Mk 12, 41-43). Baiña jauretseko ondasuntzia gordeta egoan etxe-ondoko lautadan izatea be baleiteke. Onela izatekotan, olantxe izango litzake itzulpena: "Berkok, ondasuntziko etxe-ondoa irakasten ziarduala esan ebazan Je susek".
- 8, 24 "nazana nazala": argi dago, itxuraz, Ur 3, 14-garren ataltxoari buruz diñoana; an, Yave-ren [Jainkoaren] izena agertzen da (cfr. Dt 32, 39; Is 41, 4; 43, 10-11; 48, 12).
- 8, 25 "esaten diardudana": ataltxo ulergatxa. Beste batzuen itzulpena: "Leenengo ta bein, ¿zegaitik egingo neuskizue berba, ba?"
- 8, 41 "sasikume": ikusi Mt 4, 4.
- 8, 48 "samaritarra": ikusi Mt 10, 5, oarra; Jn 4, 9.
- 9, 7 "Silo": Siloeko urtegia Jerusalengo ego-sortzaldean egoan, uriko arresi-barruan. Txabola-jaietan edaten eben ura, urtegi aretatik ataraten eben (ikusi Jn 7, 2, oarra).
- 9, 24 "Jaungoikoaren aurrean": itzez-itz, "emon egiozu aintza Jaungoikoari." Semarren esae-rea da, norbaitek egia esan dagiala eskatzeko eta, orrela, Jaungoikoari egindako iraiñen bat parkatu ekion (cfr. Jos 7, 19; Sam 1^a, 6, 5; Ag 11, 13).
- 10, 1 "arditegia": gabez, artaldeak arrizko esi-barruan batuta egoten ziran, artzaiñaren zainpean.
- 10, 11 "artzain ona": Nori ezarten yako Biblian artzain-izena? a) Jaungoikoari berari (Sal 23, 1; Is 40, 11; Jr 31, 9; Ez 34, 12-16); b) Mesiasi (Sal 78, 70-72; Ez 34, 23; 37, 24); c) erriaren zuzendariari eta erregeari batez be (Jr 2, 8; 10, 21; 23, 1-3; Ez 34, 2-10); d) zabalago, lagunartea zaintzen dauanaren irudi lez (Mk 6, 34; 11, 27; Mt 9, 36; 18, 12-14; 25, 32; 26, 31; Lk 15, 3-7); f) Jesukristori berari (Ebr 13, 20; P 1^a, 2, 25; Ag 7, 17; geure ataltxokoa gainera). a) eta b) ataltxoak aurrean izanik, Jesusek, bere burua "artzain ona" artzean, bere burua Mesias lez agertzen dau.
- 10, 22 "jauretse-eskintza": gabonillaren azkenetan

- Jerusalenen ospatzen zan jaija zan, jauretsegarbitzea gogorazoteko; leenengo garbitze ori JudasMakabeok egin eban, Siriako errege Antioko IV-garrenaren aurkako garaipen-ostean. Ikusi M 1^a, 4, 36-59; M 2^a, 1, 9, 18; 10, 1-8.
- 10, 29 "bikainaz": beste itzulpen bat: "Nire Aitak emon daustana, garrantzirik andienekoa da, eta Ari be ez dautso inok kendu aal izan-go".
- 10, 34 "jaungoiko zaree zuek": txataltxo au, Sal 82, 6-garren ataltxoak dakar salmu-egilleak auzi-epailleai "jaungoiko" esaten dautse: auzia egi-tean, Jaungoikoaren irudi dira-ta (cfr. Dt 1, 17; 19, 17; Ur 21, 6; Sal 58, 1 eta abar).
- 11, 1 "Lazar": Eleazar (= Jaungoikoa lagun) izenaren laburpena da. / "Betania": ikusi Mk 11, 1, eta Jn 1, 28, oarrak.
- 11, 11 "loak artu dau": judarren eta grezitarren artean, loa eriotzaren irudi zan. (Ikusi Ts 1^a, 4, 13.)
- 11, 25 "eta bizitza": esku-liburu batzuek ez dakarre "eta bizitza".
- 11, 38 "arri andia": Jesusen egunetako Palestinan, illobiak, sarritan, muna arkaitsuaren barrenean zulatuta egozan, eta arri andi biribil eta lauaz isten ebezan.
- 11, 48 "gure jauretzea": itzez-itz, "gure tokia": Toki santua, urrean, edo bardin dana, Jauretzea.
- 11, 54 "Efrain": Jerusalemik ogei kilometrotara egoan uria, Jerusalengo ipar-sortzaldean.
- 12, 3 "akara jator": ikusi Mk 14, 3, oarra.
- 12, 5 "urte guztiko lan-saria": itzez-itz, "irureun denario"; ikusi Jn 6, 6, oarra.
- 12, 8 "ez nozue beti izango": esku-liburu batzuek ez dakarre ataltxo au.
- 12, 12 "jaiegunera": ikusi Jn 11, 55.
- 12, 13 "Gora!": itzez-itz, "Hosanna!", aramerazko itza, "onik atara nagizu, emon egidazu salbamera" adierazoten dauala; cfr. Sal 118, 25; Sam 2^a, 14, 4; Er 2+, 6, 26. Oiu lez erabilten da, eta "Aintza Jaungoikoari!" adierazoten dau; ikusi Mk 11, 9.
- 12, 14 Sal 118, 25-26.
- 12, 15 Za 9, 9.
- 12, 20 "grezitar batzuk": judarrak izan ezarren, Pazkoetarako etorri ziran judartzaleak ziran, edo judarren sinismenera bihurtutako jentillak, bearbada; azken oneik, "judartzaletuak" izenez ezagutzen ziran (ikusi Ap 2, 11).
- 12, 21 "Betsaida": ikusi Jn 1, 44, oarra, eta Mt 11, 21, oarra.
- 12, 27 "larri": txatal onek nekaldi-gabeen Jetsemaniko egoera dakar gogora, sinoptikuak azaltzen dabenez: Mt 26, 36-46; Mk 14, 32-42; Lk 22, 39-46; cfr. Sal 6, 4.
- 12, 32 "lurretik": "lurretik gora jaso izateak" esanai bi ditu emen (cfr. 3, 3, oarra): Jesus gurutzean jaso izatea, eta Jesusen zerura jasoreta (edo igoera) (cfr. Jn 3, 14-15; 8, 28; 12, 13). / "guztiak": esku-liburu batzuek olantxe dakarre: "neugana erakarriko dot dana".
- 12, 37 Is 53, 1.
- 12, 40 "Nik osatu dagidazan": Isaias en txatal au (Is 6, 9-10) beste ataltxo oneitan be badator: Mt 13, 15; Mk 4, 12; Lk 8, 10; eta Ap 28, 26-27.
- 13, 1 "itzi": itzez-itz, "mundu onetatik Aitagana joateko..." Judarren artean, izan be, "Pazkoa" itzak "igarotea" adierazoten eban, Itsaso Gorritik igarotea gogora ekarririk, Bibliako "Urteera" liburuan azaltzen danez (14, 21-31).
- 13, 10 "oiñak": esku-liburu batzuek "oiñak" itza ez dakarre, eta olantxe itzultzen dabe: ez dabe euren buruak garbitu bearrik. / "garbi": gorputzez eta barruz.
- 13, 18 Sal 41, 10.
- 13, 19 "nazana nazala": ikusi Jn 18, 24, oarra.
- 13, 23 "etzunda": mailagunak mai-inguruan etzunda egoten ziran, gorputzari ezkerreko beso-gaiñean eutsirik, antxiñako eraz.
- 13, 32 "Aregan goratua": esku-liburu batzuek ez dakarre "Jaungoikoa Aregan goratua izango bada" txatala.
- 14, 7 "ezagutzen banozue": esku-liburu batzuek beste onetara itzultzen dabe txatal au: "Ni ezagutu banengizue, neure Aita be ezagutuko zeukee".
- 14, 16 "Bitarteko": gerkeraz, "Paraklitu" itzez-itz. Ona emen berba onen beste itzulpen batzuk: "laguntzaille, zaintzaille, pozkille, jagole"; alan be, berba guzti orreik ez dira "paraklitu" itzak daukan esanaia oso-osorik argitzeko gauza.
- 14, 20 "Egun a": Jaungoikoaren erabateko eskuartze-aldiak istorian (cfr. Is 2, 17; 4, 1-2; Jr 4, 9; Za 2, 15; ikusi Jn 16, 23).
- 14, 22 "besteak": beste au, "Santiagoren Judas" da (Lk 6, 16 eta Ap 1, 13), "Tadeo" izenekoa bera (Mt 10, 3 eta Mk 3, 18). Ez dakigu ziur "Judas" au Mateoren Ebanjelioan (13, 55) eta Markose-nean (6, 3) Jesusen "senide" lez agertzen dana eta Judasen Idazkian Santiagoren anai lez agertzen dana danik; ez dakigu "Santiagorena" eta "Santiagoren semea" esatea bardin danik be, edo-ta "Santiagoren anaia" esatea obeto litzakeanik be; ezta Amabi Apostoluetariko bat danik be.
- 14, 28 ("poztu egin bear zaree": obeto dago, bearbada, "poztu egin bear dozue" esatea; baiña, emen beintzat, era orrek esanai bi izango leu-

- kez: a) "debéis alegrar (a aluien)"; eta b) "debéis alegraros", esaldi onetan danez. Orre-xegaitik jarri dogu "bear zaree". Euskeratzaillearen oarra.)
- 15, 3 "garbi": kusi Jn 13, 10, 2-garren oarra.
- 15, 25 Sal 35, 19.
- 15, 26 "Bitartekoa": ikusi Jn 14, 16, oarra.
- 16, 11 "galduta egotean": Joanen 16, 8-11 txatal au, beste onetara be itzuli daiteke: "8 A etorri daitenean, pekatua, salbamenerako bidea eta galtze-epaia dagoala egiaztuko dautso munduari. 9 Pekatua dago, sinistea neugan jarri ez dabelako; 10 salbamenerako bidea dago, ni Aitagana noalako, eta aurrerantzean ez nozue ikusiko; 11 eta galtze-epaia dago, mundu onetan indarkeriaz agintzen dauana, onezkeri galduta dagoalako".
- 16, 13 Esku-liburu batzuek beste onetara itzultzen dabe: "Berak zuzenduko zaitue egia osoaren inguru-barruan"; edo beste onetara: "Berak zuzenduko zaitue egiaitik urten ez zaitezzen."
- 17, 5 "Zeugaz batera": beste onetara be itzuli daiteke: "niretzat aukeratuta zeeukan aintzaz".
- 17, 9 "munduarenak diranen alde": ikusi Jn 1, 10, oarra.
- 17, 15 "Gaiztoagandik": edo beste onetara: "gatxetik".
- 17, 17 "oso-osorik zeureak": ataltxo onetako itza eta 19-garregoa gerkeraz itz berberak dira. Batzuek, "santutu" itzaz itzultzen dabe, baiña berbaoni "Jaungoikoarentzat banandu, Jaungoikoari eskiñi" esaerak daben indarra emon bear yako. Gure arteko "santutu" itzak, norbaitek bizikera akatsbagea egiten dauala adierazoten dau, Biblian batez be daukanez. (19-garren ataltxoan, "eskiñi" itza erabili dogu euskeraz).
- 17, 19: ikusi aurreko oarra.
- 18, 1 "Zedron": ikusi Mk 11, 1, oarra.
- 18, 3 "gudari-taldea": Jerusalemen egozan erromatar gudariak, urrean (Cfr. Mk 15, 16). Judar gudariak be izan zeitekezan, itz ori LXX egindako gerkerazko itzulpenean erabilten danez. Edozela be, "jauretxeko gudari-taldea" da, Joanen 18, 12-garren ataltxoak ori ain argi agertu ezarren be.
- 18, 13 "Anas": antxiñako abade nagusia; baiña erromatarrak kendu egin eben agintaritza aretatik Kristoren 15-garren urtean. Ikusi Lk 3, 2, oarra.
- 18, 28 "lege-loikeria": Legearen arauz, atzerritarren etxeak, judarrentzat, loiak ziran.
- 18, 29 "Pilato": Pontzio Pilato Judeako jaurleri izan zan, Kristo jaio ta 26-garren urtetik 36-garrena.
- 18, 40 "bidelapurra": "Zelote" izeneko alderdikoren bat, bearbada (ikus Mk 3, 18, oarra).
- 19, 13 "jesarri zan": batzuek beste onetara itzultzen dabe: "eta Jesus auzi-maian jesarrazo eban". / "Gábbata": aramerazko berbea, leku goi bat adierazoteko, itxuraz.
- 19, 14 "eguerdi-aldea": ordu orretatik aurrera, jaurretxean Pazko-aparitarako bildotsak ilten ebezan; ordu beretik aurrera, etxeetan legamin bagariko Pazko-ogia jaten eben (Cfr. Ko 1^a, 5, 7).
- 19, 17 "eroiala": erromatar oiturea zanez, gurutzarako galduak eurak eroan bear izaten eben gurutzearen zear-egurra euren sorbalda-gaiñean. Gurutzeratzeko tokiraiño eroaten eben, eta antxe egoten zan tente, lurrean sartuta, gurutzearen beste egurra. / "Gólgota": Jerusalemgo ipar-sortzaldean egoan tontor bat zan, arresietatik kanpo, baiña uritik oso ur.
- 19, 23 "Aren jantziak": erromatarren legearen arauz, borruak eriotza emoten eutseenen jantziak eurentzat artzeko eskubidea eben. / "jokura bagea": judarren arauz, abade nagusiaren soingaiñekoak be jokura bagarik eunduta izan bear eban.
- 19, 24 Sal 22, 19.
- 19, 25 "egozan": iru dira gurutze-ondoan dagozan emakumeak. Beste batzuen eretxiz, barriz, lau dira Joaneke emen aitatzen dauzan emakumeak: Jesusen ama; Mariaren aiztea: Salome, Santiago ta Joanen ama —cfr. Mt 27 56—, edo-ta Mari, Santiago ta Joserren ama —cfr. Mk 15, 40—; eta Mari, Kleofasen emaztea.
- 19, 29 "ozpiña": erromatar gudariak eta erritar lauakedan oi eben edaria.
- 19, 31 "belaun-azurak ausi": geienetan, gurutzerratuak ito bearrez ilten ziran, il-zori luzea izanda gero. Arei belaun-azurak ausirik, eriotza aurreratu egiten eutsean.
- 19, 38 "Arimatea": Jerusalemik 35 kilometrotara egoan eritxoa, uritik ipar-sartzaldera, Jafa izenekoaren ondoan.
- 19, 36 Sal 34, 21. Ur 12, 46.
- 19, 37 Za 12, 10.
- 19, 39 "mirra ta aloa": mirra, erretxin usaintsuatariko bat zan, eta ildakoak illontzeko erabilten eben. Aloea —berez, zur usaintsua—, usain gozo lez erabilten eben, gorpuaren atsa zelabait kentzeko.
- 19, 42 "biaramona": cfr. Jn 19, 14, 31; Mt 27, 62.
- 20, 1 "Domekan": itzez-itz, "Astearren leenengo egunean". / "arria": ikusi Jn 11, 18, oarra.
- 20, 20 "eskuak eta safetsa": edo bardin dana, gurutzerratzuek eta lantzakadeak itzitako ezaugarriak.

- 21, 7 "arrantzako jantziak": batzuek beste onetara itzultzen dabe txataltxo au: "billoizik egoan-eta"; edo beste onetara: "orixe bakarrik eukan-eta".
- 21, 23 "¿zuri zer?": beste esku-liburu batzuek ez dakarrez berba biok.

OBRAS DE KEREXETA

KEREXETA-REN IDAZLANAK

A = Agortuta - Agotado.)

1. **Orbelak** (1950) (A).
2. **Bitargi** (1960) (A).
3. **Jesukristo gure Jaunaren Barri Ona** (lau Ebanjelioak alkartuta: 1960-61) (A).
4. **Apostoluen Egiñak** (1961) (A).
5. **Eguneroko Meza** (Missale Romanum: 1963) (A).
6. **Gogarteak** (Aita Basabe—Kerexeta: 1963) (A).
7. **Didaje eta Apostoluen Siniskitza** (1965) (A).
8. **Apostoluen Egiñak eta Idazkiak** (1965) (A).
9. **Alkartasun Barriko Itzak eta Gaiak** (1965) (A).
10. **Argi-bide Txikia** (Zugasti—Kerexeta: 1965) (A).
11. **Jesukristo gure Jaunaren Berri Ona** (lau Ebanjelioak alkartuta, gipuzkeraz: Kerexeta—Zugasti: 1966) (A).
12. **Jesukristo ren Barri Ona** (lau Ebanjelioak: 1966) (A).
13. **Itun Berria** (Novum Testamentum, osorik, gipuzkeraz: Orixe—Kerexeta—Zugasti: 1967; 2ª edición: 1974) (A).
14. **Salmutegia** (1967) (A).
15. **Salmudia** (gipuzkeraz: Kerexeta—Zugasti: 1968) (A).
16. **Umeen Biblia** (1969; 2ª edición: 1974; 3ª edición: 1982) (A).
17. **Umeen Biblia** (gipuzkeraz: Kerexeta—Zugasti: 1969) (A).
18. **Diccionario Onomástico y Heráldico Vasco** (cinco volúmenes: 1970-71-72 y 74).
23. **Gure Salbaziño-egintza** (Alkartasun Barria: Ascea-PPC-na: 1972) (A).
24. **Alkartasun Barria** (Novum Testamentum, osorik; 2ª edición: 1972) (A).
25. **Jesukristo ren Barri Ona** (2ª edición; bilingüe: 1973) (A).
26. **Ebanjelio Alkartuak** (1973) (A).
27. **Kristau-Ikasbidea** (4 garrena) (1974).
28. **Eliz-Guraso Apostolikuak** (Padres Apostólicos) (1975) (Premio "Agirre-Saria" en Baiona en 1976). Ale dotorea: 1.420 pta.
29. **Euskal-Biblia** (Biblia completa) (1976). 1.500 pta.
30. **Mezako Irakurgaiak Euskal-Biblian** (1976). 125 pta.
31. **Astegunetako Meza-Otoitzak eta Jainko-Erriaren Otoitza** (1977). 300 pta.
32. **Diccionario Euskérico** (1977). 200 pta.
33. **Iparragirre ren Bizitza** (1978). 920 pta.
34. **Gernika ko beste Arbola** (1979). 842 pta.
35. **Orbelak, Bitargi** (2ª edición), **Udazken** (bilingüe: 1980). 300 pta.

36. **Elizearen Otoitza** (1982). 300 pta.
37. **Domeka eta Jaiegunetako Ospakizunak Abade bagarik** (1982). 300 pta.
38. **Bolibar** (Bohórquez—Kerexeta) (bilingüe: 1984). 800 ptas.
- 39-40. **Vascos en Colombia** (2 volúmenes) (Kerexeta—F. Abrisketa) (1985). 8.500 ptas.
41. **Casas solariegas de Bizkaia** (vol. I: en orden alfabético) (1987). 1.500 ptas.
42. **Linajes y Casas solariegas de Elorrio** (245 págs. de texto y 393 fotografías) (1988).
43. **Lau Ebanjelioak** (1988). 670 pta.
44. **Berrio-Otxoa** (bilingüe) (P. Carlos—Kerexeta) (1988) (texto y 34 fotografías). 100 ptas.
45. **Fededunen Otoitza** (1988). 160 pta.
46. **Alkartasuna Barria** (1989). 1.200 pta.
47. **Kenpis** (Jesukristoren Antz-bidea) (1989). 400 pta.
48. **Kunran** (esku-idazkiak—manuscritos) (1989). 250 pta.
49. **Casas Solariegas de Bizkaia** (vol. II: por pueblos; incluido en el vol. VIII del "Diccionario Onomástico y Heráldico Vasco") (1989).
50. **Ebanjelio Alkartuak** (3ª edición) (1989).

EN IMPRENTA:

Casas Solariegas de Bizkaia (vol. III: dueños e inquilinos en 1704, 1745 y 1796).

EN PREPARACION:

Vascos en Ecuador.

Vascos en Perú.

Escudos Vascos (de los siete territorios vascos; texto y dibujos; seis volúmenes).

Primer volumen: **Escudos de Bizkaia.**

Jaime de Kerexeta.
Elizburu, 24.
48230 ELORRIO (Bizkaia).
Tel. 682 00 12.